

PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA “MLJET”

Nositelj izrade:

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja

Stručni izrađivač:

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik

Dubrovnik, 1997/2000.

PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA "MLJET"

Nositelj izrade:

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja

Ministar

Božo Kovačević

Ravnatelj Zavoda za prostorno planiranje
Matija Salaj, dipl.ing.arh.

Stručni izrađivač:

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik

Ravnateljica Zavoda za prostorno uređenje
Dr. sc. Zrinka Rudež

Dubrovnik, 1997/2000.

- Naručitelj izrade: REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja
- Stručni izrađivač: DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik
- Koordinator: dr. sc. Zrinka Rudež, dipl. ing. arh.
- Radni tim: dr. sc. Stjepan Bahun
dr. sc. Zlatan Bajraktarević
Ivica Banović, dipl. ing. prom.
dr. sc. Vlasta Begović, dipl. ing. arh.
dr. sc. Adam Benović
Muzafer Bračković, dipl. ing. hort.
Jasna Budak-Rajčić, dipl. ing. arh.
Pavo Dabelić Polo
Boris Didović, dipl. ing. el.
Vlaho Đurković, dipl. ing. el.
Nataša Furlan-Zimmerman, dipl. ing. arh.
Mare Grubelić, dipl. iur.
Živko Grubelić, elekt.
dr. sc. Ivan Gušić
Sanja Jasprica, dipl. iur.
Miho Katičić, dipl. oec.
Zorana Koroman, dipl. iur.
Suzana Kosović, dipl. oec.
Stjepko Kovačić, dipl. ing. građ.
dr. sc. Frano Kršinić
Lili Matana, dipl. ing. arh.
mr. Marina Oreb, dipl. ing. arh.
Vera Pocrnja, dipl. ing. građ.
dr. sc. Zrinka Rudež, dipl. ing. arh.
Petar Sršen Pjevalo
Zvonko Stražičić, dipl. iur.
Vjerna Šimunković, dipl. oec.
Silvana Taslaman, ing. građ.
Mirjana Turnšek, dipl. ing. arh.
- Konzultant: prof. dr. Ante Marinović-Uzelac, dipl. ing. arh.
- Tehnička obrada: Ivica Banović, dipl. ing. prom.
Adam Butigan, dipl. ing. geod.
Anka Bužić, arh. tehn.
Mirjana Karaman, arh. tehn.
Kate Miljas, adm. ref.
mr. Marina Oreb, dipl. ing. arh.
Silvana Taslaman, ing. građ.

KAZALO.....	3
UVOD.....	9
PRVI DIO – OPĆI DIO.....	10
1. NACIONALNI PARK MLJET – OPĆE ZNAČAJKE, RAZLOZI ZAŠTITE.....	10
2. ANALIZA I PRIKAZ POSTOJEĆE I DO SADA RAĐENE PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTACIJE KOJA SE BAVILA PROSTOROM NACIONALNOG PARKA MLJET.....	15
2.1 Prostorno-planska dokumentacija koja nije na snazi ili je u tijeku njena revizija.....	40
2.2 Izvod iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske..	41
2.3 Izvod iz Prostornog plana SR Hrvatske 1988.....	42
2.4 Odnos Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet prema prostornim planovima višeg reda.....	42
3. ZAKONSKI TEMELJI IZRADE PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA MLJET”.....	43
4. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA – UREĐENJA PROSTORA NACIONALNOG PARKA MLJET”.....	44
DRUGI DIO – CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NACIONALNOG PARKA MLJET.....	49
1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA “MLJET”.....	49
2. POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA “MLJET”.....	50
TREĆI DIO – PRIRODNA OBILJEŽJA, POVIJEST NACIONALNOG PARKA U ODNOSU NA OTOK MLJET, OSNOVNE KARAKTERISTIKE STANOVNIŠTVA.....	53
1. PRIRODNA OBILJEŽJA KOPNENOG DIJELA PARKA.....	53
1.1 Općenito.....	53
1.2 Biljni okrov.....	54
1.3 Fauna.....	55
1.4 Gmazovi.....	56
1.5 Ptice.....	56
1.6 Sisavci.....	57

1.7 Kukci.....	58
1.8 Kopneni puževi.....	58
2. PRIRODNE ZNAČAJKE AKVATORIJA NACIONALNOG PARKA "MLJET" ..	59
2.1 Uvod.....	59
2.2 Karakteristična područja akvatorija.....	60
2.3 Smjernice za korištenje pomorskog dobra.....	64
2.4 Preporuke za reguliranje korištenja obale i mora.....	68
2.5 Granice na moru – preporuke za korištenje.....	68
2.6 Moguće konfliktne situacije i kako ih izbjeći.....	69
3. LITOLOŠKA GRAĐA, HIDROGEOLOŠKE I INŽENJERSKO-GEOLOŠKE OSOBINE PODRUČJA.....	70
4. KLIMA.....	73
5. KRATKI POVIJESNI PRIKAZ OTOKA MLJETA SA KARAKTERISTIKAMA KRETANJA STANOVNIŠTVA.....	74
5.1 Općenito.....	74
5.2 Demografske karakteristike stanovništva u Općini Mljet te unutar Nacionalnog parka "Mljet"	75
ČETVRTI DIO – KONCEPCIJA PROSTORNOG UREĐENJA NACIONALNOG PARKA "MLJET".....	78
1. GRANICE NACIONALNOG PARKA "MLJET".....	79
2. GEOPROMETNI POLOŽAJ NACIONALNOG PARKA "MLJET"	80
3. ZONIRANJE NACIONALNOG PARKA	82
3.1 Prirodne zone.....	83
3.2 Zone mješovite namjene.....	88
3.3 Kulturne zone.....	99
3.4 Gospodarstvo sa društvenim djelatnostima – ocjena postojećeg stanja sa mogućnostima razvitka.....	116
4. PRIJEDLOG INFRASTRUKTURNOG OPREMANJA NACIONALNOG PARKA.....	132
4.1 Promet s telekomunikacijama.....	132
4.2 Vodoopskrba.....	141
4.3 Odvodnja otpadnih voda.....	144
4.4 Zaštita od požara.....	149
4.5 Elektroopskrba.....	152
4.6 Zbrinjavanje krutog otpada.....	156
5. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA IMOVINSKO-PRAVNIH ODNOSA SA SMJERNICAMA ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA.....	159
5.1 Kratak prikaz povijesti i režima korištenja prostora i nekretnina na tlu Nacionalnog parka "Mljet"	159

5.2 Povijesni razvoj i sadašnje stanje imovinskih odnosa na nekretninama na području Nacionalnog parka "Mljet"	167
5.3 Sređivanje imovinskog pitanja u Nacionalnom parku "Mljet"	173
6. ETAPNOST REALIZACIJE PLANA.....	176
PETI DIO – PROVEDBENE ODREDBE PLANA.....	178
1. OPĆE ODREDBE.....	178
2. CILJEVI UREĐENJA PROSTORA.....	179
3. ORGANIZACIJA I NAMJENA PROSTORA.....	179
4. INFRASTRUKTURA.....	181
5. REŽIMI ZAŠTITE , IZGRADNJE I UREĐENJA PROSTORA.....	183
6. REŽIMI KORIŠTENJA PROSTORA.....	190
7. SMJERNICE ZA GRAĐENJE OPĆENITO.....	190
8. SMJERNICE ZA GRAĐENJE PO NASELJIMA.....	192
LITERATURA.....	201
SURADNIČKE TVRTKE I USTANOVE.....	202

GRAFIČKI PRILOZI U TEKSTU

Grafički prilozi iz Studije o izradi generalne uređajne osnove za područje Mljetskih jezera, 1958.

Grafički prilozi iz Uređajne osnove Nacionalnog parka "Mljet", 1963. g.

Grafički prilozi iz Prostornog plana područja posebne namjene Mljet, Izmjene i dopune, 1979. g.

Grafički prilog iz Plana uređenja manjeg naselja – Pomena – otok Mljet, 1975. g.

Grafički prilog iz Provedbenog urbanističkog plana Polače – otok Mljet, 1982. g.

Grafički prilozi iz Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet", 1987. g.

Grafički prilozi iz Urbanističko-arhitektonskog projekta za naselje Soline, 1988. g.

Prikaz zatečenih resursa i konflikata u prostoru Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000

Kartografski prikaz 6: Vegetacijska osnova Nacionalnog parka "Mljet"

Prikaz granica Nacionalnog parka na kopnu i moru, M 1:50 000

Definiranje granice temeljnog fenomena, M 1:50 000

Geološki profil, M 1:50 000

Prikaz strukture stanovništva prema djelatnosti, spolu i dobi, M 1:50 000

Prikaz temeljnog fenomena u Nacionalnom parku "Mljet", M 1:50 000

Prometna povezanost Općine Mljet – postojeće stanje

Prometna povezanost Općine Mljet – planirano stanje

Izvadak iz Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" 1987. g., obrađen u digitalnoj formi prema generalnom planu namjene površina, M 1:25 000

Kartografski prikaz 1: Korištenje i namjena prostora kopna Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000

Kartografski prikaz 1a: Korištenje i namjena mora Nacionalnog parka "Mljet", M1:50000

Kartografski prikaz 3:Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25000

Konzervatorske smjernice – fotodokumentacija i grafički prilozi

Bilanca površina Nacionalnog parka "Mljet"

Kartografski prikaz 2a: Infrastrukturni sustavi: Prometni i telekomunikacijski sustav veza, M 1:25 000

Kartografski prikaz 2b: Infrastrukturni sustavi: Vodoopskrbni sustav Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000

Kartografski prikaz 2c: Infrastrukturni sustavi: Sustav za odvodnju otpadnih voda Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000

Kartografski prikaz 2d: Infrastrukturni sustavi: Elektroopskrbni sustav Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000

Geološka osnova za izbor odlagališta otpada

Prikaz imovinsko-pravnih odnosa u Nacionalnom parku "Mljet", M 1:25 000

KARTOGRAFSKI PRIKAZI

- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 1:** Korištenje i namjena prostora kopna Nacionalnog parka "Mljet", M 1:10 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 1a:** Korištenje i namjena prostora mora Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 2a:** Infrastrukturni sustavi: Prometni i telekomunikacijski sustav veza Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 2b:** Infrastrukturni sustavi: Vodoopskrbni sustav Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 2c:** Infrastrukturni sustavi: Sustav za odvodnju otpadnih voda Nacionalnog parka "Mljet", varijanta 1, M1:25000,
Sustav za odvodnju otpadnih voda Nacionalnog parka "Mljet", varijanta 2, M 1:50 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 2d:** Infrastrukturni sustavi: Elektroopskrbni sustav Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 3:** Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora Nacionalnog parka "Mljet", M 1:10 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 4.1a:** Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače, M 1: 5 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 4.1b:** Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače, - parcelacija, M 1: 5 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 4.2a:** Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Pomena, M 1: 5 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 4.2b:** Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Pomena, - parcelacija, M 1: 5 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 5:** Građevinska područja naselja
1. Polače, Goveđari, Velika loza – Vrbovica, M1:5000
 2. Tatinica, M 1:5 000
 3. Pomena, Goveđari, Babine kuće, Njivice, M1:5000
 4. Soline, Pristanište, M 1:5 000
 - 4a. Sv. Marija, M 1:5 000
- KARTOGRAFSKI PRIKAZ 6:** Vegetacijska osnova Nacionalnog parka "Mljet", M 1:25 000

UVOD

Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet radi se temeljem Ugovora o izradi Klasa: 350-02/95-03/07 i Ur.broj: 531-07/1-95-01 koji su sklopili Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, kao nositelj izrade i Dubrovačko-neretvanska županija, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik kao stručni izrađivač.

Ovaj prostorno-planski dokument, Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet, mijenja prethodni Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet usvojen na sjednici Vijeća udruženog rada održanoj 17. i 23. srpnja 1986. i sjednici Vijeća općina održanoj 17. srpnja 1986. te vrši usklađivanje istog sa Prostornim planom bivše Općine Dubrovnik (usvojen 9. srpnja 1986. na Skupštini Općine Dubrovnik).

Obzirom da su oba dokumenta planski obrađivala isto područje, a nisu bila međusobno usklađena to je novi Prostorni plan izvršio korekcije i po pitanju njihovog međusobnog usklađivanja.

Ovaj Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet izrađen je sukladno temeljnoj zakonskoj regulativi koja regulira ovu oblast (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju, Zakon o gradnji, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) i u skladu sa nadređenom prostorno-planskom dokumentacijom (Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske).

Posebna napomena:

U tekstu Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" su ili u potpunosti ili uz male korekcije, preuzeti cijeli dijelovi teksta Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" iz 1987., a sukladno preporukama Programa izrade Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet". Smatrali smo, radi čitkosti integralnog teksta, da ih nije potrebno posebno izdvajati.

PRVI DIO - OPĆI DIO

1. NACIONALNI PARK MLJET - OPĆE ZNAČAJKE, RAZLOZI ZAŠTITE I METODOLOŠKE OSNOVE PROSTORNOG PLANA

Područje Nacionalnog parka Mljet izraziti je primjer prirodne rijetkosti, prostranog i kompleksnog prirodnog područja izuzetne ljepote čije karakteristike kao cjelina ali i pojedinačno, kao objekta zaštićene prirode, potpuno odgovaraju uvjetima koje moraju zadovoljavati nacionalni parkovi, utvrđeni međunarodnim konvencijama iz Seattle-a 1962. i Banfa 1972. godine, reguliranim Zakonom o zaštiti prirode SR Hrvatske od 17. XII 1976. godine čiji čl. 17., st. 1. donosi definiciju nacionalnog parka:

"Nacionalni park je prostrano područje osobite prirodne, kulturne, znanstvene, odgojne, obrazovne, estetske, turističke i rekreativne vrijednosti, a obuhvaća jedan ili više, sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosistema."*

U Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 30/94) u čl. 4. stoji aktualna definicija nacionalnog parka:

"Nacionalni park je prostrano pretežito neizmjenjeno područje iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, a obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih eko-sistema.

Nacionalni park ima znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu. U nacionalnom parku je zabranjena gospodarska upotreba prirodnih dobara. Turističko-rekreacijske djelatnosti moraju biti u ulozi posjećivanja i razgledavanja koje je dozvoljeno svima pod istim uvjetima."

Iz gornje definicije se vidi uznapredovanost definicije u odnosu na prethodnu utoliko što se jasnije prvenstveno gospodarska i turističko-rekreativna namjena parka ograničava.

Prema tome, nacionalni parkovi su zaštićeni prirodni prostori, složenih i mnogostrukih funkcija, što zahtijeva primjenu prostorno diferencirane zaštite. Prostorni plan je jedan od glavnih instrumenata njihove zaštite, pozvan da uskladi višestrukost funkcija a time i višestrukost interesa, kako onih unutar prostora nacionalnog parka tako i onih izvan a usmjerenih prema nacionalnom parku i prema korištenju njegova prostora. Pri tome, prostorni plan treba da ima kao glavni cilj zaštitu i unapređenje prirode uz podvrgavanje svih drugih interesa tom glavnom cilju.

Pri tome je osnovno to da je nacionalni park jedan od najviših oblika kompleksne zaštite prirode ali da je on istovremeno i vrlo široko otvoren posjetiocima dok je turizam u nacionalnom parku prvenstveno funkcija u službi razgledavanja i doživljavanja parka. Nacionalni park predstavlja značajnu stavku kulturnog bogatstva zemlje i golemo obogaćenje turističke ponude zemlje uopće

* Obzirom da ovaj Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet mijenja Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet, iz 1987.g. donose se i neki tekstovi i definicije u cijelosti radi svoje aktualnosti.

a neposredno regije u kojoj se nalazi. Nacionalni park je dakle manje namijenjen turističkom korištenju in situ, a više je elemenat turističke privlačnosti širih prostora.

Nacionalni park Mljet, osim prirodnim značajkama i drugim okolnostima zadovoljava uvjete međunarodnih konvencija, kao: da mu je površina veća od 2000 ha, da nije privredno iskorištavan, da ga je utemeljio organ najviše upravne vlasti, da ima pravnu osobnost i stalno osoblje te da raspolaže stalnim prihodom iznad propisanog minimuma. Nacionalni park Mljet ne zadovoljava jedino uvjet da nacionalni park ne smije biti naseljeno područje, a taj uvjet zadovoljava malo koji od europskih nacionalnih parkova, naseljenost nije rastresita nego koncentrirana u određenim zonama pa je bitno da prostornim planom i režimom zaštite naseljenost parka bude tretirana u skladu s načelima i duhom zaštite nacionalnog parka.

Što se tiče prirodnih karakteristika Nacionalnog parka Mljet, osim općih sličnosti s nekim drugim otocima hrvatskog Jadrana, u pogledu razvedenosti obale, zimzelene vegetacije, klime i drugih prirodnih osobina, karakterističnih za naš obalni pojas, područje Nacionalnog parka Mljet posjeduje mnogo vrlo specifičnih i originalnih prirodnih oblika i nekoliko vrijednih spomenika kulture. Sve mu te osobine daju značaj područja prirodne rijetkosti, iznimne ljepote, znanstvene, estetske i kulturno-povijesne najviše vrijednosti.

Najkarakterističniji prirodni fenomen su mljetska jezera, Veliko i Malo jezero. Ona, duboko uvučena u prostor otoka i u komunikaciji s vanjskim morem, predstavljaju izuzetno zanimljiv primjer ekosustava koji osim toga posjeduje i vanrednu prirodnu ljepotu kombinacijom svoje konfiguracije i bujne raznovrsne sredozemne vegetacije.

Veliko jezero ima površinu od 1.450.000 m² (145 ha), volumen 36 729 720 m³, duljina obalne linije iznosi 9 240 m a najveća dubina mu je 46 m.

Malo jezero ima površinu od 241 320 m² (24,13 ha), volumen 3 348 964 m³, duljinu obalne linije 2 600 m i najveću dubinu 29,4 m.

Oba su jezera međusobno povezana kanalom širine 2,5 m, dubokim oko 0,20m. Ulaz u Veliko jezero iz Solinskog kanala ili uvale Soline, koji je u neposrednoj vezi s vanjskim morem, širok je 6 - 8 m, a dubok 2,5 m, međutim taj je prolaz bio nekada znatno uži. Umjetno proširenje ulaza u Veliko jezero, izvršeno 1960. godine, prouzrokovalo je povećanje izmjene masa morske vode prilikom plime i oseke, koje ovdje stvaraju znatna strujanja, pa je time omogućen ulazak u jezera većih količina plutajućeg otpada.

Voda Velikog jezera je provjetrena do dna dok u Malom jezeru, ispod izobate 17m, vladaju anaerobni uvjeti kao prirodno stanje.

Površinske temperature vode u jezerima su više i ekstremnije od onih na otvorenom moru:

Sezona	more	Veliko jezero	Malo jezero
Ljeto	23,12°C	25,84°C	26,62 °C
Zima	12, 65	10,07	4,50

Slanost vode jezera je niža od slanosti otvorenog mora zbog prisustva slabih izvora te većih količina oborinske vode koja s relativno velikog naplavnog područja gravitira u jezera. Međutim, slanost koleba s dubinom: u Malom jezeru naglo raste prema dnu ispod 25 m te doseže više vrijednosti nego u Velikom jezeru te se može zaključiti da postoji direktna podvodna veza Malog jezera i otvorenog mora.

To sve ukazuje na to da su mljetska jezera zanimljiv prirodni objekat za fizikalna i kemijska istraživanja, tim više što je u jezerima pronađen sumporovodnik organogenog podrijetla i utvrđena je i istraživana pojava tzv. "crvene vode".

Jezera su zanimljiva i za istraživanja fitoplanktona, budući da su zbog šume koja na vrlo maloj udaljenosti, skoro neposredno uz obalnu liniju, okružuje jezera, ovdje vrlo povoljni uvjeti za njegov razvitak.

Značajno bogatstvo Nacionalnog parka Mljet čine šume, koje površinu nacionalnog parka prekrivaju na kontinuiranoj površini od oko 2 700 ha. Posebno se u okviru šumskog pokrivača ističu vrlo vrijedne i slikovite sastojine Alepskog bora.

Nacionalni park Mljet je prirodni laboratorij u kojemu se može izravno vidjeti kako se i pod kojim uvjetima najbolje vrši proces spontane regeneracije šuma na krškom terenu i u čemu su nedostaci mjera i zahvata na umjetnom regeneriranju i ponovnom podizanju krških šuma. Postoje mišljenja da mljetske šume (a pod njima se u prvom redu misli na ove u nacionalnom parku) idu u red najljepših šuma na cijelom Sredozemlju.

Osim šumom, Nacionalni se park ističe i bujnošću i raznolikošću makije.

Uz jezera i vegetaciju koji idu u najizrazitije prirodne fenomene ovog nacionalnog parka, mora se istaći i geomorfološke pojave kao i tragove geoloških procesa. Jezera su nastala spuštanjem zapadnog dijela otoka dok pješčane plaže na istočnom kraju dokazuju izdizanje istočnog kraja (Saplunara). Da je otok u zapadnom dijelu ponirao i u povijesno doba svjedoče podvodne rimske zidine u zaljevu Polače.

Ovaj se nacionalni park manje odlikuje faunom. Ipak je posebno zanimljiva pojava mediteranskog tuljana u vodama Mljeta, a Mljet je kao vanjski otok poznat i kao bogata prolazna stanica velikih jata ptica selica koje se ovdje zadržavaju na brojnim blatinama i poljima.

Vrijednost ovog nacionalnog parka upotpunjuju kulturnopovijesni spomenici: bivši benediktinski samostan utemeljen u 12. stoljeću, miješanog sloga vrlo čiste apulijske romanike, fortifikacijske gotike i dubrovačke renesanse, boravište Mavra Vetranića. Zatim, ostaci rimske Palače u Polačama koji su dali toponim mjestu, ranosrednjovjekovna crkva u Polačama, arheološki nalazi u Polačama i u Pomeni te arheološki nalazi dviju ilirskih gradina itd. Kulturološka zanimljivost nacionalnog parka Mljet odražuje se i u legendama među kojima se ističe ona koja priča o Mljetu kao privremenom boravištu Odiseja, odnosno sv. Pavla.

Pravni temelji zaštite Nacionalnog parka Mljet

1. Odluka Zemaljskog zavoda za zaštitu prirodnih rijetkosti, br. 220/48 od 27. II 1948. g.
Proglašava područje mljetskih jezera s okolicom "zaštićenom prirodnom rijetkosti".
2. Zakon o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta, na površini od 3 100 ha, nacionalnim parkom, od 12. XI 1960. g. ("Narodne novine" br. 49/1960.).
3. Rješenje o određivanju granica Nacionalnog parka Mljet, Izvršnog vijeća Sabora NRH. ("Narodne novine" br. 41/1962.).
4. Odluka o izradi prostornog plana Nacionalnog parka Mljet, Sabora SRH od 14. XII 1983. g. br. 4815-1983.
5. Prijedlog Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet, Sabor SR Hrvatske, na sjednicama 19. ožujka 1987.
6. Zakon o izmjenama Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom ("Narodne novine" br. 13/1997.).

Postupak izrade Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet

Postupak izrade Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet je programiran od strane naručitelja, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Novi prostorno-planski dokument mijenja i dopunja Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" (PPNPM) koji je izradio Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i koji je donešen Odlukom Sabora Republike Hrvatske 1987. godine ("Narodne novine" br. 13., od 30. 3. 1997.).

U međuvremenu su bitno izmijenjene okolnosti - od osamostaljenja i stjecanja nezavisnosti Republike Hrvatske i Domovinskog obrambenog rata (Republika Hrvatska se istodobno nalazi u procesu sveobuhvatne društvene i gospodarstvene preobrazbe), uz sve jaču svijest o potrebi zaštite svojih područja iznimnih vrijednosti i značenja (kao resursa i uporišta nacionalnog prostornog identiteta).

Ove su dalekosežne promjene praćene novom zakonskom osnovicom i u oblasti prostornog uređenja i zaštite okoliša. U takvim je okolnostima pokrenuta izrada niza novih prostornoplanskih dokumenata, a naglašena je i potreba novelacije prostornih planova svih nacionalnih parkova. Tako je određeno da Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" treba preispitati te izmijeniti/dopuniti sa stanovišta:

- a) novih zakonskih okvira, odnosno odredbi relevantnih propisa, prvenstveno onih vezanih uz zaštitu, uređenje i/ili korištenje prostora, u uvjetima poštivanja vlasničkih odnosa uz puno uvažavanje javnog interesa;
- b) novih spoznaja u pogledu zaštite i usklađivanja s funkcijama Parka
 - ugrađivanje/primjena rezultata najnovijih znanstvenih i stručnih istraživanja prirodne, kulturno-povijesne i društvene osnovice (iz

priopćenja na simpoziju Prirodne značajke i društvena valorizacija otoka Mljeta održanog rujna 1995. u Pomeni, posvećenog čitavom otoku Mljetu), na tragu tzv. održivog razvitka i potrebe zaštite prirode i izvan zaštićenih zona (osnovna poruka Europske godine zaštite prirode 1995.); s time u svezi su i zahtjevi Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine;

- potrebe zaštite temeljem iskustava Uprave Nacionalnog parka "Mljet";
 - preporuke temeljem iskustava zaštite i korištenja prostora u razvijenim europskim zemljama - gospodarenje u zaštićenim dijelovima prirode.
- c) smjernica i preporuka dokumenata državne razine kao posljedica strategije ukupnog razvitka i obnove države, primjerice Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske Nacionalnog programa razvitka hrvatskih otoka, Nacionalnog programa demografske obnove i sl.;
- d) izmijenjenog stanja u prostoru Nacionalnog parka i cjeline otoka - Općine
- stanje u prostoru (bespravna izgradnja uslijed nedostatka provedbenih planova i neriješenih/zamršenih imovinsko-pravnih odnosa)
 - nove potrebe (poboljšanje vodoopskrbe, odvodnje, cestovne i ostale infrastrukture itd.).*

* Izvod iz Programa izrade Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet"

2. ANALIZA I PRIKAZ POSTOJEĆE I DO SADA RAĐENE PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTACIJE KOJA SE BAVILA PROSTOROM NACIONALNOG PARKA MLJET

2.1. Prostorno-planska dokumentacija koja nije na snazi ili je u tijeku njena revizija

Još davne 1948.g. donio je **Zemaljski zavod za zaštitu prirodnih rijetkosti NR Hrvatske** odluku o preventivnoj zaštiti područja Mljetskih jezera. Inicijativa je potekla od Jadranske turističke komisije koja je područje Mljetskih jezera zatekla u vrlo kritičnom stanju poslije ratnih pustošenja kao i uslijed pomanjkanja nadzora i organizirane brige nad ovim izoliranim područjem u prvim poslijeratnim godinama. Posebno je prijetila opasnost od nekontrolirane sječe šuma, od unošenja stranih biljnih vrsta, ekstenzivnog kozarenja i divlje izgradnje na samom rubu Velikog jezera. Tako je 27. veljače 1948.g. gore rečeni Zemaljski zavod donio **Odluku o proglašenju zaštićenom prirodnom rijetkosti jezera sa okolicom na otoku Mljetu**. Preventivna zaštita se odnosila na područje Mljetskih jezera (Veliko i Malo jezero), uvalu Soline kao i šume u perimetru od pet kilometara. Na tom zaštićenom području nije se smjelo bez **prethodnog odobrenja organa zaštite** ništa uređivati, otkopavati, štetiti ili uništavati, niti vršiti bilo kakve promjene koje se odnose na prirodu zaštićenog područja.

Prema tadašnjem Zakonu o zaštiti prirode, donesenom 13. travnja 1960.g. ("NN" br. 19/60) zapadni dio otoka Mljeta, površine cca 3100 ha, je predložen za stavljanje pod posebnu zaštitu u kategoriji nacionalnog parka.

Ukazom Sabora NR Hrvatske, dana 11. studenoga 1960.g., na šesnaestoj sjednici Republičkog Vijeća donesen je **Zakon o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom**. Broj Ukaza je 21591-1960. od 12. studenog 1960. Zakon je objavljen u "Narodnim novinama" broj 49/60 od 7. prosinca 1960.g.

Rješenjem br. 36/10-1961. od 12. lipnja 1961. je određen upis Nacionalnog parka "Mljet" u **Registar zaštićenih objekata prirode**, koji se još i danas vodi u nadležnoj službi zaštite prirode.

1962.g. je Izvršno vijeće Sabora NR Hrvatske donijelo **Rješenje o određivanju granica Nacionalnog parka "Mljet"**.

Broj Rješenja 14310/1-279-1962. od 3. listopada 1962.. Rješenje je objavljeno u "Narodnim novinama" br. 41/1962. od 18. listopada 1962.g.

Granica Nacionalnog parka, prema gore rečenom Rješenju, je slijedeća:

"Granica Nacionalnog parka "Mljet" počinje s južne strane otoka Mljeta u uvali Procjep, ispod kote br. 215 "Tojsti", nastavlja se putem u pravcu sjevera preko kote br. 166 i produžuje istim pravcem do Ivanova Polja. Zatim se granica produžuje putem u pravcu istoka do kraja Ivanova Polja. Odavde skreće putem prema sjeveru ispod kote br. 121 te izbija u uvalu Velika Tatinica. Od ove uvale granica se nastavlja morskim putem prema zapadu, zaobilazeći otok sa

zapadne strane i završava se na južnoj strani na polaznoj točki obuhvaćajući sve otočje uz dio otoka Mljeta, koji je proglašen Nacionalnim parkom".

Ovakva granica zaštićenog područja je ostala sve do 1997., kada je Zakonom o izmjenama Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom obuhvaćen i pripadajući akvatorij. Navedeni Zakon (NN 13/97) definira i granice Nacionalnog arka "Mljet" na slijedeći način:

"Područje Nacionalnog parka "Mljet" obuhvaća zapadni dio otoka Mljeta, Veliko i Malo jezero i uvalu Soline, te morski pojas širine 300 m od najizbočenijih rtova otoka Mljeta i pripadajućih otočića, ukupne površine od 4875 ha.

Kopnena granica NP "Mljet" počinje s južne strane otoka od uvale Procijep, te od te točke ide prosjekom u smjeru sjeveroistoka do kote 206, od te kote spušta se prosjekom u smjeru sjevera na cestu kod Crne klade (183 m), nastavlja se prosjekom u smjeru sjevera preko kote 229 do kote 185, skreće sjeveroistočno hrptom do kote 239, spušta se prosjekom u smjeru sjevera sredinom Ivanjeg Polja do kote 172, nastavlja se hrptom u smjeru sjeveroistoka do kote 170, te dalje prosjekom u smjeru sjevera do uvale Velika Tatinica. Od uvale Velika Tatinica granica se nastavlja morskim putem prema zapadu zaobilazeći otok Mljet u odlomcima pravaca, koji su položeni od točke do točke u moru na udaljenosti od 300 m od najistaknutijih rtova otoka Mljeta, odnosno pripadajućih otočića, obuhvaćajući svo otočje i more uz dio otoka koje je proglašen Nacionalnim parkom.

Granice Nacionalnog parka "Mljet" ucrtane su na topografskoj karti mjerila 1:25000, koja se čuva u Državnoj upravi za zaštitu kulturne i prirodne baštine, i sastavni je dio ovog Zakona".

Prijedlog dopune granica nacionalnog parka je prihvaćen na Saboru uz korekciju da granica teče na udaljenosti od 500 m, a ne 300 m i kao takav je objavljen u "Narodnim novinama" br. 13/1997.

Postoji također **Prijedlog granica na moru** za Nacionalni park "Mljet", koji je također uzet u razmatranje, a ustanovljen je temeljem Elaborata "Prirodne značajke akvatorija i smjernice za korištenje pomorskog dobra" (izradili: dr. F. Kršinić i dr. A. Benović, 1996.g.) koji je rađen u okviru izrade Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet. Prema gore rečenom Elaboratu, granice su slijedeće:

- na južnom dijelu: od uvale Procijep (granica na kopnu) u smjeru jugozapad na izobatu 100 m do koordinatne točke A (6453496, 4733358), te slijedi izobatu od 100 m do koordinatne točke B (6444864, 4736576),
- na jugozapadnom dijelu: od koordinatne točke B (6444864, 4736576) na izobati 100 m poprečnim pravcem u smjeru sjeverozapad na dubinu od 70 m i koordinatnu točku C (6443706, 4738790),
- na sjeverozapadnom dijelu: od koordinatne točke C (6443706, 4738790) na dubini od 70 m poprečnim pravcem u smjeru sjeveroistoka na dubinu od 85 m i koordinatnu točku D (6446674, 4741149),
- na sjevernom dijelu: od koordinatne točke D (6446674, 4741149) u istočnom smjeru slijedi izobatu od 85 m do koordinatne točke E (6455457, 4738123) te se veže poprečnom spojnicom na granicu na kopnu u uvali Velika Tatinica. Također je nacrtana **batimetrijska karta** s gore rečenim prijedlogom granica na moru.

Ovaj prijedlog nije prihvaćen.

Nakon par uvodnih napomena koje se tiču statusa zapadnog dijela otoka Mljeta, slijedi pregled najvažnijih prostorno-planskih i drugih dokumenata koji su se bavili prostorom Nacionalnog parka "Mljet".

STUDIJA ZAŠTIĆENO	O IZRADI GENERALNE UREĐAJNE OSNOVE ZA PODRUČJE MLJETSKIH JEZERA Službeni glasnik, br. -
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	STUDIJA O IZRADI GENERALNE UREĐAJNE OSNOVE ZA ZAŠTIĆENO PODRUČJE MLJETSKIH JEZERA
Izrađivač studije:	Konzervatorski zavod i ekonomski institut NR Hrvatske Konačnu obradu izvršili: ALFIER ing. DRAGUTIN i KEVO ing. RATKO Suradnici: ALFIER ing. DRAGUTIN - Ekonomski institut Hrvatske, Zagreb; JOVANČEVIĆ ing. MILORAD - Arboretu "Trsteno", Dubrovnik; JURISIĆ ing.arh. GRETA - Konzervatorski zavod Hrvatske, Zagreb; KEVO ing. RATKO - Konzervatorski zavod Hrvatske, Zagreb; MOROVIĆ ing. DINKO - Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split; PEKIĆ VOJKO - Turistički savez Dalmacije, Dubrovnik; RADICA ing. ZDENKO - Šumarja Dubrovnik, Dubrovnik; TABAIN ing. FRANO - Stanica za južno voćarstvo, Dubrovnik; ŽERAVICA ing. DAVOR - Šumarja Dubrovnik, Dubrovnik
Mjerilo:	1:25000, 1:100 000, 1:500 000
Vrijeme izrade:	1958.
Status plana:	to je podloga tj. prethodna studija za potrebe izrade Generalnog uređajnog plana za zaštićeno područje Mljetskih jezera
Izmjene i dopune plana:	-
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
područje zahvata plana:	zapadni dio otoka Mljeta, tj. čitavo područje nacionalnog parka unutar određenih granica 1962.
Površina obuhvata:	3100 ha

Namjena Studije je dvostruka. Prvo je trebala poslužiti kao stručno obrazloženje za donošenje Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom. Druga namjena joj je bila da bude podloga tj. prethodna studija i direktivni program za potrebe izrade Generalnog uređajnog plana za zaštićeno područje Mljetskih jezera.

U Studiji je opisano od geografskog položaja, geomorfološke slike i geološke građe otoka, klime, oceanografskih prilika otoka Mljeta, a posebno karakteristike Mljetskih jezera, vegetacije, kratkog povijesnog pregleda, demografskih kretanja i razvoja naselja, ekonomske situacije s mogućnostima razvoja, do analize kolizija između zaštite prirode i privrednog iskorištavanja.

Također je predložena granica kompletnog zaštićenog područja, koja je bila i usvojena 1960.g. prilikom donošenja Zakona o stavljanju pod posebnu zaštitu, a zadržala se sve do danas. Ujedno se govori već tada o užem zaštitnom području koje se odnosi na područje Velikog i Malog jezera i zaljeva Soline sa širim gravitacionim područjem, ostalo se nalazi u širem zaštitnom području. U užoj zaštitnoj zoni je strogi režim zaštite, a na širem zaštitnom području bi se primjenjivao blaži režim zaštite. Već tada se npr. govori o potrebi zabrane ulaženja motornih čamaca u Veliko jezero - što se uspjelo realizirati tek mnogo godina kasnije. Spominje se i formiranje parcijalnih rezervata s određenom namjenom, kao što su šumski rezervati, botanički, ribolovni (Veliko i Malo jezero), te objekti spomeničkog značaja.

Naglašena je potreba pravilnog zoniranja naselja, davanja smjernica i dimenzije njihovog perspektivnog razvoja. Ističu se naselja Goveđari i Polače, koja imaju osnovne uslužne djelatnosti (školu, dućane, zadruga, domove kulture, te neke uslužne i proizvodne obrte), te naselja u stadiju formiranja Pomena (s dvije stalno nastanjene kuće i ribarskim magazinima), Soline i Babine kuće. Naglašena je mogućnost širenja naselja prema detaljnim regulacionim planovima, osim naselje Babine kuće.

Hitnost rješavanja vodoopskrbe je posebno obrađena.

Rezultat ove opsežne Studije bogate podacima je donošenje Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom 1960.g., te iniciranje izrade prvog prostorno-planskog dokumenta Nacionalnog parka "Mljet" 1963.g. - Uređajne osnove NP "Mljet".

OSNOVA	UREĐAJNA OSNOVA NACIONALNOG PARKA MLJET Službeni glasnik, br. (8. Sjednica Upravnog odbora, Dubrovnik, 26. 5. 1964.
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	UREĐAJNA OSNOVA NACIONALNOG PARKA MLJET
Izrađivač osnova:	Zavod za urbanizam Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Autori osnove prof. JOSIP SEISSEL, dipl.ing.arh., prof. DRAGAN BOLTAR, dipl.ing.arh., asistent ANTE MARINOVIĆ - UZELAC, dipl.ing.arh. Ekonomsko-geografsku studiju izradio: DRAGUTIN ALFIER, dipl.oec.
Mjerilo:	1:25000, 1:10000, 1:2880
Vrijeme izrade:	1963.
Status plana:	nije na snazi
Izmjene i dopune plana:	nema
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	Čitavo područje nacionalnog parka (unutar određenih granica 1962.g)
Površina obuhvata: privatnom vlasništvu).	3.100 ha (2.550 ha je u društvenom vlasništvu, a površina od 550 ha je u

U Osnovi se nastoje utvrditi režimi zaštite, način upravljanja i prostorno-tehničkog uređenja, nadalje se analizira definicija Nacionalnog parka, te se dolazi do saznanja da NP "Mljet" treba organizirati, urediti i koristiti kao otvoreni tip nacionalnog parka s diferenciranim režimom zaštite. Od same strogosti zaštite, odnosno dopustive granice ekonomske eksploatacije, ovisi način korištenja i uređenja ovog područja uz naglašenu potrebu trajnog očuvanja iznimnih prirodnih ljepota, prirodnih rijetkosti i vrijednih kulturno-povijesnih spomenika.

Višekratne prostorne analize su pokazale da se na NP "Mljet" može bez većih teškoća primijeniti formula zaštite u tri koncentrične zone (što se primjenjuje u američkim nacionalnim parkovima) različite po strogosti režima zaštite:

- a) unutrašnje prostorno ograničene i integralno zaštićene zone, lokaliteti i pojedinačni objekti s vrlo strogim režimom zaštite
- b) srednje uže zone sa strogim režimom zaštite
- c) vanjske šire zone s ublaženim režimom zaštite

U odnosu na prethodno izrađenu Studiju došlo je daljnjim analizama do korekcije granica užeg zaštitnog područja nacionalnog parka na način da se u užu zonu uključi polje **Pomijenta**, a isključi luka i naselje **Pomena**. Tako uže zaštićeno područje čini Veliko i Malo jezero sa svojim gravitacionim područjem, te uvala Soline. Također je naglašeno da se osim prirodnog fenomena Mljetskih jezera kao zatvorenog morskog bazena sa specifičnim ekološkim i oceanografskim osobinama obuhvati i neprekinuti pojas šuma koje gravitiraju prema jezerima i uvali Soline, budući da te šume čine integralni dio njihovog prirodnog ambijenta. Unutar ove zone se nalaze i dva naselja (Babine kuće i Soline). Ovako utvrđeno uže područje zadovoljava i današnje postavke službe zaštite prirode.

Ostali posebno vrijedni lokaliteti, spomenički objekti, fenomeni ili prirodne rijetkosti izvan ovog užeg zaštićenog područja će se strogo zaštititi u obliku strogih prirodnih, upravljanih i specijalnih rezervata i drugih specifičnih kategorija zaštite (prema tadašnjem Zakonu o zaštiti prirode).

Preostala površina Nacionalnog parka je u širem zaštićenom području.

Izrađena je i turistička valorizacija, koja nastoji povezati istočni i zapadni dio otoka, što je pozitivan stav i pridonosi boljem očuvanju zapadnog dijela, tj. nacionalnog parka.

Princip očuvanja prirode na teritoriju nacionalnog parka nametnuo je koncepciju ograničenja stvaranja velikih turističkih smještajnih kapaciteta unutar područja parka, a potreba za većim turističkim smještajnim kapacitetima bi se mogla zadovoljiti na istočnom dijelu otoka (Saplunara i dr.). Ova dva dijela otoka bila bi povezana cestom uzduž otoka.

Osnovna koncepcija razvoja turizma na području nacionalnog parka su manji turistički smještajni kapaciteti na širem zaštićenom području uz preferiranje izletničkog turizma, koji opet zahtjeva dobre prometnice, izgradnju kompletne infrastrukture kao i ugostiteljske kapacitete.

Organizacija samog Nacionalnog parka je slijedeća:

1. Područje se dijeli kako je već u uvodu rečeno na "uže" i "šire" zaštićeno područje. Na užem zaštićenom području ne predviđa se izgradnja nikakvih novih zgrada osim turističko-ugostiteljskih objekata **bez smještaja** i potrebnih objekata niskogradnje.

U širem zaštićenom području bila je predviđena slijedeća izgradnja:

- turističkih objekata za smještaj
- stambenih kuća domaćeg stanovništva
- javnih objekata
- ljetnikovaca
- servisnih pogonskih objekata i objekata trgovačke distributivne mreže.

Od današnjih stavova zaštite prirode odudara planirana izgradnja ljetnikovaca (kao preteča vikend izgradnje na području parka što ne bi došlo u obzir).

2. Šume čitavog nacionalnog parka će se negovati i održavati prema posebno izrađenoj šumarsko-gospodarskoj osnovi, koja mora biti izrađena prvenstveno u skladu sa zaštitarskim principima. Postojeće poljoprivredne površine će i dalje zadržati svoju namjenu, a način korištenja će biti propisan Pravilnikom o upravljanju nacionalnim parkom.

3. Određeni su i prilazi nacionalnom parku:

- pristup automobilima glavnom cestom otoka iz trajektne luke u Okuklju
- morski pristupi u Polačama, Pomeni i Solinama.

Ovdje je diskutabilna lokacija Solina kao pristaništa za manje sportske i izletničke brodove, što ne bi moglo doći u obzir zbog potencijalne opasnosti zagađenja na samom ulazu u srce temeljnog fenomena ili kako to ovaj plan zove - uže zaštićeno područje.

4. Predložena je prometna mreža na području nacionalnog parka, koja u nekim dijelovima odudara od današnje koncepcije prometne mreže, a poseban problem predstavljaju parkirališta koja su predimenzionirana (planirano je 1.133 mjesta).

Ujedno su planirani i jači pješački putevi (oko V. jezera, veza s Pomenom, Pristanište-Vrbovica, odakle se račva prema Goveđarima i pokraj rezervoara za vodu do Polača) kao i šetne staze (npr. od Goveđara do Babinih kuća i dr.).

Po namjeni su planirane 4 vrste površina na području Parka:

1. Površine koje čine prirodni rezervat i poklapaju se s zaštićenim područjem. To je najstrože zaštićeni dio parka i tu ima najviše kontradikcija. Govori se o zabrani svake izgradnje u svrhu stanovanja bilo stalnog bilo turističkog, a s druge strane se planira turistička izgradnja u Solinama (iznad postojećeg naselja) kao i uređenje kampa u Pomijenti, što sa stanovišta današnjih spoznaja zaštitarske struke ne bi moglo doći u obzir. U sklopu naselja Babine kuće moguća je planirana izgradnja od 4-5 stambenih kuća za domaće stanovništvo.
2. Površine namijenjene turizmu
3. Površine rezervirane za proširenje domorodačkih naselja
4. Površine namijenjene smještaju servisa, javnih sadržaja i distributivne mreže.

Površine pod 2., 3., 4. se nalaze izvan uže zaštićene zone.

Pojedinačno su obrađeni lokaliteti u Nacionalnom parku pa ćemo se kratko osvrnuti na najbitnije elemente.

Naselje Polače

Planirano je da Polače budu glavna luka Nacionalnog parka (putnička i teretna), kao i glavni kolni ulaz u park. Ovakva funkcija Polača će uvjetovati njihovo proširenje koje je planirano uz zaobilaznicu (iznad današnjeg naselja) kao i širenje naselja u nastavku prema Debeloj ponti.

Zacrtnane su još neistražene arheološke zone, koje su izuzete od svake izgradnje i prometa.

Određena je lokacija benzinske pumpe na obali (za automobile i plovila) između ruševina lazareta i mora.

Sjeverozapadno od putničkog pristaništa na uskom pojasu obale između ceste i mora je rezerviran prostor za izgradnju smještajnih turističkih objekata.

I lokacija benzinske pumpe, kao i smještajnih kapaciteta, nije bila dobro predviđena jer se tu još proteže arheološka zona, a prostor je vrlo skučen. Posebno loše je bilo predviđeno korištenje uvala Lunđine i njenog zaleđa. Planiran je kamp omladinskog ferijalnog saveza, brodogradilište za popravak brodica domaćeg stanovništva i za potrebe Nacionalnog parka, kao i smještaj ostalih radionica, a i kao zimovalište sportskih brodica. Današnje spoznaje i izrađena Studija strujanja mora u uvali Lunđina (Biološki zavod Dubrovnik) potpuno odbacuje takvo korištenje tog lokaliteta.

Naselje Govedari

Nije planirano nikakvo širenje naselja Govedari. Sanacijom i uređenjem mjesta, te podizanjem stambenog komfora naselje se može uključiti u turizam putem kućne radinosti. Ovi stavovi nisu u potpunoj suprotnosti sa današnjim stavovima u svezi tog naselja, koje bi se uređenjem moglo pretvoriti u ekskluzivno ruralno naselje za potrebe seoskog turizma.

Naselje Pomena

Za Pomenu se planiralo da bude druga luka Nacionalnog parka i to za turističko-izletničke i privatne brodove, koju funkciju ima i danas. Nadalje je planirana izgradnja "ribarskog naselja" u dnu iza luke, te proširenje naselja na zapadnoj strani, dok se postojeća izgradnja na istočnoj strani zaljeva Pomene ne smije proširivati (uz obalu ispred postojećih kuća potrebno je provesti pješački put). Također je planirana zona izgradnje ljetnikovaca na području Sikirice. Danas je bespredmetno govoriti o tim planovima, jer je prostor već skoro potpuno okupiran na drugi način.

Izgradnja ljetnikovaca ne bi došla u obzir. Ujedno moramo napomenuti da je izgradnja privatnih ljetnikovaca planirana još i u uvali Borovac, te na ulazu u zaljev Polače u netaknutom predjelu V. i M. Dolca.

Za današnje pojmove zaštite prirode je ideja izgradnje ljetnikovaca, ili kako bi ih danas nazvali "vikendica" na području parka potpuno neprihvatljiva, jer je prostor toliko skućen i dragocjen da se ne bi mogao okupirati u te svrhe. Moguća je izgradnja samo za potrebe domaćeg stanovništva, koje tu živi i radi.

Veliki i Mali Popov dolac

Ovi lokaliteti su predviđeni za glavnu zonu turističke izgradnje na području Nacionalnog parka. Postava objekata mora biti rubna kako bi doline ostale netaknute. Turističko naselje bi imalo izlaz na uvalu Lokve, koju se planiralo urediti kao kupalište.

Prema današnjim postavkama izgradnja na navrijednijim poljoprivrednim površinama ne bi došla u obzir, već bi trebalo aktivirati poljoprivredu za potrebe turizma.

Babine kuće

Naselje u najstrožoj zoni zaštite na samoj obali jezera gdje nije dozvoljeno širenje osim 4-5 objekata interpolacije.

Pomijenta

U Pomijenti je planirano uređenje autokampa u masliniku i izgradnja restorana u Pristaništu. Planiranje autokampa u srcu stroge zaštite je bilo vrlo loše kao jedan od najopasnijih oblika turizma na zaštićenom području.

Soline i Gonotur

Prirodno širenje naselja Soline se ne dozvoljava, ali se dozvoljava turistička stacionarna izgradnja na blagim padinama ispod brda, što po današnjim

spoznajama ne dolazi u obzir. Također je planirana izgradnja bungalova u netaknutoj šumi u zaljevu Gonotur, što je također otpalo kao ideja.

Gore rečena Uređajna osnova je bila razmatrana i usvojena na 8. redovnoj sjednici Upravnog odbora Nacionalnog parka "Mljet" 1964.g. u Dubrovniku.

Iskristalizirale su se slijedeće primjedbe:

- da se proanalizira maksimalni kapacitet koji može podnijeti područje Nacionalnog parka, a da ne dođe do njegove devastacije i propadanja.
- područje Gonotura da se izuzme od izgradnje.
- kao prioritet u daljem radu na urbaniziranju se određuje stambena izgradnja u Polačama, Goveđarima, Babinim kućama i u Pomeni, zatim hotel u Solinama, kamp u Pomijenti, te vikend kuće u Pomeni.
- značajnija odluka je bila da se za mjesto Soline, Pomena, Polače i Pomijenta izrade geodetski snimci na osnovu kojih bi se izradili Urbanistički planovi.

Ova Uređajna osnova je bila prvi prostorno-planski dokument, koji ima i pozitivnih i negativnih postavki, ali je u svakom slučaju pomogla da se stavovi razbistravaju i razvijaju u smjeru današnjih spoznaja.

PPPN	PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNE NAMJENE - - OTOK MLJET Službeni glasnik, br. -
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNE NAMJENE - OTOK MLJET
Izrađivač plana:	Urbanistički institut SR Hrvatske, ispostava Dubrovnik;
Suradnja:	Zavod za ekonomiku turizma i planiranje, Dubrovnik
	Autori osnove: Prostorno planiranje: A. MARINOVIĆ, dipl.ing.arh.Ž. ŠIMIĆ, dipl.ing.arh.; V. TUTEK, dipl.ing.arh.; Geografska obilježja i demografski razvoj: T. RADICA, prof. Program privrednog razvoja: A. KOBAŠIĆ, dr. oec. P. SKURLA, dr. oec. Vodoopskrba i odvodnja: Z. BERNT, dipl.ing. Elektroopskrba: J. BULIĆ, dipl.ing.
Mjerilo:	1:100 000, 1:25000, 1:15000, 1:5000
Vrijeme izrade:	1973.
Status plana:	nije na snazi
Izmjene i dopune plana:	IZMJENE I DOPUNE PPPN - OTOK MLJET / 1979. Izvršno vijeće SO Dubrovnik donijelo 21.ožujka 1978. odluku o izmjenama i dopunama
Izrađivač izmjene:	Urbanistički institut SR Hrvatske Zagreb, 1979
Narčilac dopune:	Republički zavod za zaštitu prirode, Zagreb
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	Čitavo područje otoka Mljeta (uključen i Nacionalni park)
Površina obuhvata:	cca 100,1 ha

PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNE NAMJENE - OTOK MLJET. - kako mu i samo ime govori obrađeno je čitavo područje otoka Mljeta, a jasno da je uzeto u obzir i područje Nacionalnog parka. Ovaj plan je nastojao integralno sagledati društveno-ekonomski razvoj čitavog otoka, te realno odrediti turističke kapacitete.

U planu je naglašena potreba izrade generalnog plana Nacionalnog parka gdje će se "daljnja zaštita ovog izvanredno atraktivnog prostora bazirati na detaljnim pedološkim, geomehaničkim, hidrološkim, dendrološkim i ostalim studijama. Načelne sugestije date u Uređajnoj osnovi iz 1963.g. bi se generalnim planom trebale detaljno razraditi i utvrditi, a prema najsuvremenijim principima zaštite prirode vodeći računa o uključivanju ovog prostora i otoka u suvremene tokove života".

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMJENE - OTOK MLJET - 1979. godina

SO Dubrovnik je donijela Odluku o izmjenama i dopunama gore navedenog plana na temelju primjedbi MZ Govedari i Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode iz Dubrovnika. Sve primljene primjedbe su razmatrane u Republičkom zavodu za zaštitu prirode i Urbanističkom institutu SR Hrvatske, zatim su usaglašeni stavovi izloženi na proširenom skupu u Dubrovniku, što je rezultiralo time da je Izvršno vijeće 21. ožujka 1978.g. donijelo Odluku o Izmjenama i dopunama.

Ova Odluka o Izmjenama i dopunama gore rečenog plana je bila vrlo važna sa stanovišta zaštite prirode, jer su mnoge postavke prijašnjeg plana bile ili

predimenzionirane ili krivo locirane i u suprotnosti s osnovnim principima zaštite prirode.

Tokom vremenskog perioda od 1973.-1979.g. iskristalizirale su se "potrebe za intenzivnijom zaštitom prirodno osebujnijih i vrijednijih prostora, kao i promjenom namjene pojedinih lokaliteta", tako da su usvojene slijedeće primjedbe:

1. Ne planirati nikakvu izgradnju u Polačama u predjelu Lundine, a posebno ne dolazi u obzir izgradnja marine. Tako je ukinuta zona kampa i hotela na području uvale Lundina i dislociran je kamp s prostora Vrbovice. Daljnja stambena izgradnja u Polačama je planirana u dubinu s izgradnjom drugog i trećeg reda objekata. Planirana je i zaobilaznica u Polačama iznad novog dijela naselja u pravcu jezera. U Babinim kućama se zadržava postojeće stanje uz interpolacije ograničenog broja objekata unutar granica naselja. Ova koncepcija je mnogo povoljnija sa stanovišta zaštite prirode.
2. Planirati kamp na lokalitetu Sikirica, što nije bila dobra zamisao, ne samo zbog neodgovarajuće konfiguracije terena, već i neodgovarajućeg oblika turističkog korištenja.

Međutim u koncepciji toga plana su ostali planirani turistički kapaciteti (oko 1000 ležaja) u Popovu dolcu do uvale Lokve, što sa stanovišta današnjih spoznaja ne bi došlo u obzir.

Pozitivno je da se odustalo od turističke izgradnje u Solinama, obzirom da su Soline vrlo osjetljiv lokalitet zbog svoje pozicije na ulazu u temeljni fenomen. Tako da je određeno da se naselje Soline zadrži u postojećim okvirima uz minimalne interpolacije novih objekata.

U planu je istaknuta potreba izrade PUP-ova za Polače, Goveđare, Babine kuće, Soline, projekt Pristaništa, te Pomene.

O ostalim dijelovima koncepcije plana nije potrebno govoriti, jer se ne odnose na područje Nacionalnog parka.

PUMN		PLAN UREĐENJA MANJEG NASELJA - POMENA - OTOK MLJET	
Službeni glasnik, br. -			
Osnovni podaci o planskom dokumentu:			
Naziv plana:	PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNE NAMJENE - OTOK MLJET		
Izrađivač plana	Urbanistički institut SR Hrvatske, ispostava Dubrovnik; Rukovodilac radne grupe: A. MARINOVIĆ, dipl.ing.arh., Autor projektanti: Ž. ŠIMIĆ, dipl.ing.arh.; V. TUTEK, dipl.ing.arh.; Autori suradnici: Vodoopkrba i odvodnja: V.BRBORA, dipl.ing., Elektroopkrba: J.BULIĆ, dipl.ing., Telefonija: J.RUDENJAK, tt the.		
Mjerilo	1:1000		
Vrijeme izrade	u veljači 1975.		
Status plana:	nije na snazi		
Izmjene i dopune plana:	Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik započeo 1988/89. izradu PUP-a Pomena: nije dovršeno tj. nije dato u proceduru.		
Osnovni podaci o području zahvata plana:			
Područje zahvata plana:	Pravac-linija koja na sjevernoj strani prostora ide okomito na morsku obalu na udaljenosti 35m sjeverno od č.z.222/342, s istočne strane prati visinsku kotu terena +20 m.n.m., prelazi udolinu Pomena - Goveđari na udaljenosti oko 80 m od obale, ide granicom č.z. 48/141 (istočna granica) te 48/140, 48/139, 48/138 (južna granica), prelazi č.z. 48/23 na visini oko +11 m.n.m., ide granicom č.z. 48/88 i 48/13, produžava u pravcu do kote +20 m.n.m., slijedi kotu +20 m.n.m. obilazeći vrh brežuljka te na udaljenosti cca 100 m od rta silazi okomito na morsku obalu, čime se zatvara granica zahvata.		
Površina obuhvata:	4,77 ha sa ukupnom dužinom obale oko 600 m.		

Postojeće stanje je slijedeće:

Naselje Pomena ima karakter stalnog stambenog naselja. U naselju se nalazi ukupno 49 objekata različite veličine i namjene od čega je 30 stambenih. Nema društvenih, javnih ili servisnih objekata. Ostali objekti su pomoćni objekti (magazini, štale, košare i sl.).

Visina izgrađenih objekata je prizemlje (P) i prizemlje plus kat (P+1).

U društvenom sektoru je jedan manji objekt, koji je adaptiran za potrebe turističke djelatnosti.

Postojeća infrastruktura je samo zračna električna mreža i trafostanica, te makadamska cesta koja počinje izvan naselja i povezuje Pomenu sa Goveđarima i Mljetskom cestom.

Obala je neuređena a na nekim mjestima je čak i pješačko komuniciranje nemoguće. Postojeći objekti su građeni u razdoblju od 1965.-1975.g. i imaju malo elemenata starije arhitekture. Građevni materijal je kamen, a objekti su sa kosim krovovima pokrivenim uglavnom kupom kanalicom. Dosta dobrom izgledu naselja doprinosi intenzivno zelenilo-borova šuma, posebno na istočnom dijelu uvale, kao i maslinici. Naznačeno je da se to visokovrijedno zelenilo mora maksimalno respektirati kod planiranja razvoja naselja i određivanja zone izgradnje, što je i uvjetovalo određeno lociranje i način izgradnje, te se stoga naselje formira u vidu jednostrukog niza objekata sa svake strane uvale (istočne i jugozapadne)

Planirano stanje

Nizovi se nastavljaju i u udolinu Pomena-Goveđari. Objekti se interpoliraju na postojeće slobodne prostore između zelenila. Tako će se ujedno zaokružiti postojeća izgradnja i formirati jedinstveni cjeloviti izgled mjesta (fasada prema moru). Bila je planirana izgradnja 16 novih stambenih objekata (7 slobodno stojećih i 9 dvojnih objekata). Ujedno je predviđena dogradnja i nadogradnja postojećih stambenih objekata.

Prema svim dosadašnjim planovima već naprijed navedenim, predviđena je turistička izgradnja u Pomeni. Prema nekim planovima je ta izgradnja bila predimenzionirana, što bi dovelo do degradacije samog Nacionalnog parka, a u suštinskoj je suprotnosti s pojmom zaštite prirode (to se prvenstveno odnosi na Prostorni plan područja posebne namjene-otok Mljet iz 1973.g. kao i Izmjene i dopune istoga plana iz 1979.g.). Srećom te varijante nisu prihvaćene.

U ovom Planu uređenja manjeg naselja je predviđeno da se zbog nedostatka infrastrukturne opremljenosti prostora izgradi turistički objekt manjeg kapaciteta, koji će poštivati mjerilo naselja, ambijenta i visokovrijednog zelenog fonda. Planiran je kapacitet od cca 290 ležaja i to u dva odvojena objekta smještena na krajnjem zapadnom dijelu obuhvata. Još je planirana izgradnja restorana za potrebe gostiju iz kućne radinosti, izletnika kao i hotelskih gostiju. Ostali sadržaji potrebni za normalno funkcioniranje života, kao što su škole, društveno-političke organizacije i zdravstvena služba se predviđaju u Goveđarima ili Polačama.

Utvrđeni su urbanističko-tehnički uvjeti za izgradnju naselja:

- tlocrtni gabariti 7/10 do 8/12 m
- visinski gabariti P+1 odnosno 7 m od terena do vijenca na najvišem dijelu, što je bilo dobro zamišljeno, ali danas, nažalost, imamo novije objekte znatno viših gabarita.

Zacrtna je antička arheološka zona na potezu od Pomene (zapadni dio) do Rta Golog. U ovom planu nije registrirana arheološka zona u dnu Pomene (villa rustica). Planirano je produljenje ceste Goveđari-Pomena do kraja naselja, gdje je zamišljeno okretište.

Već u ovom planu je zacrtana potreba uređenja obale na čitavom potezu obalne linije od planiranog objekta hotela do posljednjih stambenih objekata na istočnoj strani uvale (pješački i kolni promet), kao i mogućnost korištenja obale za privez brodova (ali ne marina kako stoji u planu).

Planirana je vodoopskrba regionalnim vodovodom Neretva-Pelješac-Korčula-Žuljana-Mljet.

Odvodnja je riješena planiranom izgradnjom septičkih jama do izgradnje kanalizacione mreže.

Danas je uglavnom izgradnja prema ovom planu završena, iako je došlo do određenih odstupanja. Odstupanja se odnose na to da nisu izgrađeni dvojni objekti, već individualni, a prilična odstupanja se odnose na tlocrtne, a još više visinske gabarite.

Ovaj plan je bio usvojen i bio je na snazi do donošenja Odluke o izradi Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" koji je donio Sabor 1983.g.

PUP OTOK MLJET	PROVEDBENI URBANISTIČKI PLAN POLAČE -
	Službeni glasnik općine Dubrovnik, br. 13/82
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	PROVEDBENI URBANISTIČKI PLAN POLAČE - OTOK MLJET
Naručilac:	Republički zavod za zaštitu prirode, Zagreb
Izrađivač plana:	Zavod za izgrađivanje Dubrovnika, Dubrovnik;
Mjerilo:	1:1000
Vrijeme izrade:	1980.g.- 1982.
Status plana:	nije na snazi
Izmjene i dopune plana:	Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik izradio Nacrt PUP-a Polača koji je bio na javnom izlaganju, razmatrane su primjedbe ali nikada nije usvojen i donesen.
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	Kao granica zahvata mogao bi se definirati pravac-linija koja na zapadnoj strani ide okomito na morsku obalu na udaljenosti od cca 80 m od zadnjeg stambenog objekta do prometnice prema Govedarim, nastavlja istom prometnicom u dužini od cca 90 m do zapadne granice č.z. 224/1 i dalje nastavlja dijelovima č.z. 222/90, 222/91 i č.z. 222/309, 222/18, dijelom č.z. 222/17, č.z. 222/22, dijelom 222/27, do iznad postojećih gubna, da bi granica zahvata nastavila s jedne strane linijom paralelnom s morskom obalom na udaljenosti od cca 110-140 m tj. dijelom č.z. 348/10 (slojnic+45 m), a zatim se spustila niže na slojnicu (+35m), također paralelno s morskom obalom na udaljenosti od cca 100 m do linije okomite na morsku obalu udaljenosti od cca 220 m od posljednjeg individualnog stambenog "objekta s istočne strane uvale, čime se zatvara granica zahvata".
Površina obuhvata:	16 ha s dužinom obale oko 1200 m.

PROVEDBENI URBANISTIČKI PLAN POLAČE - otok Mljet

PUP Polače je izrađen 1980.g., a usvojen je Odlukom o donošenju Provedbenog urbanističkog plana Polače-otok Mljet na 5. sjednici Vijeća udruženog rada i 5. sjednici Vijeća mjesnih zajednica SO Dubrovnik, održanim 22. rujna 1982. g.

Postojeće stanje je slijedeće: Polače su stalno stambeno naselje i jedina luka za zapadni dio otoka, sa 62 objekta različite veličine i namjene kao i građevinskog stanja. Od toga je trideset stambenih objekata. Preostali objekti su uglavnom pomoćni (magazini, cisterne i sl.). Nema društvenih javnih ili servisnih objekata. Unutar starog dijela naselja Polače postoji veći broj objekata-graditeljskog naslijeđa, trajne arheološke vrijednosti. Visina izgradnje postojećih objekata je između P, P+1, P+2, P+3. Od infrastrukture postoji zračna električna mreža sa trafostanicom, longitudinalna prometnica iz Sobre, prolazi ispred novoizgrađenih stambenih objekata i nastavlja se kroz stari dio naselja (kroz spomenik O kategorije) prema Govedarima i Pomeni. Polače su ujedno i glavna luka (uspostavljena 1900 g.). Obala je neuređena osim na mjestu pristajanja redovite brodske linije. Veći dio postojećeg naselja je građen u novije vrijeme (1965.-1980.g.). Postojeće oblikovanje i izgled naselja donekle zadovoljava, obzirom da se koristio kao građevni materijal kamen, krovovi su skošeni i pokriveni kupom kanalicom ili "francuzicom". Potrebno je respektirati postojeće zelenilo koje uokviruje naselje (makija i borovi).

Planirano stanje: budući da je postojeća izgradnja unutar granica obuhvata plana longitudinalno formirana duž morske obale, daljnji nastavak je neopravdan, tako da se koncept širenja naselja temelji u njegovom grupiranju iza prvih redova kuća. Potrebno je osigurati izgradnju stambenih, javnih i poslovnih objekata. Planirana su još dva reda objekata što se odražava na rješenje prometne mreže, koja mora povezati sve prostorne jedinice u organsku

cjelinu. Tako je planirana na obodu naselja uz granicu obuhvata regionalna cesta (preteča kasnije planirane obilaznice), a paralelno s njom longitudinalno provučena prometnica kroz naselje (širine 6,0 m sa pločnicima i mjestimice izdvojenim površinama za parkiranje vozila). Takvom koncepcijom prometnica, oslobađa se postojeća cesta uz more koja postaje prvenstveno pješačka, te služi za snabdjevanje, dopremu i otpremu robe u pristaništu brodova. U ovoj koncepciji prometa bi se pješačke veze ostvarile okomito na prometnice.

Longitudinalna prometnica kroz naselje nije do kraja definirana, jer prolazi kroz ili vrlo blizu arheološke zone, pa bi moglo doći do izmještanja.

Planirana je izgradnja još 22 stambena individualna objekta, 7 stambenih dvojnih objekata individualnog tipa, te 27 stambenih jedinica kolektivnog tipa izgradnje (63 stambene jedinice). Također je predviđena nadogradnja svih postojećih prizemnih objekata za jednu etažu s dvostrešnim krovovima pokrivenim kupom kanalicom.

Planiran je manji turistički objekt (ugostiteljsko-smještajni) na istočnoj strani naselja (iza Debele ponte) i to je ujedno zadnji objekt kojim se zaokružuje izgradnja na istočnoj strani.

Svi postojeći i planirani objekti su vrlo pregledno prikazani na karti: "Plan namjene objekata s parcelacijom, te građevinskim i regulacionim pravcima" u mj. 1 : 1000. Na žalost današnje stanje ne odgovara ovom planiranom (u prvom redu objekata) jer je došlo do pomaka objekata, pa se čak i pojedina parcela izgubila, a vrlo je problematično uspostaviti poprečne pješačke veze.

Već u prvoj fazi širenja naselja Polače nužna je prisutnost slijedećih javnih sadržaja: trgovina dnevne opskrbe, ambulanta, PTT uređ, stanica milicije, služba informacija, mjenjačnica, turistička agencija, ispostava lučke kapetanije, te prostorije mjesne zajednice. Škola i društveno potrebne organizacije se nalaze u Goveđarima.

PUP-om je zacrtano i oblikovanje objekata i okolnog prostora u vidu ozelenjavanja, kao i upotreba određenih materijala (uglavnom kamen i kupa kanalice, a mjestimice i žbuka). Problem vodoopskrbe je riješen gustijernama, a planirano je priključenje na regionalni vodovod Neretva-Pelješac-Korčula-Mljet.

Prema ovom PUP-u je planiran odvojak za Mljet, koji bi se protezao od Kozjeg ždrijela prema Žuljani, zatim podmorskim cjevovodom do uvale Bijela (sjeverno od Polača) i dalje otokom prema Pomeni, Goveđarima i Pristaništu, a za Polače posebni odvojak..

Odvodnja otpadnih voda je rješena ispuštanjem u more ili teren, direktno ili preko septičkih jama. U PUP-u je predviđeno da se fekalne vode iz naselja gravitaciono prikupljaju do crpne stanice iz koje se tlače do uređaja za pročišćavanje, kako bi se nakon toga pod potrebnim tlakom dugačkim podmorskim cjevovodom ispustile van Polačkog zaljeva u otvoreno more. Prema današnjim spoznajama inzistira se na jedinstvenom kanalizacionom sistemu za čitavo područje Nacionalnog parka. U navedenom PUP-u Polača nije dovoljno obrađena kulturna baština (čak se barata i krivim nazivima) pa bi to u budućnosti trebalo obraditi. Samo je zacrtana arheološka zona, koju bi trebalo detaljno istražiti i ucrtati točno granice zaštite.

Obrađeno je i postojeće zelenilo (ostaci starih maslinika, autohtone vegetacije - uglavnom makija, crnika i grupacije alepskog bora), i predložen je plan idejnog pejzažnog uređenja (najveći dio prostora ostaje pod prirodnim vegetacijskim pokrovom). Dobro je planirano i to uz upotrebu autohtone vegetacije. U zapadnom dijelu naselja su ostaci maslinika na terasastom terenu, te se ističe potreba njihove obnove. Uređenje okućnica treba biti isključivo domaćim mediteranskim vrstama. Određeni su horizontalni (8/12 ili 9/11 m za individualne, te 2 x 7/10 m za dvojne objekte, te kolektivna stambena izgradnja terasastog tipa horizontalnog gabarita 6-8/10 m) i vertikalni gabariti (P+1 je maksimalna visina).

PP	PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA MLJET Narodne novine br. 13/87, travanj 1987.
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	PROSTORNI PLAN NACIONALNOG PARKA MLJET
Izrađivač plana:	Nosilac izrade plana:
Koordinacija i nadzor radova:	Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline i Republički zavod za zaštitu prirode
Noilac izrade plana:	Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline
Stručni izvršilac:	Arhitektonski fakultet - Zavod za urbanizam - Sveučilišta u Zagrebu
Stručna saradnja:	Republički zavod za zaštitu prirode Glavni planer: Prof. A.MARINOVIĆ-UZELAC, dipl.ing.arh. i dipl.urb.IUUP, dr.prir. i dr. teh. znanosti Glavni suradnik: MLADEN OBAD-ŠČITAROCI, dipl.ing.arh. Suradnici: mr. ZLATKO BAROVIĆ, dipl.ing.arh., JESENKO HORVAT, dipl.ing.arh. Specijalističke studije Prirodna osnova: Republički zavod za zaštitu prirode mr. EUGEN DRAGANOVIĆ, dipl.ing.biol. MIHO MILJANIĆ, dipl.ing.šum. Geologija: doc.dr. JOSIPA VELIĆ Rudarsko-geološko-naftni fakultet u Zagrebu Spomenici kulture: Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Dubrovniku Stanovništvo: doc.dr. ADOLF MALIĆ Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu Razvoj turizma: DAMIR ŠALAT, dipl.ing.arh. Vodoopskrba: ZDRAVKO BERNT, dipl.ing.građ. i sanit.ing. Fakultet građevinarskih znanosti u Zagrebu Odvodnja: ZDRAVKO BERNT, dipl.ing. Elektroopskrba: IVAN JANIĆ, dipl.ing.el. Telefonska mreža: MARIJAN PLISIĆ, dipl.ing.el.
Mjerilo:	1:5000, 1:10 000, te građevinska područja u mj 1:5000 i 1:2880
Vrijeme izrade:	1986/7.g..
Status plana:	na snazi
Izmjene i dopune plana:	u toku je revizija plana
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	čitavo područje Nacionalnog parka "Mljet" unutar zakonom utvrđenih granica
Površina obuhvata:	3100 ha

Odluku o izradi prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" je donio sabor SR Hrvatske 14. prosinca 1983.g. (pod brojem 4815-1983). Odlukom je utvrđeno slijedeće:

Osnovan je i Savjet prostornog plana.

1985.g. je završena izrada Osnova prostornog plana, koje su prosljeđene na javnu raspravu, a koja je provedena od 6. veljače do 6. ožujka 1986.g.

Javno izlaganje je održano 21. veljače 1986. u Pomeni na Mljetu.

Procedura donošenja je išla svojim propisanim tokom sve do Odluke o usvajanju, koju je donio Sabor SR Hrvatske na sjednici Vijeća udruženog rada (19. ožujka 1987.g.) i na sjednici Vijeća općina (19. ožujka 1987.g.).

U uvodnom dijelu Plana se raspravlja o razlozima zaštite, metodološkim osnovama, te se kratko komentiraju prethodni planovi.

Konstatirani su postojeći problemi i mogućnosti rješavanja. Neki bitni problemi koji su u prošlosti bili veoma opasni po opstanak samog Nacionalnog parka (kao što su želja za izgradnjom uz obale jezera, gradnja termalnog lječilišta na Malom

jezeru, praksa smolarenja, eksploatacije šuma, ribolov dinomitom, vađenje školjaka iz jezera, podvodni ribolov u jezerima, ulazi motornih plovila i jahti u V. jezero i sl.) su danas uglavnom prevladani. Međutim postoji još uvijek niz problema koje je potrebno neophodno rješavati, a to su:

1. **Krivi izbor lokacija**, koje se prvenstveno odnose na lokaciju autokampa u Sikirici kraj Pomene, zatim lokacija deponije otpadaka u Polačkom polju,

trajektno pristanište u Polačama koje navlači automobilski promet u NP, te neke nerealizirane želje koje proizlaze iz prethodnih planova (npr. trajekt u Pomeni, marine u Pomeni i Polačama, predimenzionirani turistički smještajni kapaciteti na potezu od hotela "Odisej" do uvale Lokve).

Tendenciju izbora neodgovarajućih lokacija spriječiti će sam prostorni plan ukoliko se bude dosljedno i odlučno provodio.

2. **Naselja na području NP "Mljet"** - svako naselje u parku predstavlja problem bilo zbog svoje prirodne želje širenja, bilo zbog očuvanja i revitalizacije vrijednih slikovitih naselja kao što su npr. Goveđari. Poseban problem je protupravna izgradnja, zatim neadekvatna izgradnja koja je neprimjerena ambijentu.

Razvoj naselja u NP prostorni plan rješava određivanjem građevinskih područja, izradom detaljnih planova u skladu s prostornim planom čitavog područja. Kvalitetu gradnje moguće je osigurati stručnošću projektiranja i što je od posebne važnosti nadzorom tokom građenja.

3. **Ekološka ugroženost i opasnost od požara**

Najveći problem predstavlja zagađenje jezera tj. temeljnog fenomena zbog neriješenog problema odvodnje otpadnih voda, te taloženje katrana na obalnim rubovima koji dolazi iz otvorenog mora kroz Solinski kanal.

Poseban problem je stalno prisutna opasnost od požara.

Zagađenost jezera je jedino moguće riješiti što hitnijom izvedbom kanalizacione mreže na čitavom području NP. Postava adekvatne brane u Solinama bi smanjila zagađenja koja dolaze iz vanjskog mora. Na organizaciji protupožarne zaštite se konstantno radi ali zbog složenih i različitih razloga još ta zaštita nije na potrebnom nivou.

4. **Značajnu** grupu problema donosi nepovezanost otoka s kopnom i nedovoljna infrastrukturna opremljenost. To su problemi koji se konstantno rješavaju ali još do konačne realizacije nije došlo.

Realno gledajući svi navedeni problemi sa odgovarajućim radnjama i mjerama mogu ukloniti ili znatno smanjiti njihov negativni utjecaj.

Prostorni plan je osnovni dokument Nacionalnog parka prema kojem se park uređuje, unapređuje i koristi - to je zapravo glavni koordinator svih funkcija parka. U svezi postojećih granica Nacionalnog parka, njihovih korekcija i proširenja je već bilo govora na početku elaborata, pa nije potrebno ponavljanje.

U ovom PP NP "Mljet" je uveden pojam **temeljnog fenomena** i određena je njegova zona, što se provlači kao ideja o području strože zaštite već u ranijim planovima, ali pod drugim nazivima. Konačna granica **temeljnog fenomena** detaljno je opisana u danas važećem Planu i prikazana na odgovarajućoj karti) obuhvaća površinu od 1258 ha (teritorij 1054, 4 ha + akvatorij 203,6 ha). Na taj su način u zonu **temeljnog fenomena** uključeni južni dio teritorija i cijeli zatvoreni akvatorij Nacionalnog parka (Veliko i Malo jezero, Solinski kanal, uvale Male i Velike Blace, Gonotur) s cijelim vizuelno i ekološki

pripadajućim prostorom i glavnim kompleksima šume i cjelovitom obalom. To je prostor uglavnom sačuvane prirode koji sadrži i glavne značajke ovog Nacionalnog parka. Naselja Babine kuće i Soline su unutar zone **temeljnog fenomena** i predstavljaju potencijalnu opasnost.

Status specijalnog rezervata šumske vegetacije unutar područja parka ostaje nepromijenjen (P= 15,0 ha).

Određena su građevinska područja s točno navedenim katastarskim česticama za naselja Polače, Pomena, Goveđari, Babine kuće, Soline, Bobovište, Borovac, Pristanište, Velika loza i Njivice.

Također je izvršeno zoniranje Nacionalnog parka.

Budući da ćemo u daljnjem radu davati mišljenja sa stanovišta zaštite prirode za pojedine lokalitete, sada ćemo samo napomenuti najvažnije probleme o kojima je također već više puta bilo govora.

To se prvenstveno odnosi na konflikte u svezi rješavanja vodoopskrbe, zatim izrada optimalnog rješenja kanalizacije, zauzimanje stava o turističkoj izgradnji (dislociranje hotela iz uvale Borovac, te dislokacija autokampova s područja Nacionalnog parka, određivanje lokacije privezišta), analiza građevinskih područja za izgradnju stambenih objekata domaćeg stanovništva, određenje stava u svezi lokacije benzinske postaje, izrada detaljnih smjernica za izgradnju u pojedinim naseljima i sl.

Ovaj plan je na kvalitetan način obradio prostor Nacionalnog parka, te uz nužnu aktualizaciju može naći dalju primjenu.

NACRT	NACRT PUP-A POLAČE Službeni glasnik općine Dubrovnik, br. 4/88 (Odluka o izradu PUP-a Polače)
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	NACRT PUP-a POLAČE
Izrađivač plana:	Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekova okoliša Općine Dubrovnik
Mjerilo:	1:000
Vrijeme izrade:	1988.g..
Status plana:	nije usvojen niti donesen
Izmjene i dopune plana:	-
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	
<p>Površine obuhvata je u odnosu na PUP Polače iz 1982.g. povećana, a prikazana je na kopiji katastarskog plana, k.o. Goveđari, u mj 1 : 5000. Granica plana je slijedeća: Granica plana ide od sjecišta linije obale koje je 56 m udaljeno od od krajnje sjeverne točke parcele č.z. 222/344. Zatim se iz te točke ide okomito na sjeveroistočni rub parcele č.z. 222/90 i sječe istu parcelu na 56 m, te dalje ide pravcem koji prelazi na zapadni rub parcele č.z. 224/1, te nastavlja na jug istim rubom iste parcele cca 66 m, te sjekuci parcelu č.z. 222/90 prelazi na njen jugozapadni rub, te iz te točke koja je udaljena 52 m od krajnje južne točke parcele č.z. 38 prelazi u krajnju zapadnu točku parcele č.z. 222/309, te nastavlja jugozapadnim rubom parcele č.z. 222/309, sjeverozapadnim i jugozapadnim rubom parcele č.z. 222/18, te sjekuci parcelu č.z. 222/18 prelazi na njen jugoistočni rub, kojim ide do krajnje istočne točke parcele č.z. 222/18, te sjekuci parcelu č.z. 222/17 prelazi na jugozapadni rub parcele č.z. 227, te nastavlja jugozapadnim, jugoistočnim, sjeverozapadnim rubovima parcela č.z. 227, 222/1, 222/2, te sjekuci parcele 222/23, 222/27 prelazi u krajnju zapadnu točku parcele č.z. 222/92, te dalje jugozapadnim rubom parcele č.z. 222/92 do sjecišta s parcelom puta č.z. 416, te sjekuci istu parcelu puta prelazi na njegov jugoistočni rub kojim nastavlja do sjecišta s parcelom č.z. 348/46, te jugozapadnim rubom parcele č.z. 348/46 cca 74 m, te iz te točke sjekuci parcelu č.z. 348/51 prelazi na sjeverni rub parcele puta č.z. 415/2, te istim rubom puta nastavlja do krajnje južne točke parcele č.z. 348/51, te nastavlja 260 m na sjever, istočnim rubom parcele č.z. 348/51, te iz te točke sjekuci parcelu č.z. 348/110 ide pravcem do točke koja je udaljena 80 m od krajnje južne točke parcele č.z. 348/152, te se iz te točke spaja u drugu točku koja je udaljena 35 m od krajnje istočne točke parcele č.z. 348/178, a koja se ujedno nalazi na pravcu istočnog ruba parcele č.z. 348/178, te iz te točke ide pravcem 255 m do sjecišta s pravcem koji s navedenim pravcem (s nanesenom dužinom 255 m) zatvara kut od 84 stupnja i zatim u dužini od cca 40 m ide do sjecišta s linijom obale. Područje obuhvata plana je prošireno prema Polačnom polju kako bi se mogla smjestiti servisna zona i centralno parkiralište.</p>	
Površina obuhvata:	17,78 ha

Skupština Općine Dubrovnik je 7. travnja 1988. donijela Odluku o izradi Provedbenog urbanističkog plana Polače (Službeni glasnik Općine Dubrovnik br. 4/1988.).

U svezi te Odluke treba postojeći PUP naselja Polače usvojen 1982. uskladiti s Prostornim planom Nacionalnog parka "Mljet". Odredbe iz prostornog plana koje treba ugraditi u novi PUP Polača se prvenstveno odnose na **izmjenu granica obuhvata**, određivanje konačne lokacije privezišta plovila, obavezne nastavke istraživanja arheološke zone u Polačama, zatim ugradbu u plan detaljnih konzervatorskih smjernica za sačuvane lokalitete i objekte, a također je određen rok za dovršenje novog PUP-a Polače kraj 1987.g.

U Odluci su navedeni slijedeći ciljevi osim usklađenja postojećeg PUP-a Polača s PP NP "Mljet":

- izmijeniti centralitet naselja Polače
- izmijeniti kapacitet i strukturu smještajnih turističkih kapaciteta
- kategorizirati objekte nautičkog turizma
- kategorizirati cestovni i pomorski promet za Polače
- pristupiti izgradnji ATC s 350 pretplatničkih telefonskih mjesta
- locirati objekte centralnih funkcija naselja, kao i pratećih objekata za prihvata turista, centralnu servisnu zonu, te terminalno parkiralište
- osigurati funkcionalnu organizaciju prostora uz zaštitu, očuvanje i unapređenje osnovnih funkcija Nacionalnog parka
- utvrditi urbanističko-tehničke i posebne uvjete za izgradnju i rekonstrukciju objekata.

Budući da su u Prostornom planu Nacionalnog parka "Mljet" bile utvrđene dvije alternativne lokacije za privezište jahti (jedna, koju je preferirala Služba zaštite prirode, je na jugoistočnoj obali ispred niza stambenih kuća s time da istovremeno tvori i obalu mjesta; druga varijanta predviđa lokaciju na sjevernoj strani zaljeva - kraj uvale Lundčina), zadatak ovog PUP-a je da nakon izvršenih detaljnih istraživanja komparativnih maritimno-funkcionalnih uvjeta pripadajućeg prostora na kopnu i moru, odredi konačnu lokaciju privezišta. Navedena istraživanja su provedena i napisana je Studija (izradio Biološki zavod, Dubrovnik) i kao povoljnija lokacija se pokazala ona na jugoistočnoj obali, tj. uvala Lundčina je otpala kao lokacija privezišta.

Iako je u Odreabama PP NP "Mljet" doneseno kao krajnji rok izrade plana 1987.g., to je u stvarnosti ispalo potpuno drugačije. Tek je Odluka o izradi PUP-a donesena 1988.g., a Nacrt PUP-a Polača je stigao u Republički zavod za zaštitu prirode na suglasnost i primjedbe tek u veljači 1990.god.

Sitnije i formalne primjedbe Službe zaštite prirode (br. 108/1-1990-ED od 9. travnja 1990.g.) nije potrebno ovdje navesti, ali značajne primjedbe se odnose na prometno rješenje i planirano centralno parkiralište u Polačnom polju. Planirana nova prometnica (od Polače prema zapadu koja vodi u servisnu zonu i dalje) je preširoka, te ju treba svesti na širinu ceste Polače-Jarište, budući da je namjenjena internom prometu. Novoplanirane prometnice kroz naselje (stambene ulice) su također predimenzionirane, a postoji i mogućnost organizacije kružnog jednosmjernog prometa.

Centralno parkiralište u Polačnom polju je predimenzionirano i neodgovarajućeg prostornog razmještaja. Parkirališnu površinu je potrebno razbiti na manje površine i prilagoditi konfiguraciji terena.

Prema današnjim spoznajama o turističkim smještajnim kapacitetima unutar područja Nacionalnog parka, vjerojatno treba otpasti lokacija novog hotela u centralnom dijelu Polača.

Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline, Zavod za prostorno uređenje i zaštitu čovjekove okoline (Klasa: 350-02/90-01/07, Ur.br. 531-04-90-2 od 10 srpnja 1990.) nije zbog svojih načelnih primjedbi mogao dati suglasnost na predloženi PUP-Polača, tako da taj plan nije službeno usvojen, iako je bio i na javnom uvidu, a razmatrane su pristigle primjedbe i napisani odgovori.

NACRT	NACRT PUP-a POMENA Službeni glasnik općine Dubrovnik, br. 6/88 (Odluka o izradi PUP-a Pomena)
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	NACRT PUP-a POMENA
Izrađivač plana:	Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline Općine Dubrovnik
Mjerilo:	1:1000
Vrijeme izrade:	1988.g..
Status plana:	nije stavljen u proceduru i nije donesen
Izmjene i dopune plana:	-
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	GRANICA OBUHVATA PUP-a POMENE:
<p>Granica Plana ide od sjecišta linije obale koje je 45 m udaljeno od krajnje zapadne točke parcele č.z. 48/143, zatim iz te točke ide okomito na sjeverozapadni rub parcele č.z. 48/1 i sječe istu parcelu na 50 m, te dalje ide pravcem u krajnju južnu točku parcele č.z. 48/143, te dalje jugoistočnim rubom parcele č.z. 48/143 u dužini od 12 m, zatim sjekući parcelu č.z. 48/1 prelazi u krajnju zapadnu točku točku parcele č.z. 48/144, te dalje jugozapadnim rubom iste parcele do krajnje južne točke parcele č.z.48/144, te iz te točke sjekući parcele č.z. 48/87, 48/83, 48/88, 48/23, 48/142 prelazi u krajnju zapadnu točku parcele č.z. 48/138, te nastavlja jugozapadnim rubovima parcela č.z. 48/138, 48/139, 48/140, 48/141 i jugoistočnim rubom parcela č.z. 48/141, 48/142 do krajnje južne točke parcele č.z. 48/142, te nastavlja istim pravcem sjekući parcele č.z. 48/1, 48/22 na sjeveroistočni rub parcele č.z. 48/22, zatim ide pravcem koji pod kutom od 50 stupnjeva siječe pravac na kojem leži sjeveroistočni rub parcele č.z. 48/22 u dužini od cca 46 m do sjecišta s pravcem koji s prethodno opisanim pravcem zatvara kut od 130 stupnjeva, zatim ide istim u dužini od cca 24 m do sjecišta sa sjeveroistočnim rubom parcele č.z. 222/68, zatim ide istim rubom parcele č.z. 222/68 na zapad, te sjekući parcelu puta č.z. 411/3 prelazi u karajnju južnu točku parcele č.z. 222/313, zatim ide jugoistočnim rubom parcele č.z. 222/313, te nastavlja u istom pravcu korz parcelu č.z.222/1 cca 10 m, te iz te točke prelazi u krajnju istočnu točku parcele č.z. 222/2, te iz te točke sjekući parcelu č.z. 222/1 ide u drugu točku koja se nalazi cca 15 m udaljena od krajnje istočne točke parcele č.z. 222/314, ujedno je na pravcu sjeveroistočnog ruba parcele č.z. 222/314, zatim se iz te točke spaja u krajnju južnu točku parcele č.z. 222/338, te nastavlja jugoistočnim rubovima parcela č.z. 222/338, 222/341, 222/342, 222/352 do krajnje istočne točke parcele č.z. 222/352, zatim pravcem koji siječe pravac koji ide jugoistočnim rubom parcele č.z. 222/352 pod kutem od 31 stupanj u dužini od cca 65 m do sjecišta s pravcem koji je okomit na prethodni pravac i dalje istim u dužini od 10 m do sjecišta s pravcem kojim zatvara kut od 103 stupnja, kojim dalje ide u pravcu sjeveroistoka u dužini od cca 50 m do sjecišta s pravcem s kojim zatvara kut od cca 67 stupnjeva, zatim ide istim do krajnje sjeverne točke parcele č.z. 222/345, te dalje sjeverozapadnim i jugozapadnim rubom parcele č.z. 222/345, te jugozapadnim rubom parcele puta č.z. 222/346 u dužini od cca 50 m, te iz ste točke sjekući pravcem parcele č.z. 222/346, 222/348 ide paralelno s južnim rubom parcele č.z. 222/347 cca 60 m, te ponovo kroz parcelu č.z. 222/348 okomito se spušta na južni rub parcele č.z. 222/347, te nastavlja južnim, jugoistočnim i sjeveroistočnim rubom parcele č.z. 222/347, te sjekući parcelu č.z. 222/1 ide do linije obale</p>	
Površina obuhvata:	Povećana je površina obuhvata u odnosu na obuhvat PUMN-a Pomena..

SO Dubrovnik je na sjednicama 26. i 27. svibnja 1988.g. donijela Odluku o izradi Provedbenog urbanističkog plana Pomena (Sl. glasnik Općine Dubrovnik br. 6/1988.). U svezi te Odluke treba izraditi PUP Pomena u skladu s Prostornim planom Nacionalnog parka "Mljet". Odredbe iz Prostornog plana koje treba ugraditi u PUP Pomena se prvenstveno odnose na potrebu stavljanja van snage postojećeg Plana uređenja manjeg naselja Pomena i potrebu izrade PUP-a Pomena. Nadalje se govori o potrebi nastavljanja istraživanja arheološke zone u Pomeni, te o namjeni i prezentaciji iste. Također treba u PUP ugraditi detaljne konzervatorske smjernice za sačuvane lokalitete i objekte

U Odluci su točno utvrđeni slijedeći ciljevi:

- uskladiti odrednice prostornog razvoja i uređenja prostora naselja Pomena s postavkama Prostornog plana NP "Mljet",
- uskladiti granice građevinskog područja naselja Pomena prema odredbama PP NP "Mljet",
- osigurati funkcionalnu organizaciju prostora uz zaštitu, očuvanje i unapređivanje osnovnih funkcija NP "Mljet", posebno zbog neposredne blizine zone temeljnog fenomena prirode,
- osigurati prostorni razmještaj i organizaciju stambene izgradnje u približnim okvirima postavki postojećeg plana uređenja manjeg naselja,
- osigurati proširenje postojećim turističkim kapacitetima (hotel "Odisej") i razmještaj i organizaciju planiranih turističkih kapaciteta u okviru turističkog naselja Sikirica, objedinjeno istim građevinskim područjem,

- osigurati prostorni razmještaj centralnih funkcija kao što su ispostava pošte, turističko društvo, mjenjačnica, trgovina, informacije i pratećih ugostiteljskih sadržaja,
- utvrditi urbanističko tehničke uvjete za izgradnju i rekonstrukciju planiranih i postojećih objekta, kao i posebne uvjete izgradnje u odnosu na zaštitu NP "Mljet",
- odrediti etape ostvarivanja Plana,
- utvrditi neophodne mjere za provedbu Plana.

Izrada plana je povjerena:

Zavodu za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik

Određen je i rok izrade od 180 dana.

U svezi koncepcije navedenog plana vođeni su razgovori i diskusije, ali plan nije do kraja izrađen i dostavljen na službeno mišljenje.

U-AP	URBANISTIČKO - ARHITEKTONSKI PROJEKT ZA NASELJE SOLINE Službeni glasnik, br. -
Osnovni podaci o planskom dokumentu:	
Naziv plana:	URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKI PROJEKT ZA NASELJE SOLINE - OTOK MLJET
Izrađivač projekta:	RO "Coning" Varaždin, OOUR 1 "Projektiranje" zastupana po glavnom direktoru RO Čačić Radimiru, dipl.ing.arh. i direktoru OOUR-a Hrpački Velimiru, dipl.ing.građ. Autori: Urbanizam: Vesna Štih, dipl.ing.arh. Promet: zdravko Farkaš, dipl.ing.građ.
Mjerilo:	1:100, 1:250
Vrijeme izrade:	1988.g..
Status plana.	nije prihvaćen niti donesen
Izmjene i dopune plana:	započete su dopune koje se odnose na stari dio naselja, ali nije završeno i nije dato u proceduru
Osnovni podaci o području zahvata plana:	
Područje zahvata plana:	Granica zahvata definirana je Prostornim planom NP "Mljet" a poklapa se sa granicom cjelokupnog proširenja građevinskog područja Solina.
Površina obuhvata:	0,33 ha sa obale oko 1200 m.

Urbanističko-arhitektonski projekt Solina se temelji na podacima i rezultatima koje donosi važeći Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet". Preuzima sve programske i koncepcijske obaveze koje proizlaze iz Prostornog plana, a u cilju zadovoljavanja potreba građenja stambenih objekata za stanovnike Solina. Potrebe se odnose na izgradnju pet objekata individualnog stanovanja, koje je trebalo smjestiti u strogo određeno proširenje građevinskog područja.

Propust ovog Urbanističko-arhitektonskog projekta je u tome da se bavio samo s proširenom zonom građevinskog područja, a stanje postojećeg naselja nije uopće razmatrano, te nisu date niti nikakve smjernice i kriteriji za uređenje starog postojećeg naselja Soline. Zbog tog razloga projekt nije nikada službeno prihvaćen, jer su primjedbe nadležnog Ministarstva bile takve, da se plan nije službeno mogao donijeti.

U svezi navedenih novih zahvata, projekt ima slijedeći sadržaj:

- valorizacija postojećeg stanja i odnosa prema okolini
- plan namjene površine
- pregledni plan, plan visina
- plan prizemlja objekata i organizacija građevinske parcele, plan vertikalnih gabarita
- idejno arhitektonsko rješenje objekata
- idejno rješenje prometnih površina

Provedena je analiza postojećeg stanja i izrađena je geodetska snimka u mj. 1 : 250 čitavog naselja (stari dio i zona proširenja).

Osim te snimke projekt se dalje ne bavi postojećim naseljem.

Unutar zone zahvata zatečena su dva individualna stambena objekta s pratećim gospodarskim sadržajima, te objekt infrastrukture-trafostanica.

Planirane su slijedeće intervencije:

- osnivanje novih parcela za izgradnju pet individualnih objekata
- osiguranje prilaznih puteva do parcela
- sređivanje postojeće individualne izgradnje u smislu formiranja parcela te intervencija na objektima radi uklapanja u ambijentalnu cjelinu
- planiranje izgradnje samog objekta te organizacije same parcele

Formirane su parcele za dva nova dvojna objekta i jedan slobodno stojeći.

Kod oblikovanja objekata zbog specifičnosti prostora uklapanja u ambijent, korišteni su elementi tradicionalne dalmatinske arhitekture (gabariti i materijali).

Planirani su objekti P+1. Prizemlje objekta je namijenjeno korisniku kao stambeni prostor, a kat je namijenjen za smještaj gostiju (četiri apartmana sa zajedničkim prostorom boravka).

Objekti su zidani, obloženi kamenom, kameni okviri oko prozora i vrata, dvostrešno krovništvo pokriveno kupom kanalicom, drveni prozori sa griljama, terase s pergolama (kameni stupovi i drvene grede), ozelenjavanje parcela autohtonim biljem.

Također su utvrđeni urbanističko-tehnički uvjeti koje je potrebno zadovoljiti prilikom izrade tehničke dokumentacije.

Iako je sve bilo dobro planirano u svezi nove izgradnje na skućenom prostoru, a urbanističko-arhitektonski projekt nije nikada službeno usvojen zbog prije navedenih razloga, naselje je uglavnom izgrađeno i ne djeluje dobro u prostoru, jer se stanovnici nisu držali točnih uputa i projekata. To se odnosi na povećane visinske gabarite, a djelomično i tlocrtne, te minimalna pomicanja u svezi korištenja pada terena.

Iz svega naprijed rečenog može se zaključiti da su se u nizu do sada izrađenih prostornih planskih dokumenata iskristalizirale različite postavke i koncepcije s ciljem što boljeg čuvanja, unapređenja i korištenja Nacionalnog parka.

2.2. Izvod iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske

Prema Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, data je definicija, odnosno nabrojane su sve bitne osobine nacionalnih parkova u odnosu na funkcioniranje u međunarodnim i nacionalnim okvirima:

"Nacionalni parkovi i parkovi prirode zauzimaju bitno mjesto u međunarodnoj promidžbi Hrvatske. Zakonom o zaštiti prirode priroda je definirana kao značajan dio okoliša kojem Republika Hrvatska osigurava osobitu zaštitu na načelima najbolje svjetske prakse.

Nacionalni parkovi i parkovi prirode su područja vrhunskih vrijednosti i potencijala unutar države i ne mogu biti poluge lokalnog ili regionalnog razvoja ali mogu biti kvalitetni izvori prihoda. "

"U prirodnoj sferi postoje dobra i vrijednosti koje nemaju pragmatični temelj i koja su oslobođena pragmatičnih obveza.

Nacionalni park se osniva da bi se organizirala zaštita pojedinog prirodnog dobra zbog njega samog.

Odluka o tome što će Država i društvo proglasiti nacionalnim parkom izravna je posljedica načina na koji društvo određuje vlastiti identitet.

Nacionalni park je ulomak nacionalnog teritorija koji se drži posebno važnim, ne zbog posebnih gospodarskih nego zbog općih kulturni obilježja."

Park se utemeljuje voljom Države. Ta činjenica implicira tri posebne odrednice parka:

- park se ustanovljuje "na opću dobrobit naroda",
- parkom se upravlja centralizirano, iz državnog središta,
- park je najorganiziraniji oblik zaštite.

Odlukom o ustanovljenju parka Država jamči provedivost te odluke.

Nacionalni parkovi ne mogu biti dijelovi turističko ugostiteljske industrije, ali mogu biti dio kvalitetne turističke ponude."

Za Nacionalni park Mljet koji se vodi pod točkom 4 predlaže se Prostorni plan prema sljedećem programu:

"Zapadna trećina otoka Mljeta, površine 3100/(4875) ha stavljena je pod posebnu zaštitu u kategoriji nacionalnog parka 1960. /1997. godine.

Glavne vrijednosti su specifična obalna razvedenost, bogato šumovito područje, raznovrstan biljni i životinjski svijet, te niz spomenika kulturne baštine. Na području Parka prisutan je niz problema osobito u odnosu na naselja unutar granica. Postojeća građevinska područja bi trebalo smanjiti uz zadovoljenje nužnih potreba lokalnog stanovništva. Programom je određena izrada i usvajanje Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet".

2.3. Izvod iz Prostornog plana SR Hrvatske donesenog na sjednicama od 20. prosinca 1988. i od 27. prosinca 1988. tijela Sabora

Prostorni plan Socijalističke Republike Hrvatske spominje Nacionalni park Mljet u kontekstu drugih Nacionalnih parkova i parkova prirode u Hrvatskoj koji su između deset kategorija posebno zaštićenih objekata prirode najznačajniji, kako zbog veličine prostornog obuhvata, tako i mogućnosti višefunkcionalnog korištenja. Osim znanstvenih, kulturnih i odgojnih funkcija, ova prirodna dobra mogu primjenom određenog sustava zoniranja radi zaštite i unapređivanja njihovih prostora zadovoljiti i druge, u prvom redu turističko-rekreativne funkcije. Unutar tih objekata često se nalaze pojedini lokaliteti i područja koji su također registrirani kao zaštićeni objekti prirode (strogi i specijalni rezervat, spomenik prirode).

Provedbene odredbe Prostornog plana Republike Hrvatske u točkama 39, 40 i 42 tretiraju posebno područja koja su proglašena spomenicima prirode, s tim što je u ovom prikazu stavljen naglasak na nacionalne parkove:

- Za dijelove područja Nacionalnog parka za koje je prema odredbama prostornog plana tog Parka obavezna izrada detaljnih i drugih prostornih planova, lokacijsku dozvolu nakon donošenja tih planova izdavati će općinski organ nadležan za poslove prostornog planiranja, a do donošenja tih planova, osim za rekonstrukciju postojećih stambenih objekata, ako je gradnja dozvoljena, državni organ uprave nadležan za poslove prostornog planiranja.
- Za izgradnju objekata na području Nacionalnog parka izvan dijelova za koje je obavezna izrada provedbenih i drugih prostornih planova, nakon donošenja Prostornog plana Nacionalnog parka, lokacijske dozvole izdavati će državni organ uprave nadležan za poslove prostornog planiranja.
- Potrebno je poticati vrednovanje i zaštitu kulturnih dobara na područjima nacionalnih parkova u skladu s odgovarajućim prostornim planovima i konzervatorskom dokumentacijom.
- Potrebno je poticati istraživanja arheoloških zona i lokaliteta na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju određene djelatnosti.
- Potrebno je uspostaviti stalnim praćenjem i znanstvenim istraživanjem odgovarajućih pojava i procesa u prostoru uravnotežen odnos osnovnih funkcija posebno prirodnih dobara većih prostornih obuhvata u smislu korištenja za znanstveno-istraživačku, kulturnu, odgojno-obrazovnu i turističko-rekreacijsku djelatnost radi očuvanja njihove prirodne okoline u izvornom i zatečenom obliku.

2.4. Odnos Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet prema prostornim planovima višeg reda odnosno prema Prostornom planu bivše Općine Dubrovnik, 1987.

Zaključno se može konstatirati da je Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet usaglašen sa postavkama strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske općenito i posebno i pojedinačno.

U odnosu na Prostornim planom bivše Općine Dubrovnik, za ovaj Prostorni plan vrijedi najveći dio onoga što je rečeno prilikom izrade Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet iz 1987.

Naime, u načelu, prostorni plan općine ne bi trebao ulaziti u prostorne i programske dispozicije unutar područja Nacionalnog parka osim u pitanjima koja su od značenja za širi prostor i u uskoj zavisnosti s njim.

U Prostornom planu bivše Općine Dubrovnik, odnosno u Prostornom planu uređenja Općine Mljet treba u vezi s Nacionalnim parkom mijenjati ove postavke:

- a) mreža naselja: Polače su umjesto Goveđara sekundarni centar Otoka
- b) turizam: dimenzioniranje smještajnih kapaciteta i njihov razmještaj u Parku prepustiti Prostornom planu Nacionalnog parka
- c) nautički turizam: izostaviti nazive lokaliteta u području Nacionalnog parka
- d) ATC (telef. centrala) u Polačama umjesto u Goveđarima.

Građevinska područja za naselja Polače, Pomena, Goveđari, Babine kuće, Soline, treba donijeti na temelju ovog Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet i u tom smislu treba uskladiti Prostorni plan bivše Općine Dubrovnik, odnosno budući Prostorni plani uređenja Općine Mljet sa ovim Planom.

3. ZAKONSKI TEMELJI IZRADE PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA MLJET

1. Zakon o izmjenama Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom ("Narodne novine" br. 13/97)
2. Prijedlog Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet, Sabor SR Hrvatske, na sjednicama 19. ožujka 1987.
3. Pravilnik o unutarnjem redu u Nacionalnom parku "Mljet" ("Narodne novine" br. 39/96)
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" br. 68/98)
5. Zakon o gradnji ("Narodne novine" br. 52/99)
6. Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 30/94)
7. Pravilnik o unutarnjem redu u Nacionalnom parku "Mljet" ("Narodne novine" br.87/99)
8. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("Narodne novine" br. 69/99)

4. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA UREĐENJA PROSTORA NACIONALNOG PARKA "MLJET"

Iz liste i analize prostorno-planske dokumentacije koja je rađena za prostor ovoga Parka, uočljivo je da su prostorni planovi često donosili odluke koje su inkompatibilne sa visokom zaštitom prirode tako da trebamo biti zadovoljni da do realizacije tih planova nije došlo. To se naročito odnosi na unošenje enormno velikih kapaciteta turističke ponude, te angažiranje ogromnih površina za građenje u smislu mješovitih i stambenih zona. Tu modu "hiperlitoralizacije" obala Jadrana pa tako i onih u Nacionalnom parku "Mljet" je predvodio Prostorni plan "Južni Jadran". Sva sreća da nije došlo do tih realizacija, ali je to megalomansko građenje kao ideja ostalo dosta duboko usađeno u svijesti stanovništva i unutar Nacionalnog parka, tako da je stvorilo prepreku u realizaciji jedne od osnovnih ideja ovog Prostornog plana, a to je štednja prostora i njegovo racionalno "iskorištavanje".

Kada se pogledaju rezultati prostorno-planskog promišljanja Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" iz 1987., uočljivo je da ni u jednom segmentu tog plana nije došlo do njegove realizacije, osim u dijelu građenja stambenih objekata u građevinskim područjima i to najčešće na neprihvatljiv način i oblikovno i funkcionalno gledano.

Ogromni kompleksi šuma unutar Parka ostavljaju dojam "prašume", međutim nisu devastirani. Najvrijedniji primjer spomeničke baštine, samostan Sv. Marije je zapušten i izložen daljnim devastacijama.

Ideje o uređenju prostora prema Prostornom planu iz 1987. nisu provedene uglavnom radi nezavršetka provedbenih urbanističkih planova, kao i neriješene imovinsko-pravne situacije. Smatramo da su te ideje u svom najvećem dijelu, osim u dijelu uređenja prostora u turističke svrhe, prihvatljive i na tom osnovu smo i radili ovaj Prostorni plan.

Osim toga, koncepcija uređenja prostora Nacionalnog parka je formirana i na osnovu uočavanja i otklanjanja problematičnih, konfliktnih stanja nekih pojava odnosno na unapređenju uočenih resursa u rang nositelja razvitka.

U probleme/konflikte unutar Nacionalnog parka spadaju:

1. Krivi izbor lokacije kampa Sikirica

Kamp kao namjena u srcu Nacionalnog parka, uvođenjem motornih vozila u zonu temeljnog fenomena i zonu usmjerene zaštite bitno ugrožava bit zaštite prirode, bukom, ispušnim plinovima, miješanjem kolnog prometa sa pješačkim, te narušava elitističku koncepciju turističke ponude u Nacionalnom parku, turističkom ponudom najnižeg ranga. Mišljenja smo, obzirom na to da je kamp već izgrađen, sa kompletnom infrastrukturuom, da je prihvatljivo rješenje dodjela tog prostora Javnoj ustanovi Nacionalnog parka "Mljet" za različite poslovne potrebe nakon pronalaska nove lokacije za kamp izvan granica Nacionalnog parka.

2. Krivi izbor lokacije za deponij otpadaka

Deponij otpadaka na lokaciji Dubrovica se nalazi u srcu Nacionalnog parka, u jednom ponoru smještenom na sjeverni rub temeljnog fenomena, što je već kao takvo potpuno neprihvatljivo radi zagađivanja osnovnih elemenata Parka koji se štite. Budući da se lokacija nalazi ispod vododijelnice, djelovanjem atmosferilija sastojci otpada dospijevaju u tlo i u sama jezera Parka. Osim toga, način odlaganja otpada je krajnje primitivan i nije popraćen tretmanom putem mehanizacije, a deponij nije kontroliran i ograđen, pa predstavlja vizualno, mirisom i na sve ostale načine potpunu suprotnost i sramotu za ovako visoki stupanj zaštite prirode kakav predstavlja Nacionalni park "Mljet".

Nužna je dislokacija deponija na širu lokaciju Ivanje polje - Radasov dolac kao i sanacija postojećeg stanja na lokaciji Dubrovica.

3. Položaj sela i zaselaka unutar Parka

Unutar temeljnog fenomena se nalaze naselja Babine Kuće, Soline i Njivice, zaseoci sela Goveđari koje dotiče rubom temeljni fenomen. Naselja kao takva unutar nacionalnih parkova su problem i nisu poželjna s aspekta zaštite prirode. S druge strane, stanovništvo unutar nacionalnih parkova je garancija njihovog održavanja na razini privlačnih točaka za posjetitelje, kako bi se ispunili temeljni postulati i ciljevi zaštite prirode u parkovima. Također, obzirom na način života stanovništva koji je autohton, te na činjenicu negativnog trenda rasta stanovništva u tim selima može se smatrati da oni u ovom obliku i intenzitetu prisustva u Parku ne narušavaju bitno njegova osnovna svojstva, osim u slučaju neriješene fekalne i sanitarne odvodnje, što je nužno riješiti prema prijedlogu za odvodnju ovog Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet". Inače sva nabrojena naselja, osim što stvaraju određene konflikte, predstavljaju i značajan resurs svojom živopisnošću i autohtonošću graditeljskih formi i materijala i kao takva čine jednu slikovitu i privlačnu cjelinu sa prelijepom prirodom i samostanom u njenom težištu. Bez tih naselja, privlačnost prostora temeljnog fenomena bi bila bitno umanjena.

Naselja Pomena i Polače, smještena na sjevernoj obali Nacionalnog parka, nekadašnji su ribarski zaseoci sela Goveđari i imaju nepovoljnu sjevernu orijentaciju koja je kao takva nepovoljnija (zbog insolacije i ruže vjetrova) za stanovanje i ostale prateće namjene. Osim toga, ona su, a naročito Polače, bila izložena napadu divlje gradnje, čak i objekata za sekundarno stanovanje, tako da sada predstavljaju oblikovno i funkcionalno vrlo neuređena naselja puna ružnih i nedovršenih objekata građenih, po obliku i materijalu potpuno neusaglašeno sa autohtonom arhitekturom te će ih trebati doraditi i preoblikovati u atraktivna naselja Parka.

Poseban problem u tim naseljima predstavlja građevinski, konstruktivno problematična izgradnja obiteljskih kuća, loše infrastrukturne opremljenosti, loše fizike objekata. Isto vrijedi i za primitivan, nekvalitetan i suvremenim standardima neprimjeren, a po zakonu nedozvoljen način građenja privezišta za barke od betona u pomorskom dobru, koji vodi ka njegovoj privatizaciji i nezakonitom tretmanu od strane pojedinaca.

Ovaj Plan posebnu pažnju posvećuje sanaciji i uređenju prostora ta dva naselja miješajući čak i nivoe prostornog planiranja u želji da stvori ugodne ambijente u oba sela.

4. Infrastrukturna neopremljenost, naročito u oblasti vodoopskrbe, vodozaštite, fekalne odvodnje

Nepostojanje suvremene vodoopskrbe je bitan činilac za stvaranje otežanih uvjeta za život i rad u Nacionalnom parku za sve namjene, a dodatno predstavlja poteškoću prilikom otklanjanja opasnosti od požara. Isto je i sa nepostojanjem kvalitetne odvodnje fekalnih voda što dovodi u pitanje ekološku ravnotežu u jezerima i ugrožava turističku djelatnost.

Projekti vodoopskrbe parka su gotovi, a nije završen manji dio magistralnog cjevovoda iz pravca Neretve.

Nakon niza analiza o najprihvatljivijoj varijanti odvodnje, ovaj Plan predlaže varijantu odvodnje na sjever Nacionalnog parka (naselje Pomena i Polače)

5. Izgradnja prometnica u Nacionalnom parku

Obzirom na veliku bujnost vegetacije na otoku Mljetu, sve "rane" u krajoliku nastale kao posljedica čovjekovog djelovanja, a pogotovo prilikom građenja prometnica relativno brzo zarastaju. Međutim, posebnu "ranu" u krajoliku predstavlja novoizgrađena prometnica na dionici Pomena-Popov Dolac-Kulijer te bi je trebalo hortikulturno obraditi.

6. Ugroženost ekosustava jezera

Zagađenost Velikog jezera je dosegla granične vrijednosti koje dosta dugo ugrožavaju njegov opstanak i zdravlje čovjeka.

Glavni izvori zagađenja su djelovanje čovjeka putem otpadnih voda iz naselja Babine Kuće, Pristanište, Soline, a indirektno iz Govedara te deponija otpada. Također bitan izvor zagađenja obaju jezera Solinskog kanala, Gonotura, uvale Blaca i dr. predstavlja taloženje katrana na obalama.

Veliku opasnost za cijeli temeljni fenomen predstavlja požar čiji bi pepeo izazvao totalni pomor cjelokupnog živog svijeta u jezerima i pravu ekološku katastrofu. Da ne bi došlo do toga, predložene su mjere zaštite od zagađenja rješenjem odvodnje, odnosno zaštite od požara rasporedom hidrantske mreže i drugim sredstvima.

7. Prometna nedostupnost Parka

Nacionalni park Mljet je teško dostupan, skoro bi se moglo reći izoliran u prometnom smislu za sve vidove prometa. Stoga nije u mogućnosti udovoljiti jednoj od svojih temeljnih zadaća: edukativnoj, u svrhu poimanja što većeg broja posjetilaca koji se kratko zadržavaju. U tom kontekstu je potrebno pojačati brodsku povezanost parka učestalijim linijama iz pravca Korčule i Dubrovnika.

8. Neriješeni imovinsko-pravni status nekretnina

Prema našim analizama smo zaključili da se oko 18% ukupne površine (3003 ha) Nacionalnog parka može smatrati nekretninama u privatnom vlasništvu i to pretežito u temeljnom fenomenu što onemogućava učinkovitost u primjeni pravnog sustava po pitanju uređenja prostora i zemljišta Parka.

Također je prisutna totalna neusklađenost katastarskog operata i zemljišno-knjižnog stanja vlasničkih upisa sa stvarnim stanjem, pa je neophodna obnova katastra, odnosno zemljišnika (sukladno čl. 198. Zakona o zemljišnim knjigama).

U svrhu početka rješavanja pitanja uređenja prostora, nužno je započeti knjiženje državnog vlasništva na svim nekretninama na kojima je upisana društveno-pravna osoba kao nositelj prava korištenja odnosno upravljanja. Temeljem toga bi se moglo pristupiti legalizaciji bespravno izgrađenih objekata, odnosno legalnoj novogradnji objekata, kao i svim ostalim pravnim radnjama koje reguliraju prava i obveze vlasnika nekretnina u nacionalnim parkovima. Pri tome se misli i na pravo vlasnika nekretnine na naknadu, odnosno na zamjenu za jednako vrijednu nekretninu.

9. Stanovništvo

U grupu ograničenja u razvoju svakako spadaju osnovne karakteristike stanovništva. Naime, velik problem predstavlja pretežito staro i nedovoljno obrazovano stanovništvo.

U grupu resursa/potencijala u Nacionalnom parku spadaju:

1. Veličanstvena vegetacija

Posebno se ističu unutar temeljnog fenomena sastojine grupirane prema uređajnim razredima u Uređajnoj osnovi i to razred alepskog bora i gariga koji se nalaze u prilično zapuštenom obliku. Međutim, generalno se za vegetaciju u Nacionalnom parku može reći da je neoštećena, ali i neuređena. Taj potencijal će, poštujući smjernice prema uređajnim razredima trebati dotjerati na prihvatljiv oblik.

2. Naselja

Sva naselja, a naročito ona koja posjeduju veliki potencijal u formama autohtonog graditeljstva kao što su Goveđari (etno-park), Soline, Babine Kuće, predstavljaju veliki potencijal u turističkoj ponudi za ograničeni broj gostiju po principu seoskog turizma, tipa turističke ponude koja slovi kao najforsiranija u turističkoj ponudi Hrvatske. U smislu aktiviranja tog potencijala kao osnovnog nositelja turističke ponude će trebati raščistiti pitanje vlasništva nad objektima kao i priskrbiti znatna sredstva za rekonstrukciju postojećih objekata i njihovo osuvremenjivanje i prilagodbu standardima turističke ponude u seoskom turizmu.

3. Spomenička baština

U red potencijala svakako na prvom mjestu spada samostan na otočiću Sv. Marije, uz kojeg Nacionalni park ne bi bio ovako idealan spoj prirodnih i od čovjeka stvorenih vrijednosti.

Samostan bi trebao i prema mišljenju potencijalnog vlasnika, Biskupije dubrovačke, postati kulturno-znanstveni centar, kako bi se nastavila tradicija i kontinuitet življenja i rada na toj lokaciji pretežito od strane umjetnika i znanstvenika kao što je to bilo i u 12. stoljeću kada je taj benediktinski samostan bio humanistički i avangardni centar znanosti i umjetnosti toga doba za taj kulturni krug.

4. Maritimni uvjeti

Uvjeti te osobine akvatorija, te ruža vjetrova su idealni za nautičare koji su ih u zadnjim desetljećima počeli otkrivati i maksimalno koristiti. U tom smislu se naročito ističu sjeverne obale Parka: uvala Pomena, Polače, uvala Liskanje pa se u tom smislu i uređuju u Prostornom Planu.

Osim toga, uvjeti su idealni i za ribolov, odnosno ronjenje i podvodno snimanje (južne obale Parka) kao i za bavljenje svim mogućim vidovima rekreacije na vodi i to naročito u ljetnom periodu, a kako to stoji u koncepciji i u provedbenim odredbama Plana.

DRUGI DIO - CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NACIONALNOG PARKA MLJET

1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA MLJET

Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" je jedno od glavnih sredstava kako aktivne tako i pasivne zaštite Parka u svim onim aspektima korištenja prostora i utjecaja na prostor koji su prostorno zavisni.

Prostorni plan, osim što je sredstvo zaštite on je i glavno sredstvo uređenja i unapređenja Parka u svim onim aspektima koji se odnose na zahvate u prostoru i to u svojstvu kako pravnog tako i tehničkog dokumenta.

Prostorni plan je glavni regulator i koordinator svih funkcija Nacionalnog parka.

2. POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG PLANA I TEMELJNA KONCEPCIJA PROSTORNOG UREĐENJA

Temeljna koncepcija prostornog uređenja izgrađena je na postavkama koje proizlaze iz definicije nacionalnog parka i sistema njegove zaštite, iz uvjeta i karakteristika samog prostora te iz uvjeta koji proizlaze iz onih elemenata zatečenog stanja koje više nije moguće racionalno u većoj mjeri primijeniti, a ne predstavljaju značajnije faktore opasnosti po Nacionalni park. To su:

1. Nacionalni park je podvrgnut jedinstvenom sistemu globalne zaštite, kako je definirano u Zakonu o zaštiti prirode. Međutim on je istovremeno i prirodni rezervat složenih funkcija koje, onako kako su definirane u Zakonu o zaštiti prirode i uvjetovane međunarodnom konvencijom o nacionalnim parkovima i analognim rezervatima, mogu biti u tri temeljna oblika:
 - a) Znanstvena funkcija
 - b) Odgojno-obrazovna funkcija
 - c) Turističko-rekreativna funkcija

Znanstvena funkcija nacionalnog parka je u tome da je on prirodi laboratorij istraživanja prirode i njezinih ekosistema, autonomnog razvoja prirode i njezine zaštite.

Odgojno obrazovna funkcija nacionalnog parka ima svrhu razvijanja smisla za prirodu i ljubavi prema njoj kod omladine i u najširim slojevima naroda, čime se postiže estetski odgoj i razvija s jedne strane osjećaj prema materijalističkom i pozitivističkom odnosu prema svijetu a s druge strane razvija kod čovjeka plemenitost i humanizam.

Rekreativno-turistička funkcija nacionalnog parka podstiče vrednovanje prednosti odmora u izvornoj prirodi i time razvija svjesniji odnos prema potrebi zaštite prirode i uopće prema zaštiti okoline i pobuđuje želja za boljom zaštitom i drugih predjela.

Sve su te funkcije nacionalnog parka međusobno povezane i jedna zavisi o drugoj. Iz njih se već uočava složenost prostora i vide zadaci prostornog plana koji te funkcije mora uskladiti kako međusobno tako i s načelima zaštite prirode nacionalnog parka.

Prema tome, područje nacionalnog parka mora biti obuhvaćeno diferenciranim stupjevima zaštite, prema poznatoj metodologiji klasifikacije zona u:

- I - prirodne zone
- II - zone mješovite namjene
- III - kulturne zone

2. Nacionalni park mora biti tako uređen da može primiti optimalan broj posjetilaca pri čemu treba dati naglasak kraćem, većinom izletničkom boravku posjetilaca. U tom smislu on mora biti otvoren svim ekonomskim kategorijama posjetilaca pa prema tome i opremljen za to potrebnom

strukturuom sadržaja a unutrašnjost Parka tako uređena da omogućuje razgledavanje prirodnih ljepota i rijetkosti, a da one pri tome ne budu dovedene u opasnost i oštećene.

3. Turizam i rekreacija, iako smatrani funkcijom *conditio sine qua non* (tj. bez turističke funkcije rezervat ne može nositi naziv "nacionalni park") nisu finalna svrha nego sredstvo za razgledavanje nacionalnog parka i za uživanje u prirodnim ljepotama. Prema tome pojam "rekreacija" ovdje nikako ne uključuje u većem obujmu sportove, zabavišta i sl. kao primarnu svrhu, nego se pod "rekreacijom" misli na uživanje i na fizički i psihički odmor u sredini izvorne prirode.

Iz toga proizlazi da se niti metoda dimenzioniranja prostora za turizam ne temelji na procjeni potražnje nego na analizi prihvatnih mogućnosti prostora, no i taj pristup mora biti složeniji od planiranja turističkih zona izvan rezervata.

Ovdje je primarna procjena "ekološkog kapaciteta" zone temeljnog fenomena prirode, odnosno koliko ona može primiti posjetilaca, zatim dolazi procjena izgradivosti odabranih terena, a tek onda analiza potražnje pri čemu je mjerodavan rezultat koji daje manji kapacitet.

Drugo temeljno načelo planiranja turizma koje proizlazi iz definicije nacionalnog parka je da u nacionalnom parku mogu biti zastupljeni samo oni oblici turističke opreme i turističkog smještaja koji su potrebni posjetiocima kojima je primarni cilj posjet nacionalnom parku, a ne neselektivni izbor lokaliteta za ljetovanje. Prema tome, smještajni kapaciteti moraju biti diferencirani po ekonomskim kategorijama a ne zastupljene samo visoke kategorije, nepoželjna je opet i prisutnost zatvorenih parahotelijskih oblika smještaja kao što su primjerice odmarališta, klubovi i sl. Glavni je naglasak u tome da nacionalni park nije primarno turističko područje za korištenje in-situ nego je i sam objekt turističke privlačnosti šire regije, a velikim dijelom i zanimljivosti cijele zemlje.

U nacionalnom parku dakle smije biti samo toliko smještajnih kapaciteta koliko to prostor podnosi bez opasnosti, odnosno koliko je potrebno za prihvatanje onih posjetilaca koji žele temeljito razgledati park pa im je za to potrebno nekoliko dana i koliko je minimalno zaokruženje poslovnih jedinica sa stajališta osnovnog hotelijerskog pogona, dok veće turističke koncentracije treba planirati izvan parka. Osim što je to prostor cijele regije, za to postoji na otoku jedino veća mogućnost na istočnom kraju otoka Mljeta u zoni Saplunare i okolici. Veći broj posjetilaca trebali bi biti izletnici iz te zone kao i iz šire regije.

4. Naselja koja se nalaze u Nacionalnom parku ne smiju postati faktorom ugrožavanja zaštite prirode. To je uostalom interes i samog stanovništva nacionalnog parka jer će ta naselja dobrim dijelom živjeti od turizma u nacionalnom parku, direktno ili indirektno. Prilagođenim zoniranjem parka i pravilnim usmjeravanjem naselja ona mogu postati važnim faktorom čuvanja

prirodnih vrijednosti ako osjete i njihovu ekonomsku vrijednost i ako preuzmu svoj dio odgovornosti.

5. Kolni promet u Nacionalnom parku treba svesti na najmanju nužnu mjeru, a pogotovo treba isključiti svaki tranzit ako je to ikako moguće.
6. Potrebno je otklanjanje uočenih problematičnih/konfliktnih pojava, odnosno unapređenje uočenih potencijala u Parku.

TREĆI DIO - PRIRODNA OBILJEŽJA, POVIJEST NACIONALNOG PARKA U ODNOSU NA OTOK MLJET, OSNOVNE KARAKTERISTIKE STANOVNIŠTVA

1. PRIRODNA OBILJEŽJA KOPNENOG DIJELA PARKA

1.1. Općenito

Površina otoka Mljeta zajedno sa otočićima i hridima iznosi 102 km². Otok se pruža smjerom Z - SZ - I - JI u dužini 36 km sa prosječnom širinom 3,6 km. Površina Nacionalnog parka Mljet, koji se nalazi na sjeverozapadnom dijelu otoka, je 31,22 km² od čega 29,2 km² otpada na kopno i sve pripadajuće otočiće, a 2,04 km² na akvatorij temeljnog fenomena prirode koji obuhvaća Veliko jezero, Solinski kanal, uvale Male blace, Velike blace i Gonotur. Otok leži između 17°19' i 17°45' istočne zemljopisne dužine i 42°41' i 42°48' sjeverne geografske širine. Odlikuje se razvedenošću obale, tako da stvarna duljina obala otoka iznosi 131,3 km. Najrazvedeniji dijelovi su na sjeverozapadu, na području Nacionalnog parka, za njim slijedi krajnji jugoistok, dok je najmanje raščlanjen središnji dio otoka. Osobito se ističu po razvedenosti zaljev Velikog i Malog jezera i Uvala Polače nastali u postglacijalno doba potapanjem krških depresija.

Sjeverna obala je položitija sa brojnim zaštićenim uvalama: Polače, Kozarica, Sobra, Prožurski porat, Okuklje. Južna obala je općenito strmija i nepristupačnija. Najviši vrh otoka je Veliki Grad visine 514 m koji se nalazi u središnjem dijelu otoka. (Ovo su podaci koji se vode u geografskim izvorima. Razlikuju se od podataka dobivenih u postupku izrade Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet iz 1987. - vidjeti tablicu)

Otok Mljet se odlikuje lijepim i kvalitetnim šumama pretežito alepskog bora. Posebno je dobro pošumljen njegov sjeverozapadni dio koji se gotovo čitav nalazi pod šumom alepskog bora s makijom koja je u ovom dijelu otoka također najljepše razvijena.

Površina šuma alepskog bora, hrasta crnike i crnog jasena sa degradacijskim stadijima iznosi oko 72,29 km² ili oko 72% površine otoka.

Zbog svojih posebnih karakteristika i obilježja reljefa, zbog bogatog biljnog pokrova kao i zbog ljepote krajolika, sjeverozapadni dio otoka Mljeta proglašen je Nacionalnim parkom Zakonom iz 1960. godine ("Narodne novine" br. 49/60). Granica parka određena je Rješenjem o određivanju granica Nacionalnog parka Mljet ("Narodne novine" br. 41/62), a obuhvaća površinu od 3100 ha.

Proglašenjem zaštite u kategoriji Nacionalnog parka bitno se mijenja namjena i korištenje ovog prostora. Iskorištavanje šume - sječa stabala, sakupljanje šumskih plodova, ispaša, a također i nekad vrlo rašireno i vrlo štetno smolarenje na borovim stablima (sada je zabranjeno). U šumama Nacionalnog parka Mljet dozvoljen je tretman šuma onako kako to predviđa Program gospodarenja za gospodarsku jedinicu šuma posebne namjene Nacionalnog parka Mljet za razdoblje od 01. 01. 1991. - 31. 12. 2000. godine, izrađen od

strane Zavoda za istraživanje u šumarstvu, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1990. Za razdoblje iza 2000.g. izradit će se Program za unapređenje, zaštitu i očuvanje šuma posebne namjene Nacionalnog parka Mljet.

Način posjećivanja i korištenja ovog prostora propisan je Pravilnikom o unutarnjem redu u Nacionalnom parku "Mljet" ("Narodne novine" br. 87/99).

Institucija Nacionalnog parka ima za cilj da ovo vrijedno i osobito područje sačuva od promjena ili ugrožavanja njegovih osnovnih prirodnih karakteristika i vrijednosti.

1.2. Biljni pokrov

Nacionalni park Mljet u potpunosti je pokriven biljnim pokrovom. Naime, unutar Parka danas praktički nema goleti. Prema Crvenoj knjizi i biljnim vrstama objavljenim u Zborniku radova NP Mljet nedvojbeno je bogatstvo otoka. Klimazonalna vegetacija pokriva najveći dio, dok se doci i polja uglavnom obrađuju. Jedini goli dijelovi su oni koji se nalaze na južnoj strmoj i posolici izloženoj obalnoj zoni.

Područje Parka nalazi se u eumediteranskoj zoni pa je stoga klimazonalna vegetacija predstavljena biljnim zajednicama hrasta crnike (Orno - Quercetum ilicis H-ić, hrast oštrike, šuma alepskog bora i crnike).

Šuma crnike je klimatogena zajednica zimzelenog pojasa koja je na Mljetu bila nekada izuzetno dobro razvijena. Osnovni elementi su: hrast crnika (*Quercus ilex*), planika (*Arbutus unedo*), zelenika (*Phillyrea latifolia*), tršlja (*Pistacia lentiscus*), smrdljika (*Pistacia terebinthus*), veliki vrijes (*Erica arborea*), lemprika (*Viburnum tinus*), koji su isprepleteni povijušama-tetivikom (*Smilax aspera*), kozokrvinom (*Lonicera implexa*), škrobotom (*Clematis flamula*). Najljepše sastojine danas se nalaze u šumskim odjelima 31, 32-39, 40/41.

Iskorištavanjem crnikovih šuma - sječom, pašom i brstom koza te požarima, u prošlosti ova je zajednica degradirana u stadij makije. Posebno lijepo razvijena makija nalazi se u dijelu odjela 41 u predjelu Velika dolina, a zaštićena je u kategoriji posebnog rezervata šumske vegetacije. Pojedina stabla crnike u ovoj sastojini dosežu visinu i do 15 m i prsni promjer od 25 cm. Ovaj se posebni rezervat prostire na površini od 15 ha na nadmorskoj visini od 200-300 m.

Šume alepskog bora (*Pinus halepensis*) koje pokrivaju velike površine Parka ne predstavljaju klimazonalnu zajednicu, nego su progresivna sukcesija degradiranih šuma crnike. U vegetacijskom pogledu nisu jedinstvene pa se ne može govoriti o nekoj posebnoj asocijaciji borove šume, nego samo o facijesima alepskog bora unutar drugih zajednica crnikove šume, makije ili gariga. Šume alepskog bora najvrijednije su i najljepše šume u Nacionalnom parku. Na području Parka, šuma alepskog bora dolazi na južnim ekspozicijama kao dvoetažna sastojina. Gornju etažu čini alepski bor, a donju podstojna makija. Ukoliko je sklop bora gušći podstojna makija slabije je razvijena.

Područje Nacionalnog parka potpuno je isključeno iz redovite šumske eksploatacije. Također se ne provode šumsko-uzgojni zahvati kao što su čišćenje i prorede. Ovdje nije potrebno ništa poduzimati nego biljni pokrov prepustiti prirodnom razvoju. Jedini zahvat koji je neophodan je sanitarna sječa uklanjanja oboljelih ili suhih stabala zbog sprečavanja eventualnog širenja bolesti i štetnika.

Požari su poseban problem općenito u jadranskom pojasu, a pogotovo u Nacionalnom parku s obzirom na gust biljni pokrov te zbog činjenica da u ovo područje ljeti dolazi veliki broj posjetilaca. Zbog toga je protupožarna zaštita jedna od najvažnijih zadaća Uprave parka.

Od proglašenja Parka, unutar njegovih granica nije bilo većih požara. Nekoliko manjih u kojima su uništene zanemarivo male površine, brzo je ugašeno. Promatranjem požarišta ustanovljeno je da za saniranje požarišta nije potrebno ništa učiniti osim izvući izgorjela stabla. Prirodno podsijavanje i prirodna obnova vegetacije veoma su intenzivni.

Vegetacija unutar Nacionalnog parka "Mljet" nije bitno narušena.

Također treba spomenuti da je unošenje stranih hortikulturnih biljnih vrsta neprihvatljivo te da svugdje gdje je potrebno izvršiti ozelenjavanje treba koristiti autohtone vrste.

Poljoprivedne površine koje se danas obrađuju ne treba pretvarati u šumsko zemljište nego ih i zbog slikovitosti i raznolikosti pejzaža treba zadržati.

1.3. Fauna

U faunističkom pogledu otok Mljet pripada najsjevernijem dijelu sredozemnog područja - jadranskoj potpokrajini. Stoga se životinjski svijet razlikuje od onog koji živi u kontinentalnom dijelu naše zemlje (Crveni popis životinjskih vrsta). Općenito govoreći južnojadransko područje nije bilo zahvaćeno oledbom pa su se ovdje održale i neke predledenodopske vrste. Blaga klima sa suhim i toplim ljetima sa blagim i vlažnim zimama kao i bogati biljni pokrov uvjetuju razvoj zanimljivog životinjskog svijeta koji, na žalost, nije do sada temeljito istražen. Djelomično su obrađivani vodozemci i gmazovi (M. Radanović, G. Đukić), ptice (I. Tutman, D. Ruchner), te sisavci (B. Đulić, N. Tvrtković).

Najpoznatiji predstavnik životinjskog svijeta je mali indijski mungos (*Herpestes javanicus auropunctatus*) kojega je Austrija naselila 1910. g. Tu su još endemi koji žive samo na ovom otoku poglavito u krškom podzemlju, kao što su *Strouhaloniscus meledensis*, *Pergamasus meledensis*, *Otiorrhynchus meledancis*, *Meledella weneri*, te relikti dinarskih planina poput kornjaša *Dorcadion arenarium Velebiticum* i *Omphreus apfelbecki*.

Do sada su utvrđene i istaživane na Mljetu ove skupine životinja: gujavice (*Lumbricidae*); raci rakušci (*Amphipoda*); kopneni raci jednakonošci (*Isopoda*);

stonoge, dvojenoge i strige (Myriapoda); štipavci (Scorpionidae); pauci i kosci (Araneae); vodene grinje (Acari); puževi (Gastropoda); kornjaši (Coleoptera); leptiri (Lepidoptera); stjenice (Heteroptera); cvrčci (Homoptera); vretenca (Odonata); ravnokrilci (Orthoptera); opnokrlici (Hymenoptera); vodozemci (Amphibia); gmazovi (Reptilia); ptice (Aves); sisavci (Mammalia).

1.4. Gmazovi

Na području Parka postoji više spilja i jama u kojima obitava speleofauna. Od gmazova na Mljetu dolazi: zelembač, oštroglava gušterica, obična gušterica, a posebno je čest kućni macaklin. Fauna gmazova, naročito zmija, značajno je prorijeđena i osiromašena i to zbog unošenja munogsa. Danas na otoku Mljetu nema otrovnih zmija.

1.5. Ptice

Ptičji svijet bogat je i raznovrstan. Ovo se posebno dobro uočava u doba seobe. Naime, blage zime, gusti biljni pokrov, mirne osunčane uvale nude zaklon i obilje hrane. U sastojinama alepskog bora sa zelenikom i bršljanom zimi se zadržavaju drozdovi bravenjak i imelaš te crni kos. Također je veoma česta šojka kreštalica. Zimi se ovdje koncentriraju i mnoge male pjevice: velika sjenica, plavetna sjenica, jelova sjenica, kao i najmanji predstavnik ornitofaune kraljić zlatoglav i kraljić vatroglav. Na poljima i docima zimi se zadržavaju zebovke: batokljun trešnjak, zelendur zelenac, češljugar, zelenčica, ovdje dolaze u velikim jatima ševa vintulija te bijela pliska. Za jakih zima ovamo dolaze i juričice. Uz obale mora, a također i na blatini kod sela Blata često se zimi mogu vidjeti i močvarice koje ovdje zimuju. Dolaze: mala bijela čaplja, žuta čaplja, čaplja voljak te divlje patke, štijoke, pozviždači, žalari, čigre i druge vrste. U šumama i u makiji susreću se u seobi vjetruše, pupavci, zlatovrane, kamenjari, slavuji, grmuše i dr. Na području Parka gnijezdi golub jamar, a u seobi dolaze golub grivnjaš te golub dupljaš. Primjećuje se i izvjestan pad broja drozdova, šljuka i posebno prepelica zbog intenzivnog lova na obalnom području koje do otoka ptice prelijeću. Od rijetkih grabljivica treba spomenuti sovu ušaru koja se gnijezdi na području Parka.

1.6. Sisavci

Sisavci su na otoku istraživani no svakako bi trebalo još istražiti područje Parka. Od malih sisavaca na području Parka živi miš (*Apodemus mystacinus*) koji na otočnom dijelu živi jedino još na Braču. Jež je dosta čest, a fauna šišmiša zastupljena je velikim brojem vrsta. U borovim šumama vrlo je čest obični puh (*Glis glis*), dok uz poljoprivredne površine živi obični zec, vjerojatno njegova južna podvrsta. U šumama i makiji živi i kuna bjelica. 1909. godine na otok Mljet je unesen mungos i to vrsta *Herpestes auropunctatus* čija je postojbina Indija i Bliski Istok, a ne vrsta *Herpestes ichneumon* čija je postojbina Sjeverna Afrika, kako se do sada pisalo. Nekoliko pari ovih životinja uneseno je po zamisli Austrougarske monarhije s ciljem da se na otoku unište zmije koje su bile brojne. Razmnoživši se, mungos je doista decimirao zmije, tako da danas više nema otrovnica. Od njega su stradale i neke male pjevice koje se gnijezde uz tlo ili nisko u grmlju, jer one koje se visoko gnijezde, mungos ne može dohvatiti jer se ne penje na stabla.

Danas se ne može reći da je populacija mungosa na Mljetu bilo u progresiji bilo u regresiji, nego opstoji u nekom ravnotežnom stanju. Budući da seljacima ne čini štete otimajući živad i sl., ljudi ga ne progone, pa je stoga ponuda hrane u prirodi glavni regulator njegove populacije.

S Mljeta mungos je kasnije zbog istih razloga prenesen na Pelješac i otok Korčulu. Unutar granica Parka kao i na čitavom otoku mungosa možemo smatrati naturaliziranim došljakom koji biocenozi kakva je danas, ne šteti niti koristi.

Još je jedan veliki sisavac unesen na otok Mljet 1958. g. - jelen lopatar (*Dama dama*) i to s Brionskog otočja. Ova životinja razmnožila se po otoku s time da je najčešća baš uz granice Parka u predjelu Crna klada, ali i drugdje i to vjerojatno zbog guste šume i blatine u blizini sela Blata kamo idu na pojilo. Ova alohtona životinja s aspekta održanja Parka i općenito zaštite nije dobrodošla. U gustom vegetaciji nalazi obilje hrane i uništava poljoprivredne kulture. Lovačko društvo iz sela Blata jelena nije uključilo u svoju lovno-gospodarsku osnovu pa stoga niti ne plaća štete koje jelen prouzroči. Lov na jelena se obavlja iako je protuzakonit. S aspekta zaštite prirode, jelena lopatara trebalo bi u potpunosti ukloniti iz područja Parka kao alohtonu vrstu. Na ostalom dijelu otoka treba ga uključiti u lovno-gospodarsku osnovu i u skladu s njom redovito gospodariti, iako bi bilo najbolje da se ukloni sa cijelog otoka.

Načelno obavljanje lova u Nacionalnom parku je zabranjeno no unatoč tome obavlja se krivolov i to na jelena, kunu bjelicu (*Martes foina*) koja je relativno česta u šumama Nacionalnog parka, te na golubove i patke. Česta meta, posebno zimi, su i ptice grabljivice s obzirom da i dalje vlada netočno mišljenje da su štetnici u prirodi i lovištu.

Na otok su za potrebe lova uneseni i fazani koji se uglavnom zadržavaju oko polja i dolaca i to izvan granica Parka.

Unošenje stranih alohtonih životinjskih i biljnih vrsta posebno u nacionalne parkove neprihvatljivo je i suprotno zakonskoj definiciji nacionalnog parka.

1.7. Kukci

Utvrđeno je 746 svojti kornjaša iz 59 familija. Najpoznatija je familija pipa (Curculionidae), te trčci (Carabidae), kusokrilci (Staphylinidae). Pet svojti su endemi otoka: *Neuraphes meledana*, *Euconnous gobanzi*, *Quedius scitus* ssp. *Meledana*, *Otiorrhynchus meledanus* i *Athous cavus* ssp *gobanzi*.

1.8. Kopneni puževi

Nađeno je 38 vrsta, prevladavaju endemične vrste istočno-jadranskog područja, a ističu se *Meledella wernerii* *sturanyi*, *Gyalina mljetica*, *Vitrea subaia* koje su nađene samo na Mljetu.

2. PRIRODNE ZNAČAJKE AKVATORIJA NACIONALNOG PARKA MLJET

2.1. Uvod

Aktom o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom, jasno je definirana kopnena granica, dok pripadajući akvatorij nije utvrđen, pa se provedba zaštite odnosila uglavnom na jezera, dok se ostali dio mora često bez kontrole degradirao i eksploatirao. I pored činjenice da su Veliko i Malo jezero jedinstveni geomorfološki ekološki fenomen, učinjeno je proteklih pedeset godina više zahvata koji su u izvjesnoj mjeri i negativno utjecali na vrlo osjetljivi ekosustav:

1. obavljali su se pokusi umjetne fertilizacije Velikoj jezera. U više navrata u ekosustav ubačene su veće količine superfosfata s dodatkom sumporne kiseline, te dopunsko sredstvo zemljin ekstrat;
2. proširen je i produbljen ulaz u Veliko jezero;
3. kanalom se povezuju jezera;
4. otpadne vode hotela sa otočića Sv. Marija direktno dospijevaju u jezero;
5. poseban problem predstavljaju nepropisno izgrađene septičke jame u naseljima Goveđari i Babine Kuće te obližnji komunalni deponij;
6. intenzivna eksploatacija crvenog koralja, bijele pridnene ribe i jastoga u akvatoriju kojeg bi trebalo uključiti u sastav Nacionalnog parka.

Mljet je najjužniji hrvatski otok, i direktno je izložen utjecaju otvorenih voda južnog Jadrana. Izrazito razvedena obala zapadnog dijela otoka, pored Velikog i Malog jezera brojnih uvala te otočnom skupinom, ekosustav akvatorija koji pripada Nacionalnom parku je vrlo raznolik i jedinstven u Jadranskom moru. S obzirom na osnovna ekološka svojstva akvatorij možemo podijeliti u četiri karakteristična područja:

1. Veliko jezero,
2. Malo jezero,
3. Jugozapadno obalno more,
4. Sjeverozapadno obalno more.

2.2. Karakteristična područja akvatorija

Veliko jezero

Površina jezera iznosi 1,45 m², najveća dubina 49 m u području uvale Vrbovečka. Direktni kontakt s otvorenim morem je preko uskog i plitkog (3,8 m) Solinskog kanala. Promjenom morskih mijena površinska voda kao rijeka utječe ili istječe iz jezera. Energija plime i oseke se iskorištavala pred više stoljeća, međutim rušenjem Velikog mosta i širenjem kanala uklonjena je i stara mlinica. Prema svemu sudeći dinamična je izmjena vode površinskog sloja. Svakih 6 sati promjena je smjera strujanja, ovisno o plimi ili oseki, dok je vertikalno miješanje vodenog stupca preko cijele godine slabo izraženo. Stoga se jasno formiraju dva stabilna sistema s različitim hidrografskim prilikama. Ova stratifikacija je od presudne važnosti za pojavu, sukcesiju i raznolikost živog svijeta jezera, što se u osnovi znatno razlikuje od zaljeva koji bez barijere komuniciraju s okolnim morem.

Ispod 30 m dubine tijekom cijele godine temperatura mora je uglavnom niža od 11°C. Ova termička svojstva su karakteristična za Veliko jezero i nisu uvjetovana okolnim morem. Ljetni površinski maksimum temperature je između 22 i 26°C, dok je termoklina u sloju od 15 do 20 m.

Veći dio godine u jezeru je vrlo visoka slanost, obično > 38‰. U kišovitoj periodu karakterističan je potpovršinski minimum slanosti, zbog dotoka vode iz okolnog područja putem podvodnih pukotina i manjih vrulja. Značajka je za Veliko jezero da se tijekom ljeta slanost smanjuje od površine prema dnu. Slanija vodena masa okolnog mora ulazi u površinski sloj jezera, dok teška pridnena voda zadržava stabilna svojstva. Obično je koncentracija hranjivih soli veća od okolnog mora i Malog jezera, a također je utvrđena karakteristična stratifikacija.

U novijim istraživanjima planktona utvrđeno je više specifičnosti za Veliko jezero. Maksimum fitoplanktona je ljeti s glavninom populacije između 5 i 10 m dubine. Nakon ljetnog maksimuma gustoća populacije fitoplanktona je izrazito niska i izostaje uobičajeni proljetni maksimum. Od relativno malog broja vrsta fitoplanktona, obično dominira mikrofitoplankton *Chaetoceros compressus*. Prema klasifikaciji ekosistema temeljem gustoće populacije fitoplanktona, Veliko jezero pripada u skupinu prirodno slabo eutroficiranih ekosistema.

Vrijednosti gustoće populacije ukupnog broja planktonskih cilijata su znatno niže u odnosu na zaljeve i obalno područje istočne obale Jadrana. Najveća raznolikost vrsta lorikatnih cilijata je u jesen u površinskom sloju. Zabilježene vrste u Velikom jezeru su najčešće epiplanktonske vrste južnog Jadrana. S obzirom na specifične hidrografske prilike, obalne i esturaske vrste nisu karakteristične za mikrozooplankton Velikog jezera, a samo su povremeno od kvantitativne važnosti ljeti u hladnom pridnenom sloju.

Gustoća ostalih nelorikatnih cilijata je u skladu s vrijednostima za otvoreno more južnog Jadrana i značajno se niže u zaljevima istočne obale Jadrana. Od metazojskog dijela mikrozooplanktona najveću gustoću populacije postižu rani

razvojni stadiji kopepoda ili naupliji tijekom ljeta, kada u planktonu iznad termokline osobito dominira mali kopepod *Oithona nana*. Posebna specifičnost Velikog jezera je zajednica koju čine veliki kopepodi *Calanus helgolandicus* i *Pseudocalanus elongatus*, hetognat *Sagitta setosa*, pteropod *Limacina trochiformis* i apendikularija *Oikopleura dioica*. Gustoća populacije ukupnog broja mezozooplanktona je uglavnom vrlo niska, čak i od otvorenog mora južnog Jadrana. Naprotiv gustoća makrozooplanktona je znatno veća od vrijednosti koje su utvrđene za unutrašnji dio Malostonskog zaljeva. S obzirom da veliki postotak makrozooplanktona čine ličinke bentoskih dekapodnih rakova tijekom toplijeg dijela godine, može se zaključiti da su odrasli pridneni rakovi i njihove planktonske ličinke od osobite važnosti u ovom relativno izoliranom ekosustavu u lancu ishrane između planktona, bentosa te pelagičnih i bentoskih ribljih naselja.

Premda specifičan i vrlo važan, svijet bentoske faune i flore nedovoljno je poznat. Autori spominju šest bentoskih životnih zajednica uz popis od oko 250 svojiti bentoskih algi, 2 cvjetnice (*Posidonia oceanica* i *Cymodocea nodosa*) i 177 vrsta bezkralježnjaka.

Kamenito dno jezera karakterizira bogata fauna bentoskih organizama koji se hrane filtrirajući planktone, kao na primjer cjevaši, ascidije, školjkaši (nekoliko jestivih, kopito, kamenica, kunjka). Dno između 17 i 30 m dubine je uglavnom pjeskovito-muljevito s dominantnom zajednicom crvene alge *Neurocaluon foliosum* koja, prekriva dno kao "tapet" debljine oko 4 cm.

U površinskom sloju mekanog dna bogata su staništa školjkaša, od kojih gusto naseljavaju jakovske kapice (*Pecten jacobaeus*). Veliko jezero je prirodno mrijestilište brojnih vrsta riba, pa je poznata odredba Dubrovačke republike o zaštiti riblje mladi u jezeru.

Malo jezero

Površina Malog jezera je oko 25 ha, najveća dubina 29 m, povezano je s Velikim jezerom uskim umjetnim kanalom širokim 2,5 m i oko 0,6 m dubine. Obala jezera je plitka i vrlo razvedena, na njeno oblikovanje vjetar i valovi nemaju gotovo nikakvog učinka, te je gotovo do same obalne linije obrasla gustom vegetacijom.

Malo jezero je u odnosu na Veliko jezero znatno manjih maritimnih svojstava. Zbog vrlo slabe izmjene vodenih masa, zimske površinske temperature su obično vrlo niske (4,5°C), dok su ljeti zbog pregrijavanja površinskog sloja visoke, čak 29,00°C. Za Malo jezero je karakteristično smanjenje temperature mora od površine do određene dubine, a zatim porast do dna. Fenomen je poznat za meromiktične bazene u kojima dio vodene mase ostaje neizmiješan tijekom cijele godine.

S obzirom na hidrološki režim Malo jezero je također osobitih karakteristika. U pravilu raspored slanosti po dubini je uobičajen, to jest raste s dubinom. Povremena pojava slanosti veća od 38,00‰ u sloju ispod 20m potvrda je da postoji neka komunikacija između jezera i otvorenog mora.

Zbog obilne suspendirane tvari prozirnost jezera je relativno mala, prosječno 7,8 m. Koncentracija i topivost kisika su karakteristični za Malo jezero. U kraćim ili dužim periodima dublje od 20 m moguće su anoksične prilike. Tijekom ljeta zbog pregrijavanja površine jezera smanjuje se topivost kisika, a sa anoksijom pridnenog sloja, zabilježeno je prisustvo sumporovodika.

Izoliranost Malog jezera i njegova hidrografska svojstva uvjetuju pojavu, sukcesiju, vertikalnu raspodjelu i brojnost planktonskih organizama. U godini 1985/86 maksimalna količina mikrofitoplanktona je u kolovozu s vrijednostima većim od maksimalnih za Veliko jezero. Također je u kolovozu maksimum nanofitoplanktona, ali s znatno nižim vrijednostima od onih zabilježenih za Veliko jezero. Dominantna vrsta mikrofitoplanktona je također vrsta *C. compressus*. Međutim za vrijeme njene dominacije u Velikom jezeru sudjeluje s najviše 40%, u Malom jezeru čak 81% u ukupnom broju mikrofitoplanktona.

Značajno smanjenje broja vrsta u odnosu na Veliko jezero zabilježeno je i za zooplankton. Karakteristični lorikatni cilijati nisu od kvantitativne važnosti, dok su nelorikatni cilijati osobito važni u zimskim mjesecima.

Sukcesija i verikalna raspodjela mikrometazoa je slična kao u susjednom Velikom jezeru, ali s znatno nižim vrijednostima. Naprotiv visoke vrijednosti ličinki bentoskih organizama su karakteristične za Malo jezero. Za mezozoo i makrozooplankton u Malom jezeru je zabilježen manji broj vrsta, dok se ukupne vrijednosti gustoće populacije statistički nisu razlikovale. O fito i zoobentosu kao i diverzitetu ribljih vrsta znano vrlo malo, pogotovo u sloju povremene prisutnosti sumporovodika.

Jugozapadno obalno more

Jugozapadna obala od rta Trojsti do uvale Međuporat je pod direktnim utjecajem oligotrofnog južnog Jadrana. Obala je većim dijelom okomita i teško pristupačna. U ovom području nalazi se nekoliko manjih otočića ili hridi. Prostrana uvala Luka Gonoturska s uvalom Blace čine kontaktnu zonu između otvorenog mora i Veliko jezera.

Godišnje varijabilnosti temeprature i slanosti u području jugozapadnog obalnog mora su u skladu s opće poznatim uvjetima za površinse vode otvorenog mora južnog Jadrana. Najmanja površinska godišnja temperatura je rijetko niža od 13 °C, a ljetna iznad 25°C.

Međutim, karakteristično je za ovo područje da se tijekom ljenih mjeseci pojavljuje podizanje duboke hladne vode u površinski sloj, pojava poznata kao "upweling". Ova pojava je u manjoj mjeri zabilježena na nekoliko milja dalje od obale, stoga je očito da se voda iz duboke južnojadranske kotline povremeno diže na površinu uz samu obalu otoka Mljeta. Ova pojava je od osobite važnosti za raznolikost živog svijeta u ovom dijelu podvodnog parka. Raznolikost fito i zooplanktonata, njihova sukcesija, brojnost i biomasa indentična je epiplanktonskoj zajednici otvorenog južnog Jadrana.

Podvodne litice se mjestimično strmo spuštaju od obalne linije do 100 m dubine, bogato su razvedene s brojnim podvodnim pukotinama i špiljama. Životne

zajednice dna su tipične i mogu se uspoređivati s nekim sličnim i očuvanim staništima, kao južna obala otoka Lokruma, Kornata, jasno s lokalnim osobitostima. Stepenica gornjeg infralitorala litica i kosih padina hridinastog dna obrasla su gustim naseljima fotofilnih alga, uz mjestimično bujne livade cvjetnice *Posidonia oceanica*.

Kao posebnost se ističe koraligenska zajednica u kojoj dominiraju mahovnjaci, spužve te crvena vapnena alga *Pseudolithophyllum expansum*. Osobito je razvijena ova zajednica u dubljim slojevima, međutim zbog ograničenja istraživanja direktnim opažanjem autonomnim ronjenjem, potpuno je nepoznata. Bogata nalazišta crvenog koralja su dobrim dijelom opustošena. Podvodne litice su također stanište za bogatu fanunu dekapodnih rakova osobito jastoga. Karakteristična i vrlo bogata je ihtiofauna, koja na sreću zbog neprikladne konfiguracije za neke ribolovne alate nije znatnije osiromašena.

Sjeverozapadno obalno more

Sjeverozapadna obala od uvale Međuporat do uvale Velika Tatinica je vrlo razvedena s dubokim i poluzatvorenim uvalama; Pomena, koju sa sjevera zatvara otočić Pomeštak, te Polače koja s otočnim nizom Moračnik - Tajnik - Kobrava dobiva karakteristični izgled dugog, uskog i dubokog fjorda. Ovaj dio obalnog mora bi se mogao podijeliti u dvije ekološke zone, međusobno odvojene poluotokom Stupe.

Nažalost, ovaj akvatorij je i najmanje znanstveno obrađen, te nije moguće precizno okarakterizirati navedene zone. S obzirom na morfologiju obale zapadni dio je tijekom zime izložen utjecaju bure, koja iz pravca Žuljane i Trstenika puše povremeno olujnom jačinom, te tijekom ljeta u poslijepodnevnim satima zapadni vjetar, povremeno vrlo jak. Navedeni vjetrovi daju i karakterističan smjer morskih struja. Na temelju sezonskih mjerenja morskih struja u akvatoriju zapadno od rta Goli utvrđeno je vrlo intenzivno i stabilno sjeverozapadno i sjeverno strujanje u površinskom sloju.

Pridnena strujanja su znatno slabija i česte su promjene smijera. Planktonske zajednice su karakteristične za epiplankton otvorenog mora. Bentoske zajednice su zastupljene sa svim stepenicama od infralitorala, tipične zajednice podmorskih litica, zajednice morskih cvijetnica do zajednice muljevitog dna.

Uvala Polače s pripadajućim akvatorijem je potpuno zaštićena od svih vjetrova. Područje je geomorfološki vrlo interesantno i izdvaja se kao vrlo važan dio Nacionalnog parka. U hidrografskom i biološkom pogledu u akvatoriju dominiraju karakteristike srednje i južnojadranskih kanala. U relativno kratkom zimskom periodu može se zapaziti utjecaj otvorenog mora, dok u ostalim sezonama prevladava neritički karakter, osobito izražen u krajnjem dijelu luke Polače. Strme podvodne litice karakteriziraju gotovo cijelu obalu s otocima. Osobito bogata raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, ali sa značajnim razlikama na liticama između sjeverne i južne ekspozicije.

2.3. Smjernice za korištenje pomorskog dobra

S obzirom na opisane prirodne značajke morskog ekosustava koji okružuje Nacionalni park "Mljet" za potrebe korištenja pomorskog dobra razlikovno se mogu istaknuti četiri područja:

1. Mljetska jezera sa Solinskim kanalom,
2. Područje Polače, od uvale Tatinice do uvale Lundžine,
3. Područje Pomena, od uvale Pod Debelim ratom do uvale Lokve,
4. Ostala vanjska područja (sjever: od uvale Velika Tatinica do uvale Pod Debelim ratom; jug od uvale Lastovske do uvale Procijep).

1. Mljetska jezera sa Solinskim kanalom

Mljetska jezera sa Solinskim kanalom predstavljaju najvrijedniji dio Nacionalnog parka "Mljet" i osnovu temeljnog fenomena koji je bio razlogom proglašenja ovog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom. Veliko i Malo jezero na otoku Mljetu su geološki fenomen morem potopljenih udolina, starih svega nekoliko tisuća godina. Odvojena od vanjskog mora uskim i plitkim tjesnacem Soline, komuniciraju samo s površinskim slojem okolnog mora koji se nedefiniranom cirkulacijom (nema studija cirkulacije u jezerima) zbog plime i oseke ulijeva i izljuje iz jezera.

- Osnovne činjenice za procjenu mogućeg planiranja
Okolo oba jezera i Solinskog kanala postoji asfaltni put, Gušićevo šetalište kojim je moguć pristup svim dijelovima mora. U Velikom jezeru nalazi se otočić Sv. Marija na kojem je crkva i Benediktinski samostan. Morski ekosustav u Velikom i Malom jezeru vertikalno je podijeljen na dva dijela, do termokline i ispod termokline. Ograničenje izmjene i cirkulacije mora je u plitkim pragovima kod Veliko i Malog mosta. U naseljima oko jezera: Soline, Pristanište, Babine kuće i Njivice, te u Benediktinskom samostanu na otočiću Sv. Marije se nalazi određeni broj stanovnika koji varira u ovisnosti turističke sezone. Očekivani broj dnevnih posjetitelja se može procijeniti na nekoliko stotina, do nekoliko tisuća, ovisno o interesu u budućem turizmu. Nema kanalizacionog sustava, već se otpadne vode pohranjuju u septičke jame, a oko jezera nema javnog WC-a.
- Preporuke za reguliranje korištenja
Načelne preporuke:
 - naseljena mjesta oko jezera i Solina treba povezati jedinstvenim sustavom odvodnje otpadnih voda,
 - oko oba jezera treba postaviti nekoliko javnih WC-a,
 - u jezerima i u Solinskom kanalu nije dozvoljeno sakupljanje morskih organizama i ribolov,
 - oko jezera dozvoljeno je pješaćenje i vožnja bicikla,

- u jezerima je dozvoljeno kupanje, veslanje (sandolina, kajak, barka) i jedrenje na daski,
 - na ulazu iz Solinskog kanala u Veliko jezero treba obnoviti porušeni Veliki most, bez sužavanja ili zatrpavanja tjesnaca.
- **Specifične preporuke**
 - oko jezera i po Velikom jezeru dozvoljena je upotreba vozila na motorni pogon (ribarske barke, motocikli, automobili) samo za stalne stanovnike u Goveđarima, Solinama, Pristaništu, Babinim kućama i Njivicama uz pismeno odobrenje Uprave nacionalnog parka "Mljet", te djelatnicima Uprave nacionalnog parka "Mljet" za službene potrebe,
 - parkiranje vozila, odnosno vez plovila dozvoljen je samo na posebno utvrđenim i označenim mjestima,
 - upotreba broda za prijevoz turista dozvoljena je za razgledavanje Velikog jezera i Solinskog kanala, prijevoz do i od otočića Sv. Marije uz pismeno odobrenje Uprave nacionalnog parka "Mljet",
 - temeljem prethodno utvrđenog znanstveno-istraživačkog programa na cijelom području mora u okviru granica Nacionalnog parka dozvoljeno je prikupljati uzorke živog i neživog dijela ekosustava.
 - **Područja (zone) specifične namjene:**
Područja (zone) specifične namjene označene su na priloženoj karti, a obuhvaćaju slijedeće:
 - cijelo obalno područje, osim mjesta za privez i iznajmljivanje plovila je kupališna zona,
 - mjesta za privez plovila su: Pristanište, Babine Kuće, Njivice i Soline,
 - mjesta za pristajanje su: Pristanište, Babine Kuće, Njivice, Soline, Mali most, otočić Sv. Marije,
 - mjesta za iznajmljivanje barki, sandolina, kajaka i dasaka za jedrenje su Pristanište i Malo jezero,
 - uz Pristanište treba smjestiti prostor istraživačke stanice.

2. Područje Polače, od uvale Tatinice do uvale Lundžine

Područje Polače, od uvale Tatinice do uvale Lundžine, nalazi se na sjevernoj obali Nacionalnog parka "Mljet" i glavno je prihvatno područje za transport putnika i roba na ovom dijelu otoka. Duboko uvučena u kopno uvala je zaštićena od južnojadranskih vjetrova i valova te je u unutarnjem dijelu sigurno zaklonište samo za manje brodice jer dubina u prosjeku ne prelazi 10 m. Oko uvale je naselje Polače koje svoje izvorište nalazi u rimskoj palači čiji se ostaci nalaze na unutrašnjoj obali. Cijelo područje ima dovoljne dubine za gaz manjih i srednjih plovila. Iznad Tatinice kroz cijelo područje i kroz naselje Polače prolazi glavna mljetska cesta. Prema ekološkim značajkama morskog ekosustava

područje se dijeli na vanjsko (Tatinica-ulaz u uvalu Polače) i unutrašnje (ulaz u uvalu Polače-Lundžina). Obala nije uređena za privez brodova, osim malog dijela u unutrašnjem dijelu uvale Polače gdje, uz određene poteškoće, pristaju brodovi za transport putnika i robe. Naselje Polače nema uređenu jedinstvenu kanalizaciju već se otpadne vode prikupljaju u septičkim jamama.

Za izradu provedbenog urbanističkog plana "Polače" (1989.) bilo je potrebno ispitati hidrografske značajke uvale Polače s ciljem utvrđivanja osnovnih ekoloških parametara te odnos unutrašnjeg i vanjskog morskog ekosustava. Utvrđene značajke morskog ekosustava potvrđuju različitosti vanjskih i unutarnjih dijelova te se pri svakom budućem planiranju mora odstupiti od projekata kojima bi se pogoršavala sadašnja oceanografska slika. To znači da se mora odbaciti svaki projekt kojim se onemogućuje cirkulacija mora ili ubacuje zagađenje u bilo kojem opsegu. To je osobito naglašeno na središnjem profilu koji stalno dijeli uvalu na dva dijela, a na kojem je opažen jači utjecaj kopna.

- Preporuka za reguliranje korištenja obale i mora
Načelne preporuke:
 - cijela zona Polača nalazi se izvan granica temeljnog fenomena Nacionalnog parka te je moguće planirati aktivnosti kojima se uređuje pristup turistima, poboljšavaju uvjeti života lokalnog stanovništva te unapređuje zaštita prirodnih vrijednosti na kopnu i u moru,
 - u unutrašnjem dijelu ovog područja ne dozvoljava se dulje zadržavanje ni sidrenje plovila,
 - sadašnje mjesto pristajanja brodova za transport ljudi i roba urediti za mogućnost sigurnog i laganog pristajanja brodova (i trajekata u izvanrednim okolnostima),
 - stalnim stanovnicima omogućiti ribolov za potrebe domaćinstava na dosadašnjim pozicijama njihovog ribolova.

- Specifične preporuke
 - na lokaciji Tatinica, uz obalu dozvoliti izgradnju primarne ili sekundarne benzinske stanice za opskrbu naftnim derivatima za automobile i plovila, pod posebnim režimom reguliranim putem Pravilnika o unutarnjem redu Nacionalnog parka,
 - u naselju Polače, od ulaza do Rimske palače urediti obalu za pristajanje i vez barki,
 - izraditi jedinstvenu kanalizaciju sa primarnim pročišćavanjem i izvodom na otvoreno more u Mljetskom kanalu,
 - u cijelom području, uključivo uvalu Lundžina, dozvoliti jedrenje na daski ("surfing") i vožnju u sandolinama, kajacima i barkama na vesla,
 - uz vanjske dijelove otoka omogućiti organizirani športski ribolov udicom.

3. Područje Pomena, od uvale Pod Debelim ratom do uvale Lokve

Područje Pomena, od uvale Pod Debelim ratom do uvale Lokve, nalazi se na najzapadnijem dijelu otoka i Nacionalnog parka te predstavlja glavno prihvatno područje za dnevne posjetitelje Nacionalnog parka koji dolaze morem. Osnovne značajke područja su relativna zaštićenost, brojne manje uvale, dobar kontakt prema otvorenom moru. Na kopnu je uspostavljeno naselje Pomena, hotel "Odisej" i vojarne. Nema izgrađene jedinstvene kanalizacije, a obala je uređena za pristajanje srednjih i većih plovila samo ispred hotela "Odisej".

- Preporuke za reguliranje korištenja obale i mora
Načelne preporuke:
 - cijela zona Pomena nalazi se izvan granica temeljnog fenomena Nacionalnog parka te je moguće planirati aktivnosti kojima se uređuje pristup turistima, poboljšavaju uvjeti života lokalnog stanovništva te unapređuje zaštita prirodnih vrijednosti na kopnu i u moru,
 - stalnim stanovnicima omogućiti ribolov za potrebe domaćinstava na dosadašnjim pozicijama njihovog ribolova.
- Specifične preporuke:
 - uz uređenu obalu ispred hotela "Odisej" dozvoliti samo pristajanje i kraće zadržavanje plovila za prijevoz posjetitelja Parka i gostiju "Atlasa",
 - u središnjem dijelu ovog područja, uz otok Tajan treba urediti sidrište za kraće zadržavanje i sidrenje manjeg broja plovila,
 - izraditi jedinstvenu kanalizaciju sa primarnim pročišćavanjem i izvodom na otvoreno more,
 - uz obalu, od naselja Pomena do uvale Pod Debelim ratom urediti put - šetnicu,
 - u cijelom području dozvoliti jedrenje na daski ("surfing") i vožnju u barkama na vesla,
 - uz vanjske dijelove otoka i uz grebene dozvoliti organizirano ronjenje i snimanje podvodnim fotoaparatom i kamerama,

4. Ostala vanjska područja (sjever: od uvale Velika Tatinica do uvale Pod Debelim ratom; jug: od uvale Lastovske do uvale Procijep)

Ostala vanjska područja (sjever: od uvale Velika Tatinica do uvale Pod Debelim ratom; jug: od uvale Lastovske do uvale Procijep) izložena su direktnim utjecajima vjetrova i valova te nisu pogodna za pristajanje i vez plovila. Ova su područja stanište specifičnih organizama kanalskih (sjever) i otvorenih područja (jug) južnog Jadrana. Brojna mjesta na kojima se obala strmo ruši u more (klif) i gdje se nalaze podvodni grebeni skrivaju od pogleda običnih posjetilaca obilje specifične morske flore i faune. Stoga su ova područja idealne lokacije za ronjenje i snimanje podvodnim fotoaparatom i kamerama.

2.4. Preporuke za reguliranje korištenja obale i mora

- na cijelom području zabranjeno je sakupljanje ili izlovljavanje morskih organizama, osim za stalne stanovnike sa područja Nacionalnog parka,
- na cijelom području dozvoljava se jedrenje,
- na cijelom području dozvoljava se ronjenje i podvodno snimanje,
- organizirani posjet i razgledavanje obale u plovilima na motorni pogon dozvoljava se uz dopuštenje Uprave nacionalnog parka "Mljet".

2.5. Granice na moru - preporuka za proširenje!

S obzirom na prirodne značajke morskog ekosustava uz vanjske obale Nacionalnog parka, te specifičnosti južno-jadranskih biocenoza pod raznolikim utjecajima glavne jadranske ulazne struje, preporučujemo da granica na moru bude:

- na južnom dijelu: od uvale Procijep (granica na kopnu) u smjeru okomitom na izobate do 100 metara 733/358 : 453/496, te slijedi izobatu od 100 metara do točke 736/576 : 444/864,
- na jugozapadnom dijelu: od točke 736/576 : 444/864 na izobati 100 metara poprečnim pravcem u smjeru dubine od 70 metara i točku 738/790 : 443/706
- na sjeverozapadnom dijelu: od točke 738/790 : 443/706 na dubini od 70 metara poprečnim pravcem u smjeru dubine od 85 metara i na točku 741/149 : 446/679,
- na sjevernom dijelu: od točke 741/149:446/679 u istočnom smjeru slijedi izobatu od 85 metara do točke 738/123 : 445/457 te se veže poprečnom spojnicom na granicu na kopnu na uvali Velika tatinica.

Granice na moru, na svim značajnim točkama, trebaju biti jasno označene plutačama s natpisom "PODRUČJE NACIONALNOG PARKA". Granične plutače moraju biti sigurno usidrene i opskrbljene radar reflektorima i bljeskalicama za upozorenje brodovima u noćnoj plovidbi.

Uspostavljanje granica na moru mora biti unešeno u obavijesti za pomorce te u nove pomorske karte.

(Prilog: Batimetrijska karta s ucrtanim prijedlogom granica na moru i oznakama osnovnog korištenja pomorskog dobra).

Napomena: Ovaj prijedlog granica nije usvojen na Hrvatskom državnom Saboru nego je kao granica na moru povučena crta na udaljenosti od 500 m od svih najistaknutijih kopnenih točaka.

2.6. Moguće konfliktne situacije i kako ih izbjeći

- požari - opasnost od pepela koji bi se isprao u jezera i Soline nakon obilnih kiša,
- dovod vode udeseterostručuje potrošnju - potrebna istovremena izgradnja odvođenja otpadnih voda (jezera, Pomena, Polače, Goveđari, Soline),
- zbog ljetnog dizanja duboke vode u Južnom Jadranu uz samo obalu otoka Mljeta posebno se treba voditi računa o preciznoj lokaciji ispusta kanalizacijskih otpadnih voda,
- mazut i plutajući otpad - sprječavanje ulaska u jezera - postavljanje brane u Solinama,
- marikultura - ne smije se dopustiti nikakav projekt uzgoja ni školjkaša ni ribe
- ribolov - samo stalnim stanovnicima - konflikt sa ostalim otočanima.

3. LITOLOŠKA GRAĐA, HIDROGEOLOŠKE I INŽENJERSKO-GEOLOŠKE OSOBINE PODRUČJA

Otok Mljet karakterizira jednostavnost geološke građe i sastava naslaga. Izgrađen je od karbonatnih sedimenata-vapnenaca i dolomita jurske i kredne starosti, dobro izražene slojevitosti i monoklinalno nagnutih u smjeru sjever-sjeveroistok. Manje pojave kvartarnih tvorevina-pleistocenskih eolskih pijesaka, holocenskih jezersko-močvarnih taložina, crljenice i humoznih tala gotovo su zanemarive. S obzirom na stratigrafsku pripadnost, odnosno geološku starost, kao i na litološki sastav, naslage koje izgrađuju otok Mljet pripadaju dvjema velikim cjelinama: 1. mezozojske karbonatne naslage koje izgrađuju trup otoka i 2. mlade kvartarne naslage koje se samo mjestimično nalaze na podlozi od mezozojskih karbonata. Mezozojski karbonatni slijed naslaga se dijeli na četiri litostratigrafske jedinice: 1. gornjojurski vapnenci, 2. jurskokredni dolomiti, 3. donjokredni vapnenci, 4. kredni vapnenci i dolomiti u izmjeni.

Gornjojurski vapnenci izgrađuju uski pojas terena uz strmu vanjsku obalu otoka, i to od uvale Sutmiholjska do uvale Obod. Izgrađeni su od stvrdnutog vapnenačkog mulja - mikrita.

Dolomiti izgrađuju zonu znatne širine, osobito u zapadnom dijelu otoka. Pružaju se otprilike od linije Rat Kamenica - otočić Sv. Marije - Babine kuće - Polače na jugoistok sve do Dugog rata i Rta Zaglavac. Dolomitni pojas je najširi u području Nacionalnog parka, a od Babinog Polja prema Maranovićima se suzuje kako se približava vanjskoj obali i postupno tone u more. Sjeverna odnosno sjeveroistočna granica dolomitnog pojasa ide približno linijom Polače-Polačino polje-Gornji gradac-Vilin gradac- Smokovlje - Blato - Babino Polje - Maranovići. Dolomiti su nastali dolomitizacijom vapnenca, srednjozrnate i krupnozrnate su strukture nastale rekristalizacijom prvotnog mulja. Unutar dolomita postoje manji proslojci i leće vapnenaca.

Donjokredni vapnenci su rasprostranjeni u Nacionalnom parku, odnosno otoku, zapadno i sjeverno od granice sa jursko-krednim dolomitima. To su vapnenci pretežito muljevite osnove s odlično izraženom slojevitošću.

Zonu krednih vapnenaca i dolomita u izmjeni čini obalni pojas uz Mljetski kanal: sjeverni djelovi Posušnog glavata, rta Stupe, otočići u Mljetskom kanalu, te uski pojas od rata Kula preko Kozarice, Sobre, Okuklja do Uvale Pod Korita.

Kvartarnim naslagama pripadaju kvarcni pijesci pleistocena koje nalazimo na jugoistoku otoka kod Maranovića, Korita te istočno i sjeverno od Uvale Saplunara i Uvale Blaca na okršenim donjokrednim vapnencima i jezersko-močvarni i drugi holocenski sedimenti rasprostranjeni u nekim krškim uvalama, ponikvama i poljima kao što su Blatina zapadno od Blata, Slatina kraj Kozarice, Blatina južno od Sobre, Blatina kod Prožure, Kneže polje, Babino polje i Kneže polje. Babino polje, Blatsko polje, Polačino polje, Pomijenta i druge uvale, ponikve, manja polja i doci u Nacionalnom parku i ostalom dijelu otoka pokriveni su obradivim tlima, mješavinom zemlje crvenice, humoznih tala i kršja okolnih vapnenačko-dolomitnih stijena.

Kompletan paket naslaga predstavlja monoklinalnu strukturu, na zapadu antiklinalnu, sa slojevima nagnutim na jugozapad (jugozapadni dio parka), na zapad i sjeverozapad (zapadni dio parka) i sjever (sjeverni dio parka) s postupnom promjenom orijentacije.

Što se tiče hidrogeoloških karakteristika Mljet je građen od visokopropusnih vapnenaca i relativno malopropusnih dolomita. Dolomiti su ukliješteni između dviju zona propusnih vapnenaca, te svojim nagibom prema sjeveroistoku usmjeravaju infiltrirane vode u vapnencima prema obali onemogućujući veće skupljanje podzemnih voda. Slijevna područja pojedinih udolina i izvora u dolomitima su nedovoljna da bi se u sušnom razdoblju zadržala slatka voda u količinama dovoljnim za vodoopskrbu. Izvori vode su rijetki, minimalnog kapaciteta nekoliko litara u minuti (vrelo u Polačama, Vrbica u Goveđarima, Vilinsko vrelo u Kneže polju).

Područje nacionalnog parka ima tipične osobine krša, što je posljedica dugotrajnog utjecaja tekuće vode na karbonatne stijene. Dolomiti i vapnenci su sekundarno vodopropusni, pa se sva oborinska voda (oko 800 mm godišnje) brzo infiltrira u podzemlje. To je i razlogom što u parku nema površinskih tokova, osim izuzetno i rijetko u dolomitnim udolinama nakon vrlo obilne kiše. S obzirom da su dolomiti u usporedbi s vapnencima slabije vodopropusni, predstavljaju relativnu hidrogeološku barijeru. Spomenuta činjenica kao i orijentacija slojeva koja se postupno mijenja od jugozapada, preko zapada do sjevera (ili u smjeru prema obalama) zbog antiklinalnog povijanja, važni su elementi objašnjenja što se događa s podzemnom vodom. Nivo osnovnih podzemnih voda, vjerojatno bočatih, nešto je malo iznad nivoa mora, a najveća količina infiltrirane vode sistemom pukotina, šupljina i drugim prostorima usmjerena je u širokoj zoni uglavnom prema sjeverozapadnoj obali otoka. Nema značajnijih koncentracija odnosno izvora slatkih voda, te je neosporan zaključak da se opskrba vodom može osigurati jedino dovodom s kopna.

Za zaštitu čistoće podzemlja općenito i podzemne vode bez obzira na njezinu neupotrebljivost za vodoopskrbu, ali s obzirom na kvalitetu pedosfere i vegetacijskog pokrivača upozorava se da će se eventualna tvar-zagađivač (od kojih su naročito opasni naftni derivati) širiti u smjeru naznačenog toka podzemne vode. Stoga treba nastojati sve potencijalne izvore onečišćenja izgraditi prema predloženom prostornom planu više uz sjevernu obalu otoka: to su benzinske stanice, renta-a-car, garaže i radionice za održavanje i parkiralište. Spomenuti objekti kao i ostali koji mogu pridonijeti zagađenju (groblja, sanitarni čvorovi) morali bi biti izvedeni primjereno zahtjevima koji proizlaze iz potrebe očuvanja nadzemne i podzemne prirode.

Sa stajališta inženjerske geologije može se konstatirati da su sve zastupane stijene čvrste, stabilne, uslojene i zahvaćene procesom okršavanja različitog intenziteta. Uvjeti izvođenja raznovrsnih objekata na površini i u podzemlju prilično su povoljni. Pažnju treba obratiti na relativno rijetke sipare na vapnencima i mjestimice rasprostranjene tanke slojeve rastrošenog materijala sastavljenog od oštrobrirodnog kršja na dolomitima koji su podložni odronjavanju,

eroziji i jaružanju, te predstavljaju nestabilne zone za građenje. Moguće su i veće pukotine ispunjene kamenim drobežom i crljenicom što također otežava i znatno poskupljuje izgradnju. Pravodobnim uočavanjem takvih zona i premještanjem objekata (ponekad za samo desetak metara) izbjeći će se nepotrebni troškovi. Osim svega, temeljenjem unutar slojeva karbonata koji su nagnuti u istom smjeru kao i padina, valja imati na umu da bi po slojnim plohamo moglo doći zbog potkopavanja do odronjavanja, a naročito onda ako je prisutan tanji ili deblji međusloj glinovitog materijala.

Mljet je pod utjecajem dvaju epicentralnih područja: dubrovačkog područja i ušća Neretve. Osim toga se uz južni rub Mljeta nalazi seizmotektonski aktivan rasjed. Potresi do VIII° MCS (razorni) mogu se očekivati u većem zapadnom dijelu Mljeta, dok se u manjem, istočnom dijelu mogu očekivati potresi do IX° MCS (pustošni).

4. KLIMA

Otok Mljet ima blagu sredozemnu klimu koju određuju zemljopisna širina, Jadransko i Sredozemno more, te gorje u neposrednoj blizini mora i otoka. Zima je blaga i kišovita.

Relativna vlažnost zraka nije velika (u siječnju oko 70%). Zima je najvjetrovitiji dio godine, prevladavaju jugo i bura. Ljeto je vruće, ali nije suviše sparno (prosječna relativna vlažnost u srpnju manja je od 65%), vedro je (u kolovozu naoblaka ne prelazi 25%), osunčanje je dugotrajno, kiše ima malo.

Prema mjerenjima na klimatološkoj postaji Goveđari srednja mjesečna temperatura najhladnijeg mjeseca (siječanj) iznosi 8,5°C, a najtoplijeg (srpanj) 24,4°C. Prosječna mjesečna količina oborina kreće se od 28 mm (srpanj) do 116 mm (prosinac).

Srednja godišnja temperatura u prosjeku iznosi 16,1°C (u razdoblju 1961. g. do 1994. g. kreće se između 14,9°C i 17,6°C), a prosječna ukupna godišnja količina oborina 937 mm (u razdoblju 1961. g. do 1994. g. kreće se između 461 mm i 1365 mm).

Prosječni godišnji broj kišnih dana je 80, oblačnih 54, a vedrih 137. Najveća izmjerena temperatura u Goveđarima je zabilježena 24. srpnja 1987. g. i iznosi 38,5°C, a najniža 14. siječnja 1968. g. bila je -6,3°C. Najobilnija dnevna količina oborine je izmjerena na ovoj postaji 26. rujna 1963. g., iznosi 168,5 mm.

Na otoku kao i na cijelom Jadranu karakteristični su vjetrovi bura i jugo, najčešće pušu zimi, a mogu biti orkanske jačine. Bura, hladan i suh vjetar, vezan je za prodor hladnog zraka iz sjevernog kvadranta kada je nad kopnom tlak viši, a nad Jadranom niži. Jugo donosi topao i vlažan zrak sa sredozemlja. Ima ogromnu snagu koja izaziva velike valove i morsku struju. Vjetrovi obalne cirkulacije nastaju zbog različite temperature kopna i mora, a donose osveženje u ljetnom razdoblju. Danju puše zmorac, meštral ili vjetar s mora. Noću puše kopnenjak, burin ili vjetar s kopna.

Središnja godišnja razdioba vjetrova, Goveđari, 1981. g. do 1992. g.

SMJER	(%)	BOFORI
TIŠINA	16,10	
N	17,79	1,76
NNE	4,40	1,99
NE	8,08	1,80
ENE	0,53	1,54
E	5,51	2,17
ESE	3,53	3,65
SE	15,09	3,13
SSE	4,51	2,40
S	8,16	2,46
SSW	1,21	2,15
SW	2,47	1,67
WSW	0,42	1,69
W	4,03	1,71
WNW	0,89	1,63
NW	4,21	1,71
NNW	3,09	1,82
	100,0	1,87

5. KRATKI POVIJESNI PRIKAZ OTOKA MLJETA SA KARAKTERISTIKAMA KRETANJA STANOVNIŠTVA

5.1. Općenito

Među većim jadranskim otocima Mljet je najslabije naseljen. Najveća naselja na otoku su Babino Polje, sjedište Općine Mljet, (398 st.), Goveđari (179 st.) i Polače (123 st.). Najznačajnije gospodarske djelatnosi su turizam, poljopriveda (masline, vinova loza) i ribarstvo.

Rimljani su u ratu protiv Ilira 35. godine prije Krista zauzeli i otok Mljet spriječivši tako napade Ilira na svoje brodove u Mljetskom kanalu. Tada dolazi do osnutka rimskog naselja u luci Polače sa utvrdom - palačom za upravitelja carskog posjeda. U to doba živog pomorskog prometa Mljetskim kanalom Polače predstavljaju važnu pomorsku utvrdu koja može primiti vojne i trgovačke brodove, te sigurno sidrište i zimovalište brodovlja. Otok je gusto naseljen koloniziranim Romanima u Polačama i Žari, te romaniziranim Ilirima po ostalim djelovima otoka. Koncem VI i početkom VII stoljeća pred naletom Slavena i Avara romansko stanovništvo iz Narone, Ragusiuma i rimskih naselja sa Pelješca naseljavaju Mljet. Tijekom VII i VIII stoljeća koristeći se slabljenjem centralne bizantske vlasti na središnji i istočni dio otoka dolaze Hrvati iz Neretvanske Paganije. Zapadni dio otoka sa glavnim naseljima Polačom i Pomenom drže Romani. U 12. st. nakon borbe sa Hrvatima Romani napuštaju otok. Početkom 15. st. Mljet pravno postaje dio Dubrovačke Republike, U stvari to se događa već sredinom 11. stoljeća kada otok ulazi u sastav Dubrovačke biskupije.

Prva hrvatska naselja su Vrhmljeće, Prožura, Babino Polje i Blato. U kasnijim stoljećima nastaju Okuklje, Korita, Polače, Ropa. Benediktinci krajem 18. st. osnivaju selo Goveđare za potrebe težaka koji obrađuju samostanska polja. Zadnjih tridesetak godina ovog stoljeća stanovnici iz unutrašnjosti otoka privučeni razvitkom turizma prelaze živjeti u obližnje luke i uvale: Polače, Pomenu, Sobru, Kozaricu, Okuklje, Prožursku luku i Saplunaru čime stara naselja izumiru.

5.2. Demografske karakteristike stanovništva u Općini Mljet te unutar Nacionalnog parka "Mljet"

Demografski resursi Općine Mljet vrlo su mali. Na prostoru od 100,4 km² živi 1991. godine 1237 stanovnika, gustoće naseljenosti svega 12,3 stanovnika po km², se približava najmanjim gustoćama naseljenosti u Hrvatskoj. Cijeli prostor Općine administrativno je novim teritorijalnim ustrojem hrvatskih županija organiziran u 18 naselja od kojih su četiri nastala izdvajanjem iz naselja Goveđari (Babine kuće, Njivice, Pristanište i Soline).

Ako govorimo o koncentraciji stanovništva, možemo reći kako postoje dvije točke na otoku oko kojih je smješteno nešto više od 60% stanovnika.

U Babinom Polju živi 32,17% stanovnika, a 28,46% čine stanovnici Goveđara, Pomene i Polača, dakle smješteni su u području Nacionalnog parka. Još 25,31% stanovnika ravnomjerno je raspoređeno po naseljima unutrašnjosti otoka, a tek 14% stanovnika živi u manjim naseljima uz more.

Promjene u odnosu na popisnu godinu 1971. bitne su u broju i karakteristikama stanovništva, a također su značajne u odnosu na administrativno ustrojstvo samostalnih naselja. Trend kretanja broja stanovnika od 1971. godine izrazito je nepovoljan; u prvih deset godina promatranog razdoblja broj stanovnika pada za 14,8% i u drugom desetljeću još 11,3%. Promatranje po naseljima otežano je radi stalnih promjena (izdvajanja dijelova naselja u samostalna naselja), ali se također može zaključiti kako dolazi do premještanja stanovništva te broj stanovnika lagano ili snažnije raste u gotovo svim priobalnim naseljima (Sobra i Polače najsnažnije), a sva ostala naselja gube svoje stanovništvo.

Broj samostalnih naselja neprestano se povećava. Godine 1971. Općinu Mljet sačinjava 9 samostalnih naselja, a 1991. na istom prostoru imamo 14 samostalnih naselja, da bi novim teritorijalnim ustrojem hrvatskih županija njihov broj dostigao 18. Godine 1971., najveće naselje na otoku, Babino Polje, ne iskazuje se kao samostalno naselje pod svojim imenom već ga sačinjavaju tri samostalna naselja: Sršenovići, Zabrežje i Zadublje. Naselje Goveđari obuhvaća i naselja Pomena i Polače. Naselje Korita obuhvaća Saplunaru, Maranovići Okuklje, a Blato naselja Kozaricu i Rope. Svi se ovi dijelovi naselja osamostaljuju do 1981. godine. Novim teritorijalnim ustrojem izdvajaju se iz naselja Goveđari još četiri njegova dijela i postaju samostalnim naseljima: Babine kuće, Njivice, Pristanište i Soline, te je to današnji oblik teritorijalnog ustroja Općine Mljet.

Biološke karakteristike stanovništva Općine Mljet također su vrlo nepovoljne. Od 1971. godine opada broj mladog stanovništva i onog srednje dobi, a raste broj starog stanovništva. Indeks starenja prelazi broj od 1,8, što je gotovo tri puta više od prosjeka Države i Županije, a razvoj stanovništva u gotovo svim naseljima ima karakter regresivnog. Zahvaljujući razvoju prometa i turističkih djelatnosti ipak se 1991. godine osjeća blagi pomak u demografskim kretanjima

Pomene i Polača te Saplunare u kojima raste broj mladog stanovništva, a postotak starog spušta se na oko 30%. Zahvaljujući razvoju turizma za razliku od Općine kao cjeline, područje Nacionalnog parka koje obuhvaća tri samostalna naselja (Goveđari, Pomena i Polače) polagano povećava broj stanovnika i to zahvaljujući jakom povećanju broja stanovnika Polača u proteklih desetak godina te nešto slabijem porastu broja stanovnika Pomene.

Stanovništvo Nacionalnog parka popravilo se i u svojim biološkim karakteristikama kao što je već spomenuto. Spolna struktura stanovništva Općine Mljet ukazuje na blagi nedostatak muškog stanovništva koji se kroz dvadesetogodišnje razdoblje ipak ponešto popravlja te od -3,6% dolazi na -1,98%, a sa ukupnim postotkom muškog stanovništva od 48 gotovo je identičan onom u Republici Hrvatskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji (48,46%). Postotni manjak muškog stanovništva u području Nacionalnog parka veći je od općinskog presjeka (-3,41), a radi manjka muškog stanovništva u Pomeni od 2% i Goveđarima 3,63%. Najmanje muškog stanovništva ima naselje Ropa (36,8%), a sedam naselja ima višak muškog stanovništva nad ženskim (Prožurska Luka, Sobra, Saplunara, Kozarica, Korita, Blato i Polače).

Manjak muškog stanovništva uvijek je prisutan u slabije gospodarski razvijenim sredinama, emigrativnih karakteristika demografskih kretanja te se, isto tako, može popraviti skladnijim gospodarskim razvojem, koji će omogućiti dostizanje ciljeva razvijenijih zemalja u svim elementima društvenog i osobnog standarda. Struktura stanovništva Općine Mljet prema obilježjima školske spreme doživjela je pozitivne promjene u svom dvadesetogodišnjem razvoju, ali je po svojim karakteristikama i 1991. godine lošija od onih koje obilježavaju stanovništvo Republike Hrvatske i Dubrovačko-neretvanske županije.

Godine 1971. 24% stanovništva bilo je bez školske spreme, 55% imalo je 4 razreda osnovne škole i 13,5% završeno osnovno obrazovanje, a svega 7,2% stanovništva imalo je srednje, više ili visoko obrazovanje. 1991. godine 74,4% stanovništva raspolaže osnovnim obrazovanjem ili manje (57,7% od 4 razreda do potpunog osnovnog obrazovanja), 25% stanovništva završilo je srednje, odnosno više i visoko obrazovanje. Ovaj postotak za Republiku Hrvatsku iznosi 45,3%, a za Dubrovačko-neretvansku županiju još je bolji i iznosi 51,7%. Zastupljenost stanovništva u pojedinim kategorijama školovanja različita je i po naseljima Općine Mljet što je detaljno vidljivo iz priložene tablice. Ovdje ipak valja napomenuti da je obrazovna struktura Nacionalnog parka povoljnija od općinskog prosjeka i da je gotovo 36% stanovništva sa srednjim, višim i visokim obrazovanjem.

Prema podacima Vladinog ureda za prognanike i izbjegle Regionalnog ureda Dubrovnik u Općini Mljet nije bilo značajnijih demografskih kretanja uzrokovanih ratnim vihorom 1991. godine te je tako i njihov neposredni utjecaj na razvoj stanovništva zanemariv. Ovdje također valja napomenuti da je stanovništvo Općine Mljet preko 65% autohtono, dakle slabo pokretljivo i u svojim stečenim karakteristikama stabilno. Izuzetak su naselja uz more u koje se premješta

stanovništvo iz unutrašnjosti otoka te ga čini 25% ili manje stanovnika koji od rođenja stanuju u istom mjestu.

Obzirom na starost stanovništva Općine Mljet očekivana je činjenica da je i aktivnost stanovništva relativno niska i iznosi 33,9%. Samo četiri naselja imaju nešto veću stopu aktivnosti i to su Babino Polje, Blato, Sobra i Prožurska Luka, ali je i ta stopa aktivnosti ispod državnog (45,3%) i županijskog (43,8%) prosjeka. Stopa aktivnosti u području Nacionalnog parka niža je od općinskog prosjeka i iznosi 31,65%. Kretanje stope aktivnosti pokazuje pad od 1971. do 1981. godine, a porast u desetljeću 1981. do 1991. godine. Učešće osoba osobnim prihodom u dvadesetogodišnjem periodu konstantno se povećava i 1991. godine iznosi 26,6%, što je znatno više od državnog prosjeka (16,6%) i županijskog (15,4%), a stopa uzdržavanog stanovništva pada od 1971. godine i iznosi 1991. godine 39,6% što je negdje oko državnog i županijskog prosjeka. 63,6% aktivnog stanovništva obavlja zanimanje u tercijarnim djelatnostima što je znatan pomak u odnosu na 1971. godinu kad je 67,8% aktivnog stanovništva obavljalo djelatnost u primarnom sektoru. 16,2% stanovništva aktivno je u kvartarnom sektoru, 14,1% obavlja svoje zanimanje u primarnom sektoru, a sekundarni sektor gotovo je zanemariv uz učešće 2,7%, ali zato značajan u dva naselja. Saplnara (20%) i Sobra (13,6%). Ovakva struktura aktivnih prema djelatnostima još je naglašenija u Nacionalnom parku gdje 64,5% aktivnih obavlja zanimanje u tercijarnim djelatnostima, 23,7% u kvartarnim, 9,7% u primarnim, a svega 1,1% u sekundarnim djelatnostima. I tu je kroz dvadesetogodišnje razdoblje došlo do velikih promjena. 1971. godine najveći dio aktivnog stanovništva (60,2%) djelovalo je u primarnom sektoru, 30,1% u tercijarnom, svega 1,9% u kvartarnim djelatnostima, a u sekundarnim djelatnostima nije uopće bilo aktivnog stanovništva. I poslijeratna kretanja zaposlenosti ukazuju na istu strukturu aktivnosti, odnosno prevladavajući postotak zaposlenih u tercijarnim i kvartarnim djelatnostima (67,2%) što bi uz razvoj ribarstva i poljoprivrede na vlastitom gospodarstvu bilo i dobro rješenje gospodarskih aktivnosti uopće.

Prirodno kretanje stanovništva Općine Mljet u novijim poslijeratnim godinama ima tendenciju poboljšanja te vitalni indeks koji je 1993. godine iznosio 47,8 doseže 1995. godine 95,7, dakle se stopa rođenih približava stopi umrlih, te ako bi se takve tendencije uspjele zadržati značilo bi to i prestanak demografskog odumiranja otoka. Obzirom na biološke karakteristike može se zaključiti kako donekle pozitivnu demografsku perspektivu porastom broja mladog stanovništva pokazuju naselja u Nacionalnom parku, Pomena i Polače te naselja Sobra i Saplnara na južnoj strani otoka.

IV DIO - KONCEPCIJA PROSTORNOG UREĐENJA NACIONALNOG PARKA "MLJET"

U tekstu koji slijedi će biti naznačene i objašnjene temeljne odrednice Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet":

1. Pristupilo se izmjeni granica Nacionalnog parka tako da je obuhvaćen pripadajući dio akvatorija;
2. Potvrđena je preraspodjela morskog vida prometa na način kako je to predložio već Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" iz 1987.;
3. Izvršeno je vrednovanje osnovnih prirodnih i od čovjeka stvorenih vrijednosti/elementa Nacionalnog parka te sukladno tome određen Plan namjene i korištenja površina, te uvjeta prostornog rasporeda stanovništva i djelatnosti;
4. Pristupilo se razrješavanju konflikta nastalog zbog nedovoljne cjelokupne infrastrukturne opremljenosti (promet, vodoopskrba, odvodnja, vodozaštita, elektroopskrba, telekomunikacije);
5. Izvršena je naznaka puta za rješavanje složenih imovinsko-pravnih problema.

1. GRANICE NACIONALNOG PARKA "MLJET"

Nacionalni park se kao što je rečeno, nalazi na zapadnoj strani otoka Mljeta i obuhvaća najslikovitiji i najrazvedeniji dio otoka, koji je obrastao bujnom šumskom vegetacijom. Teritorij koji je obuhvaćen parkom zapravo predstavlja nekadašnji posjed benediktinskog samostana sa otočića Sv. Marije.

U novom Zakonu o izmjenama Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom iz 1997. (N.N. 13/97) granica Nacionalnog parka je proširena i na područje pripadajućeg akvatorija i to na udaljenosti od 500 m od svake najistaknutije kopnene točke. Time je zaštićen i prostor akvatorija u većem obimu nego što je to Zakonom o proglašenju zapadnog dijela Mljeta Nacionalnim parkom ("Narodne novine" br. 49/1960) i Rješenjem o određivanju granica Nacionalnog parka Mljet ("Narodne novine" br. 41/1962) bilo određeno, koji su obuhvaćali samo površine jezera do ulaza u njih, a ostali akvatorij nisu obuhvaćali.

Prostorni plan je predlagao izmjenu navedenih propisa, no do toga nije došlo sve do 1997. kada je stvorena opća klima za revidiranjem granica Nacionalnih parkova na otocima što je i učinjeno na jedan vrlo ujednačen način.

Iz prethodnog dijela teksta se vidi da je prijedlog proširenja granice Nacionalnog parka ovog Prostornog plana bio vezan za prirodne karakteristike podmorja, međutim, nije prihvaćen na Saboru nego je konačan obuhvat određen jedinstveno za sve otoke - Nacionalne parkove. Zakonom o izmjenama Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom ("Narodne novine" br. 13/1997) revidirana je granica tako da je obuhvatila i pripadajući akvatorij na sljedeći način:

" Područje Nacionalnog parka Mljet obuhvaća zapadni dio otoka Mljeta, Veliko i Malo jezero i uvalu Soline, te morski pojas širine 500 m od najizbačenijih rtova otoka Mljeta i pripadajućih otočića, ukupne površine od 5375 hektara.

Kopnena granica Nacionalnog parka Mljet počinje s južne strane otoka od uvale Procijep, te od te točke ide prosjekom u smjeru sjeveroistoka do kote 206, od te kote spušta se prosjekom u smjeru sjevera na cestu kod Crne klade (183 m), nastavlja se prosjekom u smjeru sjevera preko kote 229 do kote 185, skreće sjeveroistočno hrptom do kote 239, spušta se prosjekom u smjeru sjevera sredinom Ivanjeg polja do kote 172, nastalja se hrptom u smjeru sjeveroistoka do kote 170, te dalje prosjekom u smjeru sjevera do uvale Velika Tatinica. Od uvale Velika Tatinica granica se nastavlja morskim putem prema zapadu zaobilazeći otok Mljet u odlomcima pravaca koji su položeni od točke do točke u moru na udaljenosti od 500 metara od najistaknutijih rtova otoka Mljeta, odnosno pripadajućih otočića, obuhvaćajući sve otočje i more uz dio otoka koji je proglašen Nacionalnim parkom.

Granice Nacionalnog parka Mljet ucrtane su na topografskoj karti mjerila 1:25000, koja se čuva u Ministarstvu kulture i sastavni je dio ovoga Zakona."

2. GEOPROMETNI POLOŽAJ NACIONALNOG PARKA "MLJET"

U širem okruženju gledano Nacionalni park "Mljet" gravitira, kao uostalom i cijeli otok Mjet pretežito Dubrovniku kao središtu bivše Općine Dubrovnik, a koji je sada središte Dubrovačko-neretvanske županije i u gospodarskom i u društveno-političkom smislu. Potrebe koje nadilaze centralitet županijskog središta, stanovništvo Parka/otoka rješava u obližnjem regionalnom središtu Splitu, odnosno u Zagrebu kao središtu Države.

S druge strane na Mljet / Nacionalni park kao atraktivnu točku unutar turističke ponude u sklopu prostora južne Hrvatske gravitiraju posjetitelji iz pravca Korčule, Dubrovnika obzirom na blizinu, prometnu povezanost kao i organizaciju prodaje turističke ponude.

Dubrovnik je prije rata bio najjače ishodište turističkih prilaza Mljetu, tako da je pad turističke ponude i prestanak bavljenja turističkom djelatnošću izazvan ratom na dubrovačkom području potpuno izbacio Mljet iz uobičajene turističke ponude iako otok nije bio direktno zahvaćen ratom, tako da je gospodarstvo otoka i Parka pretrpjelo veliku štetu čije se posljedice osjećaju i sada. Naime, povratak turista je vezan za mirnodopske uvjete života i rada i već je počeo, ali se odvija postepeno.

Prema analizama učinjenima prema broju, učestalosti dolazaka posjetitelja kao i pravca iz kojeg dolaze i trajanja boravka, u Prostornom planu iz 1987. je uočeno da je do rata najveći broj tj. 2/3 posjetilaca stizao iz Dubrovnika i Korčule, pretežito za jednodnevne izlete, te da je prema obimu prihvata prednjačilo naselje Polače ispred Pomene. Obzirom na prostorne uvjete Polača na kopnu i moru, Prostorni plan je predložio dislokaciju trajekta što je u ovom desetogodišnjem periodu i realizirano. Obzirom na ponovna inzistiranja za povratak trajekta, smatramo da je uputno ponoviti argumentaciju, iz Prostornog plana iz 1987. koja je protiv toga, a vodeći računa o zaštiti parka.

Naime, za Nacionalni park je potpuno neprihvatljivo pristajanje trajekta u Polačama jer to rješenje generira cjelokupni tranzit kroz Nacionalni park, što nije sukladno načelima uređenja nacionalnih parkova prema kojima se nikakav promet kojemu nije cilj u Nacionalnom parku ne smije dovesti u Nacionalni park. Trajektno pristanište u Polačama nije niti potrebno jer postoje mogućnosti za druge lokacije trajektnih luka na otoku.

Osim ovog temeljnog argumenta, koji je u kompetenciji Prostornog plana Nacionalnog parka, dislokaciji trajektnog pristaništa iz Polača mogu se dodati i drugi argumenti sa stajališta interesa prometnog rješenja cijelog otoka:

Većina stanovništva otoka smještena je prema istočnom dijelu otoka, a glavno mjesto otoka, općinsko središte je Babino Polje koje se nalazi iznad luke Sobre. Budući da stanovništvo gravitira Dubrovniku, za većinu stanovnika otoka prometna veza preko Polača na Pelješac predstavlja vrlo veliki zaobilazak.

Za turiste je trajekt u Polačama bez prave svrhe jer je turistu cilj Nacionalni park, pa mogao bi automobil ostaviti i na Pelješcu, jer mu ionako u Nacionalnom parku neće biti dozvoljeno da se njime služi. Ukoliko će mu cilj biti druge zone na otoku, tada će i on tranzitirati kroz Nacionalni park i pri tome,

budući da će većinom dolaziti iz Dubrovnika, morati će obaviti veliki, do Sapunare upravo dvostruki put. Stoga bi mnogo bolje pristanište trajekta bilo u Sobri, gdje se i nalazi.

Zaključno se može reći da otok Mljet spada u grupu lošije povezanih otoka u Hrvatskoj. Jedini vid prometa koji povezuje otok sa kopnom i drugim otocima je pomorski promet koji tiče samo trajektno pristanište u Sobri. Otok Mljet je povezan sa Dubrovnikom svakodnevnim trajektnom vezom koja ide na relaciji Dubrovnik - Sobra sa jutarnjim polaskom sa Mljeta i popodnevnom iz Dubrovnika. Jedina brodska linija koja povezuje otok direktno sa prostorom van Dubrovačko-neretvanske županije jest brza brodska linija Rijeka-Split-Dubrovnik koja jednom van sezone, a dva puta tjedno u sezoni tiče luku Sobra. Ova trajektna veza Dubrovnik-Sobra zamijenila je dvije linije koje su prije povezivale Mljet sa kopnom, i to trajekt koji je vozio između Trstenika i Polača te brod koji je vozio od Dubrovnika preko Elafitskih otoka do Mljeta sa svakodnevnim ticanjem luka Okulje, Sobra i Kozarica, sa završetkom linije u Polačama.

Plansko rješenje za trajektnu vezu Mljeta jest veza Prapratno na Pelješcu-Sobra na Mljetu koja će se moći staviti u funkciju tek nakon izgradnje trajektnog pristaništa u uvali Prapratno. Po pitanju brodskih veza bilo bi potrebno ponovo uvesti liniju Dubrovnik - Mljet koja ne bi ticala Elafitske otoke već bi pristajala u lukama Okulje, Sobra, Kozarica i završavala u Polačama. Brza brodska veza Rijeka - Dubrovnik bi trebala u sezoni biti svakodnevna sa ticanjem Sobre na Mljetu. Na ovaj način otok Mljet bi u sezoni imao tri brodske linije svakodnevno s tim da bi trajekt obzirom na malu udaljenost Prapratnog i Sobre (samo 5 nautičkih milja) mogao imati liniju sa polaskom u svakom pravcu svakih sat vremena kada to promet bude zahtijevao, što bi u potpunosti zadovoljilo potrebe otoka po pitanju povezivanja pomorskim prometom.

Neophodno je potrebno izgraditi helidrom na otoku Mljetu da se riješi pitanje hitnog povezivanja otoka sa kopnom. Centralni helidrom bi trebao biti na području naselja Babino Polje koje je sjedište Općine i centralno postavljeno naselje na otoku, s tim što bi trebalo graditi i helidrom na području terminalnog parkirališta u Polačama za potrebe područja Nacionalnog parka Mljet, te kad se pokaže potreba eventualno i na krajnjem istočnom dijelu otoka. Svi helidromi bi trebali biti opremljeni za noćno slijetanje jer bi trebali biti dio mreže zračnog prometa na otocima, da bi se mogao vršiti transfer putnika sa planirane zračne luke na Korčuli i postojeće u Čilipima što bi znatno poboljšalo prometno povezivanje Mljeta kako sa Hrvatskom tako i šire.

Kao što je u prethodnim razmatranjima rečeno, prvenstveni zadatak ovog Prostornog plana se sastoji u provođenju zaštitnih mjera prirodne i spomeničke baštine, ali na način da ne bude ugrožen autohtoni način života i rada zatečenog stanovništva, te da ono ne bude dovedeno u situaciju da mora napustiti Park. U tom kontekstu, ovaj Plan u potpunosti podržava osnovno zoniranje prethodnog Prostornog plana na zonu temeljnog fenomena i ostale zone (uz manje modifikacije), jer se na taj način vrlo praktično miri visoki kriterij zaštite prirode i kulture sa zahtjevima života domaćeg stanovništva.

3. ZONIRANJE NACIONALNOG PARKA

Slijedeći usvojenu znanstvenu klasifikaciju zona u nacionalnim parkovima koja se bazira na načelima klasifikacije zona u nacionalnim parkovima prema međunarodnoj konvenciji iz Banfa 1972. g. (prilagođenu i poboljšanu tako da se može primijeniti na sve nacionalne parkove zaključcima donesenim na IV savjetovanju o nacionalnim i regionalnim parkovima Jugoslavije, na Žabljaku 1980. g.), klasifikacija zona Nacionalnog parka Mljet provedena je ovako:

3.1. - Prirodne zone

- a) Zona temeljnog fenomena prirode
- b) Specijalni prirodni rezervati i spomenici prirode
- c) Zona usmjerene zaštite

3.2. - Zone mješovite namjene

- a) Naselja
- b) Tehničke i servisne zone

Napomena: Ovaj Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" ne predviđa postojanje turističke zone koja je postojala u prethodnom Prostornom planu Nacionalnog parka "Mljet" iz 1987.g.

3.3. - Kulturne zone

- a) Zone poljoprivrednog pejzaža
- b) Etnološke zone
- c) Arheološke i kulturno-historijske zone i lokaliteti

3.1. - Prirodne zone

a) Zona temeljnog fenomena prirode

"Temeljni fenomen prirode" je prirodna osobitost i vrijednost Nacionalnog parka koja je ujedno glavni i temeljni razlog njegovu proglašenju, koja mu daje temeljnu karakteristiku. No zona temeljnog fenomena obuhvaća i neposrednu okolinu samog temeljnog fenomena potrebnu za njegovu uspješnu zaštitu, održanje i doživljavanje u prirodnoj okolini. Temeljni fenomen Nacionalnog parka Mljet je prostorna i ekološka cjelina jezera i uvala s velikim površinama šume, pretežno kontinuirane površine sa vrijednim sastojinama alepskog bora ili pod osebujnom makijom.

Granica zone temeljnog fenomena određena je na osnovi slijedećih kriterija:

- Granica površinskog sliva voda koji gravitira prema jezerima i Solinskom kanalu. Geološka istraživanja Mljeta pokazuju da struktura, stratifikacija i inklinacija geoloških slojeva ne favoriziraju podzemnu infiltraciju površinskih voda prema jezerima te da ovaj kriterij predstavlja dovoljan terminus ante quem non
- Obuhvat kontinuiranih površina najvrijednijih šuma i ostalog vegetacijskog pokrivača
- Vizuelni prostor oko jezera kojeg formira reljef
- Granica nekadašnjeg "uže zaštićenog područja" iz bivše Uredajne osnove Nacionalnog parka Mljet koje odgovara prvobitno zaštićenom prostoru mljetskih jezera s okolicom kao "zaštićenom prirodnom rijetkošću" iz 1948. g.
- Uzimajući u obzir uvijek onaj od ovih kriterija koji zauzima veći prostor i uz pojedinačne mjestimične revizije bivše granice "uže zaštićenog područja", konačna adaptacija granice temeljnog fenomena lako, na terenu, prepoznatljivim topografskim elementima.

Dakle, povukavši na karti linije koje proizlaze iz ovih kriterija uzetih pojedinačno, njihovom sintezom prema maksimumu, prema srednjoj vrijednosti ili prema praktičnosti na terenu utvrdila se je konačna granica zone temeljnog fenomena koja obuhvaća ukupnu površinu od 2051,32 ha od čega otpada na teritorij 1048ha, a na akvatorij 1003,32 ha.

Granica zone temeljnog fenomena teče od istoka prema zapadu ovako:

Počinje od granice Nacionalnog parka, teče lijevim (južnim) rubom glavne ceste za Polače sve do drugog oštrog zavoja iste ceste u desno kod Glunča doline. Zatim se penje do ceste, napustivši istu, prema jugu do kote 334 na sedlu hrpta između Grabove glave i kote 345,3. Ovdje okreće za cca 90° i nastavlja u smjeru zapada, sljemenom južne strane nacionalnog parka i rubom šume do vrha Korubica na koti 347. Od te kote skreće pod cca 90° prema sjeveru, silazeći niz padinu na dužini od 420 m, zatim skreće na zapad opet pod kutem od cca 90° i teče paralelno sa sljemenom na duljini od 240 m te ponovno skrenuvši pod 90° u smjeru juga, uspinjući se sjevernom padinom na duljini od 430 m dosiže ponovno sljeme brda na koti 290,64 obuhvativši tako specijalni

rezervat šumske vegetacije površine 15,0 ha. Zatim nastavlja sljemenom preko vrha Treštanica na koti 259, vrha Zle stijene na koti 307,67, preko vrha Montokuca na koti 253, uvijek sljemenom prema zapadu do križanja s novo predviđenim glavnim pješačkim putom. Slijedeći zatim zapadni odnosno južni rub istog puta, zaobilazi sa sjeverne strane glavicu Fontana kote 176,3, između vrha Barbarioc i vrhunca Veliki Gradac, te slijedeći uvijek sljeme i silazeći njime na sedlo između vrhova Barbarioc i Veliki Gradac. Od tog sedla na slojnici 126 zaokreće pod 90° prema sjeveru i spušta se sredinom uvale na Polačno polje, slijedi, tekući uvijek prema sjeveru zapadni rub polja, na sredini polja, penje se u smjeru zapada za oko 10 m do istočnog ruba šume, teče uspinjući se koso prema sjeveru uz rub šume, zaobilazi šumu iznad Polača dosegnuvši slojnicu 75 m te se pod kutem od 90° vraća prema jugozapadu, uspinjući se hrptom izdanaka brda do kote 124,8. Odavle skreće hrptom u pravcu zapada preko kote 151,1 na Brakovoj glavici te se nastavlja u pravcu zapada spušta padinom u smjeru prema naselju Goveđari sve do ceste Polače-Jarište-Pristanište, dosegnuvši ovu cestu na udaljenosti od 280 m južno od točke središta raskrižja cesta na Jarištu. Odavle teče prema jugu uz istočni rub ceste koja vodi prema Pristaništu u duljini od 440 m te pod kutem od 90° skreće prema zapadu, dolazi u pravcu preko polja Pomijenta do južnog ruba puta koji od Velike loze vodi prema Goveđarima, prešavši tako na najužem dijelu sjeverno proširenje polja podno naselja Goveđari. Granica nastavlja teći zapadnim rubom rečenog puta na duljini od 100 m računajući od zavoja kojeg put čini nako što je napustio polje i počeo se uspinjati prema Goveđarima. Nakon tih 100 m granica skreće pod kutem od 90° prema zapadu, penje se okomito uz slojnice do nedovršene zgrade škole iznad Babinih Kuća. Zaobišavši ovo zdanje dalje se uspinje do kote 104,3 vrha Klačina, da nakon toga siđe do sedla koje dijeli Veliko i Malo polje sjevero-zapadno od Goveđara i Veliko jezero gdje se nalazi odvojak puta za Goveđare od ceste Jarište-Pomena. Od tog raskrižja granica teče zapadnim rubom rečene ceste prema sjeveroistoku na duljini od 445 m, zatim pod kutem od 90° skreće na sjeverozapad te se okomito prema cesti, napuštajući ju, penje upravno na slojnice slijedeći granicu između kat. čest. 222/271 i 222/272 do vrha Straža na koti 156. S vrha Straža skreće blago prema sjeveru hrptom i sedlom u pravcu do kote 146,2. Odavle skreće pod kutem od 90° prema zapadu, teče hrptom do vrha Petral na koti 108,59, silazi hrptom izdanka ovog brežuljka na sedlo do kote 40,8 skreće blago prema jugozapadu uspinjući se hrptom izdanka brda Sekirice do kote 58 i dalje sljemenom na kotu 60,5 koje se, uvijek u pravcu, spušta u polje Pomenu. Prelazi polje te slijedeći smjer jugozapad i skrećući sve više prema jugu uspinje se izdankom do Male Pomine glavice na koti 61. Odavle silazi u smjeru jugozapad do ruba polja Velika Poma na kotu 14,9 teče južnim rubom polja Velika Poma prema zapadu, slijedeći ujedno i južni rub postojećeg puta uz polje. Nastavlja slijediti i rub puta koji se odvaja od puta oko polja Velike Pome te se njime uspinje na prijevaj između Velike Pome i Malog Popovog dolca tj. na sedlo između vrhunaca Sjedalo i Glogovac, nastavlja slijediti isti put na slojnici 45 m prema jugozapadu i napušta ga na njegovu spoju s postojećim putom koji povezuje Mali Popov dolac s uvalom Kotli. Od tog

se raskrižja penje ravno prema zapadu na kotu 52,0 iznad uvale Lokva. Na toj koti zaokreće skoro pod kutem od 90° prema jugu, penje se izdankom brda Korizmeni rat na kotu 93,0, skreće s nje u smjeru zapada u pravcu na kotu 83,0 brda Korizmeni rat te s te kote hrptom izdanka u smjeru jugozapad silazi do obale vanjskog mora. Obalnim se rubom granica zone temeljnog fenomena vraća prema istoku sve do rta Lenga. Na rtu Lenga skreće pod kutem od 90° prema sjeveru, tangencijalno dodiruje rt Srednji rat i nastavlja u pravcu sjeveroistoka obuhvativši tako uvale Velika i Mala Blaca i Gonotur. Zatim prelazi preko ulaza u Solinski kanal te zatvorivši Solinski kanal dosiže južnu obalu nacionalnog parka te tim obalnim rubom teče u smjeru prema istoku sve do granice nacionalnog parka u uvali Procijep.

Na taj su način u zonu temeljnog fenomena uključeni južni dio teritorija i cijeli zatvoreni aquatorij Nacionalnog parka, dakle Veliko i Malo jezero, Solinski kanal, uvale Male i Velike Blace i Gonotur s cijelim vizuelno i ekološki pripadajućim prostorom i glavnim kompleksima šuma i stjenovitom južnom obalom. To je prostor uglavnom sačuvane prirode i koji sadrži i glavne značajke ovog Nacionalnog parka.

Povlačenje ove granice na tri mjesta odstupa od teoretskih načela delimitacije zone temeljnog fenomena: kod Babinih kuća i naselja Soline u smislu prema više a u blizini Goveđara u smislu prema manje.

Naime, naselja Babine Kuće i Soline, teoretski gledano ne bi se mogla smatrati sastavnim dijelom zone temeljnog fenomena prirode budući da sama nisu prirodni fenomen. Međutim, iako naselje nije prirodni fenomen, zona temeljnog fenomena, kao što je rečeno, ne može se ograničiti na temeljni fenomen stricto sensu nego mora uključiti i izvjesni prostor koji je potreban za zaštitu temeljnog fenomena. U konkretnom slučaju, spomenuta naselja su tako smještena u zoni temeljnog fenomena da predstavljaju za njega neposrednu opasnost. Istovremeno, odmah neposredna okolica tih naselja ima sve karakteristike temeljnog fenomena tako da je nemoguće ova naselja iz zone temeljnog fenomena izuzeti.

Nasuprot tome, u predjelu naselja Goveđari situacija je obrnuta. Granica se u zoni Pomijenta približila Velikom jezeru, ali veću udaljenost nije moguće s opravdanjem postići jer se tu nalazi već poveći broj sadržaja inkompatibilnih sa smještajem u zoni temeljnog fenomena dok istovremeno priroda ovdje nije više toliko izvorna da bi to opravdalo uključenje većeg prostora u zonu temeljnog fenomena.

Teoretski bi granica zone temeljnog fenomena morala izostaviti i polje Pomijenta jer ono nije prirodni nego poljoprivredni pejzaž. No u tom bi slučaju teritorijalni kontinuitet zone temeljnog fenomena bio u Pristaništu praktično prekinut što je nezamislivo sa stajališta zaštite jer je na lokalitet Pristanište vrlo veliki pritisak funkcija inkompatibilnih sa zonom temeljnog fenomena.

Uključenje polja Pomijenta u zonu temeljnog fenomena ima ipak i teoretskog opravdanja u konkretnom slučaju. Pomijenta je vrlo vrijedan i slikovit poljoprivredni pejzaž, tipični antropogeni pejzaž mediteranskih tradicionalnih kultura kojeg se na neki način ipak može smatrati i autohtonim, obzirom na

starost mediteranske poljoprivredne civilizacije i time na usku simbiozu, u Sredozemlju, autohtonog i antropogenog pejzaža. Naravno, tu je prisutna i pretpostavka da Pomijenta ne bude zapuštena, a ona to već počije biti. I to je jedan od razloga koji opravdavaju da se i Pomijenta uključi u zonu temeljnog fenomena osim potrebe da se stvori tampon prema obali jezera.

Granica zone temeljnog fenomena se za morski dio određuje tako da se na jugu i sjeveru od istočne kopnene granice Nacionalnog parka kopnena granica nastavlja po akvatoriju okomito na izobate i na udaljenosti od 500 m od najisturenijih točaka na kopnu/otocima zatvara zaštićeni prostor akvatorija.

Načela zaštite temeljnog fenomena su:

- prirodni izgled prostora mora ostati netaknut, a sve nužne radove izvoditi u minimalnom i nužnom opsegu (tako da osim tehničkog objekta koji je neophodan za čuvanje ili posjećivanje Parka, njegova neposredna okolina ne pokazuje nikakve tragove zahvata).
- potpuna zaštita ekosistema.
- radovi čišćenja šume i manji zahvati.
- brižljivo saniranje prostora nakon tehničkih zahvata uz puteve i sl.
- u naseljima u zoni temeljnog fenomena nije dozvoljena nikakva daljnja novogradnja osim rekonstrukcije zatečenih objekata.

b) Posebni rezervati i spomenici prirode

Od posebnih rezervata, postoji jedan posebni rezervat klasificiran kao "posebni rezervat šumske vegetacije." Nalazi se u istočnom predjelu Nacionalnog parka, uz sjevernu granicu zone temeljnog fenomena, uključen u zonu temeljnog fenomena, površine 15,0 ha. Njegova je karakteristika u posebno lijepoj razvijenoj makiji i lijepim stablima crnike.

Posebno značajnih spomenika prirode nema, ali se takvim može tretirati jedna spilja u Solinskom kanalu. Ona sama po sebi ne predstavlja posebnu prirodnu rijetkost, ali svakako doprinosi sekundarnim atrakcijama Parka i može poslužiti kao zanimljiv cilj šetnjama. Ona se također nalazi u zoni temeljnog fenomena.

Iako posebni rezervat šumske vegetacije nije strogi rezervat pa prema tome ulazak posjetilaca u njega nije zabranjen, ne treba taj ulazak favorizirati izgradnjom posebnih staza. Svi građevinski radovi u tom rezervatu su zabranjeni.

c) Zona usmjerene zaštite

Zona usmjerene zaštite pokriva cijeli ostali prirodni prostor Nacionalnog parka koji nije pokriven zonom temeljnog fenomena, posebnim rezervatima, zonama mješovite namjene i kulturnim zonama. U osnovi je se može smatrati zonom "uređivane" prirode, katkada je se naziva i zonom "upravljane" prirode. Ovaj je

posljednji termin donekle nerazumljiv i dolazi do krivog prijevoda međunarodnog termina UICN-a, "managed natural area". Međutim taj se izraz mora prevoditi s "uređivana" ili "dotjerivana" priroda u smislu fr.ter. "zone naturelle aménagee". Međutim, kako izraz "uređivan" ipak previše ukazuje na umjetne zahvate, za našu je terminologiju najprikladniji izraz "usmjerena" zaštita, tj. zaštita usmjerena prema posebnim potrebama i ciljevima.

Zona usmjerene zaštite odnosi se na područje koje u osnovi jest prirodno, koje se odlikuje i prirodnim ljepotama ali koje samo po sebi ne bi moglo biti proglašeno Nacionalnim parkom, ali je ipak neophodni komplement zoni temeljnog fenomena i time neophodno i sastavni dio Nacionalnog parka.

Može imati uglavnom slijedeće karakteristike:

- ne predstavlja prirodu rijetkost niti izuzetnu prirodnu ljepotu.
- priroda je u ovoj ili onoj mjeri antropogeno alterirana tj. nije u visokom stupnju izvorna.
- postoje izvjesni oblici gospodarske eksploatacije ili se vide njezini tragovi, kao npr. poljoprivreda, stočarstvo.

Prema tome, to je prostor Parka koji u svojoj cjelini posjeduje pejzažne estetske vrijednosti ili ih sadrži u pojedinim dijelovima ali koje nisu primarnim razlogom proglašenja nacionalnog parka.

Osnovne funkcije zone usmjerene zaštite su:

- stvoriti širi zaštitni pojas između zone temeljnog fenomena i granica Parka kako bi temeljni fenomen bio efikasnije zaštićen.
- povezati u cjelinu prostor Nacionalnog parka, tj. teritorijalno ujediniti dijelove zone temeljnog fenomena ako je ova diskontinuirana, sve posebne rezervate koji se mogu nalaziti unutar kao i izvan zone temeljnog fenomena, sve zone mješovite namjene, kulturne zone kao i pojedinačne spomenike prirode te tako omogućiti primjenu jedinstvene globalne zaštite Nacionalnog parka na njegovu cjelovitom prostoru.

U pogledu zahvata u prirodni izgled pejzaža vrijede načela kao i za zonu temeljnog fenomena. Ipak su tu mogući i neki zahvati u smislu oplemenjivanja izgleda prirodnog pejzaža i njegovo održavanje obzirom na to da su tu i prisutni veći objekti opreme i infrastrukture.

3.2. - Zone mješovite namjene

Za razliku od "prirodnih zona", koje su zone zaštite tj. primjene određenih mjera zaštite, "zone mješovite namjene" su zone namjene površina u smislu njihove upotrebe. One sadrže zone naselja, te turističke, servisne i pogonske funkcije Nacionalnog parka, ukoliko postoje. Njihovo teritorijalno prostiranje definirano je pojedinom česticom, građevinskim područjem.

Iako generalna klasifikacija Nacionalnog parka predviđa postojanje turističke zone, ovaj Prostorni plan predviđa da se glavnina turističkih smještajnih kapaciteta treba nalaziti izvan Nacionalnog parka. Za to postoje lijepi i pogodni prostori na istočnom kraju otoka s uvalama od kojih je istaknuta Saplunara i po kojoj cijelu tu zonu zovemo u ovom elaboratu "Saplunara". Tu postoje i pješčane plaže koje su rijetkost na našoj obali Jadrana. To je područje za takvu namjenu predviđeno svim dosadašnjim planovima. Prvo ga je za to predložila Uredajna osnova Nacionalnog parka Mljet 1962., preuzeo ju je Regionalni plan Južni Jadran, a ušlo je i u Osnove prostornog plana općine i u druge spomenute planove. Treba međutim spomenuti da je i ta zona pod zaštitom kao značajni krajolik te da se niti tu ne može graditi turistička aglomeracija bez obzira na zaštitu prirode, međutim su mogućnosti daleko veće nego u Nacionalnom parku, kako prema načelima tako i prema stvarnim prostornim mogućnostima.

Za izgradnju marine (ukoliko se smatra da je ona uopće na Mljetu potrebna i moguća, a mi mislimo da nije, barem ne marina s potpunom opremom) postoji daleko povoljnija lokacija u Sobri. To je vrlo zaštićena uvala s daleko boljom cirkulacijom vode nego preduboka uvala Polače. Poviše Sobre je naselje Babino Polje, što je pogotovo od značaja za marinu, ako se u tom naselju misle razvijati i neke djelatnosti. Marina u Sobri je daleko bliže turističkoj zoni Saplunara. Smještaj marine u Nacionalnom parku je sasvim inkompatibilan s funkcijama Parka i već spomenutim načelom da se u Nacionalnom parku smještavaju samo one uporabne funkcije koje služe razgledavanju ili potrebama samog Parka.

Osim postojećeg hotela u Pomeni, te mogućnosti bavljenja turističkom ponudom u privatnoj režiji, unutar mješovitih zona naselja nema novih lokacija za nove turističke smještajne kapacitete, obzirom na aktualne smjernice u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske" gdje se decidirano navodi potreba racionalizacije u korištenju postojećih hotelskih kapaciteta bez proširenja ponude u smislu novih smještajnih jedinica.

Obzirom na gospodarsku situaciju na otoku i u Parku, predlaže se korištenje postojećeg prostora kampa (radi inkompatibilnosti takve vrste turističke ponude sa kategorijom zaštite prirode i kulture) kao prostora koji bi se trebao u konačnici dodijeliti Javnoj ustanovi Nacionalnog parka "Mljet" za njihove potrebe, i u funkciji Nacionalnog parka.

Na ukupnom području Nacionalnog parka potrebno je poticati izletnički turizam. Boravak u Nacionalnom parku ograničiti na postojeće smještajne kapacitete i samo za ograničeni broj posjetioca /ekskluzivne goste/. Smještajni i hotelski

kapaciteti mogu se graditi na drugim područjima otoka Mljeta /izvan granica Nacionalnog parka/. Strogo kontrolirano povećanje kapaciteta turističkog smještaja u privatnim kućama. Kontrolirani prihvati posjetioca Nacionalnog parka na kopnu i na moru. Zadržati jedan kopneni ulaz u Nacionalni park s različitim režimom regulacije prometa tokom godine. Od mjeseca svibnja do listopada ograničiti promet motornih vozila samo za stanovnike i potrebe Nacionalnog parka, a izletnički i turistički promet organizirati solarnim automobilima i malim solarnim vlakovima. Organizirati turističke ture obilaska Nacionalnog parka sa zaustavljanjima i ograničenim boravkom na atraktivnim lokacijama za razgledavanje prirodnih i kulturnih fenomena /Veliko i Malo jezero, crkva i samostan Sv. Marije na otoku, arheološki lokaliteti u Polačama i Pomeni, vidikovci na ilirskim gradinama i rimskim osmatračnicama za kontrolu pomorskih puteva - Mali Gradac, Veli Gradac, Montokuc/. Predvidjeti veliki parking prostor na ulazu u Nacionalni park s pratećim sadržajima prihvata gostiju i izmještanje današnjeg autokampa na području Sikirice kod Pomene i planiranog Bobovišta izvan granica nacionalnog parka.

Morske ulaze u nacionalni park organizirati preko privezišta u Polačama i Pomeni sa svim pratećim sadržajima za prihvati gostiju. Predvidjeti mogućnost obilaska obale i otoka te Nacionalnog parka turističkim brodovima, kao i organizirana turistička ronjenja u podmorju /uz posebne dozvole i uz pratnju instruktora ronjenja/.

Urediti i održavati šetnice uz Veliko i Malo jezero - Gušićevo šetalište, Švicarski put, kao i planinarske puteve do gradina Veliki i Mali Gradac, Montokuc. Na gradinama urediti platoe i predvidjeti vidikovce s pogledom na jezero i more oko otoka Mljeta, koji bi mogli postati iznimna turistička atrakcija. Obnoviti most na ulazu u Veliko jezero da se osigura kontinuitet Gušićevog šetališta oko jezera. Posebno naglasiti lijepe i atraktivne krajolike i vizure. Izraditi kartu krajobrazne osnove s označenim najvrijednijim vizurama u krajoliku. Na temelju njih planirati male prihvatne centre za vremenski ograničeno zadržavanje turista. Sva planirana izgradnja na takvim mjestima mora biti od autohtonih materijala i/ili montažna.

a) Naselja

U ovu kategoriju prvenstveno spadaju naselja Polače i Pomena, zatim Goveđari, Babine Kuće, Soline, kao posebna građevna područja Pristanište, Velika Loza, Njivice, otočić Sv. Marija, te posebni lokaliteti Mali most, Tatinica, ulaz u Nacionalni park, puluotok Turska straža.

Prostorno uređenje Pomene i Polača je detaljnije razrađeno obzirom na činjenicu da su ta dva naselja središta koncentracije stanovništva i djelatnosti unutar Parka, i jer su oba smještena izvan zone temeljnog fenomena.

Ostala naselja/građevna područja su razrađena po procjeni do oblika koji je za uočene potrebe stanovništva i djelatnosti prihvatljiv, odnosno koji je sukladan koncepciji prostornog uređenja ostalog dijela Parka.

Osnov koncepcije prostornog uređenja naselja je bio da treba razlikovati stupanj zaštite i način prostornog uređenja u naseljima unutar temeljnog fenomena i izvan temeljnog fenomena. Za naselja unutar temeljnog fenomena (Goveđari, Soline, Babine Kuće, Pristanište, Velika Loza, Njivice) obzirom na stagnaciju u demografskom smislu se predviđa samo rekonstrukcija zatečenih objekata/čestica zgrada bez novogradnji bez obzira na namjenu, sa forsiranjem rekonstrukcije ambijentalno vrijednih objekata u izvornom obliku.

Za naselja izvan temeljnog fenomena (Pomena, Polače) se predviđa prostorno uređenje obzirom na trend rasta i želje za građenjem domicilnog stanovištva date u pismu namjere koje će zadovoljiti sve potrebe domaćeg stanovništva za izgradnju stambenih, stambeno-poslovnih, ugostiteljskih, sakralnih, gospodarskih i drugih sadržaja i objekata.

Uvjeti za građenje su: da se radi o stanovniku sa prijavom boravka u Nacionalnom parku, da se radi o stanovniku koji ima nekretninu u Nacionalnom parku, te da se radi o rješavanju stanovnikove potrebe za izgradnjom objekta za primarno stanovanje.

U svim naseljima se treba graditi u skladu sa načelima uklapanja u prirodni ambijent.

Kada se pogleda situacija naseobinskog sustava u odnosu na visoki režim zaštite u Parku, može se zaključiti da naseobinski sustav ipak bitno ne ugrožava samu bit zaštite prirode i spomenika kulture u ovom Nacionalnom parku.

Makar s jedne strane svako naselje predstavlja izvor raznih opasnosti po ekološki i estetski opstanak prirodnog zaštićenog područja i njegovog ekosistema, a može biti i izvor opasnosti od požara, s druge strane je stanovništvo ujedno i najbolji čuvar područja upravo od požara, obzirom na razvitak turizma koji u tom smislu predstavlja još veću opasnost. To se je u Nacionalnom parku Mljet već više puta i potvrdilo.

Prema tome, obzirom da se glavina naselja nalazi izvan zone temeljnog fenomena, da stanovništvo u središnjem naselju Goveđari opada, a raste u rubnim naseljima, za sada se naseljenost Nacionalnog parka ne treba smatrati posebno ugrožavajućim faktorom. Dapače, ono je jedan od preduvjeta očuvanja antropogenih karakteristika Parka koje su i inače toliko karakteristične za mediteranski prostor.

Slijedi prijedlog organizacije namjena i prostornog uređenja pojedinačnog po naseljima:

Naselja u temeljnom fenomenu (vidjeti grafičke prikaze)

Goveđari

U Goveđarima se na temelju dosadašnjeg kretanja broja stanovnika ne očekuje novo naseljavanje, odnosno računa se samo sa prirodnim porastom stanovnika. Ono nije u većoj mjeri ovdje niti poželjno, ali s druge strane nije poželjno niti da stanovništvo iseli iz Goveđara. Prostorni plan je računao s pretpostavkom da će

stanovništvo ostati u približno istom brojčanom stanju kao rezultanta tendencije iseljavanja i pretpostavljenih napora koje bi trebalo poduzeti u smislu revitalizacije tog naselja, što će uroditi zadržavanjem stanovništva. Jedina pretpostavka revitalizacije je intenziviranje turističkog privatnog smještaja u Goveđarima u sklopu ideje o ruralnom turizmu koja je favorit u turističkoj ponudi Hrvatske. On je do sada bio slabo razvijen jer je selo bilo sanitarno neuređeno i jer je prijašnja orijentacija turista bila samo prema rubu mora. Međutim, uz sanaciju kuća se izvornom obliku (postoji 9 napuštenih kuća) turistički privatni smještaj biti će moguće u Goveđarima razviti na najvišoj mogućoj razini. To je razlog što se ipak predviđa prilično veliko građevinsko područje i ono iznosi 3,30 ha.

Stambena izgradnja treba se prvenstveno odnositi na revitalizaciju i obnovu starih kuća. Osim stanovanja i privatnog turističkog smještaja u Goveđarima se mogu obavljati djelatnosti ugostiteljstva i trgovine, prenamjenom dijelova ili cijelih objekata.

U Goveđarima postoji 4-razredna osnovna škola i kao takva se zadržava do izgradnje nove, koja se predviđa u objektu nezavršenog doma kulture kojeg treba rekonstruirati za namjenu osnovna škola i predškolska ustanova.

Ambijentalnu sliku Goveđara je potrebno štiti sredstvima zaštite ruralnih cjelina i spomenika ruralne tradicionalne arhitekture.

Iako su Goveđari statistički centar svih naselja u području Nacionalnog parka, centralnu funkciju ne mogu zadržati, kako zbog interesa Nacionalnog parka obzirom na blizinu temeljnog fenomena tako i zbog prirodnog procesa demografskog opadanja ali i zbog svojeg smještaja, za današnje potrebe života, relativno izoliranog.

U Goveđarima su mogući nešto veći zahvati u građevinski fond, ne samo u smislu sanacije nego i u smislu proširenja ili nadogradnje unutar građevinskog područja i to samo za stalno stanovništvo, prema prethodno rečenim kriterijima. Međutim, te gradnje moraju biti pod nadzorom nadležnih službi za zaštitu spomenika kulture i prirode i moraju voditi računa o tome da ne nagrde izgled aglomeracije. Osim toga, uz turističku djelatnost, mogu se dozvoljavati gradnje, samo za stalni boravak.

Babine Kuće - Njivice

Nikakva daljnja izgradnja se ne predviđa u smislu novogradnje za stanovanje niti za druge svrhe, kao ni povećanje stalnog stanovništva u smislu planiranog naseljavanja (osim uobičajenog prirodnog priraštaja stanovništva). Dozvoljavaju se samo rekonstrukcije postojećih čestica zgrada, uključivo i spreme, magazine, ljetne kuhinje i sl. Konačno i definitivno mogu ovdje ostati na svojim lokacijama samo one kuće/čestice zgrade koje su obuhvaćene građevinskim područjem.

Građevinski radovi su u Babinim Kućama dozvoljeni ako imaju cilj dostizanja potrebnog sanitarnog standarda i to samo u okviru postojeće parcelacije kao i radovi tekućeg održavanja objekata. Prilikom radova popravaka moguće su preinake u smislu poboljšanja arhitektonskog izgleda do tada arhitektonski

neuspjelih dijelova ali samo uz prethodno odobrenje nadležne službe za zaštitu spomenika kulture i prirode.

Osim primarnog stanovanja, dozvoljeni su turistički privatni smještaj i ugostiteljstvo ali uvijek u okvirima postojećeg građevnog fonda zatvorenih prostora odnosno u okviru odobrenih povećanja koja su gore navedena.

Dopušta se rekonstrukcija postojećih objekata/čestica zgrade. Površina građevnog područja Babine Kuće iznosi 0,84 ha, a Njivice 0,10 ha i u odnosu na važeći plan predstavlja blagu korekciju/usuglašavanje sa zatečenim postojećim stanjem.

Soline

Za Soline vrijedi isti program kao i za Babine Kuće tj. rekonstrukcija zatečenih čestica zgrada jer je to naselje jednako tako opasno po zagađenje jezera. Dopušta se nadogradnja kata nad objektima kod kojih nije učinjena. Izvršena je korekcija građevnog područja obzirom na stanje na terenu, tako da korigirana površina iznosi 0,86 ha. Za Soline se, kao i za Babine Kuće, dopušta rekonstrukcija zatečenih objekata (uključivo i magazina, spremišta, ljetnih kuhinja) samo pod uvjetom da su nastanjene stanovnicima sa stalnim boravištem u Solinama.

Dozvoljava se djelatnost buffet-gostionice, odnosno privatizacija turističke ponude.

Građevno se područje prostire samo do puta pa prema tome teren između puta i obale nije građevno područje.

Otočić Sv. Marije

Izuzevši prirodne vrijednosti, otočić Sv. Marije u Velikom jezeru, najvrijedniji je po čovjeku formirani prostor u Nacionalnom parku. Na njemu se preklapaju dva sistema zaštite:

Zaštita prirode,

- jer je otočić u suštini i samim svojim smještajem u jezeru na otoku, prirodni fenomen i kao takav vrlo zanimljiv,
- jer je raslinstvo na otočiću hortikulturno oblikovano i predstavlja estetsku vrijednost iako u donekle zapuštenom stanju, pa je potrebno taj hortikulturni ambijent urediti.
- jer se u zgradi bivšeg samostana iz 1151. g. nalazi lijepi klaustar, kojega također treba urediti u smislu povijesnog vrta romaničkog klaustara Benediktinaca i time ga uspostaviti kao hortikulturni spomenik.

Zaštita spomenika kulture,

- jer je otočić i arheološka zona i na njemu se nalaze arheološki tragovi jednog samostana iz bizantske epohe iz 6. st., a možda je tu bilo već i jedno predkršćansko svetište.
- jer otočić predstavlja povijesnu okolinu bivšeg samostana i s njim tvori neraskidivu prostornu i spomeničku cjelinu.
- jer se tu nalazi i najvrijedniji spomenik kulture Nacionalnog parka i jedan od vrijednijih spomenika šire regije. On je to i kao arhitektonsko-umjetnički spomenik i kao nekadašnje značajno žarište kulture.

U bivšem samostanu je bio smješten hotel "Melita" koji je imao 60-70 kreveta. Ovom je adaptacijom samostan bio doduše spašen iz stanja propadanja u kojemu se je nalazio budući da ga je red napustio već u 18. st. ali su tom prilikom učinjeni i neki promašaji u restauraciji. U svakom slučaju, hotel se nalazio u spomeničkom objektu visokog ranga i morao je tome prilagoditi svoj način poslovanja.

U Nacionalnom parku kao cjelini, otočić Sv. Marija ima funkciju specijalnog i vrlo atraktivnog cilja posjeta i objekta razgledavanja. Tu funkciju on mora i zadržati i prema tome biti široko otvoren za prihvata posjetilaca izletnika kao i posjetilaca-rezidentnih turista u Nacionalnom parku u drugim zonama. Jednako tako crkva bivšeg samostana još je uvijek sakralni objekat i poželjno je da to i ostane. Prema tome, otočić je i cilj dolaska vjernika u određene dane i sate. Treba imati u vidu da ta funkcija povećava, a ne smanjuje turističku zanimljivost otočića (vjenčanja i sl.).

Potrebno je zato pažljivo prići osmišljavanju funkcioniranja ovog objekta, kako u službi Nacionalnog parka i kulture, tako i u službi turizma i ugostiteljstva.

Obzirom na činjenicu o vraćanju samostana prvobitnim vlasnicima i na njihovu želju o budućoj namjeni objekata, kao i obzirom na prethodno iznesene prostorne karakteristike kompleksa, smatramo da bi se unutar samostana mogao smjestiti kulturno znanstveni centar što bi bilo nastavljanje tradicije, odnosno produžetak genijusa loci iz 12. stoljeća, a za to postoji i internacionalna podrška. Naravno, da bi cijela akcija trebala teći usuglašeno sa nadležnim službama zaštite spomenika kulture, a temeljem detaljnih konzervatorskih smjernica.

Površina građevnog područja iznosi 0,35 ha.

Pristanište - Velika Loza - Vrbovica

Lokalitet nazvan "Pristanište" je glavno raskrižje posjetilaca i turista u Nacionalnom parku. Tu je stoga izgrađeno nekoliko zgrada za koje bi bilo bolje da ih tu nema, npr. zgrada Uprave nacionalnog parka, pošta, trgovina, prostorije turističkog saveza sa stambenim prostorom iznad pošte i jedna stambena zgrada privremenog karaktera uz zgradu uprave.

Neke od ovih funkcija donekle i imaju opravdanje da se nalaze na toj lokaciji, kao pošta i trgovina, obzirom da se svi putevi posjetilaca i turista ovdje susreću i

obzirom na praktičnost ove lokacije s tog stajališta. Od tuda se posjećuje otočić Sv. Marije.

Uprava Parka ovdje se zapravo ne bi trebala nalaziti, pogotovo jer je zgrada uprave izgrađena na samoj obali jezera i bez sumnje je objekat koji se najviše od sve izgradnje na jezeru nameće svojim prisustvom, naročito jer je njezina arhitektura problematična za takav ambijent pokušajem uklapanja zelenom bojom fasade. Ta je zgrada uostalom naslijeđena od bivše šumarije i svakako daje loš primjer. Međutim, lokacija Uprave parka u Pristaništu ima i prednosti zbog dobre kontrole samog srca Parka gdje je velika koncentracija posjetilaca. Predlažemo da Javna ustanova Nacionalni park "Mljet" ostane u sadašnjoj zgradi do mogućnosti preseljenja.

Pošta i trgovina, informacije, ostaju u svojim sadašnjim prostorijama na Pristaništu.

Uklanja se što je prije moguće stambeni objekt uz upravu koji ima izgled barake.

Na Pristaništu se predviđa urediti mali ugostiteljski objekt i javni WC, te istraživačku stanicu.

Na lokalitetu Velika loza, osim postojećih objekata se predviđa prostor za piknik i uređenje buffeta.

Na lokalitetu Pristanište - Velika Loza ne smije se razvijati stanovanje osim onog stanovništva koje tu već stanuje. Nikakav daljni stambeni prostor ovdje ne može biti građen.

Postojeće groblje u blizini Velike Loze ostaje u funkciji.

Na lokaciji Vrbovica-Velika Loza uz postojeću ambulantu-zdravstvenu stanicu, predviđa se izgradnja samo u funkciji izletničkog turizma (stolovi, klupice isl.).

Površine građevnih područja su: Pristanište 0,17 ha, Velika Loza 0,21 ha.

Mali most

U blizini Malog mosta, na ulazu u Malo jezero i uz zapadnu obalu Velikog jezera predviđeni su potezi obale za kupanje. Tu je predviđeno da se mogu smjestiti kiosci za prodaju pića i sladoleda te sličnih potrepština i rekvizita za kupanje. Tu se i danas koncentriraju najveći broj kupaca koji se kupaju u jezerima, a to je i stjecište glavnih pješačkih puteva u središtu Parka.

Naselja izvan temeljnog fenomena (vidjeti grafičke priloge)

Pomena

Naselje Pomena je zona stalnog stanovanja i turizma. Ono je zbog svoje slikovitosti i smještaja u neposrednoj blizini Malog jezera i drugih vrijednosti dijelova Nacionalnog parka, posebno izloženo pritisku za gradnjom, kako privatnih kuća tako i turističkih objekata.

Budući da su prostorne mogućnosti naselja Pomene ograničene, bilo je moguće riješiti samo one zahtjeve bez budućih rezervi za gradnjom koji su bili navedeni u Pismu namjere, a koji su se odnosili na izgradnju (novogradnju i rekonstrukciju) stambenih, stambeno poslovnih, javnih i sakralnih sadržaja.

Naš prijedlog je obuhvaćao i rješavanje kopnenog i morskog prometa u kretanju i mirovanju, tako da je predviđao uređenje obale cijelom dužinom, izgradnju seoskih prometnica, privezišta sa jednodnevnim vezom i zaokruživanje fizionimije Pomene kao malog ribarskog sela.

Hotel "Odisej" ostaje na postojećem kapacitetu smještajnih jedinica i planira proširenje sadržaja vanpasionijske ponude (sport, rekreacija) koje predlažemo da budu smješteni iznad hotela.

Kamp Sikirica se (radi inkompatibilnosti sa zaštitom prirode), preseljava na drugu lokaciju izvan Nacionalnog parka. Nakon pronalaska nove lokacije, tim prostorom može raspolagati Javna ustanova Nacionalnog parka "Mljet" za različite poslovne potrebe.

Površina za postavljanje štandova za prodaju poljoprivrednih proizvoda i suvenira predviđa se sa lijeve strane puta ispred građevinskih parcela (br. 4, 5, 6, 7 i 39), a tek nakon dobivanja mišljenja nadležnih institucija zaštite spomenika kulture.

Naselje Pomena je predviđeno za stanovanje, turistički smještaj u privatnim kućama/pansionima, kao i za lociranje ispostave pošte, turističkog društva, mjenjačnice, trgovina, informacija, ugostiteljstva, kulturnog centra, putničkih agencija itd. kao pratećih funkcija ovog naselja.

Ono je i značajna točka dolaska izletnika, posebno s Korčule, Neuma, Dubrovnika. Luka Pomene je predviđena za pristajanja izletničkih brodova i za kratkotrajno (do 1 dan) zadržavanje jahti. Pomena je jedno od tri dozvoljena ulaza u Nacionalni park odnosno jedno od dva morska, uz Polače. Nikakve aktivnosti marine ovdje ne dolaze u obzir. Također se predviđa istezalište za male barke.

U polju Pomene, postoje naznake za arheološkom zonom (C. Fisković), što treba istražiti/potvrditi nadležno Ministarstvo zbog upisa ili brisanja iz registra. Predlažemo, da zona bude istražena, i prezentirana u sklopu centralnog trga naselja kao ambijentalna vrijednost, a da do tada bude u funkciji poljoprivrede, bez mogućnosti građenja u njoj. Zatečeni objekti se zadržavaju u postojećim gabaritima bez mogućnosti formiranja parcele.

Površina građevinskog područja iznosi 4,89 ha.

Polače

Naselje Polače ima funkciju glavnog naselja na području Nacionalnog parka, centra opskrbe i tehničkih sredstava, glavne prihvatne luke izletnika i turista i prometnog terminala cestovnog prometa. Tu će biti zadovoljena većina potreba za stambenim prostorom stanovništva i osoblja Nacionalnog parka obzirom na demografske karakteristike naselja kao i pismo namjere za građenje.

U Polačama su predviđene i sve prateće funkcije potrebne stanovništvu, za prihvata turista i posjetilaca i prostori za tehničko-gospodarske potrebe: trgovine, informacije, mjenjačnica, pošta, turistička agencija, ispostava lučke kapetanije, benzinska stanica (uvala Tatinica), mjesni odbor, ugostiteljstvo, samoposluga-restoran za izletnike, crkva, kulturni centar.

Predviđena je mogućnost za spajanje nekoliko parcela u svrhu formiranja veće parcele za potrebe izgradnje manjih privatnih pansiona, jer se glavnina smještajnih turističkih kapaciteta u Polačama predviđa u privatnom smještaju.

Na južnom rubu starog dijela mjesta, uz rub polja predviđena je servisno-tehničko-gospodarska zona površine 1,45 ha za smještaj radionica, garaža, obrta, skladišta, servisa za specijalna vozila Nacionalnog parka i sl. Uz taj gospodarski centar predviđeno je terminalno parkiralište za izletničke automobile i autobuse površine 1,35 ha.

U zaljevu Polače predviđeno je pristanište jahti s višednevnim vezovima, ispred niza kuća, a duž uređene i infrastrukturom opskrbljene obale. Na taj način se zaokružuje slika naselja kao uređenog ribarskog sela. Time je otklonjena dilema o poziciji privezišta iz Prostornog plana iz 1989. obzirom na to da su u međuvremenu izvršena istraživanja o strujanju mora u zaljevu Polača, koja su preferirala gornju lokaciju. Ovime se dobiva privezišni prostor za oko 100 manjih jahti.

U mjestu Polače predviđeno je manje istezalište čamaca, prvenstveno za potrebe manjih popravaka i održavanja plovih objekata u vlasništvu Nacionalnog parka, stanovništva i ugostiteljstva.

Funkcija marine, bilo koje od homologiranih kategorija, inkompatibilna je s uređenjem Nacionalnog parka. No i bez tog razloga, marinu u Polače ne bi valjalo smjestiti radi slabije cirkulacije mora zbog velike zatvorenosti uvale.

Luka Polače je glavni pomorski ulaz u Nacionalni park, ali ni u kojem slučaju trajektom. Osim prihvata izletničkih brodova i jahti u posjeti Parku, ovdje će biti dobro došlo i pristanište javne brodske linije iz Dubrovnika do uspostave trajekta preko pristaništa na istočnom kraju otoka, a također, ukoliko se bude držala, i nakon toga, barem kao sezonska.

Površina građevnog područja iznosi 14,78 ha.

Tatinica

U uvali Tatinica se nalazi stara zgrada šumarije, koja će moći poslužiti kao eventualni ugostiteljski sadržaj, odnosno kao prateći objekt u situaciji izgradnje kopnene i morske benzinske stanice pod posebnim režimom, reguliranim putem

Pravilnika o unutarnjem redu Nacionalnog parka "Mljet", a koju predviđamo na tom mjestu. U tu svrhu će trebati izvesti potrebne građevinske radove na kopnu/moru koji će omogućiti optimalno korištenje crpke za sve vrste vozila i plovila posjetilaca Parka.

Površina građevnog područja iznosi 0,65 ha.

Ulaz u Nacionalni park

Nedaleko od granice Nacionalnog parka, na sedlu ispred vrha Spile, koje se nalazi iznad uvale Procijep, predviđena je lokacija za objekat ulaza u Nacionalni park. On je opremljen za prodaju ulaznica, dijeljenje i prodaju propagandnog i informacijskog materijala o Nacionalnom parku, davanje svih informacija o smještaju u Parku itd. Tu će biti uređen vidikovac na sedlu s kojega se otvara pogled prema ulazu u Veliko jezero i od kuda će se moći panoramski sagledati veliki dio prostornih kontura i visova zone temeljnog fenomena i tako dobiti prva i živa informacija o Parku.

Osim ovog vidikovca označena su mjesta u Kartografskom prikazu 2a: Prometni i telekomunikacijski sustav veza Nacionalnog parka "Mljet" gdje je potrebno osigurati vidik sa osnovnim informacijama za posjetitelje.

Poluotok Turska straža

Zona posebne namjene zatvorena je za javni pristup. Kada se stvore uvjeti, zona posebne namjene trebala bi biti u funkciji korištenja Nacionalnog parka.

Zaključno se može reći za naselja u zoni mješovite namjene sljedeće:

naselje Polače trebaju preuzeti ulogu glavnog i centralnog mjesta na području Nacionalnog parka Mljet, ulogu koju su nekada imali Goveđari. U Polačama je predviđena zona razvoja stanovanja i zadovoljavanja stambenih potreba stanovništva Nacionalnog parka.

Drugo stambeno naselje u zoni mješovite namjene je Pomena, sa znatno manjim angažiranjem prostora za građenje obzirom na mali prostorni kapacitet.

Tereni efektivno zauzeti arheološkim ostacima trebaju biti istraženi i nakon toga uređeni kao javni parkovi/trgovi s mogućnošću razgledanja arheoloških ostataka. U tu svrhu, potrebno ih je izuzeti iz poljoprivredne funkcije jer su danas uglavnom prekriveni vrtovima.

Servisna zona

Servisno-tehničko-gospodarska zona za potrebe Nacionalnog parka, stanovništva i hotelijerstva predviđena je uz naselje Polače, na sjevernom rubu Polačnog polja. Tu će biti smještene radionice, obrtničke radnje, pekara, skladišta, garaže, servisi za specijalna vozila Nacionalnog parka i sl.

Unutrašnje uređenje zona mješovite namjene uređuje se tekstualnim i grafičkim dijelom ovoga Plana kao i pratećom detaljnom arhitektonsko-urbanističkom dokumentacijom.

Zone mješovite namjene iako po svojoj suštini nisu dio prirodnog područja Nacionalnog parka, prema općenito usvojenoj koncepciji uređivanja nacionalnih parkova, uključene su u prostor Nacionalnog parka te tako i one potpadaju pod ukupni režim zaštite prirode. To znači da način gradnje svih objekata visokogradnje i niskogradnje kao i način uređenja njihove okoline, mora voditi računa o uklapanju u prirodnu sredinu Parka.

U stvari, zone mješovite namjene se moraju promatrati kao zone u kojima je smještena sva potrebna oprema za život Nacionalnog parka, posjetilaca i stanovništva, dakle kao nužni servis koji (svojom prostornom koncentracijom na rubnim lokalitetima Parka, odnosno izvan zone temeljnog fenomena i posebnih rezervata) omogućuje i očuvanje prirodnih zona.

Deponij otpadaka je predviđen izvan granica Nacionalnog parka u Ivanjem polju (šira lokacija), odnosno s južne strane ceste između Rope (Roparskog polja) i Radasova doca. Lokacija Ivanje polje je nevidljiva s ceste kao i s mora, a ipak pristupačna jer do nje vodi već izgrađeni put kojega treba produljiti za oko 200 m. S mora je pristupačna udolinom iz Polačkog kanala pa se može ako bude potrebno povremeno organizirati odvoz otpadaka morem. Mjesto nije okruženo šumom pa nema veće opasnosti od požara, a iako sam deponij neće biti vidljiv s ceste, prostor je otvoren s ceste širokom vidokrugom tako da početak požara može biti odmah primjećen. Konačna lokacija se treba odrediti nakon procjene utjecaja na okoliš, u okviru izrade studije utjecaja na okoliš, odnosno sukladno koncepciji zbrinjavanja komunalnog otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Uprava Nacionalnog parka za sada ostaje na mjestu na kojemu se danas nalazi.

U zoni temeljnog fenomena ostati će samo one službe koje su potrebne posjetiocima (PTT i zdravstvena stanica), što se odnosi na već izgrađene objekte u Velikoj lozi u pozadini Pristaništa.

3.3. - Kulturne zone

Pod nazivom "kulturne zone" smatraju se oni prostori Nacionalnog parka koji nisu prirodni ili nisu prostori izvorne prirode, a koji svojom kulturnom i estetskom vrijednosti predstavljaju dopunsku zanimljivost Nacionalnog parka, na njegovom se prostoru nalaze, a često se njihova zaštita provodi i drugim zakonima osim Zakonom o zaštiti prirode (kao npr. kod arheoloških zona i kulturno-povijesnih spomenika i lokaliteta).

U prostoru Nacionalnog parka Mljet mogu se u tu kategoriju svrstati:

a) Zone poljoprivrednog pejzaža

Na području Nacionalnog parka postoje polja pod vitikulturom, kulturama maslina, voćaka, povrća, često pomiješano, istaknute ljepote. U tom se pogledu svojom ljepotom posebno ističu Pomijenta, Velika Poma, Veliki i Mali Popov dolac.

Većina tih poljoprivrednih površina, tradicionalne mediteranske poljoprivrede, nalazi se u zoni usmjerene zaštite, osim Pomijente i Male Pome koja se naslanjaju neposredno na obale, prva Velikog, a druga Malog jezera. U zonu temeljnog fenomena uključena su i neka manja raštrkana polja koja to zahtijevaju svojim smještajem te polje u Solinama iz istog razloga, ali ona nisu sva klasificirana kao zone poljoprivrednog pejzaža. Polje u Solinama je klasificirano također kao zona poljoprivrednog pejzaža ali ne toliko po svojim pejzažnim vrijednostima koliko zbog svojeg smještaja u vrlo važnom dijelu zone temeljnog fenomena.

Zone poljoprivrednog pejzaža se moraju smatrati autentičnim elementima antropogenog pejzaža i potrebno ih je ne samo štititi od drugih namjena nego i osigurati opstanak njihove poljoprivredne funkcije.

b) Arheološke zone, spomenici kulture i etnološke zone

U svrhu boljeg uvida u sadržaj, te formu i način zaštite spomeničke baštine, potrebno je dati osnovne podatke o od čovjeka stvorenim vrijednostima unutar Nacionalnog parka.

Kulturno - povijesni pregled

Prapovijesne ilirske gradine nalaze se na mnogim uzvisinama na otoku Mljetu, na dominantnim položajima iznad plodnog polja, s pogledom prema moru, a zaklonjene od pogleda s mora. Ubicirane su na vrhu Veli Gradac, na Glavici /između Pomijente i Malog polja/, na brdu Montokuc i na brdu Bijeđ. Građene su na istaknutim strateškim položajima, sa vizurama koje kontroliraju pomorske

puteve i pristup s mora, kao i veće površine u unutrašnjosti otoka. Iliri se bave zemljoradnjom i stočarstvom, i žive u nastambama građenim u suhozidu. Tako su im građene i fortifikacije od velikih blokova u suhozidu koji oblikuju obrambene prstenove - vanjsku i unutarnju liniju. U doticaj s antičkim Grčkim svijetom dolaze u toku 4. st. pr. Kr. kada se formiraju grčka naselja na susjednom otoku Korčuli /Corchira Nigra/ i Visu /antička Issa/. U legendama postoje tragovi o boravku grčkih pomoraca na otoku Mljetu, ali do sada nisu nađeni materijalni dokazi. Najstariji povijesni izvor koji spominje Mljet je Pseudo Skilaksov "Periplus" iz sredine 4. st. pr. Kr. U vrijeme uspona Rimske Republike na susjednom Italskom kopnu Iliri kao vješti pomorci zadavali su mnogo problema rimskim trgovačkim brodovima. Rimski senat na pritužbe trgovaca poduzima mnoge ratne pohode protiv ilirskih gusara na području istočnog Jadrana. Krajem 1. st. pr. Kr. ratna sreća se okreće protiv Ilira. Prema podacima rimskog historičara Apijana "De rebus Illyricis" Oktavijan je 35. g. pr. Kr. u svom pohodu na Ilirik i u toku vojnih operacija na istočnojadranskoj obali stigao i na Korkiru /Korčula/ i Melitu /Mljet/. Na Mljetu je razorio ilirski grad Melitusa, te čitavo stanovništvo grada poubijao ili prodao u ropstvo, a ostale stanovnike otoka Mljeta poštedio.

Mogao je tada nekome od svojih zapovjednika ili suradnika pokloniti otok, kao što je učinio sa velikim zemljišnim površinama u Istri, a mogao ga je zadržati i za sebe. U tom slučaju Mljet bi postao carski posjed s upraviteljem. Nakon pokoravanja i zauzimanja Mljeta dolazi do osnivanja rimskog naselja u prostranoj i zaštićenoj uvali Polače /prirodni emporij otoka/. Arheološkim istraživanjima u luci Polače pronađeni su ostaci villae rusticae i terma, te nalaz sekundarno upotrebljene antičke ploče s natpisom koji ukazuje na postojanje rimskog hrama s trijemom posvećenog staroitalskom božanstvu Liberu - zaštitniku vina, plodnosti i polja.

Hram se nalazio uz rustičku vilu vjerovatno na mjestu kasnije starokršćanske crkve u kojoj je i pronađen. Moguće je da je ranokršćanska crkva prebrisala hram te ga je nakon rušenja nadomjestila ili preadaptirala. U luci Polače nađeni su i mnogobrojni podmorski nalazi vinskih amfora i druge keramičke, te metalne robe u razdoblju od rane antike do srednjeg vijeka /12. st./ . Nalazi potvrđuju važnost i intenzitet trgovačkog prometa prema otoku Mljetu, kao i ekonomsku bazu ovog posjeda - proizvodnja vina i maslinovog ulja za tržište. Ostaci rimske villae rusticae nađeni su i u luci Pomena na sjeverozapadnoj strani otoka Mljeta. Prema djelima apostolskim po sv. Luki i podacima cara Konstantina Porfirogeneta "De administrande imperio" na otok Mljet se 61. g. na putu za Rim iskrcao sv. Pavao. U kasnoj antici otok je bio carski posjed i kao takvog ga istočnogotski vladar Odoakar daruje Comes-u Pierius-u 489. godine na ime duga za zajam od 690 zlatnih solida (dokumentirano sačuvanim prijepisom isprave).

U toj ispravi otok Mljet je procijenjen na 200 zlatnih solida. Comes Domesticorum Pierius započinje izgradnju monumentalne palače u zaljevu Polače - ladanjski rezidencijalni kompleks koji je imao ulogu rezidencije za lov kao vila u Piazza Armerina na Siciliji. Palača po kojoj luka danas nosi ime nije vjerovatno nikada dovršena. Smještena je na padini uz morsku obalu prema

kojoj je orijentiran glavni ulaz. Duž cijelog pročelja u visini prvog kata pruža se velika loggia kao na Dioklecijanovoj palači u Splitu. Dvije osmerokutne kule flankiraju krajeve objekta.

U kasnoj antici otok Mljet je (kao i drugi jadranski otoci) zaštićeno područje boravka romanskih stanovnika koji se sklanjaju iz razrušenih antičkih gradova na kopnu Narone i Epidaura . O ekonomskom procvatu otoka tijekom 5. i 6. st. svjedoče brojni arheološki nalazi iz antičkog i ranosrednjovjekovnog doba razasuti po cijelom otoku od Pomene i Polača, preko Bjeđa, Sutmihajla i Čepca doca sve do Žare i Pinjevaca na krajnjem jugoistoku otoka. U luci Polače izgrađuje se kasnoantičko naselje i starokršćanski objekti od kojih su nađene dvije crkve iz 6. stoljeća. U vrijeme bizantske rekonkviste /Justinijan 527. - 565. g./ formira se pomorski limes u čijem sastavu su i stražarnice za kontrolu pomorskih puteva na otoku Mljetu. Obrambeni sistem sastoji se od utvrda , skloništa i sidrišta za brodove i predstavlja zaštitu vitalno važnog maritimnog pravca kroz Jadran.

O njima piše i car Konstantin Porfirogenet u prvoj polovini 10. st. u svom djelu "De administrande imperio". U ranom srednjem vijeku od 7. do 10. st. gradovi i naselja stagniraju, a prednost stjeću velike ekonomije /zemljišni posjedi s kombiniranom proizvodnjom/ kao što je ova na Mljetu koje se eksponiraju ne samo u privrednom već i u političko administrativnom, pa i kulturnom pogledu. Zaštićena otočka pozicija, kao i važan teritorijalni položaj sa stražarnicama za kontrolu pomorskih puteva i lukama spremnim da pruže sigurno utočište brodovima čine Mljet vrlo atraktivnim posjedom u doba kasne antike i ranog srednjeg vijeka i relativno gusto naseljenim područjem. Avaroslavenske invazije nisu dodirnule Mljet, ali tijekom 8. i 9. st. počinje naseljavanje Neretljana na otok. U ranom srednjem vijeku postoji snažna utvrda na Bijeđu /gradište/ s terasastim poljima u podnožju koja dominira iznad Ivanjeg polja. Spominje se u borbama između romanskih stanovnika /koji u to vrijeme drže sjeverozapadni dio otoka/ i slavenskih došljaka za suprimaciju nad otokom. Kada Neretljani /jednim dijelom/ dolaze u sklop Zahumlja, postaje i otok Mljet dio njihovog teritorija. Vladar Duklje i Zahumlja Desa daruje 1151. otok Mljet sa svim svojim feudalnim pravima Benediktincima iz Pulsana iz samostana sv. Marije na brdu Gargan-u u Apuliji u isključivi posjed. Benediktinci grade na otočiću u Velikom jezeru crkvu i samostan posvećene sv. Mariji. Na toj poziciji već postoje ostaci ranosrednjovjekovne fortifikacije /na vrhu otočića/ i ostaci predromaničke crkvice iz 10. - 11. st. Benediktinci u drugoj polovici 12. st. grade na istoj poziciji velebno zdanje jednobrodne crkve s apsidom i kupolom nad središnjim dijelom i romanički samostan, koji je u renesansi proširen i nadograđen. Temeljem bule pape Aleksandra III i Inocentia III crkva i prvi samostan sagrađeni su u razdoblju od 1177. do 1198. g. Ekonomski, administrativni i kulturni cenar otoka seli se tada iz luke Polače u unutrašnjost otoka, ali središte otoka još je uvijek zadržano u njegovom zapadnom dijelu. U to se vrijeme izgrađuje naselje Goveđari u blizini samostana u kojemu žive pastiri samostanskih stada. Opat samostana upravlja svim posjedima na otoku do 13. st. kada jača vlast Venecije. U 14. st. Dubrovačka Republika u sponu preuzima dominaciju nad otokom Mljetom i donosi 1345. g. Mljetski statut po kojemu otokom upravlja

opat samostana i Narodni zbor. Od 1348. samostanom na Mljetu pored opata upravljaju prokurator i izabrani od Malog vijeća u Dubrovniku.

Zakonodavnu vlast preuzima Dubrovačka Republika i iz Dubrovnika dolazi knez koji vlada otokom. U samostanu sv. Marije boravili su mnogi dubrovački pisci i pjesnici - Basilij Gradić, Mavro Orbini, Ignjat Đurđević, Mavro Vetranić Čavčić, Đuro Ferić i dr.

Nakon velikog potresa u Dubrovniku 1666 g. i slabljenja Dubrovačke Republike jača utjecaj i prevlast Venecije na otoku. Početkom 19.st tokom Napoleonovih ratova kratkotrajno je uspostavljena Francuska vladavina na otoku . Nakon poraza Francuske, Mljet je teritorijalno u sastavu Austrijskog carstva. Šume postaju državno vlasništvo i u samostanu Sv. Marije na otoku je ured Austrijske šumarije. Godine 1917. i 1918. Mljet je pod Talijanskom okupacijom i nakon završetka I sv. rata priključuje se teritoriju Hrvatske. Nacionalni park Mljet osnovan je 11. studenog 1960. g. i zauzima sjeverozapadni dio otoka na površini od 31 km².

Kronološka stilska obrada pojedinih objekata - katalog

Arheološki spomenici

I Prapovijesni spomenici

1. GOVEĐARI-POMENA /POMIJENTA/ - između vrha Glavice i Malog Polja, otkrivena je prapovijesna nekropola, evidentirana 1917 g.
2. GOVEĐARI- BABINE KUĆE - na položaju Mali Gradac, istočno od sela otkriveni su ostaci prapovijesne utvrde i naselja, evidentirano 1917 g.
3. SOLINE - na brdu MONTOKUC - prapovijesna gradina
4. BABINE KUĆE - Veli Gradac - na brdu V. Gradac, nalaze se ostaci prapovijesnog gradinskog naselja (koji je čuvao izvor vode u Fontani), antičke i srednjovjekovne utvrde.

II Antički spomenici

1. GOVEĐARI - MARIJA NA JEZERU - na temelju nalaza antičkog građevnog materijala / stupovi, tegule, opeke i dr./ na otočiću u Velikom jezeru pretpostavlja se da je ispod današnjeg samostana sv. Marije postojala antička građevina . Evidentirano 1917. g.
2. SOLINE - na brdu Montokuc iznad naselja, ostaci antičke utvrde. Evidentirano 1953. g.

3. GOVEĐARI - POMENA - u luci Poma (današnji naziv Pomena) evidentirani su (C. Fisković1950.g.) arheološki nalazi. Nadležni resor treba potvrditi ili brisati iz evidencije ove spoznaje starijeg datuma.
4. MALI GRADAC - na vrhu Malog Gradca uz ruševine prapovijesne utvrde nađeni su rimski grobovi.
5. POLAČE - ostaci rimske villae rusticae i ostaci terma u luci Polače.
6. POLAČE - antički rezidencijalni kompleks (palača) sagrađen krajem 5.st. za Comes -a Domesticorum Pierius-a vlasnika otoka Mljeta /datirano Odoakarovom darovnicom 489. g./ Palača je građena na padini uz morsku obalu i vjerovatno nije nikada dovršena . Predstavlja rezidencijalni i ladanjski kompleks s izrazitom tendencijom kastrizacije. Premda je danas u ruševnom stanju njezina prostorna artikulacija potpuno je jasna. Prema idealnoj rekonstrukciji danskog arhitekta Enjer Diggve-a duž cijelog pročelja palače prema moru, u visini prvog kata pružala se lođa. Velika središnja dvorana imala je bazilikalni oblik i završavala polukružnom apsidom. Dvorana je po visini zauzimala prizemlje i prvi kat, s lateralno dograđenim krilima pravokutnog tlocrta. Ulaz je bio na pročelju palače prema moru artikuliran s troja vrata i flankiran kulama koje su iznutra kružne, a izvana poligonalnog oblika. Palača je u funkciji do 12. st. Ostaci palače danas su mjestimično sačuvani do visine 20 metara. Njezino je značenje izuzetno za povijest arhitekture kasne antike. Palača koja je ujedno eponimni toponim recentnog naselja od velike je kulturne i povijesne vrijednosti. Registrirani spomenik kulture od 22. prosinca 1986. g. RST - 1208.
7. POLAČE - ruševine starokršćanske crkve - ostaci starokršćanske crkve iz 5.-6.st. na položaju zapadno od kasnoantičke palače /povišena na brijegu/. Vanjština crkve raščlanjena je lezenama. Polukružna apsida okrenuta je prema istoku s dugim strijelnicama usred njezinog unutarnjeg dijela. Začelna stijena svetišta sačuvana je do zabata, s prozorom u obliku križa. Tokom istraživanja 1971. i 1973. g. otkrivena je uz crkvu krstionica, nadsvođena kasnoantička grobnica, ulomci arhitekture, baze stupova i ulomci keramike, te kamena ploča s latinskim natpisom o izgradnji trijema i proširenju hrama staroitalskom božanstvu Ocu Liberu. Crkva je proširena u 9. st. i nadograđena u 12. st. Registrirani spomenik kulture RST- 1191.
8. POLAČE - na položaju Nodilove Košare ostaci velike pravokutne sakralne građevine iz 6. st. s apsidom okrenutom prema sjeveru i lezenama s unutarnje strane. Stražnji dio crkve je u obliku slova T kao kod starokršćanske crkve u Solinu. Prozori su široki s polukružnim lukovima. Uz crkvu je nađen poklopac antičke urne i ulomci urne s pepelom pokojnika. Crkva je bila u funkciji do 12. st. Evidentirano 1837.g. Registrirani spomenik kulture RST 35/3-63 NEP 65.

9. POLAČE - antička i rano srednjevjekovna arhitektura - zapadno od kasnoantičke palače, a sjeverno od puta Polače -Jezero nalaze se ruševni ostaci dvije pravokutne zgrade s ostacima ležena sa vanjske strane objekta. Jedna od zgrada dobro je sačuvana s zidovima visine do 4 m. Prozori su u obliku puškarnica. Registrirani spomenik kulture RST - 0066.
10. POLAČE - kaštel - na uzvisini iznad luke Polače nalaze se ostaci kasnoantičkog kaštela.

Hidroarheološki lokaliteti

11. Područje luke Polače - antički brodolom, nalazište amfora, keramike, oplata broda
12. Područje luke Polače - kasnoantički brodolom
13. Područje otoka Ovrat - antički brodolom, nalazište amfora. Registrirani spomenik kulture RST 34/74 NEP 783.
14. Područje Crna Seka - antički lokalitet, nalaz sidra
15. Područje otoka Šilj - antički lokalitet, nalaz amfora
16. Područje uvale Lastovska - antički lokalitet, kraj 1. st.pr.Kr. i poč. 1. st., nalazište amfora
17. Područje otoka Pomeštak - antički lokalitet, nalazište amfora
18. Područje uvale Lastovska - antički lokalitet
19. Područje otoka Maslinovac - kasnoantički lokalitet, nalazište amfora
20. Područje otoka Glavat - antički lokalitet, 1. st.pr.Kr. i 1. st. posl. Kr, nalazište amfora. Registrirani spomenik kulture RST NEP 785.
21. Područje otok Glavat - antički lokalitet, pojedinačni nalazi
22. Područje rt Glavat - antički brodolom, 2. st., nalazište amfora
23. Područje rt Glavat - antički brodolom

Sakralni spomenici

Srednji vijek

Crkva Sv. Marije

Izgrađena je na otoku u Velikom jezeru tokom 12. st. i posvećena Sv. Mariji. Jednobrodna je romanička građevina s apsidom i kupolom na pandantivima iznad središnjeg prostora. Vanjština crkve raščlanjena je nizom slijepih arkadica podržanih jednostavnim menzolama - slično građevinama apulske romanike prve polovine 12. st. Kupola je osvijetljena malim okruglim prozorima s tranzenama. Prozori na crkvi su dugoljasti, a u apsidi široki. Ispred crkve je predvorje s ugrađenim antičkim stupovima i kapitelima s akantusovim lišćem. Različiti kapiteli podsjećaju na romaničke kapitule 12. i 13. st., a stupovi su tanji od kapitela. Prvobitno je predvorje bilo niže od crkve i završavalo terasom kao u trogirskoj katedrali, na koju se ulazilo pužastim stepeništem. Predvorje ima

središnji i dva pobočna ulaza, a presvođeno je svodom križnih rebara. U predvorju su uzidani visoki reljefi koji odaju romaničko apulijsko kiparstvo i vjerovatno su skinuti iz arhivolte glavnog portala pri renovaciji. Na južnom dijelu nalazi se otvoreni romanički zvonik građen istovremeno s pročeljem. Krajem 18. st. u njega je ugrađeno barokno zvono. Pokrov crkve je od kamenih ploča. Ispred njega kasnije je sazidana kula. Najnovija istraživanja ukazuju na mogućnost da je romanička crkva podignuta na mjestu ranije bizantske građevine, a sekundarno upotrebljeni antički stupovi u predvorju i nalaz mnoštva ulomaka rimskih tegula u okolici crkve, te ugrađeni antički stup izrađen iz egipatskog granita na gatu pred samostanom ukazuju na izgradnju crkve na mjestu antičkog svetišta. Uz crkvu izgrađen je romanički samostan koji je u renesansi znatno proširen i nadograđen. Crkva i samostan od izuzetne su kulturne i povijesne vrijednosti, te jedan od najbolje sačuvanih takvih sklopova na području Republike Hrvatske.

Samostan Sv. Marije

Romanički samostan iz 12. - 14. st. izgrađen je uz crkvu Sv. Marije u smjeru od sjevera prema jugu. Dosada je od njega otkriven niz manjih prostorija koje su se prostirale ispod kasnije izgrađenog zapadnog krila samostana, i romanička vrata u današnjem klausturu.

U 16. st. nad romaničkim samostanom izgrađen je novi renesansni samostan, građen po uzoru na dubrovačke renesansne ljetnikovce sa prostranim klaustrom, visokim katom, ložom i terasom. Zapadno pročelje samostana uzdiže se iznad obale otvoreno arkadama u prizemlju, a na katu s nizom širokih otvora, iznad kojih je prostrana terasa s dva ugaona balkona na konzolama. Ulaz u novi samostan je preko visokog stubišta i renesansnih arkada. Visoko jednostavno južno krilo samostana ima vanjski obrambeni zid s ugaonom kulom na istoku. Ugaona kula imala je obrambeno krunište na vrhu i u nju se ulazilo pokretnim drvenim ljestvama, tako da se svaki kat mogao posebno braniti. U nju su vodila uska vrata s drvenim mostićem nad obrambenom provalijom. Sjeverno krilo sa sakristijom neposredno je uz crkvu sv. Marije. Podrum, prizemlje i kat samostana različitih su tlocrta, osim statički važnih dijelova. Klaustar samostana zasađen je južnim biljem, narandžama i četrunima i ima sjenicu na stupovima sa kapitelima ukrašenim vegetabilnim motivima. Uz obalu izgrađen je prostrani "arseno" sa krovom nad rustički zidanim pilonima. U doba Kandijskog rata s Turskom izgrađene su fortifikacije oko samostana i obrambeni zidovi kroz more što dijeli otočić od kopna. Crkva i samostan Sv. Marije su preventivno zaštićeni spomenik kulture rješenjem ZDU klasa: UP/I-612-08/93-07/202 ur. broj: 2117-25-02/6-93-2 od 8. prosinca 1993. g.

Soline

Na ulazu u uvalu Soline nalazi se kameni križ i na njemu natpisno polje s glagoljicom iz razdoblja ranog srednjeg vijeka /14. st./.

Otočić na Velikom jezeru

S obje strane otoka vidljivi su ostaci rano srednjovjekovne obrambene arhitekture.

Otočić na Velikom jezeru

Na vrhu otoka nalaze se ostaci građevinskog sklopa s vidljivim djelovima fortifikacijske građevine i objekt u obliku crkve ili cisterne.

Otočić na Velikom jezeru

Dvije gotičke crkvice iz 15. st. Prva crkvice nalazi se uz kasnije izgrađeno groblje sela Goveđari. Druga crkvice, ona na sjevernoj strani otoka ima prigradene barokne kapele iz 18. st.

Most na ulazu u Veliko jezero /17. st./

Na spoju Solinskog kanala i Velikog jezera bio je građeni most koji je omogućavao šetnju oko cijelog Velikog jezera. Most je srušen 1958. godine da bi se omogućio ulaz većih brodova u jezero. Na istom mjestu bila je mlinica koju su izgradili benediktinci iskoristivši za njeno pokretanje stalno strujanje mora i snagu plime i oseke na ovome mjestu.

Naselja na zapadnoj strani otoka Mljeta u okviru Nacionalnog parka**Goveđari**

Naselje Goveđari osnovali su benediktinci iz samostana sv. Marije na jezeru za svoje težake i čuvare stada koza i ovaca 1793. g. Selo se kasnije širi doseljavanjem novih težaka iz Babinog polja. Kroz čitavo 19. st. dograđuju se novi objekti doseljenika iz Babinog polja i Hercegovine. Recentnost nastanka potvrđuje i tip arhitekture. Kuće su pretežno dvokatnice, skoro redovito ožbukane s plošnim pročeljem i naglašeno velikim simetrično razmještenim prozorskim otvorima kakve se često sreću na otoku Pelješcu. Slika 1. U okviru naselja postoje i zgrade tradicijske arhitekture otoka Mljeta - jednokatni objekti s balaturom i konobom u prizemlju. Slika 2. Selo Goveđari smješteno je na vrhu i po stranama padine brda Glavica, na raskrižju puteva prema Pomeni i Jezeru. Građeno je na padini prilagođeno relativno strmom terenu, s uskim ulicama između kuća i stepenicama za savladavanje visinske razlike između terasa, bez formiranih većih trgova. Slika 3. Prilagođeno je konfiguraciji terena i ima izrazitu uzdignutost prema okolnom krajoliku. Naselje je formirano kao terasasta izgradnja s pogledom prema poljima što je karakteristika gotovo svih naselja na otoku Mljetu koja nisu građena uz more. Pročelja kuća orijentirana su prema

jugoistoku, prema polju i Velikom jezeru. Selo čini izrazitu dominantu u svim vizurama mikroregije.

Polače

Naselje na južnoj strani najzaštićenije prirodne luke na otoku Mljetu. Rimski luka i villa rustica osnovani u 1. st. pr. Kr. U 5. st. izgrađena je velika kasnoantička palača i naselje koje je korišteno do 12. st. U srednjem vijeku naselje zamire, a područje palače koristi se kao lazaret. Godine 1830. u Polače se doseljavaju prve obitelji iz Babinog polja. Najranije izgrađeni objekti podižu se unutar i uz ostatke zidova kasnoantičke palače. Zaposjedajući najuže jezgro zatečenog kompleksa naselje se formiralo na površini čiji je oblik i raspored determinirala veličina slobodnog prostora i stupanj urušenosti zidova kasnoantičke građevine tako da se ne može govoriti o određenom tipu naselja. Fizionomija tip i struktura naselja naziru se tek u njegovom istočnom dijelu /najnovijem/, koje se proteže paralelno s obalnom linijom i cestom koja vodi ka središnjem i istočnom dijelu otoka. Vrijedan i atraktivan kompleks kasnoantičke su palače, ranocarske vile, kasnoantičkih bazilika i kaštela te novoizgrađenog naselja.

Pomena

Antička luka s rustičkom vilom u dnu zaljeva, te sadržajima koji prate antički gospodarski kompleks. Nakon zamiranja antičke vile i kasnoantičkog naselja tokom srednjeg vijeka, Pomena postaje luka sela Goveđari, s ribarskim kućama za držanje mreža i ribarskog pribora. Godine 1825. prvu stambenu kuću u Pomeni izgrađuje obitelj iz Goveđara. Intenzivnu izgradnju i naseljavanje Pomena doživljava nakon 1960. g., a pogotovo nakon izgradnje hotela "Odisej". Danas naselje ima formiranu malu luku i rivu uz koju se redaju kuće, s tendencijom daljnjeg širenja drugog i trećeg reda kuća na obroncima brda Popova glavica okrenutog prema moru.

Babine Kuće

Naselje na sjevernoj obali Velikog jezera. Nastaju sredinom 19. st kada se tu naseljava obitelj iz Osojnika. Naselje nema definirani izgled, kuće se protežu uz cestu koja vodi neposredno uz obalu jezera. Na obronku brda Klačina koje se spušta prema jezeru formiran je drugi i treći red kuća tvoreći terasastu izgradnju. Objekti ne slijede otočku tradicijsku izgradnju, već su formirani kao kuće za stanovanje i odmor s vrtom ispred ulaza u objekt Slika 4. Gospodarski dio formira se iza objekta.

Soline

Naselje uz Solinski kanal na spoju Velikog jezera prema moru. Prema imenu kanala i naselja ovdje su se nalazile solane, važan izvor prihoda u antici i

srednjem vijeku. Soline su formirane na malom polju ispod brda Monterez i najvišeg vrha sjeverozapadnog dijela Mljeta Montokuc /253 m/. Soline nastaju 1825. g. naseljavanjem obitelji iz Goveđara. Naselje je po fizionomiji slično Babinim kućama. Proteže se uz cestu koja vodi uz Solinski kanal. U najnovije vrijeme izgrađen je drugi red kuća vrlo loše moderne arhitekture, koja nije prihvaćena niti od samih stanovnika Solina.

Njivice

Na južnoj obali Velikog jezera na istaknutom poluotoku Njivice nastaje 1936. g. zgrada hotela Jezero, s uređenim vrtom. Hotel "Jezero" prvi je hotel na otoku Mljetu i njegovom izgradnjom započinje turistička privreda na otoku. Slika 5

Pristanište

Nekoliko vila izgrađeno je na sjevernoj obali Velikog jezera u maloj luci poluotoka Konstar s kojega polaze brodovi prema otoku Sv. Marije. Nema formiranog naselja samo skup objekata uz križanje ceste uz jezero, i ceste prema Polačama. U jednoj od vila danas se nalazi uprava Nacionalnog parka Mljet.

Tatinica

Nekoliko pojedinačnih objekata u maloj i plitkoj uvali na sjevernoj strani otoka Mljeta istočno od Polača.

Objekti koji su registrirani spomenici kulture

1. Benediktinski samostan i crkva svete Marije na otoku u Velikom jezeru, općina Goveđari, preventivno zaštićeni rješenjem Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik (Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Povjerenstvo u Dubrovniku), klasa: UP/I-612-08/93-07/202, ur. broj: 2117-25-02/6-93-2 od 8.prosinca 1993.g.)
2. Lazaret u Polačama zaštićen rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu /danas Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine Povjerenstvo u Splitu/ broj 35/2 - 63 od 09. siječnja 1963. g., te upisan u Registar nepokretnih spomenika kulture pod brojem NEP 66.
3. Kasnoantička palača u Polačama zaštićena rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu broj 35/93 - 62 od 23. svibnja 1962. i rješenjem od 1974. g, i upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture pod brojem NEP 57
4. Otočić Ovrat ispred luke Polače hidroarheološko nalazište s nalazima od antike do srednjeg vijeka zaštićen rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu

- spomenika kulture u Splitu broj 34/74 od rujna 1974. g. i upisan u Registar nepokretnih spomenika kulture pod brojem NEP 783
5. Otočić Glavat sjeverno od luke Pomena, dva nalazišta amfora zaštićen rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu od listopada 1974. i upisan u Registar nepokretnih spomenika kulture pod brojem NEP 785
 6. Ruševine starokršćanske crkve u Polačama zaštićene rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu broj 35/1-63 od 9. listopada 1963. g. i upisane u Registar nepokretnih spomenika kulture pod brojem NEP 64.
 7. Ruševine starokršćanske crkve u Polačama zaštićene rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu broj 35/3-63 od 11. siječnja 1963. g. i upisane u Registar nepokretnih spomenika kulture pod brojem NEP 65.

Konzervatorske smjernice

Nacionalni park Mljet osnovan je 11. studenog 1960. g. Zauzima područje sjeverozapadnog dijela otoka Mljeta površine 3.122 ha (3.100 ha). Temeljni prirodni fenomen Nacionalnog parka Mljet su dva prirodna slana jezera - Veliko i Malo jezero koja su međusobno, i s morem spojena kanalom. Jezera okružuju relativno strmi obronci brežuljaka prekrivenih borovom šumom /najviši vrh Montokuc 253 m/. Uz prirodne fenomene područje Nacionalnog parka posjeduje izuzetno vrijedne kulturno-povjesne spomenike koji ukonponirani u pejzaž čine Nacionalni park Mljet jedinstvenim i neponovljivim kulturnim krajolikom. Kombinacija prirodnih i spomeničkih vrijednosti /krajobraznih vrijednosti i kulturne baštine/ čini područje nacionalnog parka prostorom u kojem je potreban vrlo rigorozan i respektabilni stav prema zatečenim vrijednostima te stručni i znanstveni odnos u slučaju planiranja novih graditeljskih zahvata. Nacionalni park ima znanstveno kulturnu, odgojno obrazovnu i rekreativnu namjenu i u njemu nisu dopuštene djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode. Također i zaštita spomenika kulture zbog njihovih povijesnih, umjetničkih, znanstvenih i drugih vrijednosti u okviru nacionalnog parka iznimno je važno i mora se temeljiti na sveobuhvatnoj inventarizaciji, analizi postojećeg stanja i ispravnoj valorizaciji.

Spomenici kulture i graditeljska baština u Nacionalnom parku Mljet posjeduju karakteristike iznimno rijetkih i vrlo dobro sačuvanih, te umjetnički vrlo vrijednih graditeljskih ostvarenja, od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku.

Zaštita graditeljskog nasljeđa

Cjelokupno graditeljsko nasljeđe zaštićeno je svojim prostornim smještajem u okviru nacionalnog parka, budući da za svaki pojedini dio vrijedi ukupna zaštita koja je postavljena za cjelinu /Zakon o zaštiti prirode NN 30/94 i Zakon o zaštiti spomenika NN 7/67 - pročišćeni tekst 13/67, 25/77, 31/86, 47/86, 47/89, 19/91, 26/94, Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99//.

Prostorni i građevinski zahvati u okviru Nacionalnog parka Mljet mogu se poduzeti samo na temelju prethodne dozvole nadležnog Ministarstva kulture Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

Kriteriji vrednovanja graditeljskog nasljeđa

Graditeljsko nasljeđe u okviru Nacionalnog parka prema kvalitativnoj tipologiji svrstano je u tri grupacije:

1. Spomenici kulture - preventivno zaštićeni ili registrirani od nadležnog Ministarstva kulture Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine ili sklopovi graditeljskog nasljeđa i cjeline koji su to po svojim spomeničkim svojstvima / Zakon o zaštiti spomenika kulture NN 7/67 - pročišćeni tekst 13/67, 25/77, 31/86, 47/86, 47/89, 19/91, 26/94. član 2/. Spomenici kulture - materijalni su svjedoci prošlosti ljudskog društva, te izvori za njenu spoznaju u najširim dimenzijama pojavnosti.

Najveće kulturne vrijednosti ili registrirani spomenici kulture u okviru Nacionalnog parka su arheološki spomenici u Polačama i Pomeni, starokršćanske crkve u Polačama, hidroarheološka nalazišta u podmorju sjeverozapadnog dijela otoka, srednjovjekovna arhitektura crkve i samostana na otočiću sv. Marije u Velikom jezeru, ilirske gradine Veli Gradac, Mali Gradac i Montokuc, kao i tradicijska arhitektura otočkih naselja, a napose njihova specifična ruralna struktura /primjer Goveđari/. Za svaku promjenu ili građevinsku intervenciju na navedenim objektima i sklopovima, te kompleksima i djelovima naselja potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležnog Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine. Za veće intervencije, adaptacije ili rekonstrukcije potreban je konzervatorski projekt kojeg odobrava nadležno Ministarstvo kulture. Također, na područjima registriranih arheoloških zona nije dozvoljena izgradnja i zemljani radovi bez posebnog odobrenja Ministarstva kulture.

2. Sklopovi i objekti ambijentalne vrijednosti koji nemaju spomeničku kategoriju, ali su nedjeljivi sastavni dio vrijednih cjelina ili krajolika u okviru nacionalnog parka i u svojoj pojavnosti predstavljaju kvalitativnu posebnost. Objekti i sklopovi koji imaju izrazitu ambijentalnu vrijednost u okviru Nacionalnog parka Mljet su dijelovi naselja ili pojedinačni objekti uz Veliko

jezero i kanal Soline - dio naselja Babine kuće i Soline /vrijedni po svojoj prostornoj strukturi terasasto izgrađenih naselja, pročeljima, vrtovima/, Pristanište, hotel Jezero, kao i pojedini objekti i sklopovi u naseljima Polače i Pomena vezani neposredno uz zaštićene arheološke zone ili u okviru njih /grafički prikaz na karti u mj 1:1000 u prilogu/.

3. Anonimna arhitektura u sklopu naselja koja svojim povijesnim graditeljskim kontinuitetom predstavlja zatečene vrijednosti u okviru Nacionalnog parka, odnosno pridonosi vrijednosti cjeline, to su pojedini djelovi naselja Babine kuće, Soline, Polače, Pomena.
4. Nova gradnja vrednovana po kriteriju prostornog konteksta - dakle prihvatljivosti, odnosno uklopivosti - s mogućim potrebnim intervencijama. Ukupno graditeljsko nasljeđe važan je sastavni element prostora kako prirodnom tako i kultiviranom pejzažu nacionalnog parka. Novu gradnju vrednovanu po kriteriju prostornog konteksta čine novoizgrađeni dijelovi naselja Polače, Pomena, Soline, Babine kuće, Tatinica. Njihovo širenje potrebno je oblikovno i prostorno ograničiti uvođenjem obaveznog poštivanja projektne dokumentacije bazirane na tradicijskoj arhitekturi i ruralnoj matrici naselja na otoku Mljetu /slika 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12/.

Modaliteti zaštite

Ukupno graditeljsko nasljeđe, spomenička baština, kao i pojedinačni spomenici kulture svjedoci su prošlosti, ali i sudionici budućnosti. Potrebno ih je tretirati kao dinamični organizam, te u procesu planiranja pomiriti pojmovne krajnosti kao što su utopija, nostalgija i realnost.

Temeljni zadatak zaštite graditeljskog nasljeđa je njegovo očuvanje u izvornom obliku, konzervacija i prezentacija, ali isto tako iznalaženje modaliteta njegovog daljnjeg opstanka i uporabnosti, te revitalizacija. Na temelju vrijednosnih kriterija odrediti će se stupnjevi konzekventnosti i režimi zaštite pojedinih graditeljskih cjelina, kao i pojedinačnih objekata. Povijesne intervencije na graditeljskoj baštini unjele su u strukturu nove momente koji su postali njen integralni dio sa stilskim, oblikovnim i nazorskim promjenama. Najviši stupanj zaštite graditeljske baštine postaviti će se za one objekte i cjeline koje su po svojoj povijesnoj i umjetničkoj vrijednosti, rijetkosti i posebnosti, te velikom stupnju očuvanosti od izuzetnog značaja za Republiku Hrvatsku. Nešto blaži stupnjevi zaštite postaviti će se za objekte i sklopove od ambijentalne vrijednosti, te objekte anonimne arhitekture.

Polače

Naselje Polače predstavlja povijesni kompleks antičke luke i ranocarske rustičke vile, kasnoantičke palače i naselja s izvanrednim primjerima ranokršćanskih objekata, kaštela i današnjeg naselja. Njihova isprepletenost i međusobno prožimanje dovode do velikih problema u prostoru koje je potrebno što hitnije riješiti. Problemi su gotovo identični onima na Dioklecijanovoj palači u Splitu. Potrebno je dislocirati neke objekte 19. i 20. st. iz prostora palače. Potrebno je uspostaviti potpuno novi režim prometa kroz naselje, jer postojeći u potpunosti degradira korpus kasnoantičke palače. Potrebno je potpuno ukinuti današnju prometnicu u arheološkoj zoni, i kolni promet u naselju, a pogotovo onaj prema centru Nacionalnog parka riješiti obodno. Potrebno je izgraditi dio rive ispred palače koji nedostaje i na njega prebaciti pješački promet, s mogućnošću samo servisnog kolnog prometa do kasnoantičke palače. Potrebno je utvrditi granice arheološke zone u Polačama, zajedno s zaštićenim kontaktnim područjem. Unutarnji prostor palače urediti kao cjeloviti prostor i obnoviti korpus zatvaranjem zidne mase koju je probila cesta. Novoizgrađeni zid mora se vidljivo razlikovati od originalne strukture. Uz palaču potrebno je formirati muzej s izloženim arheološkim nalazima iz Polača, kao i izloženim i prezentiranim vrijednostima otoka Mljeta.

Na prostoru arheološke zone propisati obvezna arheološka istraživanja prilikom gradnje novih objekata ili adaptacija na postojećim objektima. Izgradnja unutar arheološke zone je pod najstrožim režimom zaštite. Izdvojene arheološke lokalitete istočne i zapadne ranokršćanske bazilike okružiti zelenim površinama s karakterističnim mediteranskim biljem, te ih povezati pješačkim putevima, označiti putokazima i tablama s osnovnim podacima o objektu. Svaki lokalitet unutar arheološke zone snabdjeti tablama s podacima o objektu. U naselju Polače potrebno je predvidjeti sadržaje potrebne naselju - crkvu, kulturni centar, lučku ispostavu, trgovine, turistički ured, ali sadržaje što je moguće više dislocirati izvan povijesne jezgre naselja. Potreban je nivo planiranja s detaljnom analizom objekta. U široj okolici Polača postoje mogućnosti za nautički turizam. Samo naselje Polače trebalo bi postati važno područje turističkih posjeta u okviru nacionalnog parka.

Pomena

Slikovito naselje na sjevernoj strani otoka Mljeta u uvali Pomena. Naselje danas u sebi sjedinjuje tradicijske ribarske kuće, novu stambenu i turističku izgradnju i mogući arheološki lokalitet koji nadležno resor treba istražiti. Lokalitet je ambijentalne vrijednosti i potrebno ga je obilježiti. Novu izgradnju u Pomeni trebalo bi bazirati na elementima tradicijske arhitekture otoka Mljeta. Potrebno je donijeti plan razvoja cijelog naselja, jer se ono do sada stihijski razvijalo. Za nove projekte pojedinačnih objekata trebalo bi urbanističkim projektom uvesti tip izgradnje u duhu tradicijske arhitekture otoka Mljeta, u cilju sprečavanja nekvalitetne stereotipne izgradnje. Također je vrlo važna upotreba autohtonih građevnih materijala. Objekte tlocrtnim i visinskim gabaritima prilagoditi mjerilu naselja, a ukoliko je potrebno dograđivanje objekata, bolje je multiplicirati osnovni tlocrt nego povisivati objekte izvan dopuštenog mjerila. Na otoku Mljetu

karakteristična je terasasta izgradnja i max visina objekata P + 2, što bi trebalo poštivati. Preporuča se zadržati postojeće širine prometnica i pretvoriti ih u pješačke zone, isto kao i rivu i poteze uz obalu. Predvidjeti samo mogućnost snabdijevanja i prilaz vlasnicima kuća. Za motorni promet predvidjeti obilaznice. U naselju predvidjeti potrebne javne sadržaje kao što je crkva, kulturni centar, trgovine, turistički ured. U široj okolici Pomene postoje mogućnosti za nautički turizam.

Goveđari

Naselje Goveđari vrijedno je povijesno otočko naselje. U okviru nacionalnog parka ono je dodatna turistička atrakcija, i trebalo bi ga sačuvati u izvornom obliku. Naselje Goveđari reprezentant je ukupne tradicijske arhitekture otoka Mljeta i karakteristične terasaste izgradnje naselja suptilno ukonponiranih u pejzaž. Iz tih razloga cjelina Goveđara mogla bi dobiti vrijednost etnoparka. Preporuča se zaštita naselja u današnjem obliku, uz iznimne adaptacije vanjskih prostora i interpolacije.

Unutrašnjost objekata poželjno je prilagoditi novim potrebama u cilju povećanja udobnosti i atraktivnosti boravka. Stanovnici Goveđara mogli bi djelomično biti zaposleni u okviru Nacionalnog parka i proizvodnji zdrave hrane /za potrebe turizma/. Time bi se postigla vitalizacija naselja i spriječilo iseljavanje stanovnika u svrhu gradnje novih kuća uz more zbog bavljenja turističkom privredom.

Babine Kuće i Soline

Naselja Babine Kuće i Soline, te Pristanište i Njivice građeni uz Veliko jezero i Solinski kanal iznimno su eksponirani u pejzažu Nacionalnog parka i njegovih temeljnih fenomena. Naselja nisu pogodna za veću dodatnu izgradnju i potrebno ih je štiti u njihovim današnjim gabaritima, uz mogućnosti manjih adaptacija vanjskih prostora. Poželjne su promjene unutrašnjih prostora u cilju povećanja udobnosti objekta. Potrebno je što hitnije riješiti pitanje infrastrukture /posebno kanalizacije/ da bi se zaštitila čistoća vode u jezerima.

Hidroarheološki lokaliteti

Zbog mnoštva vrijednih hidroarheoloških lokaliteta u podmorju sjeverozapadnog dijela otoka Mljeta potrebno je granice Nacionalnog parka Mljet proširiti na more, te formirati zaštićeni pojas uz obalu u širini 500 m od otoka.

Samostan i crkva Sv. Marije na otoku

Izuzetno vrijedan objekt, jedan od rijetkih primjera romaničke crkve i samostana /s renesansnom dogradnjom/, sačuvan u izvornom stanju na području Republike Hrvatske. Zadnja namjena bila je turistički objekt /hotel/, vrlo ekskluzivne turističke ponude. Crkva sv. Marije je još uvijek u povremenoj u funkciji, što svakako treba poštivati i zadržati. Budući da je kompleks velikih dimenzija i za njegovo održavanje potrebna su znatna sredstva, treba vrlo pažljivo odrediti buduću namjenu, jer će o njoj ovisiti uređenje ili propadanje ovog objekta. Povremeni boravak ekskluzivnih gostiju bio bi svakako jedna od mogućih namjena. Potrebno je formirati lapidarij i muzejsku postavu u samostanu /možda u kuli/. Predvidjeti kontinuirano stručno i znanstveno istraživanje. Treba predvidjeti i turističke posjete otoku, te crkvi i samostanu u okviru turističke ponude Nacionalnog parka. Posebno je osjetljivo pitanje infrastrukture /posebno kanalizacije/ koju treba riješiti prema najvišim ekološkim kriterijima da bi se sačuvala čistoća vode u jezerima i zaštitili temeljni prirodni fenomeni Nacionalnog parka Mljet.

Na temelju vrijednosnih kriterija odrediti će se stupnjevi konzekventnosti i režimi zaštite graditeljskih cjelina i pojedinačnih objekata.

Režimi zaštite graditeljskog naslijeđa nacionalnog parka Mljet

Režim 1:

Provodi se na spomenicima kulture najviše vrijednosti, koji moraju ostati nepromjenjeni. Na njima se mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi.

Režim 2:

Provoditi će se na objektima kod kojih dolazi do zaštite vanjskog plašta, s poštivanjem glavnih sastavnih elemenata. Zahvati ne smiju biti u suprotnosti s potrebama opravdane zaštite i suvremena funkcija mora uključiti zaštićenu dimenziju cjeline nacionalnog parka.

Režim 3:

Provodi se na objektima anonimne arhitekture kontinuiteta i zatečenih vrijednosti. Predviđeno je preoblikovanje izvornog stanja s respektom prema doprinosu ambijenta. U ukupnom graditeljskom naslijeđu i prostoru nacionalnog parka važni su svojim tlocrtnim i visinskim gabaritima.

Režim 4:

Provodi se na novoizgrađenim objektima moderne arhitekture. Za svaki pojedini objekt izraditi vrednovanje i uklopivost u prostor takve arhitekture ili prijedloge za asanaciju postojećeg lošeg stanja. Prema potrebi moguće predvidjeti čak rušenje i zamjena adekvatnijim objektima.

Potrebno je izraditi program kontrole i zaštite akvatorija oko sjeverozapadnog dijela otoka Mljeta i područja Nacionalnog parka. Također je potrebno utvrditi dijelove zaštićenog akvatorija na drugim područjima otoka Mljeta, a prema registriranim hidroarheološkim lokalitetima, i zaštićene rezervate prirode na srednjem i jugoistočnom području otoka Mljeta /Blato, Saplunara itd./.

U nekim kulturnim zonama uz režim zaštite prirode primjenjuje se i režim uže zaštite koji je definiran i Zakonom o zaštiti spomenika kulture, odnosno kako je prethodno rečeno.

Za zone poljoprivrednog pejzaža, bez obzira da li se nalaze u zoni temeljnog fenomena ili u zoni usmjerene zaštite vrijedi načelo da se tradicionalna poljoprivreda dozvoljava i što više, da joj se osigura opstanak, kako se poljoprivredni pejzaž ne bi pretvorio u napušteni teren i šikaru.

Ukoliko treba nastojati da ta polja ne propadnu, ne smije se s druge strane niti proširivati poljoprivredne površine.

Naselje ambijentalno zanimljivog ruralnog karaktera Goveđari svrstano je u kategoriju "etnoloških zona". Tu se stanovništvo samo od sebe smanjuje, a u interesu je Nacionalnog parka da ostane sačuvan i dapače poboljšan slikoviti građevni fond i opći ambijent tog naselja kao i njegova slika viđena iz Pomijente te i s glavne ceste Polače-Pristanište.

Pregled površina zona Nacionalnog parka (tablica)

3.4. Gospodarstvo sa društvenim djelatnostima - ocjena postojećeg stanja sa mogućnostima razvitka

Postojeće stanje razvitka gospodarstva

Razvitak gospodarskih djelatnosti na otoku Mljetu bio je spor i neujednačen, osobito do 60-tih godina ovog stoljeća. Potpuna infrastrukturna nerazvijenost, demografski pad najvitalnijeg segmenta pučanstva, razjedinjenost i neorganiziranost gospodarskih subjekata, neučinkoviti integracijski procesi te izostanak potpore šire društvene zajednice predstavljaju temeljne uzroke nerazvijenosti mljetskog gospodarstva.

Šesdesetih godina uz opremanje Mljeta temeljnim elementima infrastrukture (cesta duž otoka, električna energija), pretvaranjem benediktinskog samostana u hotel "Melita" te otvaranjem kampa i izgradnjom novog hotela "Odisej" stvorena je podloga za razvitak turizma.

To međutim nije dovelo do bitnijeg jačanja cjelokupnog otočnog gospodarstva, prvenstveno zbog rascjepkanosti i neorganiziranosti. Integracijski procesi koji su uslijedili nakon toga (između komunalno-uslužnog poduzeća i poljoprivredne zadruge iz Babinog polja, hotela "Melita" te ribarske zadruge iz Goveđara u Privredni kombinat "Mljet", a zatim i preuzimanje ugostiteljskog dijela kombinata od strane HTP "Dubrovnik") bili su pokušaj oživljavanja otočnog gospodarstva koji nije doveo do kvalitativnih pomaka jer je u svojoj suštini predstavljao parcijalna rješenja.

Segment ugostiteljstva je danas pod upravom putničke agencije "Atlas" iz Dubrovnika, a hotel "Melita" je organizacijska jedinica u sastavu JP "Nacionalnog parka Mljet" dok ostalo gospodarstvo karakterizira usitnjenost, neorganiziranost i preživljavanje.

Iako ovo područje nije bilo izloženo direktnim ratnim razaranja, gospodarski kapaciteti nisu devastirani, u gospodarskom smislu posljedice ratnih događanja, neefikasne pretvorbe i privatizacije, neprovođenja procesa transformacije i restrukturiranja gospodarstva nepovoljno su djelovale na ukupne rezultate privređivanja i konkretne učinke ovog područja.

tablica: Prikaz društvenog proizvoda i zaposlenosti otoka Mljeta 1995.

Djelatnost	Društveni proizvod		Zaposlenost	
	Veličina (u kn)	%	Broj	%
Industrija	86020	3,6	2	1,0
Poljodjelstvo	205600	8,6	87	45,1
Promet	191000	8,0	9	4,7
Trgovina	600998	25,2	15	7,8
Ugostiteljstvo	954116	40,0	72	37,3
Komunalna djel.	347743	14,6	8	
Gospodarstvo	2.385477	100,0	193	100,0

Izvor: Obrada godišnjih obračuna za poduzetnike za 1995. godinu ZAP Podružnica Dubrovnik, podaci Zavoda za društveno planiranje, ekonomiku i statistiku Dubrovnik

Analiza gospodarske strukture otoka Mljeta po sektorima, prikazane u tablici u nastavku ukazuje da tercijarni sektor ima najveći udjel u društvenom proizvodu (87,6%) i u zaposlenosti (53,9%).

Razina razvitka gospodarstva po sektorima

Sektori	Društveni proizvod		Zaposlenost	
	Veličina (u kn)	%	Broj	%
Primarni	205600	8,6	87	45,1
Sekundarni	86020	3,6	2	1,0
Tercijarni	2093857	87,8	104	53,9

Izvor: Preračunato na temelju podataka prethodne tabele

Podaci iz prethodne tablice ukazuju na visok udjel tercijarnog sektora u gospodarskoj strukturi otoka i to poglavito na području Nacionalnog parka gdje su locirani smještajni kapaciteti. Nesrazmjer između udjela primarnog sektora u društvenom proizvodu područja (8,6%) i udjela u zaposlenosti (45,1%) ukazuje s jedne strane na nezadovoljavajuće nisku razinu razvitka poljodjelstva (navedeni uzroci) i postojanja dijela miješanih domaćinstava koji dio svoje aktivnosti ostvaruju u djelatnosti poljodjelstva. Od 193 zaposlena djelatnika 85 ili 44% su žene.

U sljedećoj tablici prikazana je razina ukupnog prihoda po stanovniku i zaposlenom u usporedbi sa istim pokazateljima za Republiku Hrvatsku u cjelini.

	Otok Mljet	Republika Hrvatska
	Veličina (u kn)	Veličina (u kn)
Ukupni prihod po stanovniku	3856	13176
Ukupni prihod po zaposlenom u gospodarstvu	24719	51398

Na otoku Mljetu nije bilo registrirane investicijske aktivnosti, a nisu poznati podaci o rezultatima vlasničke pretvorbe bivših društvenih poduzeća s ovog područja.

Podaci iz godišnjih obračuna poduzetnika iz gospodarstva Općine Mljet za 1995. godinu pokazuju da je od 20 registriranih gospodarskih subjekata (prema otvorenim žiro-računima) samo 6 ili 30% iskazalo rezultate poslovanja za 1995. godinu, pa iskazani podaci o temeljnim makroekonomskim pokazateljima ne daju pravu sliku gospodarskih tijekova na ovom području. Usporedbom i analizom rezultata poslovanja gospodarstva otoka Mljeta danas prema razini gospodarstva prije domovinskog rata može se zaključiti da ostvarenje poslovne 1995. godine čini tek 35% ostvarenja gospodarstva otoka Mljeta u predratnim godinama. Otok Mljet, iako nije bio u neposrednom ratnom žarištu, iako mu gospodarski kapaciteti nisu uništeni, pretrpio je ogromne, gotovo nemjerljive indirektne ratne štete zbog neostvarenog prihoda i izgubljene dobiti.

Stanje gospodarskih djelatnosti

Poljodjelstvo i ribarstvo najstarije su gospodarske djelatnosti koje se obavljaju na otoku. Poljodjelstvo je sve do 70-tih godina ovog stoljeća imalo dominantan gospodarski značaj, iako se negativni trendovi bilježe još od 50-tih godina. Usitnjenost posjeda, niska akumulativnost i orijentacija pučanstva na turizam, izostanak nužnih državnih mjera poticaja poljodjelske proizvodnje dovele su do napuštanja poljoprivrednih površina i do smanjenja udjela poljodjelstva u strukturi društvenog proizvoda.

Na Mljetu postoje pogodnosti, ali i određena ograničenja za poljoprivednu proizvodnju. Pogodnosti se očituju prvenstveno u blagom podneblju, dok su temeljni ograničavajući čimbenici relativno mali fond poljoprivrednih površina, oskudica vode za natapanje i udaljenost od tržišta.

Struktura površina otoka Mljeta prema kategoriji korištenja u 1970., 1986. i 1996. g.

	1970.		1986.		1996.	
	u ha	%	u ha	%	u ha	%
Obradive površine	710	7,1	456	4,5	454	4,5
oranice i pašnjaci	198	2,0	98	1,0	100	1,0
voćnjaci	397	4,0	258	2,5	256	2,5
vinogradi	115	1,1	100	1,0	98	1,0
Neobradive površine	9330	92,9	9584	95,5	9586	95,5
pašnjaci	1924	19,2	598	6,0	597	5,9
šumene	7509	70,3	8010	79,8	8009	79,8
neplodno	347	3,4	976	9,7	980	9,8
UKUPNO:	10040	100,0	10040	100,0	10040	100,0

Izvor: Dokumentacija Ureda za statistiku Dubrovačko-neretvanske županije

Udio obradivih površina u ukupnoj površini otoka veoma je malen i evidentno je njegovo smanjivanje (sa 7,1% u 1970. na 4,5% u 1996. god.) zbog kontinuiranog napuštanja poljodjelstva i orijentacije na druge djelatnosti i izvore egzistencije.

U strukturi obradivih površina najznačajniji je udjel maslinika (oko 50%) koji zajedno s ostalim voćnjacima čine 56,4% obradivih površina. Na površine pod vinogradima otpada 21,6%, a na oranice 22,0% obradivih površina.

Kvalitetnih zemljišta pogodnih za poljodjelsku proizvodnju na otoku Mljetu ima malo. Od ukupno 454 hektara obradivih površina samo je oko 100 hektara bolje kvalitete, oko 150 hektara je srednje kvalitete dok su ostale površine slabije kvalitete. Zemljišta bolje kvalitete nalaze se uglavnom u manjim kraškim poljima raspoređenim po čitavoj dužini otoka. Značajnija polja su Pomijenta, Polačno polje, Kneže polje, Dugo polje, Blatsko polje, Babino polje, Prožursko polje, Maransko polje i Koritsko polje.

Najvažnije grane poljodjelstva na Mljetu su vinogradarstvo i maslinarstvo. Na površinama kraških polja i nekim obroncima brežuljaka uzgajaju se maraština (rukatac) sorta grožđa iz koje se proizvodi kvalitetno bijelo vino sa zaštićenim prijelom "Zlatna Melita". Na otoku ima 434 000 trsova vinove loze na oko 98

hektara, a za rod je sposobno 357 000 trsova, dok je dio vinograda zapušten, s minimalnim prinosima. Evidentirano je 67 000 stabala maslina sposobnih za rod. Obzirom na značajan fond stabala i sortni sastav maslina u Maranovićima je izgrađen pogon za proizvodnju ulja (uljara), koja je imala dovoljan kapacitet za preradu roda čitavog otoka.

Od svih grana poljodjelske proizvodnje koja se obavlja na Mljetu jedino se u vinogradarstvu i maslinarstvu ostvaruju tržišni viškovi, dok proizvodnja ostalih kultura, konkurentna kvalitetom i ekskluzivnosti, uglavnom podmiruje potrebe lokalnog pučanstva. U narednoj tablici prikazat će se godišnja proizvodnja važnijih poljodjelskih kultura otoka Mljeta.

Godišnja poljodjelska proizvodnja otoka Mljeta

Vrsta kulture ili proizvoda	Površina u ha	Prinos	
		t/ha	t
krumpir	14,0	7,71	107,94
luk	3,2	6,56	20,99
kupus	7,1	6,52	46,29
mahunjače	1,0	15,00	15,00
ostalo povrće	6,4	8,00	51,20
sijeno	1,0	0,10	0,10
vino	97,0	6,00	582,00
stolno grožđe	1,0	20,00	20,00
ulje	75,0	0,06	4,50
agrumi	1,0	10,00	10,00
ostalo voće	10,0	10,00	10,00

Izvor: Podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske - priopćenja

Ribarstvo na Mljetu nije razvijeno i nema bitniji gospodarski značaj, iako, zbog razvedenosti obale, obilja hridi i plićina, akvatorij otoka Mljeta ima sve karakteristike dobre ribolovne zone. Najviše se lovi plava riba (srdela, skuša) koje ima u izobilju, dok je fond bijele ribe (zubatac, ovrata) i ribe "od kamena" (škrpina i kijerna) osiromašen na manjim dubinama. Od rakova najviše se love jastozi kojih ima u velikim količinama, poglavito na većim dubinama. Malim ribolovom, ribolovom za kućne potrebe bavi se 48 stanovnika (prema evidenciji Ureda za gospodarstvo Dubrovačko-neretvanske županije).

Poljodjelstvo i ribarstvo na području obuhvata Nacionalnog parka po svim karakteristikama i pokazateljima razvitka sukladno je razini razvitka ove djelatnosti na otoku u cjelini.

Ekstenzivno privređivanje, sitni posjedi, nedovoljna primjena agrotehničkih i poticajnih mjera, izostanak normalnog turističkog prometa, neadekvatna prometna povezanost, nestašica vode, nesiguran plasman poljodjelskih proizvoda u granama koje imaju tržišne viškove, nepovoljno su djelovali na ukupne rezultate ove djelatnosti i na postupan gubitak obilježja područja.

U nastavku će se dati prikaz površina prema kategoriji korištenja za katastarsku općinu Goveđari koja se nalazi u području obuhvata Nacionalnog parka.

Struktura površina k.o. Goveđari prema kategoriji korištenja - stanje 1996. god.

	Površina	
	u ha	%
Obradive površine	58	1,9
oranice i vrtovi	13	0,4
voćnjaci	26	0,8
vinogradi	19	0,7
Neobradive površine	2945	98,1
pašnjaci	84	2,8
šume	2624	87,5
neplodno	237	7,8
UKUPNO:	3003	100,0

Izvor: Dokumentacija Ureda za statistiku Dubrovačko-neretvanske županije-obrazac Po 22POM

Podaci pokazuju da katastarska općina Goveđari čini 29,9% ukupne površine otoka Mljeta.

Struktura površina ukazuje na znatno niži udjel obradivih površina od prosjeka otoka Mljeta u cjelini, što je očekivano obzirom da se šume protežu na 2624 hektara i čine 87,5% ukupnih površina ovog područja.

Obradive površine ovog područja protežu se na 58 hektara i čine 12,8% ukupnih obradivih površina otoka u cjelini.

Godišnja proizvodnja važnijih poljodjelskih kultura područja Nacionalnog parka - katastarske općine Goveđari daje se u nastavku:

Godišnja poljodjelska proizvodnja područja Nacionalnog parka Mljet - k.o. Goveđari

Vrsta kulture ili proizvoda	Ukupne količine
krumpir	15,4 tone
luk	2 tone
mahunjače	1,5 tona
ostalo povrće	3 tone
vino	58 tona
stolno grožđe	0,5 tona
razno voće	5 tona
ulje	1,2 tone

Izvor: Procjena na temelju prethodnih tablica

Iz analize prethodnih podataka može se zaključiti da područje Nacionalnog parka nije područje sa značajnim udjelom poljodjelstva u gospodarskoj strukturi.

Na otoku je evidentiran sljedeći stočni fond:

	Otok Mljet	Nacionalni park
goveda		
konji, magarci	16	16
ovce, koze	119	28
svinje	2	
perad	1698	480

Prethodni podaci najbolje govore o ekstenzivom stočnom fondu i nezadovoljavajućim efektima stočarstva.

Turizam kao gospodarska djelatnost javlja se na Mljetu tridesetih godina ovog stoljeća. U početnim godinama izletnici su imali značajan udjel u turističkom prometu, dok je promet boravišnih turista sporadičan (1929. zabilježeno je 400 izletnika i 25 boravišnih gostiju).

Daljnji razvitak turizma na Mljetu tekao je sporo i njegov gospodarski značaj bio je zanemariv.

Razvitak turizma nije bitno intenziviran niti pretvaranjem benediktinskog samostana na otočiću Sv. Marije na Velikom jezeru u hotel "B" kategorije, "Melita", otvaranjem provizornog auto-kampa u Sikirici, niti izgradnjom hotela "B" kategorije "Odisej" u Pomeni te adaptacijom privatnih soba s ciljem pružanja usluga smještaja turistima.

Pregled smještajnih kapaciteta otoka Mljeta 1986. g. - broj kreveta

	Hoteli	Kampovi	Privatni smještaj	Ukupno
Goveđari	86		388	474
Pomena	350	250		600
Sobra			75	75
Okuklje			48	48
Saplunara			59	59

Izvor: Zavod za društveno planiranje, ekonomiku i statistiku općine Dubrovnik

Turistička ponuda nije bila organizirana kao jedinstven prostorni i funkcionalni sustav već je zbir pojedinačnih turističkih lokacija bez ikakvih programskih specifičnosti, koje su mogle podići razinu ukupne turističke ponude. Turistički kapaciteti i efekti od turizma nisu značajni. Udjel smještajnih kapaciteta Mljeta u ukupnim kapacitetima bivše Općine Dubrovnik iznosio je u 1986. 2,2% dok je udjel u turističkom prometu 1,7%.

Prikaz smještajnih kapaciteta i ostvareni turistički promet prikazan je u narednoj tablici:

Prikaz smještajnih kapaciteta na otoku Mljetu

	1994.	1995.	1996.	Udjel u DNŽ %	Udjel u Republici Hrvatskoj %
Kreveti ukupno	436	398	398	1,16	0,07
u osnovnim kapacitetima	436	398	398	2,08	0,19
u komplementarnim kapacitetima					
Turisti ukupno	2067	1776	3397	5,3	0,14
Noćenja ukupno	14786	14243	24950	7,52	0,19
Iz Republike Hrvatske	12134	12723	12954	5,26	0,29
Iz stranih zemalja	2652	1520	11996	14,03	0,14

Izvor: Statistički ljetopis Republike Hrvatske za 1996. i priopćenja DZS

Podaci pokazuju da je otok Mljet u 1996. godini raspolagao sa 398 kreveta u osnovnim objektima što čini 1,16% kapaciteta Dubrovačko-neretvanske županije i 0,07% kapaciteta Republike Hrvatske.

Ostvareni turistički promet u poratnom razdoblju (promatrani rezultati 1994., 1995. i 1996.) ukazuju na ostvarenja koja čine tek jednu četvrtinu predratne razine noćenja (u predratnim godinama na Mljetu je ostvarivano od 75 000 do 100 000 turističkih noćenja). Turistički kapaciteti smješteni su na području Nacionalnog parka pa se i najveći dio evidentiranog turističkog prometa ostvaruje na ovom dijelu. Na području Nacionalnog parka ostvaruje se preko 90% prometa boravišnih i cjelokupan promet izletnika otoka Mljeta.

Kretanje broja posjetilaca - izletnika u Nacionalnom parku u razdoblju 1980-1996.

Broj posjetilaca	
1980.	10579
1985.	25652
1990.	30500
1991.	1700
1992.	80
1993.	600
1994.	900*
1995.	1250*
1996.	8000

Izvor: Podaci Zavoda za društveno planiranje i Uprave Nacionalnog parka

* Procjena - Izvorna dokumentacija uništena u požaru

Na otoku Mljetu otvoreni su restorani u Pomeni, Polačama, Sobri i Okuklju koji zapošljavaju 6 djelatnika i predstavljaju značajnu dopunu turističke ponude područja kafe-barovi otvoreni su u Sobri, Polačama i Babinom polju sa 5 zaposlenih djelatnika.

Temeljena karakteristika razvitka turističke djelatnosti na otoku manifestira se u razini razvitka koja nije valorizirala izuzetne turističke potencijale i atraktivnosti i nije na takvom stupnju koji bi pokrenuo brži razvitak cjelokupnog otočnog gospodarstva. Najznačajniji uzroci takvom stanju su: neadekvatna razvijenost drugih funkcija za razvitak turizma (infrastruktura, trgovina i opskrba, prometni sustav, proizvodni i uslužni servisi, nedostatak stručnih kadrova kao posljedice nepovoljnog demografskog trenda, nezadovoljavajući sustav poticaja sa većih razina, indirektna šteta domovinskog rata itd.).

Ostvareni rezultati poslovanja ostalih, pratećih gospodarskih djelatnosti (trgovina, promet, komunalna djelatnost) nužnih za funkcioniranje gospodarstva kao cjeline nisu zadovoljavajući, što je i očekivano obzirom na razinu razvitka gospodarstva kao cjeline i nositelja razvitka djelatnosti.

Na otoku Mljetu poštanski uredi otvoreni su u Babinom Polju, Maranovićima i Goveđarima.

Opskrba pučanstva predmetima široke potrošnje odvija se preko samoposluga u Polačama, Goveđarima, Babinom polju, Prožuri i Sobri i ukupno 165 m² prodajnog i 100 m² skladišnog prostora.

Društvene djelatnosti na području otoka Mljeta i Nacionalnog parka Mljet

Dostignuta razina razvitka

Razina razvitka društvenih djelatnosti na otoku Mljetu, pa tako i na području Nacionalnog parka Mljet, nezadovoljavajuća je i nedostatna za zadovoljenje potreba korisnika. Jedino je djelatnost zdravstva dostigla razmjerno zadovoljavajuću razinu razvitka, zahvaljujući poglavito sredstvima samodoprinosu.

Školstvo

Na Mljetu, za potrebe učenika cijelog otoka, djeluje samo jedna matična osnovna škola sa sjedištem u Babinom Polju sa ukupno 88 polaznika u 8 odjeljenja, što je u prosjeku svega 11 učenika po odjeljenju. Na području Nacionalnog parka Mljet djeluje područna osnovna škola u Goveđarima koju pohađa svega 10 učenika u jednom kombiniranom odjeljenju. Do 1984. postojale su još tri područne osnovne škole (u Maranovićima, Koritima i Blatu), koje su se ukinule poradi drastičnog opadanja broja učenika.

Kultura

Osim javne ustanove "Nacionalni park Mljet", koja je, prema jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti, svrstana u djelatnost kulture, na Mljetu ne postoji niti jedna profesionalna kulturna manifestacija ili organizacija.

Kulturno-umjetničko društvo "Natko Nodilo" iz Babinog Polja, koje djeluje u prostorijama tamošnjeg doma kulture, u svom sastavu ima folklornu, dramsku i kino sekciju te knjižnicu. Članovi KUD-a samoprijegorno i ustrajno djeluju na očuvanju i obnavljanju mljetskih običaja i baštine.

U Babinom Polju postoji etnografska zbirka, koja djeluje kao ustrojbeni jedinica Etnografskog odjela Dubrovačkih muzeja, a u Polačama arheološka zbirka, koja, međutim, nije stručno obrađena.

Osim prigodnih ljetnih kulturno-turističkih manifestacija, ne održava se nijedna duževremena kulturna aktivnost. Tek od 1986. održavaju se glazbeno-scenske priredbe u okviru programa Dubrovačkog ljetnog festivala (1986. održala se jedna, a 1987. pet priredaba).

Zdravstvo

Djelatnost zdravstva dostigla je zadovoljavajuću razinu razvitka, posebice uzevši u obzir normative za primarnu zdravstvenu zaštitu (jedan tim obiteljske medicine na 1700 osiguranika, jedan tim zubozdravstvene zaštite na 2500 osiguranika i jedna patronažna sestra na 5000 osiguranika). Otok Mljet pokriva jedan tim obiteljske medicine, jedan tim zubozdravstvene zaštite, jedna patronažna sestra te vozač sa sanitetskim vozilom.

Na otoku postoje dvije ambulante - u Babinom Polju i Goveđarima, u kojima se pružaju usluge primarne i zubozdravstvene zaštite, s tim da tim obiteljske medicine jedan dan u tjednu radi u Maranovićima.

U Babinom Polju djeluje i ljekarna.

Prostorni uvjeti i kadrovska ekipiranost zdravstvene zaštite na Mljetu na zadovoljavajućoj su razini, dok je oprema uglavnom dotrajala i nedostatna.

Šport

Osim dva športska društva ("Jelen" i "Mljet") ne djeluje nijedna športska udruga ili klub, a nema ni značajnijih športskih odnosno športsko-rekreacijskih površina.

Socijalna skrb

Nepovoljno socijalno stanje pučanstva otoka Mljeta najrazvidnije je iz strukture pučanstva prema aktivnosti. Naime, prema podacima Centra za socijalni rad u Dubrovniku, svega 33,9% pučanstva otoka radno je aktivno, 26,6% čine osobe s osobnim primanjima, dok čak 39,5% otpada na uzdržavano pučanstvo.

109 osoba obuhvaćeno je jednim od oblika socijalne skrbi, i to: 64 korisnika socijalne iskaznice, 23 korisnika naknade za socijalni minimum, 15 korisnika stalne novčane pomoći i 7 korisnika naknade za pomoć i njegu.

Ukupno je u društvenim djelatnostima uposleno 30 djelatnika, od čega 15 u školstvu, 9 u zdravstvu, 4 u kulturi i 2 u športu.

Mogućnosti razvitka gospodarstva

Mogućnosti za budući razvoj poljodjelstva i ribarstva

S obzirom na prirodne pogodnosti, tradiciju i dosadašnji razvoj pojedinih grana poljodjelstva, raspoložive površine, kao i na mogućnost plasmana proizvoda, na Mljetu postoje povoljni uvjeti za razvitak vinogradarstva i maslinarstva u prvom redu, a u manjoj mjeri i za razvitak voćarstva, povrtlarstva i ribarstva.

Komparativne prednosti Mljeta za poljodjelstvo očituju se u specifičnim klimatskim pogodnostima, koje proizlaze iz isturenog položaja Mljeta u more i njegovog izduženog oblika, te u očekivanom rastu turističke potrošnje.

Kao rezultat klimatskih pogodnosti pojedine vrste koštićavog voća, posebice breskva, dozrijevaju desetak dana ranije i postižu bolju kakvoću u odnosu na kontinentalne predjele. Brži razvitak turizma zasigurno će stimulirati povećanu poljodjelsku proizvodnju, ali će se i proizvodnja obvezno usklađivati s turističkim potrebama, kako po vrstama, tako i po opsegu.

Temeljne pretpostavke za brži razvitak poljodjelstva su: zaustavljanje odlaska i starenja pučanstva, natapanje vodom dijela poljodjelskih površina te unapređenje organiziranosti uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera.

Kako na otoku ima razmjerno malo kvalitetnih tala za navodnjavanje, i ubuduće treba zadržati uzgoj onih kultura koje uspijevaju na manje kvalitetnim i sušnim tlima (maslina, badem, orah, smokva, rogač).

Od vrsta za koje je potrebno navodnjavanje, mogu se uzgajati agrumi. Obzirom na prirodne pogodnosti, prednost imaju naranče, limuni i mandarina, ali ih treba saditi isključivo na zaštićenim položajima i plodnim tlima.

U povrtlarstvu postoje mogućnosti za proizvodnju zimskog povrća na otvorenom (uz pretpostavku da se osigura navodnjavanje do prvih jesenskih kiša), svih vrsta kupusnjača, zimske salate i ranih vrsta krumpira. Na degradiranim oranicama moguć je uzgoj ljekovitog i aromatskog bilja (lavanda, ruzmarin).

Obzirom na veliki fond maslina (oko 130 000 stabala), značajne su mogućnosti razvitka maslinarstva, s tim da sortni sastav omogućava da se jedan dio plodova iskoristi za proizvodnju ulja, a drugi za konzerviranje.

Kako bi se optimalno iskoristile mogućnosti razvitka, potrebno je obnoviti oko 50% fonda maslina.

Uzevši u obzir sve pogodnosti i ograničenja za razvitak povrtlarstva i voćarstva, na Mljetu je moguće proizvesti 672 t svježeg povrća, 250 t maslina, 40 t agruma, 100 t ostalog voća i 50 t ulja*.

Zbog tradicije u proizvodnji i dobre kvalitete grožđa, vinogradarstvo predstavlja temeljni pravac razvitka poljodjelstva, što se podjednako odnosi na vinske i stolne sorte.

Od vinskih sorti grožđa, najveće su mogućnosti za uzgoj maraštine (rukatac), iz koje se dobiva "Zlatna Melita", bijelo vino sa zaštićenim geografskim porijeklom. Na Mljetu je moguće proizvesti 700 tona vina godišnje*, od čega se, pretežito kroz turističko gospodarstvo, može plasirati 400 tona. Temeljni preduvjeti za to su: obnova oko 100 ha vinograda, jer je prosječan vijek trajanja vinograda 25-30 godina, a na Mljetu prevladavaju stari vinogradi, te rekonstrukcija i proširenje pogona za proizvodnju vina (povećaje kapaciteta sa 50 na 70 tona).

Za uzgoj stolnog grožđa postoje istovjetne pogodnosti kao i za koštičavo voće, što znači da dopijeva ranije i postiže bolju kakvoću od sorti koje uspijevaju na kontinentalnom dijelu. Na Mljetu je moguće proizvesti 60 tona stolnog grožđa, a od toga 50 tona plasirati na tržište*.

Razvojne mogućnosti ribarstva temelje se na pogodnim prirodnim uvjetima za razmnožavanje i uzgoj riba i drugih morskih organizama u mljetskom akvatoriju te na potrebama turističkog gospodarstva. Na ovom području postoje mogućnosti da se, pored klasičnih načina ulova, intenzivira kočarski ulov, čime bi se znatno povećala ponuda svježih i kvalitetnih riba, posebice u ljetnom i dijelu jesenskog razdoblja.

Turizam

Na otoku Mljetu u cjelini, a poglavito na području Nacionalnog parka postoje značajne mogućnosti za intenzivni razvitak turizma. Temeljni čimbenik razvitka turizma predstavlja izuzetna vrijednost prirodnih resursa, a dodatni čimbenici su kulturno-povijesno naslijeđe, ambijentalne i pejzažne vrijednosti.

* Prema izračunima Fakulteta za turizam i vanjsku trgovinu u studiji "Razvoj turizma na području općine Dubrovnik".

Pored prirodnih značajki karakterističnih za čitavo jadransko područje, otok Mljet posjeduje nekoliko specifičnih i izvornih prirodnih vrijednosti i spomenika kulture - Mljetska jezera, pješčane plaže na jugoistoku, benediktinski samostan i ostatke rimske palače u Polačama.

Da bi turizam mogao postati pokretač ukupnog gospodarskog razvitka na otoku, potrebno je da se ostvare i određeni preduvjeti - zaštita i očuvanje prirodnih potencijala i ostalih čimbenika turističke atraktivnosti kao temeljnog motiva turističkog boravka i materijalne baze intenzivnijeg turističkog razvitka, poboljšanje demografskih trendova, revitalizacija i opremanje naselja objektima infrastrukture i drugim sadržajima potrebnim za upotpunjavanje turističke ponude (mreža trgovinskih i uslužnih objekata, kulturno-zabavni, športsko-rekreacijski sadržaji i sl.). Obzirom na raspoložive prirodne potencijale, na otoku Mljetu se izdvajaju dva glavna predjela pogodna za razvitak turizma: sjeverozapadni dio - područje Nacionalnog parka i jugoistočni dio - područje Saplnare, Rezervat prirodnih predjela.

U narednoj tablici prikazani su pokazatelji koji predstavljaju temelj za turističku valorizaciju oba lokaliteta - pokazatelji kvalitete obale, terena i morskog dna u priobalnom pojasu te dubina mora uz obalu i na udaljenosti od 5 i 15 m.

Prirodne osobine potencijalnih turističkih lokaliteta na otoku Mljetu

	Naziv lokaliteta	
	Nacionalni park	Saplunara
1. Kvaliteta terena		
ukupna površina (u km ₂)	31	1,2
ukupna pošumljena površina (u km ₂)	27	0,5
sastav šume	bor	bor
prosječna visina šume (u m)	12-15	8
2. Kvaliteta obale		
ukupna dužina obale (u m)	38600	4800
dužina obale prikladne za kupanje (u m)	3000	3000
kvaliteta plaža	srednji oblatak	srednji oblatak, pijesak
broj plaža	1	4
ukupna dužina plaža (u m)	150	695
ukupna površina plaža (u m ₂)	1500	16250
orijentacija obale	sjever, jug	jug
3. Dubina mora		
uz obalu	0,5	0
na udaljenosti od 15 m	10	1
4. Kvaliteta morskog dna u priobalnom pojasu	pijesak, kamen	pijesak

Izvor: Dugoročni program razvoja otoka Mljeta, Zavod za društveno planiranje, ekonomiku i statistiku Dubrovnik, 1989.

Efikasna zaštita i očuvanje prirodnih resursa, izuzetno velike, unikatne vrijednosti temeljna je zadaća i interes turističkog gospodarstva na otoku, budući da jedino očuvani prirodni resursi predstavljaju temelj njegovog razvitka. Turizam je zasigurno uvjet funkcioniranja i Nacionalnog parka i područja

Saplunara, ali ne kao primarna svrha, već kao motiv dolaska, razgledavanja, boravka, fizičkog i psihičkog odmora u sredini izvorne prirode.

Zbog svega navedenog temeljna orijentacija turističkog prometa na otoku Mljetu, a posebno na području Nacionalnog parka treba biti kraći, uglavnom izletnički boravak posjetilaca, a u nešto manjoj mjeri boravak u stacionarnim turističkim kapacitetima.

Na području Nacionalnog parka može se opravdati postojanje kapaciteta koje podnosi prostor bez njegovog degradiranja, koji su potrebni za prihvat posjetilaca koji žele temeljito razgledavati park i koji su potrebni za minimalno zaokruženje postojećih gospodarskih subjekata sa stajališta njihove ekonomičnosti i rentabilnosti.

Turistička ponuda otoka u cjelini treba biti koncipirana na novi način, povezan sa specifičnostima otoka Mljeta, mora i aktivnosti vezane uz njega. U tom pogledu na otoku postoje velike mogućnosti za rekreaciju na moru, jedrenje, športski ribolov, ribolov u slatinama i blatinama, noćni ribolov, organizirana dubinska ronjenja s ciljem promatranja i snimanja hidroarheoloških lokaliteta, posjete kulturno-povijesnim spomenicima na otoku. U središnjem dijelu otoka postoje značajne mogućnosti za razvitak lovnog turizma.

Vežano za ambijentalne i pejzažne vrijednosti otoka, moguće je organizirati i određene programske oblike ruralnog turizma - posjete vinogradima i podrumima, udjel u berbi grožđa, organizirani boravak u starim seoskim kućama.

S ciljem podizanja kvalitetne razine turističke ponude i njezine potpune funkcionalnosti potrebno je organizirati i niz ostalih sadržaja: kulturno-zabavne sadržaje u naseljima, mrežu objekata malog ugostiteljstva, trgovačkih i uslužnih objekata, prostore namijenjene športu i rekreaciji, sustav informativnih punktova, sustav javnog prometa, a posebno prihvat posjetilaca - nautičara.

Nautički turizam ima na ovom području velike razvojne perspektive. Osim kapaciteta stacionarnog tipa, potrebno je u čitavom priobalnom području pogodnom za prihvat plovila predvidjeti izgradnju niza manjih sidrišta, vezova, pristana neophodnih za razvitak nautičkog turizma i zadovoljavanja potreba suvremenih nautičara (putovanja u neistražena područja, skrivene luke, želja za samoćom itd.).

Konkretni razvojni programi dimenzionirat će razvitak ugostiteljsko-turističke ponude ovog područja i oblikovati njezinu diverzifikaciju u cilju njihove bolje tržišne valorizacije.

Za mljetske prilike najprihvatljivije inicijative i smjernice budućeg razvitka ove djelatnosti vide se u aktiviranju privatnih pansiona, kućne radinosti i raznih drugih prikladnih kapaciteta, a sve u okviru malog boravišno-ribarskog i boravišno-ruralnog turizma.

Naglasak budućeg razvitka nije na gradnji novih kapaciteta, nego na provođenju koncepta integralnog turističkog uređenja pojedinih mjesta, područja, kako bi se dobio odgovarajući sustav turističke ponude u raznim objektima sa svim potrebnim sadržajima.

Razvitak ove djelatnosti utvrđen konkretnim i definiranim programima razvitka odvijat će se u pravcu podizanja standarda hotela "Odisej" u Pomeni

izgradnjom unutrašnjeg bazena, zabavno ugostiteljskih i rekreacijskih sadržaja (primjerenih Nacionalnom parku), izgradnje gospodarskog bloka i pristupa hotelu te uređenje zone plutajućeg pristava za jahte.

Velika aktivnost predviđa se u obnovi i revitalizaciji starih mljetskih kuća u naselju Goveđari koje bi trebale biti putokaz razvitka malog obiteljskog ugostiteljstva i disperzni razvitak ove djelatnosti sukladno strogom režimu zaštite ovog prostora i uklapanja u ambijent ovog izuzetno vrijednog krajolika.

Razvitak ostalih gospodarskih djelatnosti povezan je s intenzitetom i dinamikom razvitka turističke djelatnosti, veličinom turističkog prometa te kretanjem broja žitelja sa stalnim boravkom na otoku.

Mreža objekata trgovine razvijat će se sukladno zahtjevima tržišta, a u skladu sa slijedećim normativima:

- za objekte svakodnevne kupovine 0,30 m² prodajnog prostora po stalnom i 0,15 m² po povremenom stanovniku);
- za objekte povremene kupovine koji će se locirati u centralna naselja i centre turističkog razvitka 0,25 m² prodajnog prostora po stalnom i 0,15 m² po povremenom stanovniku i
- za objekte izuzetne kupovine 0,15 m² po stalnom stanovniku.

Otočni karakter područja predodređuje orijentaciju Mljeta na pomorski promet. Razvitkom turizma stvorit će se mogućnosti za formiranje manje flote za povezivanje s kopnom, za održavanje izletničkih veza i taksi službe na moru.

Očekivani porast turističke potražnje stvorit će preduvjete za razvitak malog gospodarstva. U djelatnosti proizvodnog i uslužnog obrtništva potrebno je otvarati radnje za preradu i doradu poljodjelskih proizvoda, radnje za izradu športskih rekvizita i suvenira, servisa za male popravke i pružanje raznovrsnih osobnih usluga (fotografi, brijači, frizeri i sl.). Intenziviranje turističkog prometa omogućit će značajno povećanje prijevoznih usluga, poglavito prijevoza morem, te usluga smještaja i prehrane turista.

Mogućnosti za budući razvitak društvenih djelatnosti

Razvitak i unapređenje društvene infrastrukture u izravnoj su interakciji s gospodarskim razvitkom.

Djelatnost predškolskog odgoja odvijat će se pretežito u tzv. malim školama pri matičnim i područnim osnovnim školama, s obzirom na veliku disperziju manjih naselja i mali broj djece predškolskog uzrasta.

U djelatnosti školstva ne predviđa se značajnije proširenje mreže, jer postojeća može zadovoljiti i mogući porast (obujam) školske populacije. Tako će se naobrazba školske djece i nadalje odvijati u matičnoj osnovnoj školi Babino Polje i područnoj osnovnoj školi Goveđari. (Za buduću školu i predškolsku ustanovu se predviđa objekat nezavršenog zadružnog doma u Goveđarima).

Kako prostorno-tehnički uvjeti i kadrovski potencijal već sada nadilazi propisane državne standarde i normative, težište budućeg djelovanja u oblasti zdravstva bit će na unapređenju opremljenosti i podizanju kvalitete usluga zdravstvene zaštite.

Razvoj djelatnosti kulture temeljit će se na interakciji s turizmom, koja će se očitovati kroz revitalizaciju i predstavljanje kulturno-povijesnog naslijeđa te predstavljanje glazbeno-scenske djelatnosti (kako profesionalne tako i amaterske), posebice etnofolklor, kao turističkih aktivnosti. U tom smislu intenzivirat će se i glazbeno-scenska djelatnost gostujućih ansambala i organizacija iz Dubrovnika i drugih hrvatskih i inozemnih središta.

Utemeljiti će se dom kulture s knjižnicom i polivalentim prostorom u Goveđarima (Pomeni, Polačama). Stručno će se obraditi i predstaviti arheološka zona u Polačama. Unaprijediti će se zaštita i održavanje kulturno-povijesnih spomenika na području Nacionalnog parka (benediktinski samostan na otočiću Sv. Marije, ostaci rimske palače u Polačama, istražiti će se lokaliteti u Pomeni), čime će se, uz temeljnu zaštitarsku funkciju, unaprijediti i turistička privlačnost područja. Naime, bogatstvo kulturno-povijesnih spomenika jedan je od temeljnih motiva dolaska i boravka na području Nacionalnog parka.

Buduća izgradnja objekata za šport i rekreaciju služiti će za profesionalno i rekreacijsko bavljenje športom te za nastavu tjelesne kulture školske djece.

Bržim gospodarskim razvitkom opadati će potrebe za izravnim oblicima socijalne skrbi, pa će težište biti na jačanju prevencije i izvaninstitucionalnih oblika pomoći, usmjerenih poglavito na otklanjanje uzroka devijantnog ponašanja mladeži i prevenciju svih oblika ovisnosti. Unaprijediti će se i sustav skrbi za stare i nemoćne kroz program pomoći i njege u kući.

Poticaji i mjere razvitka otočnog gospodarstva - sukladno Nacionalnom programu razvitka otoka i novom Zakonu o otocima

Razvojne prednosti ukupnog otočnog resursa, njegova raznolikost, vrijednost i traženost te suboptimalan administrativno-teritorijalni ustroj upućuju da otočnim razvitkom treba posebno pažljivo upravljati.

Ministarstvo razvitka i obnove Republike Hrvatske izradilo je Nacionalni program razvitka otoka, koji je predstavljen na sjednici Vlade Republike Hrvatske održanoj 11. rujna 1996. g. na otoku Lastovu.

Nacionalni program definiran je kao skup razvojnih poslova i zadataka koje će obavljati državna uprava kako bi otočni razvitak bio održiv i uklopljen u ukupni razvitak Hrvatske.

Poslovi i zadaci državne uprave bit će usmjereni na uobličavanje, predlaganje i praćenje razvojnih mjera, na izradu dokumentacije kojom će se potaknuti strani i domaći ulagači, te na izravna, uglavnom manja infrastrukturna ulaganja. Potrebno je osigurati da se uvjeti života, rada i ulaganja na otocima, nakon

drugih desetljeća počnu poboljšavati i da se u konačnici izjednače s uvjetima na kopnu.

Načela Nacionalnog programa razvitka otoka su:

- otoci su jednakopravni dijelovi Hrvatske;
- otok je sustav;
- održivo i potpuno korištenje otočnog bogatstva;
- otok je razvojna zajednica;
- održanje kontinuiteta upravljanja razvitkom otoka;
- aktivna uloga državne i županijske uprave te lokalne samouprave.

Ciljevi razvitka otoka su:

- održiv razvitak;
- društveno zadovoljavajuća naseljenost;
- izjednačavanje uvjeta otočnog ulaganja s onima na kopnu;
- formiranje raznovrsne strukture otočnog bogatstva;
- polivalentnost otočnih kućanstava;
- fizička dostupnost otočnih bogatstava;
- dostupnost otočnih bogatstava u pravnom prometu.

Programom je 47 većih otoka razvrstano na temelju 12 kriterija u 3 skupine:

- nerazvijeni otoci, tip A - 30 otoka od nacionalnog interesa kojima treba pomoći posebnim mjerama razvojne politike;
- srednje razvijeni otoci, tip B - 4 otoka kojima su potrebne intervencije po pojedinim segmentima;
- razvijeni otoci, tip C - otocima kojima se posebne razvojne mjere ne bi mogle opravdati.

Prema naznačenoj multikriterijalnoj ljestvici otoka na temelju 12 kriterija otok Mljet svrstan je u grupu nerazvijenih otoka - tip A ukupnog ranga 24 (ili na sredini nerazvijenih otoka).

U programu su naznačene i razvojne mjere koje će se potvrditi novim Zakonom o otocima čije se donošenje očekuje.

Sukladno stupnju razvitka otoka Mljeta temeljem Zakona o otocima koji su uključeni kao stalna proračunska stavka, za otok Mljet predviđeno je:

- donošenje Programa potpunog i održivog korištenja otočnih resursa;
- u roku od sedam godina osiguranja javnog putničko-teretnog prijevoza u linijskom obalnom pomorskom prometu na način da otok ima tri povratne veze s kopnom dnevno, s tim da cijena putničke karte ne može biti veća od cijene u gradskom prijevozu, cijena autobusnog prijevoza po otoku iznositi će 50% brzobrodске tarife za otok, a svakodnevni prijevoz učenika i studenata bit će besplatan;
- obradivo zemljište i pašnjaci koje nije obrađivano u posljednjih pet godina ili čiji je vlasnik nepoznat ili nedostupan, odnosno njegov status nije određen posebnim propisom može se davati u zakup isključivo radi gospodarskog

- korištenja domaćoj ili stranoj fizičkoj ili pravnoj osobi, a odluku o tome donosit će općinsko vijeće;
- fizičkim osobama sa stalnim prebivalištem na otoku izdat će se dozvola za mali ribolov bez naknade;
 - kod dodjele koncesija prava lova i kod davanja lovišta na otoku u zakup pravo prvenstva uz ispunjenje istih uvjeta imat će fizičke i pravne osobe sa prebivalištem, odnosno sjedištem na otoku;
 - gospodarske djelatnosti koje čine otočni razvitak održivim poticati će se gospodarskim mjerama: poreznim povlasticama, carinskim povlasticama, dodjelom nekretnina, povlasticama za zaposlene u državnim tijelima i javnim službama, povlasticama pri dobivanju kredita, oprostima poreza na dobit;
 - obveznici poreza na dohodak koji imaju prebivalište na otoku imat će stimulativni osobni odbitak za sebe, za djecu i za druge uzdržavane članove uže obitelji s prebivalištem na otoku;
 - obveznici poreza na dohodak od poljodjelstva i šumarstva kojima se dohodak utvrđuje na temelju katastarskog proizvoda neće povećati porez na dohodak od poljodjelstva i šumarstva;
 - u prometu nekretnina fizička osoba neće plaćati porez kad nekretninu nabavi radi obavljanja djelatnosti na otoku i kad nabavkom nekretnine prijavljuje prebivalište na otoku (porez će se plaćati ako se nekretnina otuđi ili se djelatnost prestane obavljati te prebivalište promijeni prije isteka roka od 10 godina od dana nabave nekretnine);
 - pravne osobe koje imaju sjedište djelatnosti ili podružnicu na otoku, a zapošljavaju najmanje 3 osobe na neodređeno vrijeme neće plaćati carinu kod uvoza, unosa ili primitka opreme koja će im služiti u obavljanju djelatnosti;
 - uvjeti kreditiranja gospodarstva biti će stimulativniji (početak 3 godine, kamatna stopa 3% godišnje, rok otplate kredita uključujući početak 8 godina).

Rješavanje vodoopskrbe otoka ostvarit će se sukladno Programu razvitka vodoopskrbe otoka Republike Hrvatske, a provest će se u roku od 10 godina.

Opremanje otoka pristanišnom cestovnom infrastrukturom ostvarivat će se po Programu pomorsko-cestovnog povezivanja otoka s kopnom i međusobno, a povest će se u roku od 15 godina.

Kapilarna prometna infrastruktura (poljski, šumski i drugi gospodarski putovi) pomoću kojih se uređuju i koriste resursi otoka gradit će se sukladno Programu kapilarne prometne infrastrukturne, a ostvarit će se u roku od 15 godina temeljem programa.

Provođenjem Programa zdravstvene zaštite (u roku od 7 godina), Programa osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja (u roku od 7 godina), Programa proučavanja, zaštite i očuvanja prirodne i kulturne baštine, županijskih programa kulturne i športske aktivnosti utemeljene na otočnoj tradiciji, definirat će se temeljni ciljevi, pravci i dinamika razvitka društvenih djelatnosti i socijalne sigurnosti, osigurati izvori sredstava u cilju ostvarenja održivog otočnog razvitka i zadovoljavanja potreba pučanstva otoka Mljeta.

4. PRIJEDLOG INFRASTRUKTURNOG OPREMANJA NACIONALNOG PARKA

4.1. Promet (vidjeti grafički prilog)

Cestovni promet

Postojeće stanje

Cestovna mreža na području Općine Mljet sastoji se od dvije državne ceste (D120, Pomena - Polače - Sobra - Saplunara; D123, trajektna luka Sobra - D120) i dvije lokalne ceste (L69036, D120 - Goveđari - D120; L69037, Kozarica - Blato - D120).

Sveukupna dužina razvrstane cestovne mreže na području Općine Mljet prema podacima Hrvatske uprave za ceste, Tehnička ispostava Dubrovnik iznosi 54,31 km, od čega 46,38 km otpada na državne ceste, a 7,93 km na lokalne. Od ovih 54,31 km razvrstane cestovne mreže, 4,46 km je tucaničkim zastorom, i to nadržavnoj cesti D120, na dionici Kozarica - Saplunara, dok su ostale razvrstane prometnice na području Općine Mljet sa suvremenom kolničkim zastorom odnosno asfaltirane.

Okosnicu prometne mreže cijelog otoka Mljeta čini državna cesta D120 koja ima nekoliko uskih grla odnosno nerealiziranih dionica. Dionica Babino Polje je usko grlo koje se mora riješiti izgradnjom obilaznice isto kao i dionice koje prolaze kroz naselja Polače i Sobra, te dionica koja prolazi kroz naselje Maranovići gdje je zbog nerješene imovinsko pravnih problema širina prometnice samo tri metra a asfaltirana je tek 1996. godine. U najgorem je stanju dionica Korita - Saplunara koja postoji u profilu od 3 metra i to samo kao zemljani put.

Na području Nacionalnog parka Mljet najveći problem je dionica državne ceste D120 koja prolazi kroz područje naselja Polače. Na toj dionici cesta se sužava na 3 - 4 metra i ide između kuća i mora te čak prolazi kroz jedan luk rimske palače, po kojoj je naselje i dobilo ime, gdje se profil prometnice sužava na oko 2,75 m.

U drugoj polovici 1996. ponovno je asfaltirana dionica državne ceste D120 od Polača do odvojka lokalne ceste L69036 tako da je ta do sada stvarno problematična dionica sanirana. Pitanje završetka državne ceste D120 u naselju Pomena je dosta problematično obzirom da nije riješeno pitanje prometa u mirovanju, pa cesta završava pred hotelom Odisej u Pomeni zbog čega je u vrijeme normalnih sezona, prije domovinskog rata, bilo velikih problema sa parkiranjem vozila posjetitelja i okretanjem autobusa koji prometuje na redovnoj liniji između Pomene i Sobre.

Lokalna cesta L69036 (D120 - NP Mljet - Goveđari - D120) je također u lošem stanju i morala bi biti u okviru režima pojačanog održavanja da bi bila dovedena u normalno prometno stanje.

Na području Općine Mljet ne postoji ni jedna benzinska postaja već stanovnici Mljeta odlaze svojim plovilima u Korčulu ili Dubrovnik i opskrbljuju se većim količinama goriva za osobne potrebe što predstavlja veliku opasnost od požara za otok, uslijed nepravilnog skladištenja tog goriva. Snabdijevanje gorivom na otoku je veliki problem i trebalo bi ga što prije riješiti na zadovoljavajući način. Prijedloga postoji više, a najutemeljeniji su oni za benzinsku postaju uz trajektno pristanište u Sobri te u uvali Tatinica u zoni Nacionalnog parka Mljet, odnosno prijedlog u Prostornom planu Nacionalnog parka Mljet iz 1987. o lokaciji benzinske postaje u servisno-parkirnoj zoni iznad naselja Polače.

Smjernice

Cestovni prometni sustav na području Nacionalnog parka Mljet trebao bi biti poboljšán na dijelovima gdje postojeća cestovna mreža prolazi kroz naselja ili dolazi do njih.

Prolazak državne ceste kroz naselje Polače se rješava njezinim izmještanjem na više kote (južno od naselja) tako da se izbjegne prolaženje kroz luk rimske palače i da se dobije normalan profil koji sada ne postoji, a što predstavlja veliki problem za prometno povezivanje i normalno odvijanje života u naselju. Nakon izmještanja državne prometnice na području naselja Polače, prometnica uz more će se urediti na način da postane slijepa prometnica koja bi bila povezana sa državnom cestom sa istočne strane i koja bi završavala na dijelu rive koji se planira širiti tako da se dobije dio rive na koji bi mogli pristajati brodovi koji bi trebali dovoziti posjetioce na područje Nacionalnog parka i gdje bi se okretala vozila koja bi morala ući u ovaj dio naselja. Time bi se formirala i pješačka zona unutar arheološke zone.

Osim ovog problema na državnoj prometnici potrebno je riješiti i pitanje završetka u naselju Pomena gdje postoji problem rješavanja prometa u mirovanju. Planira se da državna prometnica završi na početku rive u Pomeni dok bi prije prvih kuća u Pomeni započela obilaznica koja bi išla iznad naselja na višim kotama sa njegove južne strane te se iza hotela Odisej spojila na novoprobijenu prometnicu do uvale Kulijer. Na ovaj način bi se promet izmjestio sa rive tako da više ne bi prolazio između mora i kuća te bi tako riva postala pješačka komunikacija sa ograničenim pristupom za motorna vozila. Nova obilaznica bi uz to što bi omogućila izmještanje prometa sa rive imala i uzdužno postavljeno 41 parking mjesto za osobna vozila, što će riješiti pitanje prometa u mirovanju za posjetioce dok se ne realizira centralno parkiralište u Polačama i uvede planirani prometni sustav za posjetioce na području Nacionalnog parka Mljet. Tako riva ostaje namijenjena prometu pješaka sa iznimnom mogućnošću korištenja iste za opskrbu i to samo u ranim jutarnjim satima.

Kolni pristup do sjevernog dijela Pomenske uvale ostvarivao bi se preko prometnice koja ide uz obalu i povezuje prometnicu u okviru nekadašnjeg

kampa Sikirica sa postojećom rivom u Pomeni s tim što bi po njoj prometala samo vozila stalnih stanovnika tog dijela naselja Pomena. Spoj na ovu novu prometnicu iz smjera bivšeg kampa bio bi stalno otvoren dok će onaj prema postojećoj rivi biti pod režimom ograničenog korištenja isto kao i riva (u ranim jutarnjim satima od 6 do 10 sati).

Servisno- tehničko-gospodarska parkirna zona ostaje iznad naselja Polače kako je bilo planirano i do sada sa 380 parking mjesta za osobna vozila i 16 parking mjesta za autobuse. Ovo parkiralište bi se moglo realizirati fazno ovisno o potražnji. Konačan oblik te kapacitet parking prostora će trebati odrediti u mjerilu 1:200, a pri projektiranju i izgradnji maksimalno se prilagoditi terenu.

Prometni režim, koji je planiran u Prostornom planu Nacionalnog parka Mljet iz 1987. se zadržava tako da jednodnevni ili višednevni posjetioци Nacionalnom parku moraju svoja vozila ostavljati na centralnom parkiralištu kad ono bude izgrađeno, a do svojih konačnih destinacija u okviru Nacionalnog parka ići vozilima Nacionalnog parka za prijevoz posjetilaca unutar Parka. Stalni stanovnici na području Nacionalnog parka parkirati će vozila kao i do sada uz svoje objekte što znači da će oni biti izuzeti iz ovog planiranog prometnog sustava.

Benzinska postaja koja bi trebala opsluživati cestovni i pomorski promet nalaziti će se u uvali Tatinica, i predstavlja objekt pod posebnim režimom korištenja.

Što se tiče pješačkih puteva oni su dimenzionirani prema intenzitetu korištenja, a osim toga i kao mogući protupožarni putevi. "Glavni " pješački putevi imaju širinu 3,5 m i uzdužni nagib max. 8% (izuzev oko Malog jezera gdje je uži i sa stepenicama). "Sporedni" pješački putevi imaju širinu oko 1 - 1,5 m. Niža razina putova, kao puteljci i staze, u Prostornom planu nije definirana nego prepuštena Upravi parka da ju definira prema potrebama i mikrosituaciji na terenu.

Mreža putova za pješake je organizirana tako da omogućí dolazak u sve predjele Parka odasvuda, i to tako da se glavnim putovima povežu one najatraktivnije zone Parka koje se najviše razgledaju, a da sporedni putovi omogućí detaljni i dulji obilazak Parka. Putevi osim toga služe i protupožarnoj zaštiti te povezuju sva važnija mjesta i privlačne točke. Njihova su čvorišta tako postavljena da ujedno predstavljaju i dobre točke orijentacije na kojima će biti postavljeni panoi s nacrtom Parka i putokazima, a da pri tome njihovi itinereri budu diferencirani obzirom na raspoloživo vrijeme uz selekciju onog što je najvažnije za razgledavanje u Parku. U slučaju Nacionalnog parka "Mljet", dovoljno je za jednodnevne posjetioce razlikovati poludnevni i cjelodnevni izlet. Za potrebe boravišnih turista, mreža je tako postavljena da oni mogu u toku nekoliko dana obilaziti različite predjele Parka, a da pri tome ne moraju imati previše "mrtvih šetnji" tj. prečesto prolaziti već pređenim putovima da bi stigli do jednog novog područja.

Sastavni dio mreže pješačkih putova su također i ceste Polače-Pristanište, Jarište-Pomena i Jarište-Borovac te ulaz u Nacionalni park-Polače.

Posebni je problem za pješački obilazak zone jezera pomanjkanje mosta preko ulaza u Veliko jezero i Solinskog kanala. Tu je nekada postojao mali kameni most koji je bio srušen prilikom proširenja i produbljenja. Most je na tom mjestu

neophodna veza između dviju obala Velikog jezera. Južna je obala skoro dva puta dulja u razvijenoj liniji od sjeverne, a sa sjeverne obale dolaze svi posjetioci. Teško je od Pristaništa ili od Malog mosta poduzeti šetnju allerretour oko Velikog jezera južnom stranom jer je to već prilična pješačka tura za koju jednodnevni posjetioci nemaju uopće vremena. Most bi taj obilazak znatno skratio i osim toga omogućio kružnu šetnju oko Velikog jezera bez iscrpljivanja. Time će se postići i veća disperzija posjetilaca u zoni jezera i biti će odtorečena sjeverna obala Velikog jezera.

Nekoliko pokušaja uspostavljanja mosta preko ulaza u Veliko jezero ostalo je bez rezultata jer su projekti bili uvjetovani rezoniranjem - ako je već učinjena ekološka šteta proširenjem ulaza neka se to onda barem iskoristi za neku korist, a ta bi bila da u jezero može ući vatrogasni čamac. To je povlačilo podizanje nivelete mosta na određenu visinu, time i njegovu veću duljinu i težu konstrukciju, a time opet njegovu neprihvatljivost za taj ambijent. Međutim, nije potrebno da vatrogasni čamac uđe u jezero jer se gašenje požara u krugu jezera može obaviti isto tako s kružnog puta oko jezera mobilnim kompresor-pumpama koje crpu vodu iz jezera i gase požar u zoni obale. Osim toga, ako je potreban i vatrogasni čamac, bolje je da bude stacioniran u jezeru. No u svakom slučaju most se mora moći dignuti bez većih radova.

Pomorski promet

Postojeće stanje

Pomorski promet je jedini vid prometa koji povezuje Općinu Mljet sa ostalim dijelovima Republike Hrvatske.

Ova prometna grana je zastupljena sa jednom trajektnom linijom koja ide iz Dubrovnika do trajektnog pristaništa u Sobri, i ima jedan polazak dnevno iz svakog pravca i to ujutro iz Sobre, a poslijepodne iz Dubrovnika.

Veliki problem ove trajektne linije je mali broj polazaka što se jedino može riješiti izgradnjom trajektnog pristaništa u uvali Prapratno na Pelješcu te uspostavljanjem nove trajektne veze Prapratno - Sobra gdje bi bilo moguće uvesti veći broj polazaka u svakom pravcu dnevno obzirom na malu međusobnu udaljenost između ova dva trajektna pristaništa (samo 9 km).

Osim ove trajektne veze otok Mljet ima vezu sa Dubrovnikom, Splitom i Rijekom preko brze pruge Dubrovnik - Split - Rijeka koja pristaje u Sobri van sezone jednom tjedno a u sezoni do tri puta tjedno.

Prije uvođenja ove trajektne veze Dubrovnik - Sobra, otok Mljet je bio povezan trajektnom vezom Trstenik - Polače i brodskom vezom Dubrovnik - Elafiti - Mljet koja je pristajala na Mljetu u lukama Okuklje, Sobra, Kozarica i Polače s tim da je ova linija imala jedan polazak dnevno iz svakog pravca dok je trajektna veza imala do pet polazaka dnevno u svakom pravcu. Ukidanjem ove brodske veze odnosno njezinim skraćivanjem tako da sada ona ide od Dubrovnika do Elafita, luke Okuklje, Kozarica i Polače ostale su bez ikakve brodske veze što ih je uveliko izoliralo od ostalih dijelova Županije. Time su luke Okuklje i Kozarica zbog svojih skoro nikakvih cestovnih veza sa ostalim dijelovima samog otoka

Mljeta ostale gotovo odsječene od svijeta odnosno bez ikakve veze javnim prijevozom sa bilo kojim dijelom otoka Mljeta, odnosno Županije i Države.

Dakle, bilo bi neophodno ponovo uvesti brodsku liniju koja bi povezivala luke Polače, Kozarica, Sobra i Okuklje sa gradom Dubrovnikom kao direktna veza sa barem jednim polaskom dnevno u svakom pravcu.

Na području Općine Mljet prema Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije (NN 96/96) postoji 7 luka lokalnog značaja. To su luke Kozarica, Okuklje, Polače, Pomena, Prožura, Saplnera i Sobra. Od tih 7 luka lokalnog značaja dvije se nalaze na području Nacionalnog parka "Mljet" i to luke Polače i Pomena.

Prema evidenciji Lučke kapetanije Dubrovnik, na području Općine Mljet imamo devet luka i lučica (Pomena, Polače, Tatinica, Kozarica, Sobra, Zaglavac, Prožurska luka, Okuklje i Saplnara):

- Pomena: operativna obala dužine 28 m sa gazom 4,7 m te operativna obala dužine 108 m sa gazom od 2,5 m ,
- Polače: operativna obala dužine 8 m sa gazom 5,2 m i operativna obala dužine 60 m sa gazom od 1,2 m ,
- Tatinica: operativna obala dužine 20 m sa gazom od 1,0 m ,
- Kozarica: operativna obala na lukobranu ukupne dužine 61 m sa gazom od 3,8 m na glavi lukobrana i gazom od 3,6 m na unutarnoj strani lukobrana ,
- Sobra (naselje): operativna obala dužine 60 m sa gazom od 2 - 4 m ,
- Zaglavac (trajekt u uvali Sobra): operativna obala dužine 94,5 m sa gazom od 5,5 m ,
- Prožurska luka: operativna obala dužine 8 m sa gazom od 4,2 m ,
- Okuklje: operativna obala dužine 32 m sa gazom od 3,6 m ,
- Saplnara: operativna obala dužine 11 m sa gazom od 2,4 m .

Od ovih devet luka i lučica njih tri se nalaze na području Nacionalnog parka Mljet (Pomena, Polače i Tatinica) i sve do Domovinskog rata luke Polače i Pomena bile su glavni ulaz na otok obzirom na trajektu vezu koja je povezivala Trstenik na Pelješcu i Polače na Mljetu te brodske veze Dubrovnik - Elafiti - Mljet koja je polazila iz Polača. Također zbog toga što je luka Pomena bila glavna luka za prijem plovila koja su dovozila turiste na područje Nacionalnog parka Mljet kao najatraktivnijeg i najposjećenijeg dijela otoka.

U luci Polače trajektna linija Trstenik - Sobra je stvarala velike probleme zbog nedostatka manevarskog prostora na području operativne obale ove luke te zbog toga što je nepotrebno dovodila promet za cijeli otok na područje Nacionalnog parka što sa aspekta zaštite prirode nije bilo dopustivo.

Smjernice

Ovim Prostornim planom Nacionalnog parka Mljet planira se proširenje rive u naselju Polače na način da se izgradi nova riva od mula, na kojeg je prije pristajao brod za Dubrovnik, prema istoku u dužini od 100 m tako da bi se

dobila operativna obala na koju bi pristajali brodovi koji će dovoziti posjetitelje na područje Nacionalnog parka. Zbog neposjedovanja točnih karata dubina, ostavljeno je da se nakon točnog utvrđivanja dubina u uvali Polače priđe projektiranju operativne obale koja bi imala u dužini od 100 m gaz od 6 m. Ovo proširenje operativne obale u naselju Polače, koje je inače glavni pomorski ulaz u Nacionalni park, omogućilo bi i to da luka u Polačama ostane rezervna luka za pristajanje trajekta na otok Mljet (kao pričuva za trajektno pristanište u Sobri). Uređenje obale na području Polača ne bi završilo samo širenjem ovog prije navedenog dijela obale već se planira urediti cijelu obalu do Debele Ponte tako da se stvore uvjeti za organizirano vezivanje plovila kako samih stanovnika Polača koji to već čine sada, tako i gostiju nautičara koji dolaze na ovo područje, a što do sada nije bilo organizirano pa nije bila moguća naplata pristojbi ni kontrola tih plovila gostiju. Na području uvale Polače trebalo bi ovu novouređenu rivu od nove operativne obale do Debele ponte infrastrukturno opremiti (struja, voda, telefon priključci) tako da se mogu pružati usluge kvalitetnog višednevnog veza nautičarima.

Uvođenjem novog načina povezivanja Mljeta samo preko trajekta koji polazi iz Dubrovnika i ide do trajektnog pristaništa u Sobri tj. ukidanjem broda koji je svakodnevno povezivao Mljet (Okuklje, Sobru, Kozaricu i Polače) i Elafite sa Dubrovnikom, luke Okuklje i Kozarica ostale su gotovo odsječene od svijeta jer su kolne prometnice koje idu do njih u dosta lošem stanju. Ta je brodska veza bila zgodna za stanovnike Mljeta koji nemaju svoja vozila i čija su mjesta bila brodom vezom povezane sa Dubrovnikom, a što je sada dosta teže kada je otok povezan samo ovom jednom vezom sa kopnom te bi bilo uputno razmotriti njeno ponovno uvođenje. Važno je napomenuti da je za pitanje kvalitetnijeg trajektnog povezivanja otoka, neophodno izgraditi trajektno pristanište u Prapratnom na Pelješcu tako da se može realizirati optimalna trajektna veza između Mljeta i kopna (Prapratno - Sobra) što će još više potencirati potrebu za uspostavljanjem brodske veze između Mljeta i Dubrovnika, a što je važan preduvjet u težnji za olakšavanjem života na otoku (kako se i planira realizirati kroz Zakon o otocima). Obzirom na udaljenost od samo pet nautičkih milja između Sobre i Prapratnog nova trajektna linija će povezati više puta dnevno Mljet i kopno i tako stvoriti optimalnu trajektnu vezu.

Planira se i uređenje sjevernog dijela obale u uvali Pomena tako da se dobije uređena riva na kojoj će stalni stanovnici Pomene i nautičari-posjetioci Nacionalnog parka vezivati svoja plovila. Zbog jakog udara vjetera u uvali Pomena potrebno je izvršiti ispitivanje maritimnih uvjeta u uvali, te nakon toga graditi gatove koji bi trebali ublažavati udar vjetera u uvali. Ovaj dio Pomenske uvale sada je potpuno neuređen i kao takav u najvećem dijelu neupotrebljiv za privez plovila.

U uvali Pomena neće biti moguće vezivati jahte nautičara i preko noći već se predviđa njihov noćni vez na sidrištu organiziranom uz južnu obalu otočića Pomeštak.

Unutar temeljnog fenomena odnosno na mljetskom Velikom jezeru i u Solinskom kanalu promet plovilima dozvoljen je samo za plovila stalnog stanovništva naselja Goveđari, naselja uz Veliko jezero te plovila Nacionalnog parka Mljet. Privez ovih plovila vrši se na postojećim rivama u Solinama, Pristaništu, Babinim kućama, Njivicama i otočiću Sv. Marija.

Zračni promet

Smjernice

Na području otoka Mljeta zračni promet nije uopće zastupljen. Ovim Prostornim planom planirana je izgradnja jednog helidroma u okviru servisno-tehničko-gospodarske parkirne zone iznad naselja Polače koji bi pokrивao područje Nacionalnog parka te helidroma za srednje letjelice za hitnu evakuaciju ozlijeđenih osoba na brdu Veliki Planjak. Ovim Planom razmatrano je i pitanje lociranja manje zračne luke sa travnatom pistom na području otoka Mljeta, ali nakon razmatranja prostornih mogućnosti za smještaj zračne luke na otoku i prometnih potreba došlo se do toga da je najbolje rješenje za otok Mljet izgradnja helidroma na području Nacionalnog parka, te u blizini naselja Babino Polje. Kada se južni dio otoka izgradi na nivou ostalih dijelova biti će potrebno izgraditi heliodrom i na području Saplunare s čim bi se kompletno pokrile potrebe cijelog Mljeta za kvalitetnim zračnim povezivanjem sa ostalim dijelovima Republike Hrvatske.

Radio-difuzni sustav veza (vidjeti grafički prilog)

Postojeće stanje

Prema podacima Hrvatske radio televizije na području Nacionalnog parka Mljet postoji jedan pretvarač kod naselja Goveđari na nadmorskoj visini od 125 m na lokaciji E 17° 22'29", N 42°47'08". Visina stupa TV pretvarača je 20 m. Kanali na kojima radi su K - 11 i K - 36 sa snagom od 2 x 0,4 W. Zona koju servisira ovaj uređaj jest područje naselja Goveđari i Polače.

Smjernice

Na području Nacionalnog parka Mljet, prema Hrvatskoj radio televiziji ne planira se izgradnja novih TV pretvarača već samo ugradnja uređaja za treći TV program na postojeći TV pretvarač u Goveđarima. Naselje Pomena je loše pokriveno signalom radio-difuznog sustava veza pa bi bilo potrebno planirati izgradnju jednog TV pretvarača u zoni naselja Pomena koji bi riješio taj problem. (Najbolja lokacija je na otoku Pomeštak).

Telekomunikacijski sustav veza i sustav pošta

Postojeće stanje

Općina Mljet, odnosno otok Mljet je područje koje u telekomunikacijskom smislu pokriva TKC Dubrovnik. Na području Nacionalnog parka Mljet postoji jedan

komutacijski čvor automatska telefonska centrala Goveđari (digitalna AXE - 10 RSS) kapaciteta 255 priključaka od kojih je 122 iskorišteno (podaci iz travnja 1997.) Na ostalom dijelu otoka postoje još dvije centrale jedna u Babinom Polju i druga u Maranovićima. Iz ovoga je vidljivo da je centrala u Goveđarima izgrađena u najsuvremenijoj digitalnoj tehnici što podržava sve zahtjeve iz područja telekomunikacijskih usluga, sa mogućnosti povećanja kapaciteta shodno potrebama.

Navedene centrale su po hijerarhijskom ustroju povezane na glavnu centralu Dubrovnik, radio relejnim sustavom (ATC Babino Polje i ATC Maranovići), te podmorskim optičkim kabelom (ATC Goveđari) položenim između otoka Mljeta (Rt Goli) i otoka Korčula (ATC Korčula).

Osnovna infrastruktura u smislu povezivanja postojećih telekomunikacijskih čvorova je podijeljena između radio relejnog prijenosa, koji podržava digitalni radio-relejni uređaj, kapaciteta 120 istovremenih telefonskih kanala (razgovora) u funkciji na relaciji zgrada ATC Babino Polje - RR stanica Uljenje (Pelješac) te podmorskih optičkih kabela kapaciteta 24 vlakna položenih između Rta Goli i otoka Korčula (ATC Korčula) te uvale Osoje i Trstenika (Pelješac - RR stanica Uljenje).

Mjesne telefonske mreže, odnosno pretplatnički kabelski razvodi, pripadajućih centrala su izvedeni kao podzemni i zračni, u kapacitetu koji udovoljava trenutnim potrebama.

Na području Nacionalnog parka postoji jedan poštanski ured i to u Goveđarima (20 226 Goveđari). Hrvatske pošte i telekomunikacije Direkcija pošta - Centar pošta Dubrovnik ne planira otvaranje novih poštanskih ureda na području Općine Mljet.

Smjernice

Osnovni zadatak u narednom periodu je osigurati najkvalitetnija povezivanja telefonskih centrala otoka sa nadređenom centralom Dubrovnik. U tu svrhu nastaviti će se započeti radovi na polaganju podzemnog optičkog kabela preko otoka, što podrazumijeva povezivanje dvaju krajnjih točaka otoka Rta Goli (zapad otoka) i Rta Gruj (istok otoka) sa budućim podmorskim kabelom što će povezivati Mljet, Elafitske otoke sa Dubrovnikom. Takav sustav povezivanja telefonskih centrala "sa dvije strane" (Korčula i Dubrovnik), odnosno "komunikacija u prstenu" osigurati će potpunu sigurnost odvijanja telekomunikacijskog prometa.

Planira se kontinuirana izmjena zračno postavljenih kablova, kako u dijelu mjesne telefonske mreže, tako i u dijelu pretplatničkog telefonskog priključka sa podzemnim, te po potrebi proširenje kapaciteta telefonske centrale Goveđari.

U slučaju potrebe na planirani optički kabel moći će se jednostavno priključiti nove telefonske centrale.

Ovakav program će biti realiziran u potpunosti uskoro dvije godine (do kraja 1999.) i zadovoljiti će sve potrebe na ovom području te osigurati primjerenu telekomunikacijsku uslugu.

4.2. Vodoopskrba

Postojeće stanje

Mljet nema površinskih vodenih tokova, a izvori su neznatnog kapaciteta. Osim slabe izdašnosti većina ih je s velikim sadržajem klorida. Salinitet je daleko iznad dozvoljene granice, te je voda neupotrebljiva za piće. Kaptirani izvori nisu u stanju zadovoljiti ni minimalne potrebe stanovništva. Poznatiji izvori su izvor kod Rimske palače u Polačama, Vrbovica u Goveđarima, Vilinsko vrelo u Kneže polju, Vodice kod Babinog Polja, međutim u sušnom razdoblju kapacitet im padne na nekoliko litara u minuti. Istražnim bušotinama u Goveđarima i Blatskom polju pronađene su količine vode koje samo dijelom mogu pokriti potrebe za vodom.

Vodom sa kaptiranog vrela u Polačama puni se vodosprema smještena uz pristanište za opskrbu jahtaša i putnika. Sa izvora Vrbica kod Goveđara puni se vodosprema kapaciteta 1000 m³. Voda iz vodospreme se koristi za opskrbu otočića Sv. Marije, zdravstvene stanice u Goveđarima i punjenje privatnih cisterni u Babinim Kućama.

Stanovništvo se u Nacionalnom parku, kao i na čitavom otoku, opskrbljuje vodom iz individualnih cisterni prikupljanjem kišnice ili koriste vodu iz autocisterni tijekom sušnog, ljetnog razdoblja. Za dobavu vode u objekt koriste se pumpama, hidroforima ili ručno.

U Pomeni su izgrađene vodospreme kapaciteta 2 x 200 m³ i 2 x 300 m³, na lokaciji Sikirice, na koti 51 m.n.m., za opskrbu hotela "Odisej". Punjenje vodosprema se obavlja brodovima vodonoscima preko tlačnog cjevovoda. U isti rov sa tlačnim cjevovodom postavljen je i gravitacijski cjevovod za opskrbu hotela i bivšeg kampa "Sikirica".

Način vodoopskrbe ni u kojem slučaju ne zadovoljava, naročito u novije vrijeme sa razvitkom turizma i podizanjem higijenskog standarda stanovništva.

Prema Prostornom planu Nacionalnog parka potrebne količine vode, koje su procijenjene sa $Q_{max\ dn} = 1.444.700$ l/d, moguće je osigurati samo spajanjem otoka podmorskim cjevovodom na vodovod Pelješac - Korčula - Mljet ili dovoženjem brodovima cisternama. Crpnom stanicom u Pomeni će se voda iz podmorskog cjevovoda ili brodova vodonosaca tlačiti u vodospremu u Pomeni, a odatle uz potrebno prepumpavanje zbog terenskih uvjeta u vodospreme u Goveđarima i u Polačama. Kapacitet postojećih vodosprema u Pomeni i Goveđarima je po 1000 m³, dok je kapacitet novoplanirane vodospreme u Polačama 320 m³. Vodovodni sustav je predvišen i za gašenje požara u Nacionalnom parku. Protivpožarni hidranti će se postaviti na maksimalnom razmaku od 90 m u naseljenim predjelima, a u šumskim predjelima na razmaku od 70 m. Protivpožarna hidrantska mreža će se definirati posebnom studijom i u skladu sa planom protivpožarne zaštite.

Ovim Planom se ne ostavlja mogućnost vodoopskrbe ostalog dijela otoka iz novoplaniranog vodoopskrbnog sustava odnosno ne predviđa se nastavak glavnog cjevovoda izvan područja Nacionalnog parka.

Smjernice (vidjeti grafički prilog)

Vodoopskrbni sustav je planiran u skladu sa elaboratom "Analiza i ocjena rješenja mogućnosti vodoopskrbe otoka Mljeta", Građevinski institut Zagreb, 1989. g. Elaborat je izrađen zbog neusuglašenosti Prostornog plana Općine Dubrovnik ("Službeni glasnik općine Dubrovnik" br. 12/86) i Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet ("Narodne novine" br. 13/87) u dijelu infrastrukture i primjedbi Republičkog zavoda za zaštitu prirode na Prostorni plan općine Dubrovnik i izvedbeni projekt "Vodoopskrbni sustav otoka Mljeta", Građevinski institut Zagreb, 1987. glede vođenja glavnih cjevovoda po Nacionalnom parku, mjesta izlaska podmorskog cjevovoda regionalnog vodovoda Neretva - Pelješac - Korčula na otok i lokacija vodovodnih objekata budući se nije vodilo računa o zaštiti vrijednog područja Nacionalnog parka.

Predloženim rješenjem predviđa se polaganje cjevovoda postojećim i planiranim cestama i šetnicama. Centralna distribucijska vodosprema otoka, zapremine 1500 m³, predvišena izvedbenim projektom vodoopskrbe na vrhu Brakove glavice se ukida zbog smještaja na najistaknutijoj točki Nacionalnog parka, neprihvatljivoj sa stajališta zaštite prirode. Umjesto nje, planira se izgradnja distribucijskih vodosprema za Nacionalni park i istočni dio otoka na nižim kotama, ali na manje izloženim položajima.

"Analizom i ocjenom rješenja mogućnosti vodoopskrbe otoka Mljeta" su razrađena četiri mjesta za priključak podmorskog cjevovoda za opskrbu otoka: uvala Zaklopita, uvala Bijela, uvala Liskanje i rt Posušni glavat. Razmatranjem varijanti s obzirom na zaštitu prirode i gospodarski kriterij povoljnije su se pokazale lokacije u uvali Bijela i uvali Zaklopita na koju je već doveden podmorski cjevovod i koja je prihvaćena ovim rješenjem.

Kopneni dio glavnog opskrbnog cjevovoda će se od izlaza podmorskog cjevovoda do odvojka za distribucijsku vodospremu Nacionalnog parka voditi trasom buduće šetnice. Vodosprema je zapremine 800 m³ i smještena je na neupadljivoj poziciji uz regionalnu cestu kod Goveđara, na padini brda Straža, sa kotom dna 110 m.n.m., a služiti će za opskrbu svih naselja u Nacionalnom parku preko lokalnih vodosprema. Trasa glavnog cjevovoda vodi dalje regionalnom cestom do Polača, te trasom buduće obilaznice Polača, istočnim rubom Polačinog polja i trasom Švicarskog puta do distribucijske vodospreme istočnog dijela otoka. Voda iz distribucijske mreže će se preko crpne stanice "Kneže polje" prebacivati u vodospremu "Planjak", glavnu vodospremu otoka.

Naselje Pomena će se opskrbljivati iz postojeće vodospreme "Sikirica" preko postojeće vodoopskrbne mreže koju treba proširiti za opskrbu stanovništva i javnih sadržaja.

Naselje Polače će se opskrbljivati iz novoplanirane vodospreme kapaciteta 300m³ koja će se izgraditi na padini brda istočno od buduće servisne zone, na koti 70 m.n.m. Vodovodna mreža je zamišljena kao prstenasta zbog sigurnosti opskrbe i stabilnosti tlaka u mreži.

Goveđari će se opskrbljivati preko postojeće vodospreme u naselju. Ogranak cjevovoda za Goveđare će se produžiti za Mali most, uvalu Priježba, Babine Kuće, Pristanište i Soline.

Na cjevovodima je potrebno predvidjeti protivpožarne hidrante. Razvod hidrantske mreže za gašenje požara i količine za gašenje će se utvrditi posebnom studijom i planom protivpožarne zaštite.

4.3. Odvodnja otpadnih voda

Postojeće stanje

Naselja u Nacionalnom parku nemaju riješenu odvodnju ni oborinskih, ni fekalnih voda.

Oborinske vode se odводе u niže zone, u more ili teren, površinski ili otvorenim kanalima.

Sanitarne otpadne vode se iz objekata deponiraju u septičke jame ili se ispuštaju direktno u more ili teren. Jame su redovito propusne i većinom bez zidanog dna, tako da tekući dio fekalnih voda upija tlo i konačno odlazi u more. Hotel "Odisej" i bivši kamp "Sikirica" imaju preljevne jame za otpadne vode sa kraćim podmorskim ispustom. Posljedica ovakvog stanja je zagađivanje mora. Stanje je najteže na Velikom i Malom jezeru koji su ugroženi osim otpadnim vodama iz septičkih jama stambenih objekata u Babinim Kućama, Goveđarima, Pristaništu, Solinama i otpadnim vodama sa otočića Sv. Marije koje se putem kratkog ispusta upuštaju bez pročišćavanja u jezero.

Smjernice (vidjeti grafičke priloge)

Ovim Prostornim planom Nacionalnog parka Mljet uz malu modifikaciju se zadržava koncepcija odvodnje otpadnih voda iz Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet", 1987. Rješenje odvodnje se prema Prostornom planu Nacionalnog parka Mljet daje u dvije varijante:

1. varijanta

Planiran je zajednički sustav odvodnje otpadnih voda Goveđara, Pristaništa, Babinih Kuća i Njivica sa otpadnim vodama Pomene. Prikupljene otpadne vode naselja uz jezera se putem dugog gravitacijskog cjevovoda transportiraju u Pomenu, gdje će se nakon tretiranja na zajedničkom uređaju za čišćenje ispuštati dugim podmorskim ispustom u otvoreno more. Otpadne vode otočića Sv. Marija će se preko vlastitog sustava prebacivati u otvoreno more s južne strane otoka.

2. varijanta

Naselja uz jezera će imati odvojeni sustav odvodnje od naselja Pomene. Otpadne vode Goveđara, Pristaništa, Babinih Kuća i Njivica će se nakon pročišćavanja na uređaju za čišćenje u Pristaništu podmorskim kolektorom položenim po dnu Velikog jezera i preko prijevoja Kavalo kopnenim vodom odvesti do podmorskog ispusta kojim će se ispuštati u otvoreno more s južne strane. Otpadne vode otočića Sv. Marija će se nakon čišćenja, vlastitim podmorskim i kopnenim tlačnim cjevovodima odvesti do dozažnog bazena na

prijevoju Kavalo i preko podmorskog ispusta zajedno sa otpadnim vodama naselja uz Veliko jezero ispuštati u podmorje.

Idejnim rješenjem "Odvodnja otpadnih voda Nacionalnog parka Mljet", Inženjerskog projektnog zavoda Zagreb, 1991. g. izvršeno je preispitivanje varijanti. Pokazalo se da su troškovi izgradnje i pogona u svim varijantama gotovo isti.

Prostornim planom Nacionalnog parka 1987. prednost je data 1. varijanti koja je dalje grafički razrađena, dok je Republički zavod za zaštitu prirode zastupao 2. varijantu.

Ovim Prostornim planom daje se prednost 1. varijanti, radi spoznaja vezanih za ekološku osjetljivost/sigurnost jugozapadnog obalnog mora otoka Mljeta, s tim da se i otočić Sv. Marija priključi na zajednički sustav odvodnje.

Naime, podmorskim ispustom bi se po drugoj varijanti, otpadne vode naselja uz Veliko jezero i otočića Sv. Marija ispuštale sa jugozapadne obale otoka koje je izuzetno osjetljivo područje radi:

- mogućnosti dospjeća zagađenja na obalu kod pojave "upwellinga" karakterističnog za duboku južnojadransku kotlinu. Pojava se javlja povremeno tijekom ljeta kada se duboke hladne vode podižu u površinski sloj uz samu obalu otoka.
- podvodne litice na mjestu ispusta su bogato razvedene s brojnim podvodnim pukotinama, polušpiljama i špiljama, stanište su specifičnih organizama otvorenih područja južnog jadrana. Klifovi predstavljaju idealne lokacije za ronjenje i snimanje podvodnim fotoaparatom i kamerama.
- mogućnosti dospjeća zagađenja od otpadnih voda u jezera budući uski kopneni pojas na mjestu ispusta, izgrađen od propusnog vapnenca, ne predstavlja barijeru cirkulaciji između Velikog jezera i otvorenog mora.

Batimetrijsko morfološki odnosi za polaganje podmorskog ispusta zajedničkog sustava u Pomeni su povoljni. Otpadne vode bi se ispuštale u otvoreno more preko ispusta dužine oko 2000 metara na dubinu oko 80 metara, te bi zadovoljio mehanički stupanj pročišćavanja na uređaju za čišćenje. Točna duljina ispusta i dubina na difuzoru bi se utvrdila tek nakon potrebnih oceanografskih istraživanja tako da se zadovolji zahtjevani standard kvalitete mora za kupanje u obalnoj zoni (do udaljenosti od 300 metara od obale).

Mikrolokacija uređaja za čišćenje i ulaza ispusta u more je predviđena izvan naselja, uz planiranu obalnu šetnicu sjeveroistočno od Pomene, zbog mogućih nepovoljnih utjecaja na okoliš (neugodni mirisi, buka, insekti).

Naselje Polače će se također obuhvatiti kanalizacijom. Jedna mogućnost je vlastiti kanalizacijski sustav sa uređajem za čišćenje i ispustom otpadnih voda u otvoreno more. U svrhu izrade projektne dokumentacije potrebno je, kao i za ostala područja, izvršiti istraživačke radove (geološke, hidrogeološke, oceanografske...).

Druga mogućnost je da se zajedničkim sustavom odvodnje iz prve varijante prihvate i otpadne vode Polača, čime bi se dobio jedinstveni kanalizacijski sustav cijelog Nacionalnog parka, što je i prikazano na grafičkom prikazu I varijante.

Otpadne vode naselja Soline i plažnih objekata na lokacijama Mali most i uvala Priježba zbrinjavati će se prikupljanjem u nepropusne sabirne jame koje bi se redovito praznile na uređaju za čišćenje u Pomeni.

Otočić Sv. Marija bi se cjevovodom položenim po dnu Velikog jezera priključio u Pristaništu na kanalizacijski sustav Nacionalnog parka.

Za konačan odabir načina (varijante) odvodnje mjerodavna je prihvatljivost sustava s obzirom na okoliš, što treba utvrditi u postupku procjene utjecaja na okoliš, a na temelju studije utjecaja na okoliš za što postoji i zakonska obveza.

Oborinske vode u Pomeni i Polačama će se putem kratkih gravitacijskih kolektora najkraćim putem odvoditi do obale, te nakon mehaničkog tretmana kratkim ispustima upuštati u more.

Budući se radi o izuzetno vrijednom krajobrazu Nacionalnog parka svi kanalizacijski cjevovodi bi se vodili u trupu postojećih i planiranih prometnica i šetnica, dok bi se kanalizacijski objekti izveli podzemno i skriveni su u vegetaciji.

Zaštita voda i mora

Ocjena postojećeg stanja sa smjernicama Plana

Akvatorij Nacionalnog parka Mljet pripada I i II kategoriji obalog mora.

Uredbom o kategorizaciji mora i vodotoka ("Narodne novine" br. 15/81) obalno more pripada II kategoriji obalnog mora, a zagađenja su vezana za uvale Polače i Pomena, te Veliko i Malo jezero.

Glavni zagađivači s kopna su otpadne vode naselja i turističkih objekata. Otpadne vode se skupljaju u propusne jame odakle podzemom cirkulacijom, budući se radi o krškom terenu, dospjevaju u more. Hotel Odisej i bivši kamp Sikirica imaju samo preljevne jame i kratke ispuste kojima zagađenja izravno dospjevaju u akvatorij Pomena. Najveće je zagađivanje Velikog i Malog jezera i to od otpadnih voda naselja Babine Kuće, Pristanište, Goveđari i Njivice, a posebice od otočića Sv. Marija odakle se otpadne vode bez ikakva pročišćavanja kratkim ispustom upuštaju u jezero. Zagađenost se potvrđuje redovitom kontrolom mora u Pomeni ispred hotela Odisej i u Pristaništu na Velikom jezeru, a u skladu sa Uredbom o standardima kakvoće mora na morskim plažama ("Narodne novine" br. 33/96).

Zagađenja su moguća i na drugim područjima opterećenim otpadnim vodama (Soline, Tatinica).

Realizacijom planiranog vodoopskrbnog sustava otoka Mljeta bez provođenja mjera zaštite, stanje zagađenosti bi se višestruko pogoršalo.

Jedino ispravno rješenje je izgradnja odvodnog sustava Nacionalnog parka sa pročišćavanjem otpadnih voda i ispuštanjem na dovoljnu udaljenost u more. Istraživački radovi i prethodne studije trebale bi odrediti način zbrinjavanja mulja, sa uređaja za čišćenje, te ispitati mogućnost njegovog korištenja u poljoprivredi i šumarstvu. Prioritet za odvodnju otpadnih voda daje se izgradnji kanalizacijskog sustava za naselja uz Veliko jezero, otočić Sv. Marija i Pomenu.

Do zagađenja voda u jezerima dolazi i sa otvorenog mora. Ulaz u Veliko jezero u dnu zaljeva Soline okrenut je jugoistoku pa jugo, naročito zimi, unosi kruti plutajući otpad i različita ulja i naftu s otvorenog mora koja se lijepi po obalnom kamenju, prekrivajući ga mjestimice crnim naslagama.

Potrebno je istaknuti mogućnost incidentnih događanja zbog havarija brodova, havarija na kanalizacijskim sustavima, te pojava naftnih mrlja. Stoga bi plovni put teretnih brodova iz stranih luka trebao ići vanjskom stranom otoka Lastova i Sušca, te između otoka Visa, Hvara i Korčule.

Zbog zatvorenosti uvala javljaju se onečišćenja od izletničkih brodova i jahti koji pristaju u Pomeni i Polačama. Posebice je ovo izraženo u Lundini, najzatvorenijem dijelu uvale Polače gdje se prema istraživanjima Instituta za oceanografiju i ribarstvo - laboratoriji Dubrovnik u ljetnom razdoblju uspostavlja poseban režim strujanja. Voda u unutarnjem dijelu uvale Polače najvjerojatnije kruži te nema značajnije izmjene sa vanjskim morem. Otpadne vode, ulja i kruti otpaci na taj način ostaju u zaljevu. Stoga se ovdje ne bi trebalo dozvoliti dulje zadržavanje ni sidrenje plovila.

Izuzetnu pozornost treba posvetiti zaštiti podzemnih voda, čija kvaliteta po Uredbi o kategorizaciji vodotoka ("Narodne novine" br. 15/81) mora biti I kategorije, kako zbog korištenja u vodoopskrbi (Vrbovica kod Goveđara, Blatsko polje, Blatina kod Sobre), tako i s obzirom na kvalitetu pedosfere i vegetacijskog pokrivača. Za slijevno područje Blatskog polja i Blatine kod Sobre, lokacijama budućih crpilišta, odakle će se koristiti nakon prethodne desalinizacije voda za opskrbu naselja Blato i Sobra, potrebno je izraditi hidrogeološku studiju "Zone sanitarne zaštite izvorišta" kojim će se utvrditi zaštitne zone i režimi zaštite.

Sanacija postojećeg stanja, zaštita mora i voda će se postići;

- izgradnjom kanalizacijskih sustava Nacionalnog parka sa uređajima za čišćenje i podmorskim ispustima kojim će se ispuštati pročišćene otpadne vode u otvoreno more;
- izgradnjom uređaja za predtretman otpadnih voda servisa, garaža, radionica, hotela i restorana prije upuštanja u javnu kanalizaciju;
- obradom zagađenih oborinskih voda sa parkirališta (Polačino polje) na bazenu za bistrenje prije upuštanja u oborinsku kanalizaciju;
- poduzimanje mjera za sprječavanje incidentnih zagađenja;
- postavljanjem plutajuće brane kod Solina na ulazu Veliko jezero;

- organiziranjem prikupljanja otpadnih voda, otpadnih ulja i krutog otpada sa brodova;
- sanacijom divljih odlagališta krutog otpada i uređenjem sanitarne deponije koja bi zadovoljavala sve elemente zaštite okoliša;
- ostvarivanjem sanitarne zaštite izvorišta;
- izvedbom objekata koji mogu biti izvor zagađenja (benzinska postaja, servisi, parkirališta, groblja, sanitarni čvorovi na plažama) u skladu s zahtjevom očuvanja voda i mora;
- organiziranjem prikupljanja krutog otpada na kupalištima;
- izradom katastra zagađivača da bi se moglo pratiti stanje okoliša i kontrolirati zagađenja;
- bakteriološkom kontrolom mora na javnim kupalištima.

4.4. Zaštita od požara

Smjernice

Prostornim planom Nacionalnog parka Mljet se prihvaćaju smjernice protupožarne zaštite iz elaborata "Procjena ugroženosti od požara", izrađivač "Protection" Umag, 1998.g.

Prostornim planom se daju samo opće smjernice zaštite od požara. Detaljne mjere zaštite su utvrđene Planom zaštite od požara Nacionalnog parka, a na temelju Procjene ugroženosti od požara.

Procjenom ugroženosti od požara daju se organizacijske i tehnološke mjere zaštite sa kartografskim prikazima protupožarne zaštite. Na kartama su uneseni tipovi šuma, starost šuma, podjela šumskog područja na protupožarne zone s utvrđenim stupnjem ugroženosti od požara, šumski putevi, šumske pješačke staze, prosjeci, vodovodna mreža, vodospremnici, cisterne za vodu, motrilačke postaje, helidromi, vatrogasna spremišta.

Smjernice za planiranje sadržaja date ovim Prostornim planom i koje proizlaze iz statusa Nacionalnog parka kao što su:

- ograničenje razvoja naselja
 - ograničenje gradnji turističkih objekata
 - nemogućnost postojanja industrijskih objekata
 - smještaj naselja i turističkih objekata na rubu Nacionalnog parka uz morsku obalu
 - kablovski razvod električne i telekomunikacijske mreže u trupu prometnica
 - izmještanje postojećeg odlagališta otpada iz Nacionalnog parka,
- predstavljaju i protivpožarne mjere osiguranja.

Specifične mjere zaštite od požara, od kojih većina izlazi iz okvira uobičajenih i zakonski propisanih šumarskih mjera, su:

- gašenje požara se osigurava iz planirane vodovodne mreže. Duž cjevovoda će se razmjestiti protivpožarni hidranti, u naseljima na svakih 90 metara, a na šumskim područjima na svakih 70 metara;
- trase cjevovoda, ukoliko se ne vode trupom postojećih puteva, bi se uredile kao pješačke prometnice i imale bi funkciju protivpožarnih puteva (Zaklopita - Jarište);
- zbog ograničene visine gašenja iz hidrantske mreže, a koja ovisi o radnom pritisku u cjevovodu (oko 4 bara), planira se koristiti mobilne kompresor pumpe za povećanje pritiska (na 7-8 bara), čime bi se zahvatile velike šumske zone;
- zona obale će se gasiti iz vatrogasnih brodova s vodenim topovima i korištenjem plutajućih pumpi;

- oko jezera i uz obalu gdje postoje ili su planirani putevi i šetnice osigurati će se gašenje kompresor pumpama koje gase okolinu crpeći vodu s obale, čime se omogućuje zaštita širokog šumskog pojasa do 80 metara visine.
- ovakvim načinom gašenja pokriti će se pojasevi uz obalu, uz vodoopskrbnu mrežu i uz prometnice gdje je i najveća opasnost od požara;
- kolne prometnice i šumski putevi koristiti će za gašenje vatrogasnim vozilima, npr. autocisternama do 5000 litara. Putevi su vođeni na način kako bi se šumske cjeline razbile u manje sekcije i omogućio se tako bolji nadzor i intervencije. Gradnju prosjeka, koji degradiraju krajobraz Nacionalnog parka, mora se svoditi na najmanju potrebnu mjeru i treba težiti da ulogu prosjeka preuzmu neke kolne prometnice, a donekle i glavne pješačke prometnice;
- postojeće puteve za polja treba urediti za protivpožarnu zaštitu;
- organiziranje sustava motrenja i dojavljivanja požara na način:
 - planira se obnova motrilačke postaje Montokuc,
 - uređenje motrilačke postaje Planjak, te realizacija novih: Malo jezero i Galijora.
 - motrilačke postaje trebaju biti povezane radio uređajima i opremljene uređajima za video nadzor: video kamere, IC senzori i meteo senzori.
 - u sklopu motrilica Planjak i Montokuc biti će prostorije za dežurstvo osoba za gašenje požara
 - vidikovci trebaju biti dobro povezani sustavom pješačkih putova, da mogu poslužiti u vrijeme povećane opasnosti kao motrilice)
- uz postojeće helidrome za evakuaciju ozlijeđenih osoba: Kulijer, Pomena i Soline planiraju se novi na lokacijama Planjak i Veliki dolac;
- uz gašenje vodom iz vodovodne mreže koristiti će se i vodospremnicima izgrađeni uz rubove poljoprivrednih površina. Planiraju se novi vodospremnicima, zidani ili plastični (npr. Planjak) koji bi se rasporedili po parku;
- u protupožarnu zaštitu treba uključiti vodospreme i bušotine za crpljenje vode na Vrbovici;
- uz puteve se trebaju pripremiti velike posude s pijeskom i alatom;
- potrebno je uspostaviti vatrogasna skladišta, prateće radionice i garaže;
- potrebno je provođenje restriktiranih mjera: strogi nadzor posjetitelja, zabrana slobodnog kampiranja, ograničenje kolnog prometa.

Posebno se ukazuje na potrebu izgradnje i rekonstrukcije sljedećih šumskih puteva:

za rekonstrukciju:

- Fontana – Žukovac,
- Glunča dolina – Mali Grabovik
- Goćuh – Mala Poma,
- Zameđa – oko Pomjente – Među Zagradama,
- Glunča dolina – Veliki Grabovik,
- Mali Grabovik – Veliki Planjak,
- Polače – Dubrovica (stari put).

za izgradnju:

- Žukovac – Crna klada,
- Lokvica – Gonoturi – Pračarica,
- Zaklopita – Jarište,
- Polače – Vukov brijeg,
- Vukov brijeg – Pištet – Mali Grabovik,
- Dubrovica – Barbarioc – Vrijesočić.

Šumski putevi će se zbog prolaska vatrogasnih vozila izgraditi, odnosno rekonstruirati sa širinom kolnika 3.5 m i uzdužnim nagibom do 8%. Na svakih 250 – 300 m će se izgraditi ugibaldište zbog mimoilaženja vozila. Također predlažemo obnovu mosta na ulazu u Veliko jezero na mjestu nekadašnjeg mosta za potrebe vatrogasne intervencije.

Najveće promjene u smislu korištenja suvremene tehnologije predlažemo na sustavu za motrenje i dojavljivanje gdje se planira:

- uvođenje sustava automatskog otkrivanja i javljanja požara;
Troškovi sustava su izuzetno veliki. Kod nas još ne postoje iskustva na njegovu korištenju u zaštiti šuma od požara, te se uvođenje planira tek nakon adekvatnog ustrojavanja ostalih oblika zaštite. Automatski javljači požara, koji reagiraju na fizikalne i kemijske promjene, bi se postavili na određenoj visini i na određenim točkama po Parku. Senzori reagiraju na produkte gorenja (dim, temperatura), te šalju signal u vatrogasni stožer. Prilikom projektiranja moguće je koristiti termomaksimalne, termodiferencijalne i dimne senzore. Određena iskustva postoje u svijetu (Kanada, Francuska). Međutim, zbog specifičnosti područja Nacionalnog parka (jaka insolacija), potrebna su istraživanja u obliku pilot projekta, u tijeku izrade projektne dokumentacije.
- uvođenje zračnog motrenja zrakoplovima u okviru Službe motrenja južnog Jadrana odnosno dubrovačkog područja;
- nabava kompjutorskog programa uz uključenje Nacionalnog parka u satelitsko praćenje i snimanje u svrhu praćenja požara i simulaciju njegovog razvoja.

4.5. Elektroopskrba

Temelj današnje i buduće energetske opskrbe otoka i Nacionalnog parka Mljet čini elektroopskrba, koja je detaljno nastavno obrađena.

Osim električne energije u energetskoj su potrošnji zastupljena motorna goriva, ogrjevno drvo, ulja na loženje, ukapljeni plin i solarna energija (zanemarivo). U Hrvatskoj je kroz istraživačke projekte razvijen primjenjiv postupak za planiranje energetike otoka, koji se radi u suradnji stručnih institucija i lokalnih/državnih vlasti. Rezultati istraživanja ukazuju posebno na moguće korištenje ekološki prihvatljivog plina i posebno solarne energije. Naglasak je pri tom dat na obnovljive izvore energije kako bi se što manje ugrožavao okoliš i racionalizaciju potrošnje.

Analiza postojećeg stanja i mogućnosti razvoja

Područje Općine Mljet, pa tako i Nacionalni park, danas se napajaju 10 kV naponom iz dvije trafostanice 35/10 kV koje se nalaze na poluotoku Pelješcu. To su TS 35/10 kV Ston instalirane snage 2,5 MVA i TS 35/10 kV Pijavičino instalirane snage 4 MVA. Spojna točka za obje ove trafostanice je trafostanica 110/35 kV Ston instalirane snage 40 MVA. TS 110/35 kV Ston je preko Neuma povezana sa elektroenergetskim sustavom BiH i dalje sustavom Republike Hrvatske, te preko Blata na Korčuli do Dugog Rata.

Elektrifikacija otoka srednje i južne Dalmacije dogodila se u tri faze. Prvu fazu predstavlja razdoblje do 1955. kada je elektrifikacija temeljena na malim lokalnim diesel elektranama.

Drugu fazu čini razdoblje od 1955. do 1968. i predstavlja izgradnju i povezivanje elektroenergetske mreže otoka s energetskim sustavom na kopnu 30 (35) kV i 10 kV vodovima.

Novije razdoblje (treća faza) u elektrifikaciji počinje 1968. izgradnjom 110 (35 kV) transformatorskih stanica na otocima i povezivanje istih 110 kV vezama.

Otok Mljet je s elektroenergetskim sustavom na kopnu povezan u drugoj fazi elektrifikacije, točnije 1965., kada je položen 10 kV podmorski kabel između poluotoka Pelješca (uvala Prapratno) i otoka Mljeta (Zaglavac). Jednostruka elektroenergetska veza ostvarena podmorskim kabelom predstavljala je uvijek potencijalnu opasnost za višemjesečni prekid u opskrbi električnom energijom ako dođe do kvara na njoj. Logično se nametalo rješenje polaganja još jedne podmorske veze s gledišta sigurnosti i bez obzira na veličinu konzuma. Ovome je sigurno doprinosila prirodna atraktivnost otoka Mljeta s Nacionalnim parkom kojeg iz godine u godinu posjećuje sve veći broj turista. Godine 1985. polaže se druga kabela veza između poluotoka Pelješca (uvala Borak-Dingač) i otoka Mljeta (Sparožni rt). Sklopom nesretnih i nespretnih okolnosti ova kabela veza malo je u funkciji. Kvari se, sanira, te ponovo kvari. Daljnji popravci "izmučenog" kabela postaju besmisleni. Otok Mljet ponovo ostaje na režimu rizičnog radijalnog napajaja. U programu "35 kV veza za jadranske otoke"

normalno je da je i ova veza ušla kao prioritarna. Da bi se osigurao kontinuitet veze 10(35) kV Pelješac-Mljet, osim podmorskog kabela 35 kV Borak (Digač) na poluotoku Pelješcu-Sparožni vrt, polaže se i 35 kV podzemni kabel TS 35/10 kV Pijavičino-Borak (Digač). Podmorska dionica položena je u lipnju 1995. u dužini od 15,5 km. Ovim se osigurao poseban izvod 10(35) kV za otok Mljet, te pretpostavke za uvođenje napona 35 kV na otok Mljet.

Postrojenja 10 kV

U mreži 10 kV Nacionalnog parka Mljet ima 9 trafostanica 10/0,4 kV ukupne instalirane snage 635 kVA i tri rasklopne stanice 10 kV. Mreža 10 kV sastoji se od 8,36 km dugih dalekovoda i 14,77 km kablskih vodova, prema tabeli:

Dalekovodi		Kablski vodovi	
presjek i materijal	dužina (km)	presjek i materijal	dužina (km)
50 Alč	5,01	70 Al	11,46
35 Alč	2,38	2,5 Cu	2,51
25 Alč	0,87	16 Cu	0,8
Ukupno:	8,36		14,77

Iz predočenih podataka je uočljivo da prevladavaju kablski vodovi 10 kV relativno vežih presjeka (70 mm² AC). Također se veži dio dalekovoda u normalnom pogonu može držati u beznaponskom stanju, čime se znatno smanjuje mogućnost nastanka požara u Nacionalnom parku, a zbog elektroenergetskih vodova.

Vrlo malo specifično opterećenje, odnosno mala instalirana snaga postojećih 9 trafostanica 10/0,4 kV (635 kVA - gotovo snaga jedne tipske gradske trafostanice 10/0,4 kV) i relativno velika dužina 10 kV mreže, prevladavajuće kablške, značajke su postojećeg stanja postrojenja 10 kV u Nacionalnom parku.

Planirani razvoj do 2000. godine

Postrojenja 10 i 35 kV

U planiranoj distribucijskoj elektroenergetskoj mreži Nacionalnog parka Mljet do 2000. bit će zastupljeni distribucijski naponski nivoi 10 kV i 0,4 kV, kao i do sada. Vršno opterećenje čitavog otoka Mljeta 2000. biti će 1,5 MW. Ove potrebe će se moći zadovoljiti iz trafostanice 35/10 kV Ston sa konačnom instaliranom snagom 2 x 8 MVA, te trafostanice 35/10 kV Pijavičino sa konačnom instaliranom snagom 2 x 4 MVA.

Vršna opterećenja pojedinih naselja, ljetni period (kW)

	1995. g.	2000. g.	2010. g.
Goveđari	430	535	820
Polače	55	90	245
Pomena	45	75	220
Ukupno:	530	700	1285

Konzum po naseljima 2020. 10 kV nivo - ljetni period (kW)

	Kućanstvo	Hoteli/pansioni	Ostalo	Ukupno
Goveđari	534	150	738	1422
Polače	69	500	158	727
Pomena	105	600	12	717
Ukupno:	708	1250	908	2.866

Od 2000. do 2010. na otoku Mljetu će se izgraditi trafostanica 35/10 kV Mljet sa konačnom instaliranom snagom 2 x 8 MVA, čije bi vršno opterećenje 2020. trebalo doseći 5,6 MW. Zbog toga je planirana izgradnja distribucijske mreže na otoku usmjerena prema ovom cilju. Nakon 1995. već položenog kabela 35 kV TS 35/10 kV Pijavičino - TS 10/0,4 kV Goli, nastavak izgradnje 35 kV kabela mreže na otoku Mljetu je kabel 35 kV Goli - Rope.

Predviđenim zahvatom kablirat će se srednje - naponska mreža 10(20) kV i 35 kV na zapadnom dijelu otoka Mljeta (Nacionalni park Mljet), čime će se ostvariti pretpostavke za izgradnju buduće TS 35/10 kV Mljet i eliminirati u potpunosti zračni dalekovodi u Nacionalnom parku, koji su potencijalna opasnost za izbijanje požara.

Uz kabel 35 kV u istom kablskom kanalu položila bi se i dvostruka kabela veza 10(20) kV, osim u dijelu gdje već postoji položen 10 kV kabel od RS Polače do pozicije buduće TS 35/10 kV Mljet (Rope).

Dok je otok Mljet priključen na 10 kV napon (TS 35/10 kV Pijavičino i TS 35/10 kV Ston), kabela mreža u potpunosti bi zadovoljila i sa jednom 10(20) kV vezom jer je omogućeno dvostrano napajanje većine TS 10/0,4 kV (osim TS 10/0,4 kV Soline i TS 10/0,4 kV Melita).

Međutim izgradnjom TS 35/10 kV Mjet i prelaskom kabela 35 kV na režim rada s nazivnim naponom, veći dio mreže 10(20) kV ostao bi s jednostranom mogućnošću napajanja.

Kabelske veze 10(20) kV, koje prate kablsku trasu 35 kV povezuju slijedeće trafostanice 10/0,4 kV i rasklopne stanice 10 kV:

- TS 10/0,4 kV Goli
- TS 10/0,4 kV Odisej
- TS 10/0,4 kV Pomena
- TS 10/0,4 kV Goveđari
- TS 10/0,4 kV Pristanište
- TS 10/0,4 kV Polače
- R.S. 10/0,4 kV Polače
- TS 10/0,4 kV Tatinica

- R.S. 10 kV Ropa

Za prihvat kabela 10(20) kV neke od trafostanica trebat će izgraditi (Polače i Pomena), a neke rekonstruirati. TS Pomena treba dislocirati na slobodnu parcelu buduće tržnice, a TS Soline izmjestiti na ulaz u naselje.

Kao i kod 35 kV kabela tako i ovdje dinamika izgradnje objekata odredit će početak i završetak kabelske veze, kao i kompletnu koncepciju mreže.

Sa ciljem odvajanja napajanja otoka Mljeta iz TS 35/10 kV Ston od ostalih potrošača na Stonskom području, te stvaranja pretpostavki za napajanje buduće TS 35/10 kV Mljet iz pravca Stona, do 2000. izgradit će se dalekovod 35 kV Ston-u. Prapratno, te do izgradje TS 35/10 kV Mljet i 35 kV vodova na istočom dijelu otoka Mljeta, koristiti pod naponom 10 kV.

Sve trafostanice 10/0,4 kV i 35/10 kV izvest će se kao prolazne, odnosno sa mogućnošću dvostranog napajanja, a sa ciljem što veće sigurnosti opskrbe. Pored elektroenergetskih postrojenja razvit će se sustav daljinskog upravljanja.

Niskonaponska mreža 0,4 kV

Izgradnjom nove 10 kV mreže neke od TS 10/0,4 kV trebat će zamjeniti novim, neke rekonstruirati, a neke izgraditi. Jednako tako jedan od ciljeva izgradnje nove kabelske srednjenaponske mreže je eliminiranje mogućnosti nastanka požara zbog energetske postrojenja. Tom cilju treba težiti i kod rekonstrukcije, zamjene i izgradnje niskonaponske mreže, odnosno niskonaponsku mrežu graditi kao podzemnu kablensku ili zračnu kablensku (samonosivi kablenski snop).

Rezimirajući na osnovi iznesenih pokazatelja, distribucijska mreža na području Nacionalnog parka Mljet zadovoljavat će potrebe planiranog konzuma u dužem periodu.

4.6. Zbrinjavanje krutog otpada

Zbrinjavanje krutog otpada je u uskoj vezi s uređivanjem i korištenjem prostora. Dosadašnjim prostorno-planskim aktivnostima nije se pridavala dostatna važnost problemu odlaganja otpada.

Neuređene i neadekvatno smještene deponije zagađivači su okoliša otoka Mljeta. Otpad se baca u blizini naselja, niz nasip glavne otočke ceste i lokalnih cesta, što predstavlja opasnost po zdravlje ljudi zbog mogućnosti širenja zaraza, kao i opasnost od požara. Naročito je nepovoljno stanje sa deponijom Nacionalnog parka Mljet koja se nalazi na lokaciji Dubrovica, praktički na najizloženijoj točki parka, na vidikovcu sa pogledom na jezera, uz pješački put između Polača i Velikog jezera. Uz to se deponija nalazi u blizini izvora Vrbica (udaljenost oko 300 metara), te postoji mogućnost zagađenja podzemnom cirkulacijom. Sa izvora se sada opskrbljiva vodom otočić Sveta Marija, zdravstvena stanica u Goveđarima, te naselje Babine Kuće. Veća smetlišta izvan Nacionalnog parka su: "Kozarica", "Blato", "Ponta od zlamenja", i "Gornja luka" kod Babinog Polja, "Sobra" i "Rt Stoba" kod Okuklja.

Stanje sa odlaganjem otpada je posebice neodrživo u Nacionalnom parku gdje se očekuje zabrana korištenja deponije "Dubrovica". Stoga je bilo nekih razmišljanja i inicijativa da se utvrdi jedinstvena lokacija deponije za cijeli otok. Do sada su predlagane lokacije Ivanje polje i Radasov dolac. Smještaj deponije u Ivanjem polju je prometno povoljan zbog male udaljenosti od Nacionalnog parka, ali je i osjetljiva zbog blizine vodonosnog sloja u Blatskom polju iz kojeg se crpljenjem nakon uvođenja desalinizacije planira koristiti voda za vodoopskrbu u prijelaznom razdoblju, do realizacije vodoopskrbe sa regionalnog vodovoda Neretva-Pelješac-Korčula. Stoga je potrebno utvrditi postoji li mogućnost zagađenja izvorišta podzemnom cirkulacijom sa deponije.

Ovim Prostornim planom se planira suvremeno trajno odlagalište otpada za cijeli otok sa primjenjenim sustavom zaštite okoliša čiji je obim ovisan o rezultatima istražnih radova. Sustav zaštite može uključivati izoliranje dna deponije za zaštitu podzemnih voda, planiranje otpada u slojevima sa kompaktiranjem, prekrivanje zemljanim materijalom, prikupljanje i obradu procjednih voda, prikupljanje oslobođenih plinova u deponiji, protivpožarnu zaštitu, kontrolu odlaganja otpada. Planira se selekcija krutog otpada, čime bi se iskoristivi dio odvojio za reciklažu, a organski dio za kompostiranje. U sklopu deponije potrebno je predvidjeti stočno groblje.

Hidrogeološke karakteristike otoka Mljeta i odabir odlagališta otpada

U geološkom pogledu otok Mljet je izgrađen od karbonatnih sedimenata - vapnenaca i dolomita jurske i kredne starosti. Dolomiti (u priloženoj karti najsvjetlija nijansa; oznaka J,K) izgrađuju gotovo čitavu južnu polovicu otoka. U odnosu na vapnence u prosjeku su manje propusni, pa je protjecanje voda u njihovom podzemlju mjestimično, djelomično ili povremeno usporeno i to najčešće prilikom naglog priljeva većih količina površinskih ili oborinskih voda.

Vapnenci su (u priloženoj karti najtamnija nijansa; oznaka K₁) podložniji korozivnim procesima, tako da su u njima razvijene veće i brojnije podzemne šupljine - kaverne i drugi veći prostori, kojima je protjecanje podzemnih voda relativno lako. Zbog toga vapnenci imaju skoro neograničene mogućnosti prihvaćanja svih padalinskih voda. Kompleksi koji sadrže dolomite i vapnence (u priloženoj karti srednje svijetla nijansa; oznaka K₂) su u hidrogeološkom pogledu bliži vapnencima nego dolomitima, pa ih se može smatrati vodopropusnim.

Najstariji slabije propusni dolomiti leže u podlozi vapnenačkih naslaga i vapnenačko-dolomitnog kompleksa, tako da, posebno u središnjem dijelu otoka, vjerojatno predstavljaju razvodnicu. Podzemna otjecanja vrše se vjerojatno duž geoloških struktura, ili lokalno duž poprečnih dijagonalnih rasjeda.

Sve padalinske vode, a s njima i onečišćenja završavaju u moru. Može se reći da padaline koje padnu na sjeverni dio dolomita, na vapnence i vapnenačko-dolomitni kompleks otječu prema sjeveru, a padaline s južnih dijelova dolomita otječu prema jugu. Iz priloženih hidrogeoloških značajki dolomita i vapnenaca i njihovih međusobnih prostornih odnosa proizlazi da je zona dolomita na južnom dijelu otoka pogodnija sredina za odlaganje otpada. To su tereni koji su slabije propusni, u njima bi podzemno otjecanje trebalo biti sporije, tako da bi se mjestimično mogli javiti i efekti filtracije. S druge strane trebalo bi izbjegavati vapnenačke zone, budući bi veće, otvorene i međusobno dobro povezane podzemne šupljine vjerojatno omogućile da otpad s podzemnom vodom brzo i neposredno dotječe do mora ili do neke bliže pojave podzemnih voda na površini (povremeni izvor, lokva i drugo). Stoga se za izbor budućeg sanitarnog odlagališta preporučuje:

1. Odlagalište otpada treba smjestiti u južnom dijelu otoka izgrađenom od dolomita malmske starosti, po mogućnosti u zoni jezgre antiklinale (u priloženoj karti šrafaturom označeno područje), s južne strane razvodnice.
2. Depresije, odnosno dna depresija, u koje se namjerava smjestiti odlagalište, trebaju biti na što manjoj nadmorskoj visini kako bi se izbjegli veliki gradijenti, a time smanjila lepeza onečišćenja podzemlja i što dalje od mora.
3. Odlagalište ne bi trebalo biti u blizini područja Nacionalnog parka, niti bilo kojeg postojećeg ili budućeg vodnog objekta (posebice u smjeru pružanja geoloških struktura ili poprečnih i dijagonalnih rasjeda), tako da se s obzirom

na provedenu I fazu istraživanja, koristeći isključivo postojeću dokumentaciju, za njezinu lokaciju može predložiti samo područje južno od dionice glavne ceste otoka između Roparskog polja i Radasova doca.

4. Prije konačne odluke o lokaciji odlagališta potrebno je izvršiti detaljna hidrogeološka istraživanja užeg područja utvrđenog uvođenjem u razmatranje i ostalih negeoloških faktora (vegetacija, hidrometeorološki uvjeti, blizina ceste, dužina puta do odlagališta, pitanje vlasništva, stav stanovništva i sl.), a koja bi sadržavala:
 - a) izradu detaljne hidrogeološke karte mjerila po mogućnosti 1:10 000 užeg područja odabranog lokaliteta. Karta treba sadržavati sve litološke i tektonske elemente koji bi mogli utjecati na podzemna otjecanja, pretpostavljene smjerove podzemnog transporta onečišćenja i mjesta njegovog pojavljivanja na morskoj obali ili na nekom drugom mjestu na površini.
 - b) ovisno o mogućnostima, namjerama i željama investitora u drugoj bi se fazi trebala izvršiti trasiranja podzemnih voda od mjesta odlagališta, kako bi se dobili podaci o mjestima istjecanja, brzini transporta i koncentraciji onečišćenja.

Detaljnim istražnim radovima dobili bi se i elementi za izradu idejnog rješenja odlagališta sa varijantama, glavnog projekta sanitarnog odlagališta i studije utjecaja na okoliš. Projektom je potrebno predvidjeti, ovisno o prirodnim uvjetima na odabranoj lokaciji, sve potrebne elemente zaštite okoliša.

Također je potrebno naglasiti da koncept rješavanja odlagališta treba biti usuglašen sa konceptom rješavanja otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji gdje se predviđa napuštanje svih otočnih odlagališta zbog osjetljivosti otočnih ekosustava i zbrinjavanje otpada na centralnom deponiju Županije.

5. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA IMOVINSKO-PRAVNIH ODNOSA SA SMJERNICAMA ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA

5.1. Kratak prikaz povijesti režima korištenja prostora i nekretnina na tlu Nacionalnog parka Mljet

Uvod

Pravilnik o unutarnjem redu u Nacionalnom parku "Mljet" donio je ravnatelj Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine u svibnju 1996. odnosno u 1999. Pravilnik zapravo sadrži stroge odredbe i režim kojeg one na ovom zaštićenom prostoru od nacionalne vrijednosti sankcioniraju, i lakše je shvatiti i prihvatiti u svjetlu povijesnih činjenica koje su se zgodile na njemu.

U ovom vremeplovu za uvodnik ćemo spomenuti jedan podatak iz bliže prošlosti, a tiče se agrarnog postupka za dodjelu u vlasništvo poljodjelicima iz Goveđara vinograda i maslinika zvanog Pomijenta, smještenog uz Veliko jezero. U tom agrarnom spisu izjave dvaju agrarnih interesanata braće Ilije i Đina Đivanović, dane u zapisniku pred Savjetom za privredu Narodnog odbora Kotara Dubrovnik 11. siječnja 1951. godine, glase:

"Naš otac došao je u Goveđare iz Babinog Polja kao momak, te je tu bio fratarski radnik. Godine 1868. bivša Austrija je preuzela na se fratarsku zemlju pa i Pomijentu i naredila stanovnicima Goveđara da sele u roku od 40 dana na otok Korčulu. Seljani su učinili tužbu protiv takve odluke države, te je ta parnica trajala 18 godina. Seljani su obrazložili tužbu da su tu bili kao kmetovi i kao takvi živjeli uz zemlju. Ta je parnica završila sa nagodbom na Poglavarstvu time da je seljanima Goveđara ostavljena zemlja u poljima i još dvostruka količina oko polja..."

Dolazak benediktinaca

U antičko doba Mljet je nastanjen Ilirima. Bio je jedno od gusarskih uporišta protiv kojih je Oktavijan poveo kaznenu ekspediciju. Nakon propasti Zapadnog Rimskog carstva neko vrijeme je bio pod gotskom pa pod bizantskom vlašću. U IX stoljeću na otoku su se učvrstili Neretljani. U XI stoljeću pripada Zahumlju. U XII stoljeću zahumski knez Desa, darovnicom iz 1151. godine, dariva otok Mljet benediktincima iz Italije i to opatiji Sv. Marije u Pulsanu na podnožju Monte Gargana u Apuliji.

Tako su benediktinci u XII stoljeću na najljepšem dijelu otoka Mljeta sagradili samostan. Iz darovnice kneza Dese vidljivo je da je otok dan u ruke braće benediktinaca Gulielma, Marina i Simeuna, koji su ga došli preuzeti u ime svog opata Ivana iz Pulsana da na njemu obrađuju zemlju "bez ikakve smetnje od Slavena". Seljaci na otoku postali su podložnici samostana i davali su mu, kao feudalnom gospodararu otoka, tlaku kao što su to prije davali knezu.

U to vrijeme na otoku su postojale tri mljetske općine: Babino Polje, Žara i Blato u kojima su bili udruženi mljetski seljaci. Općine su se opirale vlasti benediktinaca. Donošenjem uz pomoć Dubrovačke Republike mljetskog Statuta 1345. (Statut oli Zakoni od Universitati - obćine - Otoka od Mljeta) sukobi su se konačno riješili na način da su se mljetske općine udružile u jednu tzv. Univerziju otoka Mljeta sa zajedničkim zborom, s kojom opat samostana sklapa ugovor o podjeli zemlje, a posredstvom dubrovačkog nadbiskupa Ilije.

Tim ugovorom stanovnici i općina Mljeta oslobođeni su svih podložnosti, servituta, radova, službi i tereta koje su do tada pojedinci i općina Mljeta običavali davati mljetskom samostanu. Za to oslobođenje općina Mljet se obvezala davati godišnje 300 perpera samostanu za one zemlje koje su Mljećani za sebe obrađivali, a svaka kuća po jednu kokoš na dan Sv. Vlaha.

Zemlja koja je tim ugovorom pripala mljetskoj općini pružala se od jugoistočne Gornje glave otoka (Vrh Mljeta) do Crne Klade - poprečnog planinskog vijenca u blizini sela Blato. Od Crne Klade do sjeverozapadne Donje Glave otoka (Dno Mljeta) sve su zemlje bile samostanske i u njih se nisu smjeli miješati seljaci iz susjednog sela Blata, niti mljetska općina.

Ove samostanske zemlje morali su ipak obrađivati, a samostanska stada pasti mljetski težaci. Naime, svake je godine opat među stanovnicima otoka izabirao po šest težaka (rataja) i šest pastira (stadara) koji su radili za samostan 365 dana s pravom na hranu i određenu plaću.

Davanja samostanu u kasnijim stoljećima nisu se zadržala samo na tome, već su se i povećavala i mijenjala oblike, te pogoršavala agrarni status Mljećana, zahvaljujući udobnijem životu kojeg su provodili ispočetka skromni i radišni redovnici Sv. Benedikta.

Samostan Sv. Marije na otoku Mljetu u doba svog cvata dao je znatan broj istaknutih ličnosti na raznim područjima kulturne djelatnosti: Mavro Vetranić, Euzebije Kaboga, Mavro Orbini, Anselmo Banduri, Ignjat Đorđić, Alfonso Getaldić-Bazilije, Benedikt Menčetić, Hrizostom Calvin, Jeronim Beneša i Hrizostom Ranjina - najslavniji mljetski benediktinci.

Nakon XVI stoljeća prestaje vlast Montekasinske (talijanske) kongregacije, a počinje vrijeme Mljetske kongregacije koja je pod sobom imala četiri benediktinska samostana Dubrovačke Republike (osim lokrumskoga) i to: Sv. Marija na Mljetu, Sv. Jakov u Višnjici kod Dubrovnika, Sv. Mihovil na Šipanu i Sv. Andrija na istoimenom otočiću. Sjedište je kongregacije bilo u mljetskom samostanu. Tako je središte crkvene jurisdikcije stiglo na Mljetska jezera.

Međutim, što se tiče svjetovne vlasti značajno je napomenuti da ona još ranije prelazi u Dubrovnik. Naime, samostalnost Općine Mljet (Univerzije) trajala je do pod konac XV stoljeća, jer je 14. svibnja 1493. godine Veliko vijeće Dubrovačke Republike donijelo zaključak da se unaprijed ima svakih sedam mjeseci birati knez na Mljetu koji će njime upravljati po istim propisima kao što se upravlja na Šipanu. Istog dana je odlučeno da se u Babinom Polju ima izgraditi kuća za knežev dvor. Tako je i na Mljetu bila uvedena dubrovačka jurisdikcija.

Težaci stvaraju selo Goveđare

U razdoblju od 1345. godine kada je donijet Statut Mljeta i sklopljen ugovor o podjeli zemlje između mljetske univerzije i opata pa do 1808. godine kada Napoleon ukida Opatiju Sv. Marije, postavlja se pitanje kako su se zapravo obrađivale samostanske zemlje? Predpostavlja se da su na tim nenaseljenim crkvenim zemljama vladali posebni odnosi koji nisu mogli biti karakteristični ni za ostali dio otoka Mljeta, a ni za ostali crkveni posjed na području Dubrovačke Republike. Odnosi na samostanskom zemljištu morali su odgovarati posebnom slučaju Mljeta gdje se opatova jurisdikcija temeljila na njegovom feudalnom pravu koje mu je bilo darovano od feudalnog gospodara, a koje je pravo sigurno ostvarivao u tom razdoblju u mjeri koju je objektivno omogućavao realni povijesni odnos na tom području. Rataji i stadari iz Babinog Polja i Blata radili su i davali kako je to već naprijed spomenuto. Takvi odnosi, međutim, trajali su do konca XVIII stoljeća kada se, prema istraživanjima akademika Branimira Gušića, bilježi nastajanje naselja Goveđari. Tada je zbog pucanja feudalnih stega i utjecaja izvana stanovništvo Mljeta počelo otkazivati poslušnost da mu radi na posjedu, pa je ovaj morao dopuštati težacima da nastanjuju samostansko područje uz određena prava. Profesor Gušić piše: "Samostan je još i u XVIII stoljeću držao dosta krupne stoke. Zato i dovode monasi 1793. godine braću Nikolu i Petra Milića i Vincenca Basta, da im čuvaju njihova goveda na prostranom samostanskom imanju. Oni im darivaju baštine u Polačinom i Velikom polju, te na Maloj Pomi, pa ih naseljuju nedaleko svoje Pomijente. Tako nastaju današnji Goveđari, koji upravo po glavnom zanimanju svojih prvih stanovnika i dobivaju svoje ime".

Povijesno gledano Goveđari su najmlađe selo na otoku Mljetu. Ono je nastalo kao pravni posljedak ugovora sklopljenog 8. travnja 1793. između redovnika Mljetske kongregacije odnosno benediktinskog samostana Sv. Marije na Velikom jezeru don Benedikta Gledja, don Bernarda Sivrića, don Placida Guske i don Luidjija Grmoljeza i mljetskih težaka Vinčenca Basta, Nikole Milića i Petra Milića, a uz pristanak prokuratora rečenog samostana gospara Nikole Nikolova Pucića i Djona Antunova Rastića.

Ovim ugovorom se po prvi put dopušta Mljećanima nastanjivanje na ekskluzivnom samostanskom posjedu uz određena prava. Naime, samostan se obvezuje sagraditi tri kuće, za svakog od imenovanih Mljećana, po jednu i uz kuže po "dva solda" zemlje (1 sold=1678 m²) za okužnicu i vrt i k tome još spomenuta polja za sadnju loze, maslina i sijanje žita. Trojica rečenih Mljećana se pak obvezuju služiti samostanu 60 dana godišnje, s uvjetom da će njihova šornata biti plaćena po običaju ratajskom - dnevno jedna pogača kruha, dvije zdjele boba ili drugog sočiva, te dva uborka žita za sijanje i par opanaka. Dalje su stipulirane u ugovoru i druge obveze, kao npr. čuvanje straže, rad u berbi groždja, na branju maslina, te razne zabrane, kao npr. držanje barke na jezeru, ili držanje više od 100 koza, 30 ovaca i 15 grla krupne stoke.

Pobune Mljećana

Napoleonov general Marmont je dekretom od 31. svibnja 1808. godine ukinuo benediktinski samostan Sv. Marije na otoku Mljetu, kao i sve ostale samostane Mljetske kongregacije. Preko 650 godina stara mljetska opatija prestala je postojati. Stoljećima marljivo rađeno i čuvano imanje predaje se dubrovačkom liceju. Francuzi odlaze 1813., a do 1815. godine prisutni su u ovom području Englezi, koji te godine Mljet predaju Austriji. Zanimljivo je da Englezi u tom vremenu nisu uspjeli zvesti red i poredak na Mljetu, već su Mljećani iskoristili taj inter egnum i u dva navrata nasrtali na bivša opatijska dobra i zgradu samostana opustošili do temelja.

Naime, iz izvješća benediktinca don Placida Guske, bivšeg priora samostana, upućenog tadašnjem britanskom guvereneru Jeru Nataliju u Dubrovniku proizlazi da se ne zna tko kome zapovijeda na Mljetu. Izvješće je datirano na Mljetskom jezeru 2. rujna 1814. godine. U njemu se izvješćuje o stanju stvari od trena kad su Francuzi napustili otok. Javlja se da je u mjesecu studenom 1813. godine grupa od dvanaest Mljećana predvođena Angulom Hajdić navalila na samostan, protjerala ekonomu don Miha Širuna, koji je vodio administraciju u korist dubrovačkog liceja, te opljačkala sve što je našla u samostanu, pa i privatne stvari zatečenog ekonomu. Don Placido Guska ovako opisuje samostan: "Skinute cijevi iz orgulja, pokradene zavjetne voštanice, na zavjetnoj slici fale prsteni, ogrlice od koralja i bisera, zvona bez konopa, kuhinja bez posuđa, blagavaona bez pribora, konoba bez bačava i potrepština, fale mreže polandare, popunice, prostice, gavunare, šabake, parangali, slučajno je ostala jedna tunjara, od četiri barke samo jedna upotrebljiva, polupani prozori i vrata, razbijena kamena ograda na luži, opljačkana knjižnica."

U vezi s ovim izvješćima poznati istraživač dubrovačke arhivske građe Zdravko Šundrica u svom prikazu o padu Dubrovačke Republike napominje da je sigurno najnenadoknadivija šteta zbog uništene benediktinske knjižnice, jer tko zna koliko je dragocjenih isprava i kodeksa zauvijek upropašteno.

Iz arhiva Jera Natalija bilježi Zdravko Šundrica još jednu pobunu Mljećana protiv samostana 6. ožujka 1815. godine koja je bila dobila razmjere narodnog ustanka. Tada je skup od 180 Mljećana, od kojih su neki bili i naoružani, krenula na samostan, protjerala administratore i oduzela blagajnu.

Gnjev i neprijateljstvo Mljećana prema samostanu koji je stoljećima superiorno postojao na otoku logično su se i stihijno izrazili u tim nemirnim danima benediktinske propasti, kada su Mljećani nastojali između odlaska Francuza i neefikasne prisutnosti Engleza, a usred propasti Dubrovačke Republike, zagospodariti posjedima i dobrima bivšeg benediktinskog samostana. Ta njihova namjera, međutim, konačno im se objasnilo 1815. godine, da je iluzija. Shvatili su tada da je austrijska vladavina definitivna, čijim je proglašom od 15. srpnja 1815. godine zabranjen svaki javni zbor i diranje u samostanska dobra, uz prijetnju najstrožih kazni.

Za vrijeme austrijske vladavine bivši samostanski posjedi prešli su u državno vlasništvo, a u bivšem samostanu Austrija je osnovala šumarsku upravu sa inženjerom šumarstva na čelu.

Parnica sa carevinom

U XIX stoljeću područjem bivšeg benediktinskog posjeda gospodari i upravlja austrijska državna šumarija. Naselja Goveđari, Polače, Soline i Babine Kuće ukupno broje oko 20 domaćinstava. Država je štitila velike šumske komplekse, a seljani su obrađivali i koristili kraška polja, osim polja Pomijenta kojeg je držala šumarska uprava i davala seljacima u najam ili ponekad obrađivala u svojoj režiji.

Međutim, na inicijativu te šumarske uprave počela su se vršiti ispitivanja vegetacijskog pokrova i životinjskog svijeta na otoku i u jezerima, vjerojatno radi utvrđivanja određenog oblika državne zaštite tih prirodnih rijetkosti sjeverozapadnog dijela Mljeta. Prema raspoloživim izvorima i usmenoj predaji proizlazi da je Carevina Austrija bila odlučila iseliti stanovnike tog područja da bi valjda organizirala strogi prirodni rezervat. S tim u svezi oko 1870. godine započela je dugogodišnja parnica 20-tak goveđarskih obitelji sa Carevinom. Cilj domorodaca je bio održati tzv. status meledanus (od Meleda=Mljet).

Dvadeset nepismenih seljaka iz Goveđara odupirali su se tom hladnom i neljudskom zahtjevu države, kupujući više od jednog desetljeća pamet od pravnika i odvjetnika, tako da su na završetku procedure 10. svibnja 1889. godine, sa svojim advokatom dr-om Zafronom iz Korčule doputovali u Dubrovnik u tzv. Kapetanat od Čukula. Tu su u prisustvu gospode predstavnika c.k. Ministarstva poljodjelstva iz Beča sačinili povijesnu nagodbu. Njom su bili stipulirani potanji uvjeti njihovog, od Carske i Kraljevske vlade potvrđenog statusa meledanusa.

U uvodu te nagodbe datirane 10. svibnja 1889. godine piše:

"Iza kako su Gospar Komesar Ministarstva Barun Bubna i Gospar Komesar Antun Simonelli javili jučer Govegjarima na Mljetu sve one proposte iliti ponude koje je Njegova Preuzvišenost Ministar Poljodjelstva naredio da im se učinu za urediti stvari koje su megju njima, svi zajedno došli su u Dubrovnik, i danas im se opet sve ponavlja kako slijedi:

Akoprem je stvar sikura po svemu onemu što se dosad razvigjelo, da Govegjarima na Mljetu ne kompeti nikakav viši dirit osvem onega što je sadržano u kmetovskijem kontratima, sasvijem tijem je Njegova Preuzvišenost naredila rečenomu Ministarskom Komesaru obazirući se na potrebe Mljećana, da im učini slijedeće proposte, koje da se imaju cijenit ultimatum, to jest da je ultima vladina riječ i ponuda".

Nagodba nije bila zaključena taj isti dan, već se nastavlja i sutra 11. svibnja 1889. godine u prisustvu navedene gospode i 20 Goveđarana, jer unatoč rečenog ultimatumu prvog dana prisutni seljani s posjeda bivšeg benediktinskog samostana nisu pristali na stare "kmetinske" odnose niti da se obitelj Pera Sršen Crljenka preseli iz zaseoka Soline u selo Goveđari. Sutradan je država pak predložila sljedeća dopuštenja ili uvjete:

"Goveđari bi primili starinski kmetovski fonad u liberu proprijetat, a finulo bi kmetstvo koje ne može da se kombina s današnjim vremenima.

Za polje za koje je kmet dosad plaćao dva treća dijela dečime, platio bi unaprijed samo treći dio i suviše kapito to jest glavnicu uz rate u 15 godišta, a dug bi bio iškrivan na njegovoj novoj proprijetati...

U ime paše prima svaki Govegjaranin vas bošak i sve dosadašnje košare izvan polja...Za ove paše imao bi Govegjaranin plaćati sve što je ostao dužan, to jest paškulu što je dosad bez kontresta plaćao svaki kmet u Blatu i u Babinu polju od Mljeta, a i isti Govegjari sve do godišta 1872. Ova starinska paškula iznosi za 145 glava jedanaest oka mesa po 40 solada, i ova bi tarifa imala valjat i unaprijed, baš kako je u Bosni travarina...

U tijem poljima to jest boškima uživaće Govegjari šušanj za letama, grmlje za živo, suho drvo za ognja, u jednu riječ sve onošto šumarski zakon slobodnomu proprietariju dopuštava. Ovi će boški bit izabrani po starinskijem megjama. Potrebita drva za fabriku kuća i baraka i boljijeh drva za gorivo i pecivo rakije i to bi im bilo slobodno...isto kako i u manjim boškima moći će imali luča za svijetljenje kad se obnoć riba i borove kore za maštenje mreža i ženskih gunja...

Svi boški koji prelazu u liberu proprijetat Govegjara biće podlegani dalmatinskijem zakonima, što se tiče šumskih šteta, i bit će podlegani Kapetanatu u Dubrovniku to jest Agjontu Forestalomu na Mljetu kako što su svi boški i komunali i crkovni i privati...

Svakomu u Govegjarima ostaje starinska kuća i vrt, ne samo, nego on prima i fonad kmetovski koji mu po kontratu partenja i to u mjere jedne zlatice oliti 400 klaftera da uzima način da gradi za se i za sinove njegovih sinova, a to sve da primi mukte bez ikakva plaćanja. Osvem toga ostaju mu svi komini, mlini, košare, magazini, ruševine starinskijeh palača, ali da se ti starinski miri ne smiju razvaliti.

Iz svega ovega spoznaće Govegjari milost i nastojanje Njegove Preuzvišenosti Ministra Grofa Falkenhaina, koji u ime Njegova Veličanstva Kralja želeći napredak i dobro Govegjara...

Ova proposta Gospara Baruna Šilinga bi prolegana Govegjarima, i njima rečeno da kad bi je oni i ačetal i bili kontenti, da se ne može za sad rijet hoćeli je aprovat na Ministeru u Beču.

Na to Govegjari odgovaraju:

Mi molimo Njegovu Preuzvišenost Ministra Poljodjelstva, najponiznije, da dopusti da se učini i uradi kako je proponjo Barun Šiling, i mi smo spravni sve izvršit što se nas tiče, samo molimo da sve multe i šumske otštete do današnjega dana da nam budu milostivo otpuštene i proštene".

S ovim riječima Goveđarana nagodba je završena s popisom njihovih dvadeset imena, sa znakom križa ispred imena, te poslije njihovih imena slijede potpisi imena veleštovane gospode i advokata.

Ovu je nagodbu odobrilo Ministarstvo, te su na temelju nje sklapane pojedinačne nagodbe sa nosiocima domaćinstava. Te pojedinačne nagodbe važile su kao tabularne isprave za uknjižbu stvarnih prava u zemljišnim knjigama.

Iz osebujnog štiva citiranog sa autentičnim izrazima ondašnje dubrovačke uredske dikcije ove goveđarske povijesne nagodbe sa Carevinom Austrijom

može se spoznati i osjetiti sva stoljetna goraka i ujedno sretna sudbina, te ponosno držanje i ljubav onih ljudi za ovaj otok i njegove ljepote. Za njega nisu žalili muka, ni truda, ni znoja težačkoga, plaćajući usluge gospara teško zarađenim novcem.

Proglašenje Nacionalnog parka "Mljet"

Propašću Austro-Ugarske monarhije na ovom tlu djeluje Šumsko upraviteljstvo Kraljevine Jugoslavije, smješteno također u zgradi benediktinskog samostana na Velikom jezeru. Pod državnim erarom ostale su određene površine šuma i šumskog zemljišta i jedino polje Pomijenta. To polje su koristili pod zakupom seljani. Zakonom o likvidaciji agrarnih odnosa iz 1930. godine Pomijenta je na jednake dijelove raspodjeljena svim domaćinstvima Goveđara, Polača, Babinih kuća i Solina, isključiv onih domaćinstava koja su se odrekla svog dijela.

Sjevero-zapadni dio otoka Mljeta, kojeg poprečni planinski vijenac zvan Crna Klada diskretno omeđuje vjekovima naslućivan, a zahvaljujući znanstvenoj akribiji akademika Branimira Gušića, proglašen je Nacionalnim parkom na sjednici Sabora Narodne Republike Hrvatske održanoj 11. studenog 1960. godine. Ovaj zakonodavac je na Mljetu odredio kombiniranu formu nacionalnog parka. Riječ je o režimu ublažene zaštite uvažavanjem zatečenih naselja i života u njima, s mogućnošću rješavanja svih kolizijskih pitanja između principa zaštite naročitih prirodnih vrijednosti i interesa lokalnog stanovništva i privrede. Još se i danas poneki stariji Goveđarac sjeti davne 1960. godine i sastanka kojeg je, u povodu osnivanja nacionalnog parka, s njima održao akademik prof. dr. Branimir Gušić, jedan od najboljih poznavalaca otoka Mljeta i naše prirode uopće. Tek kad se uvjerio da su ovi ljudi prigrlili njegovu ideju, tek tada je potaknuo pred Saborom postupak proglašenja nacionalnog parka, jer je znao da je za njegov sretni početak potreban konsenzus njegovih žitelja koji su ostali na tom tlu poslije famozne parnice s Carevinom Austrijom i stekli u privatno vlasništvo oko 500 ha od 3000 ha njegove ukupne površine.

Ovaj prikaz treba završiti s jednim znakovitim događajem iz 1974. godine, kada je Skupština općine Dubrovnik "požrtvovanošću" partijsko-menedžerske skupine iz Babinog Polja i Privrednog kombinata "Mljet" - tzv. nositelja razvoja otoka Mljeta, donijela Prostorni plan posebne namjene otoka Mljeta. Taj plan za područje Nacionalnog parka predviđao je izgradnju oko 5000 ležaja u turističkim kapacitetima i proširenje građevinskog zemljišta na uštrb poljoprivrednog osim dva polja Pomijente i Male Pome. Takav plan se sa svim svojim odrednicama pojavio iako je postojala Uprava Nacionalnog parka i unatoč djelovanju brojnih državnih organa i stručnih institucija na unapređivanju ekologije u ondašnjoj, a sada bivšoj državnoj tvorevini socijalističkog samoupravljanja. Mala Mjesna zajednica Goveđari, koja se u to vrijeme osnovala na jedvite jade, zahvaljujući poslovičnoj upornosti Goveđaraca, nakon što se othvala pritisku partijsko-menedžerske skupine iz Babinog Polja - zagovaratelja i zaštitnika mljetskog

jedinstva, te je iste godine angažirala vrsnog odvjetnika iz Zagreba i pokrenula postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti inkriminiranog prostornog plana posebne namjene, te ga pred Ustavnim sudom Hrvatske i srušila. Tako su Goveđarci i ovoga stoljeća ušli u povijest usmrivši "plan-aždaju" što je prijetila ekocidom, tu gdje je "ruka prirode učinila sve ljepše od ljudskoga umijeća".

5.2. Povijesni razvoj i sadašnje stanje imovinskih odnosa na nekretninama na području Nacionalnog parka Mljet

Razdoblje Benediktinskog samostana Sv. Marije (1151. - 1808.)

Za vrijeme postojanja Benediktinskog samostana na Velikom jezeru na otoku Mljetu vladali su specifični feudalni odnosi na njegovom ekskluzivnom posjedu koji se pružao zapadno od poprečnog planinskog vijenca zv. Crna Klada pa do krajnje točke zapadnog dijela otoka-rta Goli. Benediktinski samostan je bio feudalni gospodar zemljišta na tom području koje nije bilo nastanjeno, jer se po Ugovoru o podjeli zemlje između mljetske općine i opata u te samostanske zemlje nisu smjeli miješati seljaci s ostalog dijela otoka, a tu zabranu je akceptirao i Statut srednjovjekovne općine Mljet iz 1345. Inače, od 1151. g. kada su benediktinci došli na otok, trajali su nespোরазumi oko zemlje.

Samostanski posjed obrađivali su, u vidu feudalne tlake, sukladno Ugovoru o podjeli zemlje, šest težaka i šest pastira, koje je svake godine opat samostana imao pravo birati među stanovnicima otoka da mu rade na posjedu 365 dana s pravom na hranu i određenu plaću. Na području svoje općine Mljećani su, pak, bili slobodni i na nekretninama su se zasnivali vlasnički odnosi i sklapali se pravni poslovi kupnje i prodaje sukladno odredbama Statuta.

U razdoblju, dakle, od 1345. g. kada je bilo donijet Mljetski statut i sklopljen ugovor o podjeli zemlje, pa do 1808. g. kada Napoleon ukida opatiju Sv. Marije na Velikom jezeru, ovaj dio otoka Mljeta, koji se po veličini i smještaju podudara s područjem sadašnjeg Nacionalnog parka Mljet, bio je u isključivom crkvenom posjedu i vlasništvu, sa zabranom nastanjivanja.

Međutim, nekoliko godina prije isteka ovog razdoblja, a zapravo potkraj XVIII stoljeća, točnije 1793. g. bilježi se nastajanje sela Goveđari, kao presedan načelu nenastanjivanja na benediktinskom posjedi. U tom vremenu, naime, pucaju feudalne stege, pa Mljećani otkazuju poslušnost opatu raditi mu na posjedu, zbog čega ovaj sklapa 8. travnja 1793. g. ugovor s trojicom težaka kojima po prvi put dopušta nastanjivanje na njemu i čak se obvezuje sagraditi kuće o trošku samostana za ove tri obitelji.

Težaci stvaraju selo Goveđari

Spomenuti ugovor o osnutku sela Goveđari sklopili su redovnici mljetskog samostana 8. travnja 1793. s težacima Vinčencom Bastom, Nikolom Milićem i Petrom Milićem, a ugovor se i danas nalazi zapisan na talijanskom jeziku u 14. knjizi "Diversa di Meleda" na 158 - 159. str. Samostan se obvezao sagraditi svakome od njih kuću od vapna dužine 20 lakata (oko 10 metara) i širine 8 lakata (oko 4 metra), a također daju uz dotične kuće svakome od njih 2 solda (1 solad = 1 678 m²) zemlje za vrt, a za sađenje vinove loze, maslina i ostalih plodova dodjeljuje im se Malo, Srednje i Veliko Polje s pripadnostima za sijanje Mala Poma, Gornje i Donje Vrte, Polačino Polje i Dubrovicu. Težaci se obvezuju

za kuće služiti redovnicima 60 dana godišnje, za 2 solda zemlje oko kuća isplaćivati 60 groša godišnje. Za težačku đornatu samostan će plaćati po običaju ratajskom (rataj=težak), a težaci će za dodjeljena polja davati godišnje samostanu pola uroda vina, ulja i drugih plodina, 20 vreća gnoja i sl. Zabranjuje im se držati više od 100 koza, 30 ovaca i 15 grla krupne stoke i ne mogu držati barke u jezeru bez prethodne pismene dozvole.

Ugovor je detaljno parafraziran jer je temeljni dokument prava naseljavanja ovog područja i embrion nastajanja privatnog vlasništva, ali i preteča ograničenja, zabrana i zaštite.

Razdoblje Austrije (1815. - 1918.)

Gnijev i neprijateljstvo Mljećana prema samostanu Sv. Marije na Velikom jezeru koji je tu stoljećima superiorno postojao i vladao izrazio se stihijno u interesu 1808. - 1915. u vidu pobuna u tim nemirnim danima dolaska i odlaska Francuza i propasti Dubrovačke Republike, kada su Mljećani pokušali silom zagospodariti posjedima i dobrima bivšeg benediktinskog samostana nasrćući iz Babinog Polja čak i s oružjem u ruci. Proglasom od 15. srpnja 1815. Austrija im daje do znanja da je zabranjen svaki javni izbor i diranje u samostanska dobra uz prijetnju najstrožih kazni.

Za vrijeme austrijske vladavine bivši samostanski posjedi prešli su u državno vlasništvo, a u bivšem samostanu Austrija je osnovala šumarsku upravu s inženjerom šumarstva na čelu. Ovim dijelom otoka Mljeta gospodari i upravlja austrijska državna šumarija.

U to vrijeme doseljavanjem novih težaka s ostalog dijela otoka, a kasnije i sa kopna i prirodnim prirastom stanovnika selo Goveđari se šire, a stvaraju se i nova naselja Polače, Soline i Babine Kuće i to na samom moru koja broje ukupno oko 20 obitelji. Goveđari se šire doseljavanjem Hajdića, Stražičića, Sršena i Matana. Polače 1830. naseljava obitelj Dabelići iz Babinog Polja, a par godina kasnije i obitelj Nodilo. Soline nastaju 1825. naseljavanjem obitelji Petra Sršen-Crljenka iz Goveđara, a iste godine u Pomeni obitelj Sršen gradi ribarsku kuću. Babine Kuće nastaju sredinom 19. stoljeća kada se tu naseljava Nikola Vojvoda iz Osojnika.

Država je štitila velike šumske komplekse, a seljani su obrađivali kraška polja, osim polja Pomjenta, kojeg je držala šumarska uprava i davala seljacima u zakup ili ponekad obrađivala u vlastitoj režiji.

Parnica s Carevinom Austrijom

U ovom razdoblju bilježimo povijesnu parnicu s Carevinom Austrijom kada je bila odlučila iseliti stanovnike tog područja da bi utvrdila na njemu strogi režim zaštite tih prirodnih rijetkosti. Dvadeset goveđarskih obitelji (uključujući Polače, Soline i Babine Kuće), kupujući pamet od pravnika i odvjetnika više od jednog desetljeća odupirali su se tom hladnom zahtjevu države, te konačno nagodbom

iz 1889. g. sklopljenom s predstavnikom Ministarstva poljodjelstva uspjeli su zadržati tzv. status meledanus, ostati u Goveđarima i ostalim zaseocima i steći pravo vlasništva na zemlji i kući i gospodarskim objektima po prvi put i u pravom smislu te riječi. Na temelju te nagodbe sklapane su 1891. g. pojedinačni ugovori s nosiocima odnosno glavama obitelji koji su ugovori važili kao tabularne isprave za uknjižbu vlasništva. To vlasništvo su otplaćivali državi u 15 godišnjih rata, tako da su početkom ovog stoljeća postali bezuvjetni vlasnici zemljišta i drugih nekretnina. Uz crkveno i državno po prvi put pojavljuje se na ovom dijelu Mljeta i privatno vlasništvo slobodnih seljaka - potomaka bivših benediktinskih kmetova. Nagodba je ponovila zabranu miješanja u ova zemljišta ostalih Mljećana.

Razdoblje jugoslavenskih država (1918. - 1990)

Propašću Austro-Ugarske monarhije na ovom tlu djeluje Šumsko upraviteljstvo Kraljevine Jugoslavije, smješteno također u zgradi samostana u Velikom jezeru. Pod državnim erarom ostale su određene šumske površine i jedino polje Pomjenta koje su obrađivali seljani pod zakupom.

Zakonom o likvidaciji agrarnih odnosa iz 1930. g. Pomjenta je na jednake dijelove raspodjeljena svim domaćinstvima osim onih bolje stojećih koja su se odrekla svoga dijela. Tako je i zadnje kraško polje na ovom području postalo privatno vlasništvo njegovih obrađivača.

U odnosu na cijelu površinu ovog područja od 3003 ha na privatno vlasništvo od tadan otpada oko 18% površine uglavnom najkvalitetnijeg zemljišta.

I, eto nas u 1936. g. kada u Njivicama na Veliko jezeru braća Stražičići iz Goveđara grade prvi hotel, a nakon toga i Luka Vojvoda u Babinim Kućama otvara prvi restoran.

I konačno 1960. g. Sabor Narodne Republike Hrvatske proglašava, još davno naslućivan, Nacionalni park Mljet i utvrđuje mu granice istovjetne s bivšim benediktinskim posjedom, a daje mu karakter američkog parka koji uvažava zatečeno stanovništvo. Riječ je o režimu ublažene zaštite uvažavanjem zatečenih naselja i života u njima s mogućnošću rješavanja svih kolizionih pitanja i između principa zaštite naročitih prirodnih vrijednosti i interesa lokalnog stanovništva i gospodarstva.

Sukobi između funkcije zaštite prirode i protagonista tzv. razvoja

70-tih godina turistički razvoj svugdje buja, pa je bilo normalno očekivati ga i na ovom području gdje se javljaju veliki apetiti i društvenog i privatnog sektora za izgradnjom. Država nije ulagala ništa kapitalno u ostvarivanje zaštitne funkcije, a putem Uprave Nacionalnog Parka Mljet, koja od 1960. g. djeluje na Mljetskim jezerima nije riješila mnoge kolizione momente, pa to rezultira izgradnjom obiteljskih kuća u Pomeni i Polačama. Uprava Nacionalnog parka to jedva uspijeva, bez prostorno planske dokumentacije, bar donekle kontrolirati.

Izvršno vijeće SO Dubrovnik odobrava Goveđarcima da u zamjenu za općinsko zemljište na kojem grade u Pomeni daju Općini svoje privatno, ali nažalost, taj zaključak ni do danas nije realiziran, jer se nijedan pojedinačni ugovor nije sklopio zbog zamršenog zemljišno-knjižnog stanja na zemljištu u privatnom vlasništvu.

S druge strane Privredni kombinat Mljet iz Babinog Polja kao tzv. nositelj razvoja na otoku Mljetu sprema se na veliku izgradnju turističkih kapaciteta na području Nacionalnog parka gdje Prostorni plan područja posebne namjene otoka Mljeta predviđa čak oko 5000 ležajeva u ukupnim turističkim kapacitetima, ali se zadovoljava sa izgradnjom jednog hotela u Pomeni i jednog kampa, jer je megalomanski prostorni plan kojega je 1974. donijela SO Dubrovnik po obrazloženom prijedlogu za ocjenu njegove zakonitosti srušila, nitko drugi, već mala Mjesna zajednica Goveđari, pred Ustavnim sudom Hrvatske.

Zakonodavac je potom donošenje prostornih planova za područja nacionalnih parkova prenio u nadležnost Sabora koji je 1987. g. donio Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet ("Narodne novine", broj 13/87) te je konačno zaštita ovog prirodnog bogatstva dobila svoj Prostorni plan.

Razdoblje od uspostave Republike Hrvatske 1990. do danas

U Domovinskom ratu Mljet je sretno prošao bez ratnih operacija - nedirnut. Neprijateljska JNA napustila je, poslije pustošenja i demoliranja objekata, mirno obalnu bateriju na Kulijeru nedaleko Pomene, da bi je odmah nakon toga preuzela HRM i stavila u funkciju, te su i danas to objekti HRM u vlasništvu Republike Hrvatske.

Godine 1993. novim teritorijalnim ustrojem lokalne samouprave, Mljet se izdvaja iz Dubrovačke općine i postaje samostalna Općina, a na ovom području u okviru Općine Mljet djeluju dva mjesna odbora - Goveđari i Polače. Poduzeće "Atlas" predaje u posjed Općine Mljet objekt hotela "Melita" na otočiću Sv. Marije na Velikom jezeru i kamp "Sikirica" u Pomeni, te ostaje vlasnikom hotela "Odisej" u Pomeni.

Nakon podulje pripreme Sabor donosi Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 30/94 i 72/94). Zakon je radikalno uredio mjere i način zaštite u nacionalnim parkovima i odredio da se režim zaštite konkretno na prostoru Nacionalnog parka provodi prostornim planom kojeg donosi Sabor i Pravilnikom o unutarnjem redu u Parku kojeg donosi ministar.

Pitanje vlasništva na nekretninama, prije svega, regulira Zakon o zaštiti prirode i zabranjuje stjecanje vlasništva u Nacionalnom parku od strane stranih državljana ili stranih pravnih osoba. Osim toga, zemljište u Parku na kojem je pravo korištenja uknjiženo na društveno-pravne osobe prenosi se u vlasništvo Države. Njime se također određuje da se u interesu što djelotvornije zaštite, pojedine nekretnine mogu izvestiti po odredbama posebnog zakona. Ako, pak, vlasnik nekretninu namjerava prodati, prvo je mora ponuditi na prodaju Državi. Ovo pravo prvokupa Države upisuje se u zemljišne knjige. Ali, isto tako

radikalno, po prvi put uopće, reguliraje se i prava privatnih vlasnika nekretnina, pa im se, zbog toga što je to pravo ograničeno postojanjem Nacionalnog parka, daje pravo na naknadu, a iznos naknade mora biti razmjeran umanjenom prihodu. Za korištenje nekretnine u kulturne ili znanstvene i druge svrhe vlasnik ima pravo i na posebnu naknadu prema rješenju ministra.

Bivša radna organizacija Uprava Nacionalni park Mljet stupanjem na snagu Zakona o zaštiti prirode postala je Javna ustanova koja se financira iz proračuna Države, a osniva je Vlada Republike Hrvatske. Njome upravlja Upravno vijeće koje do 1/3 svog sastava može imati članove iz reda predstavnika vlasnika nekretnina u Parku.

Pravilnik o unutarnjem redu u Nacionalnom parku Mljet donio je ravnatelj Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine u svibnju 1996. g. ("Narodne novine" br. 39/96) i time se, uz novi Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i Zakon o zemljišnim knjigama ("Narodne novine" br. 91/96), zaokružila pravna infrastruktura za pitanja korištenja i upravljanja i unapređenja zaštite u nacionalnim parkovima i to na principima najbolje svjetske prakse.

Novi Pravilnik o unutarnjem redu u Nacionalnom parku "Mljet" donio je ravnatelj Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša u kolovozu 1999. (N.N. br. 87/99).

Popisi čestica zgrada (kuća) i njihovih stvarnih (su)vlasnika u naselju Goveđari, Pomeni i Polače

U svrhu izrade Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet" priređeni su posebni popisi čest. zgr. (kuća) i njihovih stvarnih vlasnika u okviru građevinskih područja naselja Goveđari, Pomena i Polače i oni su sastavni dio ovog povijesnog osvrtu o razvoju imovinskih odnosa na nekretninama na području Nacionalnog parka "Mljet". Popisi su rađeni koristeći se zemljišno knjižnim izvacima, popisima posjeda, kopijama katastarskih planova, očevitom i izjavama žitelja ovih naselja. Tako se došlo do ovih, za svrhu izrade Prostornog plana, uporabljivih podataka i tako su prevladane zapravo neuporabljive zemljišne knjige glede utvrđivanja stvarnih vlasnika kuća, za koje se mogu smatrati ovi popisi gotovo točni s možebitnim stanovitim manjkavostima odnosno greškama.

Zbroj - sinteza podataka iz rečenih popisa izgleda kako slijedi:

Naselje	Ucrtane stare kuće	Neucrtane stare kuće	Neucrtane nove gradnje	Broj stvarnih vlasnika	Kuće bez stanara	Kuće na tuđoj zemlji	Ostali ucrtani objekti
Goveđari	30	4	3	90	9	-	17
Babine kuće	12	-	3	17	-	-	3
Pomena	6	-	9	25	-	12	2
Soline	4	1	6	11	-	-	-
Polače	20	-	32	71	5	26	6

Zaključne konstatacije:

- računa se da cca 18% ukupne površine (3003 ha) Nacionalnog parka "Mljet" čine nekretnine u privatnom vlasništvu i to pretežito u temeljnom fenomenu;
- katastarski planovi neusklađeni su sa stvarnim stanjem u gornjim naseljima, pa je potrebna njihova obnova;
- zemljišno-knjižno stanje vlasničkih upisa neusklađeno je sa stvarnim stanjem pa je po službenoj dužnosti potrebno, sukladno članku 198. Zakona o zemljišnim knjigama ("Narodne novine", br. 91/96) prići obnovi sada neuporabljivog zemljišnika za sve privatno zemljište i zgrade;

Paralelno s tim trebalo bi, sukladno s člankom 40. stavkom 1. Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 30/94 i 72/94) uknjižiti državno vlasništvo na svim nekretninama na kojima je sada upisana društveno-pravna osoba kao nositelj prava korištenja odnosno upravljanja;

- tek po izvršenim prethodno spomenutim poslovima može se prići legalizaciji "bespravno izgrađenih" objekata, zamjeni zemljišta za objekte koji su sagrađeni ili se grade na tuđem zemljištu i poslovima ostvarivanja zakonskog prava prvokupa u korist Države, kao i realizaciji članaka 38. i 39. Zakona o zaštiti prirode o pravu vlasnika nekretnina na naknadu.

5.3. Sređivanje imovinskog pitanja u Nacionalnom parku Mljet

Smjernice

Zakonom o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom, koji je donio Sabor Narodne Republike Hrvatske 11. studenoga 1960. godine, područje je zapadnog dijela otoka u površini od oko 3 100 ha zemljišta Velikog i Malog jezera te Male Soline i postale su zaštitno područje Nacionalnog parka.

Zemljište koje se nalazi unutar granica Nacionalnog parka Mljeta, a koje je društveno vlasništvo su nekretnine i to: čestica zemljišta 318/156, 48/140, 48/141, 48/142, 48/1, 413/1, 48/138, 48/139, 348/110, čestica zgrade 68 i 66 sve Z.U. 145, čestica zemljišta 426/2 Z.U. 1, čestica zemljišta 437 Z.U. 3, čestica zemljišta 425 Z.U. 21, a nositelj prava korištenja je bivša općina Dubrovnik, čestica zemljišta 48/144, 348/178, 348/163, 348/165, 348/167, 348/170, 348/161, 348/160, 348/157, 348/154, 348/152, 348/168, 348/159, 348/155, 348/153, 416 i čestica zgrade 118, 92, Z.U. 145 sve su uknjižene općenarodna imovina, a u popisu posjeda je posjednik Nacionalni park Mljet, čestica zemljišta 437 Z.U. 3 nosilac prava korištenja je Ministarstvo šumarstva Republike Hrvatske u Zagrebu, čestica zemljišta 222/1, 22/346, 222/348, 411/3, Z.U. 2 nositelj prava korištenja je Poljoprivredni fond općine Dubrovnik, čestica zemljišta 222/345 Z.U. 171, nositelj prava korištenja je HTP Dubrovnik u Dubrovniku, čestica zemljišta 412, 423, 428 Z.U. 21 nositelj prava korištenja je općina Mljet, čestica zemljišta 448/143 i čestica zgrade 116 Z.U. 155, nositelj prava korištenja je Poljoprivredni kombinat Mljet u Babinom Polju, čestica zemljišta 425 Z.U. 21 nositelj prava korištenja je općina Mljet, čestica zemljišta 222/347, Z.U. 162, a sve K.O. Goveđari, a nositelj prava korištenja je Privredni kombinat Mljet u Babinom Polju, a u popisu posjeda posjednik je hotel "Melita". Sve ostale nekretnine koje se nalaze unutar Nacionalnog parka Mljeta su privatno vlasništvo.

Prema članku 40. stavak 1 Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 30/94) zemljište unutar granica nacionalnih parkova i parkova prirode na kojem pravo korištenja i raspolaganja imaju društveno-pravne osobe prenosi se u vlasništvo države, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Ostaje dakle jedino riješiti pitanje statusa zemljišta u režimu privatnog vlasništva. Za zemljište koje je u privatnom vlasništvu, iz popisa posjeda vidi se da je u većini slučajeva posjednik jedan od uknjiženih suvlasnika. Prema Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 30/94) određuju se obaveze vlasnicima nekretnina unutar Nacionalnog parka koji namjeravaju tu nekretninu prodati, tako da su je dužni najprije ponuditi na prodaju Državi, a ukoliko tako ne postupe, Država ima pravo tužbom protiv prodavatelja i kupca zahtijevati poništenje "Ugovora o kupoprodaji" u roku od 60 dana od dana kada se sazna za sklapanje tog Ugovora, ali najkasnije u roku od 2 godine od dana sklapanja Ugovora o kupoprodaji.

Pravo prvokupa upisuje se u zemljišnim knjigama kod nadležnog suda, pa je stoga potrebno podnijeti zemljišno-knjižnom odjelu Općinskog suda u Dubrovniku prijedlog za uknjižbu prava prvokupa na nekretninama unutar granica Nacionalnog parka kako bi se spriječila prodaja ovih nekretnina.

Prema članku 4. stavak 345. Zakona o zaštiti prirode u Nacionalnom parku su dopuštene djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode. Turističko-rekreacijske djelatnosti moraju biti u ulozi posjećivanja i razgledavanja koje je dozvoljeno svima pod istim uvjetima.

Ukoliko izgradnja odgovara uvjetima gore navedenog Zakona, da bi se riješilo imovinsko pitanje trebalo bi vlasnike zemljišta (samo za ono zemljište na kojem se gradi) pozvati i pokušati dogovoriti se o naknadi. Tamo gdje ima vlasnika i gdje se slažu s naknadom mogu se odmah zaključivati Ugovori o prodaji navedenih nekretnina. Tamo gdje su vlasnici umrli i nisu provedena rješenja o nasljeđivanju ili su nepoznatog boravišta i gdje se ne može doći do sporazuma o naknadi, treba se ići putem postupka potpunog izvlaštenja.

Sukladno odredbama Zakona o izvlaštenju ("Narodne novine" broj 9/94) korisnik izvlaštenja podnosi Vladi Republike Hrvatske prijedlog za utvrđenje interesa Republike Hrvatske.

Prijedlog za utvrđenje interesa Republike Hrvatske treba sadržavati:

1. Naznaku korisnika izvlaštenja;
2. Svrhu izvlaštenja tj. naznaku objekta čija se izgradnja predlaže;
3. Vrstu izvlaštenja (potpuno, nepotpuno);
4. Naznačenje zemljišta, zgrade, nekretnine koju se namjerava izvlástiti sa zemljišno-knjižnim odnosno katastarskim podacima;
5. Naznačenje vlasnika i drugih stvarno-pravnih ovlaštenika;
6. Obrazloženje interesa Republike da se izvlaštenje provede upravo na tim nekretninama;
7. Naznaku plana izvlaštenja.

Prije podnošenja ovog prijedloga, korisnik izvlaštenja dužan je u skladu s Prostornim planom izraditi plan izvlaštenja. Taj plan mora sadržavati parcelacijski elaborat izrađen na temelju uvjeta uređenja prostora (lokacijskih dozvola).

Plan izvlaštenja izlaže se prethodno na javni uvid u sjedište općine (Mljet) izlaganje traje 15 dana u kojem roku se mogu dati primjedbe građana na taj plan. Uz plan izvlaštenja prilažu se podaci o vlasnicima, odnosno posjednicima čije se nekretnine izvlašćuju.

Odluka o utvrđivanju interesa Republike Hrvatske objavljuje se u "Narodnim novinama", a dan stupanja na snagu Odluke propisuje se samom Odlukom. Korisnik izvlaštenja, dužan je u roku od 2 godine od dana stupnja na snagu Odluke Vlade Republike Hrvatske, podnijeti tijelu nadležnom za imovinsko-pravne poslove prijedlog za izvlaštenje.

Međutim, prije podnošenja prijedloga za izvlaštenje, korisnik izvlaštenja dužan je putem nadležnog tijela za imovinsko-pravne poslove na čijem se području

nalaze nekretnine, osigurati dokaze o stanju i vrijednosti nekretnina putem nalaza i mišljenja vještaka. Osiguranjem dokaza utvrđuje se stanje na osnovi kojeg će se procijeniti vrijednost nekretnina u postupku naknade.

Nadalje, korisnik izvlaštenja mora prethodno pokušati s vlasnikom nekretnine ili posjednikom sporazumno riješiti pitanje stjecanja prava vlasništva, putem pismene ponude. Ponuda mora sadržavati sve potrebne elemente kao što su: kupovna cijena, rokovi isplate i sl; tako da bi se prihvaćanjem ponude mogao sklopiti ugovor.

Uz prijedlog za izvlaštenje mora se podnijeti:

1. Dokaz da je korisnik izvlaštenja prethodno s vlasnikom nekretnine pokušao sporazumno riješiti pitanje stjecanja prava vlasništva;
2. Izvode iz zemljišnih knjiga, odnosno katastarske podatke, ako se stanje iz zemljišnih knjiga ne slaže s postojećim posjedovnim stanjem;
3. Dokaz o utvrđenom interesu Republike za izgradnju;
4. Osiguranje dokaza o stanju i vrijednosti nekretnina tj. nalaz i mišljenje vještaka;
5. Dokaz da korisnik izvlaštenja ima osiguranja sredstva položena kod banke u visini približno potrebnoj za davanje naknade, odnosno dokaz o osiguranoj drugoj nekretnini;
6. Lokacijsku dozvolu, odnosno plan izvlaštenja.

Korisnik izvlaštenja i vlasnici nekretnina mogu do donošenja rješenja sklopiti nagodbu, koja se unosi u zapisnik.

Nakon provedenog postupka nadležno tijelo za imovinsko-pravne poslove donijet će rješenje o izvlaštenju nekretnina.

6. ETAPNOST REALIZACIJE PLANA

Kada se pokuša sagledati kompleksnost i broj oblasti u koje zadire realizacija koncepcije Prostornog plana, teško je reći kojim slijedom prioriteta se predviđa fazna realizacija Plana. Osim toga, tu se radi i o poslovima koji mogu teći paralelno. Ipak, naš je prijedlog fazne realizacije Plana slijedeći:

1. faza: Rješavanje imovinsko-pravih odnosa unutar Nacionalnog parka, a temeljem Prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet"
2. faza: Izgradnja sustava prometa, vodoopskrbe, odvodnje, elektroopskrbe, TT opskrbljenosti
3. faza: Dislokacija postojeće deponije otpada i sanacija lokacije, izgradnja nove lokacije sanitarne deponije. Izgradnja sustava brana protiv plutajućeg otpada
4. faza: Osiguranje kvalitetnog sustava obrane od požara
5. faza: Izgradnja sustava vizualnih komunikacija za bolje snalaženje u Parku, kao i nužne opreme potrebne za bolje funkcioniranje Parka u odnosu na posjetitelje
6. faza: Provođenje arheoloških istraživanja
7. faza: Realizacija izgradnje u građevnim područjima uključujući i revitalizaciju Goveđara.

Sukladno stupnju razvitka otoka Mljeta temeljem Zakona o otocima koji su uključeni kao stalna proračunska stavka, za otok Mljet predviđeno je:

- donošenje Programa potpunog i održivog korištenja otočnih resursa;
- u roku od sedam godina osiguranja javnog putničko-teretnog prijevoza u linijskom obalnom pomorskom prometu na način da otok ima tri povratne veze s kopnom dnevno, s tim da cijena putničke karte ne može biti veća od cijene u gradskom prijevozu, cijena autobusnog prijevoza po otoku iznositi će 50% brzobrodске tarife za otok, a svakodnevni prijevoz učenika i studenata bit će besplatan;
- obradivo zemljište i pašnjaci koje nije obrađivano u posljednjih pet godina ili čiji je vlasnik nepoznat ili nedostupan, odnosno njegov status nije određen posebnim propisom može se davati u zakup isključivo radi gospodarskog korištenja domaćoj ili stranoj fizičkoj ili pravnoj osobi, a odluku o tome donosit će općinsko vijeće;
- fizičkim osobama sa stalnim prebivalištem na otoku izdat će se dozvola za mali ribolov bez naknade;

- kod dodjele koncesija prava lova i kod davanja lovišta na otoku u zakup pravo prvenstva uz ispunjenje istih uvjeta imat će fizičke i pravne osobe sa prebivalištem, odnosno sjedištem na otoku;
- gospodarske djelatnosti koje čine otočni razvitak održivim poticat će se gospodarskim mjerama: poreznim povlasticama, carinskim povlasticama, dodjelom nekretnina, povlasticama za zaposlene u državnim tijelima i javnim službama, povlasticama pri dobivanju kredita, oprostima poreza na dobit;
- obveznici poreza na dohodak koji imaju prebivalište na otoku imat će stimulatívni osobni odbitak za sebe, za djecu i za druge uzdržavane članove uže obitelji s prebivalištem na otoku;
- obveznici poreza na dohodak od poljodjelstva i šumarstva kojima se dohodak utvrđuje na temelju katastarskog proizvoda neće povećati porez na dohodak od poljodjelstva i šumarstva;
- u prometu nekretnina fizička osoba neće plaćati porez kad nekretninu nabavi radi obavljanja djelatnosti na otoku i kad nabavkom nekretnine prijavljuje prebivalište na otoku (porez će se plaćati ako se nekretnina otuđi ili se djelatnost prestane obavljati te prebivalište promijeni prije isteka roka od 10 godina od dana nabave nekretnine);
- pravne osobe koje imaju sjedište djelatnosti ili podružnicu na otoku, a zapošljavaju najmanje 3 osobe na neodređeno vrijeme neće plaćati carinu kod uvoza, unosa ili primitka opreme koja će im služiti u obavljanju djelatnosti;
- uvjeti kreditiranja gospodarstva biti će stimulatívni (poček 3 godine, kamatna stopa 3%, godišnje, rok otplate kredita uključujući poček 8 godina).

Rješavanje vodoopskrbe otoka ostvarit će se sukladno Programu razvitka vodoopskrbe otoka Republike Hrvatske, a provest će se u roku od 10 godina.

Opremanje otoka pristanišnom cestovnom infrastrukturom ostvarivat će se po Programu pomorsko-cestovnog povezivanja otoka s kopnom i međusobno, a povest će se u roku od 15 godina.

Kapilarna prometna infrastruktura (poljski, šumski i drugi gospodarski putovi) pomoću kojih se uređuju i koriste resursi otoka gradit će se sukladno Programu kapilarne prometne infrastrukturne, a ostvarit će se u roku od 15 godina temeljem programa.

Provođenjem Programa zdravstvene zaštite (u roku od 7 godina), Programa osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja (u roku od 7 godina), Programa proučavanja, zaštite i očuvanja prirodne i kulturne baštine, županijskih programa kulturne i športske aktivnosti utemeljene na otočnoj tradiciji, definirat će se temeljni ciljevi, pravci i dinamika razvitka društvenih djelatnosti i socijalne sigurnosti, osigurati izvori sredstava u cilju ostvarenja održivog otočnog razvitka i zadovoljavanja potreba pučanstva otoka Mljeta.

V DIO - PROVEDBENE ODREDBE PLANA

1. OPĆE ODREDBE

1. Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" je razvojni prostorno-planski dokument kojim se uređuju međusobni odnosi i interesi korisnika (vlasnika) u prostoru sa odnosima i interesima šire zajednice.
2. Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet" (u daljnjem tekstu: Plan) određuje i mogućnosti uređenja prostora Nacionalnog parka putem usklađivanja komponente zaštite prirode sa komponentom razvoja u prostoru, a zasniva se prvenstveno na rješavanju uočenih konfliktnih pojava:
 - neriješene imovinsko-pravne situacije prvenstveno u funkciji zatečenih i budućih fizičkih struktura
 - nedostatne zaštite kao i nedovoljno precizne razvojne komponente u korištenju akvatorija Nacionalnog parka
 - redefinicije i provjere vrste i kapaciteta turističkih smještajnih kapaciteta
 - potkapacitirane svekolike infrastrukturne opremljenosti Nacionalnog parka.
3. Ovaj Plan određuje pravce razvoja prostora koristeći naročito najnovije spoznaje o zaštiti i korištenju prostora. Od 1987. na snazi je Prostorni plan Nacionalnog parka donesen Odlukom Sabora Republike Hrvatske 1987. ("Narodne novine" br. 13 od 30. 3. 1987.).
4. Ovaj prostorno-planski dokument je izrađen sukladno sljedećim međunarodnim konvencijama, koje obvezuju Republiku Hrvatska i to:
 - Barcelonska konvencija o zaštiti Mediterana i njena 4 protokola (1976/1980)
 - MARPOL konvencija o zaštiti mora od zagađivanja s brodova i zrakoplova iz 1973/1978
 - Londonska konvencija o odbacivanju otpada u more iz 1972.
 - Konvencija UN o pravu mora (UNCLOS) iz 1980.
 - Konvencija o očuvanju biodiverziteta 1992.
 - Konvencija o sprječavanju promjena klime iz 1992.
 - Konvencija o zaštiti i upotrebi prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera iz 1994., a koje su bile osnova za izradu Strategije zaštite okoliša i održivog razvitka u Jadranskom području Republike Hrvatske (HAZU, Zagreb, 1996) s kojom je usuglašen.
5. Ovaj Plan je izrađen sukladno Zakonu o prostornom uređenju koji propisuje obvezno donošenje Prostornog plana za područja Nacionalnih parkova i Parkova prirode kao Prostornog plana područja posebnih obilježja. Temelji se na osnovnim odrednicama Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 50/99):

"Nacionalni parkovi i parkovi prirode su područja vrhunskih prirodnih vrijednosti unutar države i predstavljaju nacionalna dobra jedinstvenog gospodarenja i upravljanja".

Osnova za izradu ovog Plana je i Nacionalni program razvitka otoka, Ministarstvo razvitka i obnove, rujan 1996. koji kaže u točki 10.4 Razvojne mjere: "Iznimno bitne razvojne mjere jesu: "Izrada otočne razvojne dokumentacije te njezino promicanje i podjela zainteresiranim otočnim ulagačima (prostorni planovi, idejni projekti, investicijski projekti i sl). koja otočnim ulagačima određuje mjesto,

obujam i tehnologiju ulaganja u pojedine djelatnosti i jamči održivi otočni razvitak."

6. U svrhu osiguranja provedbe ovog plana, potrebno je izvršiti radove u svezi pripreme i opremanja infrastrukturom građevinskog zemljišta unutar Nacionalnog parka.

7. Odredbama za provođenje Plana (u daljem tekstu: provedbene odredbe) utvrđuju se način uređenja i namjene prostora i smjernice i mjere za provođenje plana na području Nacionalnog parka.

2. CILJEVI UREĐIVANJA PROSTORA

8. Planom se utvrđuju ciljevi i zadaci za zaštitu i uređivanje prostora Nacionalnog parka i to naročito:
- vrednovati prostor Nacionalnog parka u koncepciji uređenja i zaštite prostora otoka Mljeta
 - osigurati jedinstven sistem opće zaštite, očuvanja i unapređenja osnovnih funkcija Nacionalnog parka
 - omogućiti korištenje Nacionalnog parka svim kategorijama posjetilaca
 - odrediti "ekološki kapacitet" zone temeljnog fenomena prirode, način i svrhu posjećivanja Nacionalnog parka
 - odrediti područja za izgradnju unutar granica Nacionalnog parka na način primjeren režimu zaštite i uređivanja prostora

- odrediti etape ostvarivanja plana u cilju zaštite Nacionalnog parka
- utvrditi opće urbanističko- tehničke uvjete za područja predviđena ovim planom za izgradnju
- predložiti neophodne mjere za provedbu ovog Plana
- u pravilu isključiti kolni promet i tranzit u Nacionalnom parku.

Pod osnovnom funkcijom Nacionalnog parka u smislu alineje 2, stava 1. ove točke smatra se očuvanje prirodne okoline u izvornom i zatečenom obliku, te znanstveno-istraživačka, kulturna, odgojno-obrazovna i turističko-rekreacijska funkcija Nacionalnog parka.

3. ORGANIZACIJA I NAMJENA PROSTORA

9. Na području Nacionalnog parka utvrđuju se:

1. prirodne zone

- zona temeljnog fenomena prirode,
- posebni rezervat prirode i spomenici prirode
- zona usmjerene zaštite

2. zone mješovite namjene

- naselja
- tehničke i servisne zone

3. kulturne zone

- zone poljoprivrednog pejzaža
- etnološke zone

- arheološke i kulturno-povijesne zone i lokaliteti.

10. U kategoriju **prirodnih zona** spada zona temeljnog fenomena prirode, specijalni prirodni rezervati i spomenici prirode, te zona usmjerene zaštite.

11. Zona temeljnog fenomena prirode određuje prirodnu osobitost i vrijednost Nacionalnog parka uz neposredni kontaktni prostor za zaštitu, održanje i doživljavanje prirodne okoline. Zonu temeljnog fenomena prirode Nacionalnog parka čini cjelina jezera i uvala s vizuelno i ekološki pripadajućim

prostorom vrijednih šuma, ostalog vegetacijskog pokrivača i stjenovite južne obale.

Pored područja iz prethodne točke u zonu temeljnog fenomena uključuje se rezervat šumske vegetacije crnike Velika dolina i spilja u Solinskom kanalu, kao i naselja Babine kuće, Njivica, Pristanište, Velika Loza, Soline i polje Pomijenta.

12. Od posebnih rezervata na području Nacionalnog parka nalazi se "Posebni rezervat šumske vegetacije" - Velika dolina. Nalazi se u istočnom predjelu Nacionalnog parka, uz sjevernu zonu temeljnog fenomena, površine 15,0 ha. Njegova karakteristika su lijepo razvijena makija i stabla crnike. Svi građevinski radovi u ovom rezervatu su zabranjeni, kao i izgradnja posebnih staza. Od spomenika prirode u Nacionalnom parku postoji samo spilja u Solinskom kanalu.
13. Zona usmjerene zaštite određuje ostali prirodni prostor Nacionalnog parka, koji nije primarna i izvorna prirodna rijetkost i sadrži oblike gospodarske djelatnosti i korištenja. Područje Nacionalnog parka iz stava 1. ove točke štiti, povezuje u cjelinu i omogućuje jedinstvenu primjenu mjera zaštite na području Nacionalnog parka. U sastavu zone usmjerene zaštite određene su i zone posebne namjene. U zoni usmjerene zaštite dozvoljava se izgradnja sukladno smjernicama za građenje u građevinskim područjima naselja (tekstualni i grafički dio).
14. U zoni **mješovite namjene** određuje se namjena u smislu korištenja za stambenu (ne odnosi se na sekundarno stanovanje), turističku i servisnu funkciju, kao i objekte i površine u funkciji Nacionalnog parka.
15. Naselje Polače ovim Planom određuje se za središnje naselje Nacionalnog parka.
16. U kategoriju naselja prvenstveno spadaju Polače i Pomena, zatim

Goveđari, Babine Kuće, Soline, te kao posebna građevna područja Pristanište, Velika Loza, Njivice te otočić Sv. Marija.

17. Ovim Planom određena su građevinska područja za naselja Polače, Pomena, Goveđari, Babine Kuće, Soline, Pristanište, Njivice, otočić Sv. Marije u funkciji za stanovanje te ostale prateće sadržaje primarnom stanovanju. Granice građevinskog područja utvrđene su na topografskim kartama u mjerilu 1:1000 te na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000.
18. Osim postojećeg hotela "Odisej" u Pomeni, te mogućnosti bavljenja turističkom ponudom u privatnoj režiji, unutar mješovitih zona naselja nema lokacija za nove turističke smještajne kapacitete, obzirom na aktualne smjernice u Strategiji i Programu prostornog uređenja. Dozvoljava se spajanje nekoliko parcela u jednu veću radi stvaranja veće stambeno-gospodarske cjeline, a u svrhu izgradnje turističkih smještajno-ugostiteljskih kapaciteta u režiji vlasnika stambeno-gospodarske cjeline. Međutim, glavnina turističkih smještajnih kapaciteta treba da se nalazi izvan Nacionalnog parka.
19. Servisno-tehničko-gospodarska zona za potrebe Nacionalnog parka, predviđena je uz naselje Polače, na sjevernom rubu Polačnog polja. Tu se predviđaju garaže, uslužno-servisni sadržaji, skladišta, servisi za specijalna vozila Nacionalnog parka. (Kartografski prikaz 4.1a: Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače). U okviru zone dozvoljava se izgradnja prema slijedećim kriterijima:
- veličina pojedinačne parcele može biti od 200m² - 400 m²;
 - maksimalna izgrađenost parcele, ovisno o planiranoj namjeni iznosi 20-25%;
 - katnost objekata ne smije prelaziti prizemlje, s tim da se ne naruše karakteristike krajolika i vizura s obalne fronte, te da se posebna pažnja posveti ukomponiranosti objekta u krajolik,

- visina, maksimalno 5m računato od najniže kote uređenog terena do krovnog vijenca;
- krovovi trebaju biti od kupe kanalice nagiba odgovarajućeg podneblju (15%) i funkciji objekta;
- svaka parcela mora imati osiguran pristupni put;
- 40% parcele mora biti ozelenjeno, a vegetacija na svakoj parceli mora maksimalno poštivati autohtone vrste i nastojati sačuvati prvobitne karakteristike prostora;
- ograde na planiranim parcelama trebaju se izvesti sadnjom autohtonog zelenila;
- objekti trebaju biti izvedeni u pravilu iz kamena;
- posebnu pozornost kod izvedbe objekta posvetiti nagibu terena, te objekt u pravilu locirati po slojnici s minimalnim zasjecima i usjecima;
- ukoliko se na planiranom prostoru za gradnju novih objekta nalaze objekti etno baštine ne može se graditi bez dopuštenja nadležnog Ministarstva."

20. Kulturne zone određuju prostore Nacionalnog parka, koji svojom kulturnom i estetskom vrijednošću

doprinosu njenoj većoj privlačnosti i značaju, a nalaze se u prirodnim zonama Nacionalnog parka.

U kulturne zone spadaju zona poljoprivrednog pejzaža, etnološka zona te arheološke i kulturno-historijske zone i lokaliteti (Kartografski prikaz 3: Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora Nacionalnog parka "Mljet").

21. U zone poljoprivrednog pejzaža spadaju polja pod vitikulturom, kulturama maslina, voćaka, povrća. U tom se pogledu posebno ljepotom ističu poljoprivredne površine – polja Pomijenta, Velika i Mala Poma, Veliki i Mali Popov Dolac i Soline.

Nije dopuštena prenamjena poljoprivrednog zemljišta na navedenim lokalitetima.

22. Etnološku zonu predstavlja naselje Goveđari, naselje ambijentalno-ruralnog karaktera.

23. Arheološke i kulturno-povijesne zone i lokaliteti u Nacionalnom parku su navedeni u sklopu naslova "8. Smjernice za građenje po naseljima" (čl. 115.-150).

4. INFRASTRUKTURA

24. Planom se predviđa osnovni prometni sustav kolnih i pješćakih komunikacija za interni promet u Nacionalnom parku, a unutrašnji tranzit onemogućava se režimom korištenja kolnih cesta i razmještajem funkcionalnih sadržaja za opskrbu i promet uz rubne dijelove Nacionalnog parka.

25. U naselju Polače, uz servisno-tehničko-gospodarsku zonu, sukladno čl. 19. određuje se terminalno parkiralište za izletničke autobuse i automobile. (Kartografski prikaz 4.1a: Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače.)
Unutar tog prostora se predviđa lokacija za helidrom te ostali sadržaji sukladno čl. 19.

Točan kapacitet i razmještaj parkirališta kao i lokacija helidroma definirat će se kroz stručnu podlogu u postupku izdavanja lokacijske dozvole.

26. Sve postojeće pristupe poljima na području Nacionalnog parka potrebno je rekonstruirati tako da postanu protupožarni putovi sa mogućnošću prolaza protupožarnih vozila.

27. Pristanište redovne brodske linije za putnički promet na području Nacionalnog parka predviđa se u naselju Polače gdje se u tu svrhu mora urediti obala, sukladno istraživanjima maritimnih uvjeta, odnosno uređenju obale kako predviđa ovaj Plan.

(Karta 4.1a: Uvjeti uređenja i korištenje prostora naselja Polače).

- 28.** Privezište jahti i jedino prihvatilište posjetilaca-nautičara Nacionalnog parka za višednevni vez određuje se u zaljevu Polače i to unutar naselja duž izgrađene obale, dok se privezište jahti u Pomeni treba koristiti za jednodnevni boravak, bez noćenja. Privezište plovila domaćeg stanovništva se određuje duž izgrađenih obala u Polačama i Pomeni koje moraju biti tako inženjerski rješene da odgovaraju istraživanjima o strujanju mora i drugim maritimnim karakteristikama. (Kartografski prikaz 4.1a: Uvjeti uređenja i korištenje prostora naselja Polače i Kartografski prikaz 4.2a: Uvjeti uređenja i korištenje prostora naselja Pomene).
- 29.** Za organizirano sidrište se određuje lokacija sa južne strane otočića Pomeštak.
- 30.** Uređene obale u Pomeni i Polačama trebaju se opremiti kompletnom infrastrukturom. Na dijelovima uređene obale, koji su opremljeni infrastrukturom u Polačama i Pomeni dozvoljeno je pristajanje izletničkih brodova.
- 31.** Izgradnja kopnene/morske benzinske postaje predviđa se u uvali Tatinica. U tu svrhu potrebno je izvesti potrebne građevinske radove na kopnu/moru koji će omogućiti optimalno korištenje crpke za sve vrste vozila i plovila stanovnika Nacionalnog parka i Javne ustanove Nacionalnog parka, pod posebnim režimom koji se regulira Pravilnikom o unutarnjem redu Nacionalnog parka. Potrebno je provesti postupak Procjene utjecaja na okoliš na osnovu stručne podloge namjeravanog zahvata, a prije postupka izdavanja lokacijske dozvole (Kartografski prikaz 1: Korištenje i namjena prostora kopna Nacionalnog parka "Mljet").
- 32.** Opskrba vodom područja Nacionalnog parka rješava se priključivanjem otoka

Mljeta na vodovod Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo.

Kopneni dio glavnog vodoopskrbnog cjevovoda će se od izlaza podmorskog cjevovoda u uvali Zaklopita do odvojka za distribucijsku vodospremu Nacionalnog parka voditi trasom buduće šetnice. Vodosprema je zapremnine 800 m³ i smještena je na neupadljivoj poziciji uz regionalnu cestu kod Goveđara, na padini brda Straža, sa kotom dna 110 m.n.m., a služiti će za opskrbu svih naselja u Nacionalnom parku preko lokalnih vodosprema. Trasa glavnog cjevovoda vodi dalje državnom cestom do Polača, te trasom buduće obilaznice Polača, istočnim rubom Polačnog polja i trasom Švicarskog puta do distribucijske vodospreme istočnog dijela otoka. Voda iz distribucijske mreže će se preko crpne stanice "Kneže polje" prebacivati u vodospremu "Planjak", glavnu vodospremu otoka.

Naselje Pomene će se opskrbljivati iz postojeće vodospreme "Sikirica" preko postojeće vodoopskrbne mreže koju treba proširiti za opskrbu stanovništva i javnih sadržaja.

Naselje Polače će se opskrbljivati iz novoplanirane vodospreme kapaciteta 300 m³ koja će se izgraditi na padini brda istočno od buduće servisne zone, na koti 70 m.n.m.

Goveđari će se opskrbljivati preko postojeće vodospreme u naselju. Ogranak cjevovoda za Goveđere će se produžiti za mali most, Babine Kuće, Pristanište i Soline.

Do ostvarenja projekta vodopskrbe, opskrba vodom rješavat će se transportom brodova cisterni.

- 33.** Na području Nacionalnog parka potrebno je izgraditi zatvoreni sustav odvodnje otpadnih voda, koji uključuje evakuaciju otpadnih voda u vanjsko more uz prethodno pročišćavanje na uređaju za čišćenje do određenog stupnja i ispuštanjem preko podmorskog ispusta na dovoljnoj dubini i udaljenosti od obale ovisno od rezultata oceanografskih istraživanja. Konceptcija odvodnje se daje u dvije varijante:

1. Jedinstvenim sustavom odvođe se otpadne vode naselja uz Veliko jezero (Goveđari, Babine Kuće, Pristanište, Velika Loza) do uređaja za čišćenje u Pomeni, gdje se nakon pročišćavanja zajedno sa otpadnim vodama Pomene upuštaju preko dugog ispusta u podmorje. Otpadne vode na otočiću Sv. Marija će se preko podmorskog cjevovoda, koji će se položiti po dnu Velikog jezera, priključiti u Pristaništu na jedinstveni kanalizacijski sustav Nacionalnog parka. Sustavom je moguće prihvatiti i otpadne vode naselja Polače što je prikazano na grafičkom prikazu.
 2. Otpadne vode naselja uz Veliko jezero se nakon pročišćavanja zajedno s otpadnim vodama otočića Sv. Marije odvođe podmorskim cjevovodom položenim po dnu jezera i kopnenim kolektorom preko prijevoja Kavalo do ispusta s južne strane Mljeta. Naselje Pomena, kao i naselje Polače, ima vlastiti odvodni sustav.
- Prije izrade konačnog glavnog projekta odvodnje zone Velikog jezera (Otočić Sv. Marije, Babine kuće, Goveđari, Soline, Pristanište, Velika Loza) obavezno je ispitati ekološku sigurnost realizacije projekta, te je za to potrebna procjena utjecaja na okoliš, prema posebnom propisu.
34. Elektroopskrba na području Nacionalnog parka predviđa se kabelskim dalekovodom 35 kV na potezu rt Goli - TS Ropa.
 35. U svrhu osiguranja kvalitetnijeg povezivanja telefonskih centrala otoka Mljeta sa nadređenom centralom Dubrovnik, predviđa se nastavak radova na polaganju podzemnog optičkog kabela preko otoka. To podrazumijeva povezivanje dvaju krajnjih točaka otoka Rta Goli (zapad otoka) i Rta Gruj (istok otoka) sa budućim podmorskim kabelom što će povezivati Mljet, Elafitske otoke sa Dubrovnikom.
 36. Deponij krutih otpadnih tvari potrebno je premjestiti izvan granica Nacionalnog parka u Ivanje Polje odnosno između Roparskog polja i Radasova doca ukoliko se drugim prostornim planovima za područje otoka Mljeta ne odredi druga lokacija. Konačnu odluku o lokaciji deponije treba donijeti sukladno detaljnom istraživanju u okviru Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije kao i procjene utjecaja na okoliš.
 37. Ovim Planom zadržava se lokacija postojećeg groblja u blizini Velike Loze uz potrebno uređivanje i održavanje, kao i mogućnost proširenja južno od kapelice.

5. REŽIMI ZAŠTITE, IZGRADNJE I UREĐENJA PROSTORA

38. U zoni temeljnog fenomena prirode ne dozvoljava se izgradnja objekata kao i druge radnje kojima se narušava prirodni izgled prostora, osim unutar građevinskih područja naselja i lokaliteta, prema točno određenim smjernicama.
Iznimno od stava 1. ove točke u zoni temeljnog fenomena prirode dozvoljena je izgradnja objekata u cilju razgledavanja i čuvanja Nacionalnog parka, kao i radovi na sanitarnoj sječi šume.
39. U zoni usmjerene zaštite ne dozvoljava se izgradnja objekata osim objekata iz prethodne točke.
40. Postojeće površine šuma ne mogu mijenjati svoju namjenu u odnosu na

stanje od dana stupanja na snagu ovog Plana i mogu se koristiti u skladu s osnovnim funkcijama Nacionalnog parka.

Uređivanje šuma u Nacionalnom parku vršit će se u skladu s Programom gospodarenja za gospodarsku jedinicu šuma posebne namjene Nacionalnog parka Mljet za period od 1.1.1991. do 31.12. 2000. Za razdoblje iza 2000.g. treba izraditi "Program za unapređenje, zaštitu i očuvanje šuma posebne namjene Nacionalnog parka Mljet". Gospodarenje, eksploatacija šuma i ostalih prirodnih izvora na području Nacionalnog parka nije dozvoljena.

- 41.** Sve težnje šumara na području parka treba usmjeriti ka podizanju i očuvanju temeljnog šumskog ekosustava hrasta crnike (Orno-Quercetum ilicis, H-ić 1958.), jer obnova tih šuma predstavlja trajnu mjeru zaštite Nacionalnog parka od šumskih požara, jer se nakon požara obnavlja iz panja i žila i brzo sanira narušeni ekosustav.
- 42.** Do maksimuma sačuvati u prirodnom stanju sve prirodne karakteristike područja.
- 43.** U okviru sustava motrenja i dojavljivanja požara predviđa se obnova motrilačke postaje Montokuc, uređenje motrilačke postaje Planjak, te izgradnja novih - Malo jezero i Galijora. Postaje će se opremiti uređejima za vizualni nadzor (video kamere, infracrveni senzori, meteo senzori). Motrilačke postaje Planjak i Montokuc će se opremiti i dodatnim sadržajima: skladišta, prostorije za dežurstvo i smještaj osoba za gašenje požara i antenski uređaji. Na Velikom Planjaku planirana je izgradnja helidroma za srednje letjelice za hitnu evakuaciju ozlijeđenih osoba.
- 44.** Voditi računa o strogom očuvanju postignute harmonije šuma, jezera, gospodarskih površina u odnosu prema izgrađenim naseljima i dijelovima naselja, ne dozvoljavajući pomicanja u ni jednom pravcu.

45. Šumu zaštititi od bilo kakvih većih intervencija koje bi poremetile njen prirodni razvoj u pravcu ekološki stabilne šume česmine ili česmine i bora.

46. Na cijelom području Parka je zabranjeno loženje vatre, pa i tamo gdje nema vegetacije (obalni pojas), te pušenje na svim područjima.

47. Zabranjuje se kljaštrenje zelenih grana i sječa podstojne etaže, te sve radnje koje nisu u funkciji zaštite i unapređenja šuma i njihovih osnovnih funkcija.

48. Na području temeljnog fenomena postojeće prosjeke treba održavati, a zabranjuje se izvođenje novih prosjeka, već se prometnice i staze održavaju kao protupožarne komunikacije i na njima se formiraju punktovi za protupožarne intervencije.

U svrhu protupožarne zaštite planiraju se slijedeći šumski putevi:

Za rekonstrukciju

- Fontana-Žukovac
- Glunča dolina-Mali Grabovik
- Glunča dolina-Veliki Grabovik
- Goćuh-Mala Poma
- Zameđa oko Pomijente, Među Zagradama
- Mali Grabovik-veliki Planjak
- Polače-Dubrovica

Za izgradnju

- Žukovac-Crna Klada
- Lokvica-Gonotur-Pračarica
- Zaklopita-Jarište
- Polače-Vukov brijeg
- Vukov brijeg-Pištet-Mali Grabovik
- Dubrovica-Barbarioc-Vrijesovčić

Putovi su zbog prolaska vozila za gašenje požara planirani sa širinom kolovoza 3,5 m i uzdužnim nagibom do 8%. Na trasi se predviđaju ugibališta za mimoilaženje vozila na svakih 250-300m. Prometnice izvoditi uz minimum zemljanih radova (izjednačenje masa) i sa podzidima od probranog kamena u betonskoj ispuni. Posebnu pozornost dati projektiranju i izvedbi protupožarne prometnice Žukovac-Crna klada.

Projektnu dokumentaciju za izgradnju i rekonstrukciju šumskih putova izraditi u

skladu s detaljnim mjerama zaštite prostora Nacionalnog parka u posebnim uvjetima nadležnih institucija za zaštitu prirode i okoliša.

U širini protupožarnog pojasa duž prometnica treba favorizirati bez narušavanja fizionomskog sklopa šume, kulture iz postojeće etaže šume, te zemljišnih pokrivača Alepskog bora i zajednice *Q. ilicis* koje teže gore i guše požar.

Sastavni dio Prostornog plana Nacionalnog parka Mljet su elaborati: "Procjena ugroženosti od požara, Plan zaštite od požara i Pravilnik zaštite od požara, izrađeni od "Protection" d.o.o. iz Umaga, u ožujku 1998."

49. Na području temeljnog fenomena u razredu alepskog bora smiju se provoditi samo sječe s ciljem zaštite šuma, obnove fiziološki zrelih grupa te uklanjanje oštećenih stabala i grupa. Pri tom treba sačuvati krajobrazne i vizualne vrijednosti sastojine. Obnovu fiziološki zrelih grupa treba provoditi po principima oplodne sječe na malim površinama s dugim pomladnim razdobljem i prirodnom regeneracijom. Pri tom treba pomagati razvoj autohtone vegetacije prvenstveno hrasta crnike. Sječe moraju biti postupne, prebirne, oplodne sa orijentacijom na prirodno pošumljavanje.

50. Na području temeljnog fenomena za uređajni razred česmine je potrebno izdvojiti uzorita i elitna stabla kao izvorište visokovrijednog sjemenskog materijala, koristeći isti za pošumljavanja unutar ove šume, a i na drugim staništima parka. Unutar prirodnog razvoja ove šume treba podržavati razvoj šume iz sjemena, a time kroz vrijeme zamjenjivati šumu panjaču i postepeno prevoditi u visoku šumu (sjemenjaču).

Unutar prirodnog razvoja šume, provoditi radnje zaštite koje obuhvaćaju;

- praćenje zdravstvenog stanja šuma prema odjelima i odsjecima
- izradu studija zdravstvenog stanja šuma Nacionalnog parka

- praćenje izvršenih mjera na čuvanju i zaštiti šuma
- izrada prognoza mogućih bolesti i štetnika od nepogoda

Provoditi preventivne mjere biološko zaštitnim sredstvima radi sprečavanja pojava štetnika.

51. Uređajni razred makije unutar temeljnog fenomena, koji je dominantan se prepušta prirodnom razvoju, pospješujući prerastanje u panjačku šumu i dalje, u srednju šumu. Potrebno je provoditi zaštitne radnje i to:

- provođenje higijenskih sanitarnih siječa uz uklanjanje sasušenih i osušenih stabala i grmova
- zaštita šume od požara, redovito održavanje postojećih prometnica i prosjeka. U pojasu prosjeka i širem pojasu prometnica, pospješujući razvoj kultura iz podstojne i zeljaste etaže makijskoga sklopa koje ne prenose i guše požar. Sa ovakvim radnjama očuvati će se estetski i harmonični kontinuitet makijskog sklopa bez vidnih, u prostoru agresivnih, linija šumskih prosjeka
- zaštita od štetnika i bolesti.

52. Za uređajni razred gariga unutar temeljnog fenomena se ne provode uređajne radnje. Obim zaštite se svodi na zaštitu od požara, te radnje i postupke kao u razredu makije.

53. Za uređajne razrede alepskog bora, česmine, makije, gariga u ostalom dijelu parka provoditi zaštitne mjere, kao i unutar temeljnog fenomena, uz održavanje protupožarnih prosjeka i prometnica.

54. Postojeće poljoprivredne površine se ne smiju povećavati niti pošumljavati, ali se trebaju održavati uzgojem uobičajenih kultura.

55. Ozelenjavanje površina na području Nacionalnog parka, uključivo i dijelove parcela namijenjenih za kućne vrtove dozvoljeno je vršiti samo autohtonim biljnim vrstama.

- 56.** Floru i faunu Nacionalnog parka potrebno je detaljno istražiti u cilju utvrđivanja vrsta, dinamike populacije odnosno migracije pojedinih vrsta, a postojeća saznanja o njoj atraktivno prezentirati u sklopu informacijskih punktova u Parku.
- 57.** U području Nacionalnog parka nije dopušteno loviti i sabirati primjerke biljnog i životinjskog svijeta i morskih organizama, kao i nežive prirode, osim za znanstvene svrhe, uz prethodno izdano dopuštenje Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša (izuzetak čine stalni stanovnici Parka).
- 58.** Fauna na području Nacionalnog parka je zaštićena, osim jelena lopatara i divlje svinje, koje je potrebno ukloniti s ovog područja. Eksterminaciju unesenih vrsta – jelena lopatara i divlje svinje može provoditi samo Uprava parka, za to može ovlastiti odgovarajuću organizaciju /društvo, ovlašteno za upotrebu lovačkog oružja ili drugih sredstava.
- 59.** Lov u Nacionalnu parku je zabranjen, a djelotvornu zaštitu lovnih životinjskih vrsta treba odrediti mjerama utvrđenim u suradnji između Javne ustanove Nacionalni park Mljet i Lovačkog društva iz Blata na otoku Mljetu.
- 60.** Unošenje stranih životinjskih i biljnih vrsti na područje Nacionalnog parka nije dozvoljeno.
- 61.** Na cijelom području Nacionalnog parka dozvoljeno je jedrenje, ronjenje i podvodno snimanje (Kartografski prikaz 1a: Korištenje i namjena mora Nacionalnog parka "Mljet").
- 62.** Organizirani posjet i razgledavanje obale u plovilima na motorni pogon dozvoljava se uz dopuštenje Uprave Nacionalnog parka "Mljet".
- 63.** U jezerima i uvalama Velika i Mala Blaca i Soline, te u vanjskom moru Nacionalnog parka, dopušten je samo rekreacijski ribolov uz upotrebu povraza s kukom, a u skladu s odredbama Pravilnika o unutarnjem redu u Nacionalnom parku "Mljet" (Kartografski prikaz 1a: Korištenje i namjena mora Nacionalnog parka "Mljet").
- 64.** U vodama Nacionalnog parka zabranjena je upotreba podvodne puške.
- 65.** U vodama Nacionalnog parka nije dopušteno uzgajati školjkaše, ribe i druge morske organizme.
- 66.** Potrebno je izraditi program kontrole i zaštite akvatorija oko sjeverozapadnog dijela otoka Mljeta i područja Nacionalnog parka.
- 67.** Za područje Nacionalnog parka određeno je slijedeće:
- cijelo obalno područje, osim mjesta za privez i iznajmljivanje plovila se može koristiti za kupanje,
 - mjesta za privez plovila su: Pristanište, Babine Kuće, Njivice i Soline,
 - mjesta za pristajanje su: Pristanište, Babine Kuće, Njivice, Soline, Mali most, otočić Sv. Marije, (navedena pristaništa mogu koristiti stanovnici iz navedenih naselja)
 - mjesta za iznajmljivanje barki, sandolina, kajaka i dasaka za jedrenje su Pristanište i Malo jezero (Kartografski prikaz 1a: Korištenje i namjena mora Nacionalnog parka "Mljet").
- 68.** S obzirom na prirodne značajke morskog ekosustava koji okružuje Nacionalni park "Mljet", za potrebe korištenja pomorskog dobra razlikovno se mogu istaknuti četiri područja:
- Mljetska jezera sa Solinskim kanalom,
 - Područje Polače, od uvala Tatinice do uvale Lundžine,
 - Područje Pomena, od uvale Pod Debelim ratom do uvale Lokve,
 - Ostala vanjska područja (sjever: od uvale Velika Tatinica do uvale Pod Debelim ratom; jug: od uvale Lastovske do uvale Procijep)
- (Kartografski prikaz 3: Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora Nacionalnog parka "Mljet").

69. U području Mljetskih jezera sa Solinskim kanalom ne dopušta se sakupljanje morskih organizama i ribolov. Dozvoljava se: kupanje, veslanje (sandolina, kajak, barka) i jedrenje na dasci.

Oko jezera i po Velikom jezeru dozvoljena je upotreba vozila na motorni pogon (ribarske barke, motocikli, automobili) samo za stalne stanovnike u Solinama, Pristaništu, Babinim Kućama i Njivicama uz pismeno odobrenje Uprave Nacionalnog parka "Mljet", te djelatnicima Uprave Nacionalnog parka "Mljet" za službene potrebe.

Upotreba broda za prijevoz turista dozvoljena je za razgledavanje Velikog jezera i Solinskog kanala, za prijevoz do i od otočića Sv. Marije uz pismeno odobrenje Uprave Nacionalnog parka "Mljet".

Na ulazu u Solinski kanal potrebno je postaviti zaštitnu branu u cilju sprječavanja ulaza plutajućeg otpada u Solinski kanal i jezera.

Na lokalitetu Veliki most (ulazak u Veliko jezero) predviđa se izgradnja novog mosta na izvornom lokalitetu. Oblikovne karakteristike mosta zahtijevaju posebnu pažnju, te ih treba ukomponirati u prostor ulaska u Veliko jezero na način da se maksimalno poštuje krajolik i temeljni fenomen. Izuzev nosive konstrukcije mosta, most treba izvesti od kamena. Prije postupka ishoda lokacijske dozvole potrebno je provesti Procjenu utjecaja na okoliš, kojom će svi gore navedeni elementi biti detaljno definirani.

Na ulasku iz Velikog jezera u Malo jezero, zadržava se lokacija postojećeg Malog mosta.

70. U unutrašnjem dijelu područja Polače, od uvale Tatinica do Lundžine ne dopušta se dulje zadržavanje ni sidrenje plovila (osim unutar naselja duž izgrađene obale), a ribolov se odobrava za potrebe domaćinstava stanovništva Nacionalnog parka, na dosadašnjim pozicijama.

U cijelom području, uključivo uvalu Lundžina dopušta se jedrenje na dasci

("surfing") i vožnja u sandolinama, kajacima i barkama na vesla, a uz vanjske dijelove otoka dopušta se organizirani športski ribolov udicom.

71. Za područje Pomena, od uvale Pod Debelim ratom do uvale Lokve se dopušta:

- u središnjem dijelu ovog područja, uz otok Tajan sidrište za kraće zadržavanje i sidrenje manjeg broja plovila,
- u cijelom području jedrenje na dasci ("surfing") i vožnja u barkama na vesla,
- uz vanjske dijelove otoka i uz grebene organizirano ronjenje i snimanje podvodnim fotoaparatom i kamerama.

72. Za ostala vanjska područja (sjever: od uvale Velika Tatinica do uvale Pod Debelim ratom; jug: od uvale Lastovske do uvale Procijep) se zabranjuje skupljanje ili izlovljavanje morskih organizama, osim za stalne stanovnike sa područja Nacionalnog parka. Dopušta se: jedrenje, ronjenje i podvodno snimanje, te organizirani posjet i razgledanje obale u plovilima na motorni pogon uz dopuštenje Javne ustanove Nacionalni park "Mljet".

73. Izgradnja na području Nacionalnog parka vrši se u skladu sa smjernicama utvrđenim ovim Planom, i to kako je to za svako građevinsko područje naselja određeno u tekstualnom i grafičkom dijelu.

74. U građevinskom području odnosno neposrednoj blizini građevinskog područja naselja ne mogu se graditi objekti koji bi svojim postojanjem ili korištenjem neposredno ili potencijalno ugrožavali temeljne vrijednosti Nacionalnog parka, te boravak i rad ljudi u naseljima. Uređivanje i korištenje zemljišta se provodi na način, koji će osigurati uvjete iz stava 1. ove točke.

75. Postojeći objekti Uprave Nacionalnog parka, turističkog saveza, PTT i trgovine kao zatečeno stanje

- zadržavaju se na postojećim lokacijama u Pristaništu.
Postojeći objekti smiju se sanirati i rekonstruirati. Dozvoljava se promjena namjene pojedinog objekta sve u funkciji Nacionalnog parka (istraživačka stanica i sl.). Za svaki pojedini zahvat potrebno je izraditi stručnu podlogu.
- 76.** Postojeća zdravstvena stanica na lokalitetu Velika Loza - Vrbovica se zadržava bez mogućnosti proširenja. Nova izgradnja na ovom lokalitetu je dozvoljena samo za potrebe izletničkog turizma (stolovi, klupe, i sl), izradom stručne podloge kroz postupak izdavanja lokacijske dozvole.
- 77.** Izgradnja novih objekata za stanovanje (ne odnosi se na sekundarno), gospodarskih, servisnih i turističkih objekata dozvoljena je samo unutar građevinskog područja naselja u zonama mješovite namjene (naselja Polače i Pomena).
- 78.** Izvan građevinskih područja određenih ovim Planom mogu se graditi objekti u funkciji Nacionalnog parka i infrastrukturni objekti (crpne stanice, transformatorske stanice, rezervoari, vodospreme i sl.), kao i objekti od interesa za obranu te zaštitu od elementarnih nepogoda, koji obzirom na svoju namjenu zahtijevaju izgradnju izvan građevinskog područja. Objektima koji su u funkciji Nacionalnog parka u smislu stava 1. ove točke smatraju se objekti komunalno-turističke infrastrukture: putevi, staze, mostovi, putokazi, sanitarni čvorovi, kiosci za informacije, te mali uslužni objekti.
- 79.** Na pik-nik prostorima predviđenim ovim Planom dozvoljeno je postavljanje stolova i klupa od kamena ili drveta, te česmi i sanitarnih čvorova.
- 80.** Ovim Planom utvrđuje se obveza izrade projekta vizualnih komunikacija sa prezentacijom sadržaja Nacionalnog parka, koja će obuhvatiti sve elemente parkovnog mobilijara sa informacijama za kretanje unutar parka i detaljima oblikovnih rješenja svih kolnih, pješačkih komunikacija te površina za promet u mirovanju. Potrebna je provedba arhitektonsko-urbanističkog natječaja kojim se funkcionalno i oblikovno postigne najbolje rješenje vizualnih komunikacija te objekata komunalno-turističke infrastrukture unutar Nacionalnog parka (informacijski punktovi, odmorišta na lijepim vizurama, mali uslužni objekti, sanitarije i sl.).
- Uvjeti iz stava 2. ove točke trebaju poslužiti kao stručna podloga u postupku ishođenja lokacijske dozvole. Ovaj projekt koordinira i odobrava Ministarstvo nadležno za poslove prostornog uređenja.
- 81.** Nužna je obnova zemljišno-knjižnog operata.
- 82.** Za sva građevinska područja naselja u Nacionalnom parku treba izraditi ažurne katastarsko-topografske karte u analognom i digitalnom obliku u mjerilu 1:1000.
- 83.** Izgradnja i uređenje naselja mora se vršiti na način kojim se osigurava čuvanje i stvaranje mediteranskog izgleda naselja, a sukladno smjernicama za građenje ovog Plana.
- 84.** Na području Nacionalnog parka treba nastaviti daljnja istraživanja arheoloških zona u Polačama i Pomeni, na osnovi kojih će se odrediti nalaz i mogućnosti njegove namjene i prezentacije.
- 85.** U arheološkim zonama u Polačama, se zadržava postojeće stanje izgrađenosti bez mogućnosti širenja objekata/parcela i predlaže prenamjena u nestambene namjene s tim da se potrebe stanovništva riješe izvan arheološke zone. Ukoliko se utvrdi da se neki od postojećih, novih objekata nalazi na značajnom dijelu arheološkog lokaliteta, nalaže se njegovo uklanjanje i dislokacija sadržaja u njemu na područje izvan arheološke zone.

- 86.** Rekonstrukciju sklopova, pojedinačnih objekata označenih kao spomenička baština raditi sukladno detaljnim konzervatorskim smjernicama iz ovog Plana.
- 87.** Određuju se režimi zaštite graditeljskog nasljeđa Nacionalnog parka Mljet kako slijedi (Kartografski prikaz 3: Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora Nacionalnog parka "Mljet"):

Režim 1

Provodi se na spomenicima kulture najviše vrijednosti, koji moraju ostati nepromjenjeni. Na njima se mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi. Za svaku intervenciju na tim objektima potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležne službe za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

Odnosi se na: arheološke spomenike u Polačama, starokršćansku crkvu u Polačama, hidroarheološka nalazišta u podmorju sjeverozapadnog dijela otoka, srednjovjekovna arhitektura crkve i samostana Sv. Marije, ilirske gradine Veli Gradac, Mali Gradac i Montokuc, te na tradicijsku arhitekturu naselja (npr. Goveđari).

Režim 2

Provoditi će se na objektima kod kojih dolazi do zaštite vanjskog plašta, s poštivanjem glavnih sastavnih elemenata. Zahvati ne smiju biti u suprotnosti s potrebama opravdane zaštite i suvremena funkcija mora uključiti zaštićenu dimenziju cjeline Nacionalnog parka.

Odnosi se na: objekte i sklopove sa izrazito ambijentalnom vrijednosti - dijelovi naselja ili pojedinačni objekti uz Veliko jezero i kanal Soline, dio naselja Babine Kuće, Pristanište, hotel Jezero, kao i pojedini objekti i sklopovi u naseljima Polače i Pomena vezani uz zaštićene arheološke zone ili u okviru njih.

Režim 3

Provodi se na objektima anonimne arhitekture kontinuiteta i zatečenih vrijednosti. Predviđeno je preoblikovanje izvornog stanja s respektom prema doprinosu ambijentu. U ukupnom graditeljskom nasljeđu i prostoru Nacionalnog parka važni su svojim tlocrtnim i visinskim gabaritima. Odnosi se na pojedine dijelove naselja Babine Kuće, Soline, Polače, Pomena.

Režim 4

Provodi se na novoizgrađenim objektima moderne arhitekture. Za svaki pojedini objekt izraditi vrednovanje i uklopivost u prostor takve arhitekture ili prijedloge za asanaciju postojećeg lošeg stanja. Prema potrebi moguće predvidjeti čak rušenje i zamjena adekvatnijim objektima. Odnosi se na: novoizgrađene dijelove naselja Polače, Pomena, Soline, Babine Kuće, Tatinica.

- 88.** Pristupi do obale mogu se urediti samo na mjestima koja su ovim Planom predviđena za kupanje, odnosno kao istezališta za čamce i druge slične namjene. Pri uređenju pristupa do obale oblikovanje prilagoditi lokalnim uvjetima.
- 89.** Način izgradnje privezišta za brodsku liniju u Polačama kao i privezišta u Pomeni, te Solinama trebaju biti definirani stručnom podlogom. Ovisno o veličini i vrsti zahvata provest će se postupak Procjene utjecaja na okoliš.
- 90.** Objekti niskogradnje ukoliko nisu izvedeni kao ozelenjeni pokosi i to potporni zidovi, obloge cestovnih usjeka i nasipa, ograde na cestama, pristaništa za čamce stalnih stanovnika, kao i ona potrebna za ukrcaj posjetilaca u obilasku Parka trebaju biti obložena ili izvedena od kamena.
- 91.** Šumski putevi i šumske pješačke staze su u prvom redu u funkciji sustava protupožarne zaštite. Šumski putevi se grade sa širinom kolnika 3,5 m i uzdužnim nagibom do

8%, prohodni su za terenska i vatrogasna vozila.

Šumske pješačke staze su različite prohodnosti, širine nogostupa 0,8-1,5 m.

Lokacije šumskih prometnice, postojeće i planirane prikazane su na karti protupožarne zaštite koja je usklađena s Procjenom ugroženosti od požara i

Planom zaštite od požara Nacionalnog parka.

92. Svi vodovi elektroopskrbe, TT mreže, vodoopskrbe, odvodnje i druge infrastrukture u funkciji Nacionalnog Parka moraju se u pravilu voditi podzemo, u trasama cesta i puteva (Kartografski prikazi 2a, 2b, 2c, 2d: Infrastrukturni sustavi)

6. REŽIMI KORIŠTENJA PROSTORA

93. Na području Nacionalnog parka u pravilu se primjenjuje pješački režim korištenja svih puteva i cesta, na kojima se pravo prvenstva daje pješaku. Unutrašnji raspored cesta mora biti vidljivo istaknut na ulazu u Nacionalni park s potrebnim obavijestima i ograničenjima, a sukladno rezultatima arh.-urb. natječaja iz čl. 80.
94. Za prometnice od naselja Polače prema zapadu određuje se pješački značaj, a kretanje vozila omogućeno je samo s dozvolom za stanovnike, vozila Nacionalnog parka i servisna vozila u djelovanju. Prometnice unutar arheoloških zona u Polačama se pretvaraju u pješačku zonu, dok obalne prometnice u Pomeni i Polačama imaju ograničeni režim korištenja za kolni promet.
95. Trajektno pristanište ne može se nalaziti unutar granica Nacionalnog parka.
96. Pristaništa za čamce stalnih stanovnika Nacionalnog parka u Velikom jezeru se određuju na lokacijama Pristanište, Babine Kuće. Mali Most, Njivice.
97. Sezonski i godišnji privezi predviđeni su prvenstveno u naselju Polače i Pomena i mogu se koristiti samo za brodove stalnih stanovnika i poduzeća sa sjedištem u Nacionalnom parku. Stanovnici naselja Babine Kuće, Njivice, Pristanište, Goveđari, Velika Loza i Soline mogu držati na vezu čamce u jezerima i u Solinskom kanalu, a Nacionalni park i kompleks Sv. Marije za prijevoz turista i posjetilaca.
98. U pravilu je zabranjeno izgrađivati obalu, a naročito graditi privatne lučice i gatove te druge vrste pristaništa na svim obalama Nacionalnog parka.
99. U zoni posebne namjene (Kartografski prikaz 1: Korištenje i namjena mora Nacionalnog parka "Mljet") kupanje u moru se može ograničiti.

7. SMJERNICE ZA GRAĐENJE - OPĆENITO

100. U svrhu izrade što kvalitetnijih podloga za izradu arhitektonske projektne dokumentacije i dr. potrebna je izrada detaljne topografsko-katastarske podloge u mjerilu 1:1000 za sva naselja u Nacionalnom parku, te za pojedine arhitektonske sklopove u mjerilu 1:200 i 1:50.
101. U zonama stambene izgradnje mogu se graditi samo objekti stalnog stanovanja uz pomoćne i gospodarske objekte, koji sa stambenom objektom čine stambeno-gospodarsku cjelinu, katnosti (visine) određene pojedinačno za svako građevinsko područje naselja.

Pomoćnim objektom koji može biti izveden u sastavu stambeno-gospodarske cjeline smatra se garaža, drvarnica, spremišta, vodospreme-cisterne i drugo.

Gospodarskim objektom smatra se: konoba, ljetna kuhinja, spremište poljoprivrednih proizvoda, i drugo. Uz stambene objekte mogu se graditi i manji poslovni objekti za tihe i čiste djelatnosti (trgovina, uslužno zanatstvo, ugostiteljstvo), odnosno mali obiteljski pansioni u svrhu bavljenja turizmom u oblasti smještajnih i ugostiteljskih turističkih sadržaja.

Svi magazini i pomoćni objekti koji su zatečeni u prostoru pomorskog dobra do 19. svibnja 1997. godine mogu se zadržati u prostoru uz mogućnost rekonstrukcije u postojećim vertikalnim i horizontalnim gabaritima.

Potrebno je da svaka stranka putem geodetske snimke utvrdi točno stanje, položaj i veličinu svoje građevinske parcele i svih objekata na njoj. U ovisnosti od složenosti situacije preporučuje se da mjerilo geodetsko-katastarske snimke situacije bude 1:200 do 1:1000. Navedena snimka trebala bi poslužiti kao sastavni dio stručne podloge - projekta u postupku ishodaenja lokacijske/ građevinske dozvole.

102. Moguće je izvesti spajanje nekoliko parcela u jednu veću parcelu u svrhu stvaranja veće stambeno-gospodarske cjeline a u svrhu izgradnje i turističkih smještajno-ugostiteljskih kapaciteta u režiji vlasnika stambeno-gospodarske cjeline.

103. Nije dopuštena izgradnja višestambenih objekata sa odvojenim stambenih jedinica za prodaju po tržišnim uvjetima.

104. U građevinskom području naselja na području Nacionalnog parka nije dopuštena izgradnja novih objekata za sekundarno stanovanje.

105. Kod postojećih prometnica (uz more) građevinska linija je identična regulacijskoj liniji osim ako nije

drugačije posebno određena u grafičkom dijelu.

106. Kod novoizgrađenih prometnica građevinska linija mora biti udaljena 2,5 m od regulacijske linije.

107. Stambeni objekti se nakon realizacije novoplanirane kanalizacijske mreže u građevinskom području moraju, ukoliko za to postoje tehnički uvjeti, na nju priključiti.

108. Građevinska područja ili pojedini stambeni objekti, za koja zbog neracionalnosti nije predviđena kanalizacijska mreža ili ne postoji mogućnost priključenja objekata na mrežu, moraju rješavati odvodnju putem nepropusnih sabirnih jama, koje će se redovito prazniti autocisternama na uređaju za čišćenje.

109. Objekte u pravilu treba graditi s dvostrešnim krovom i pokrovom od kupe kanalice, a rjeđe s četverostrešnim krovom naročito za veće objekte.

110. Zidove objekata treba u pravilu izvesti od kamena s otvorima koji oblikom odgovaraju mediteranskom tipu izgradnje. U slučaju upotrebe žbuke, naročito u naselju Goveđari, odabir treba uskladiti sa uvjetima nadležnog resora.

111. U oblikovnom smislu novim objektima treba dati, bez oponašanja postojeće ruralne arhitekture, suvremeni izraz koji raščlanjenošću vertikalnih i horizontalnih masa i upotrebom tradicionalnih materijala u interijeru i eksterijeru, ističe i koristi tradiciju autohtone arhitekture. Potrebno ih je oblikovno i prostorno ograničiti uvođenjem obaveznog poštivanja projektne dokumentacije bazirane na tradicijskoj arhitekturi i ruralnoj matrici naselja na otoku Mljetu.

112. Kod svakog građenja na parceli je potrebno urediti okoliš primjenom kamena, kamenih popločenja te ozelenjavanjem autohtonim biljnim vrstama.

113. Sve potrebe prometa u mirovanju koje nastaju kao posljedica vrste i količine određenih namjena na parcelama se moraju rješavati unutar pripadajuće parcele na kojoj su nastale ili na za to predviđenim površinama.

114. U skladu sa smjernicama organizacije, namjene i zaštite prostora određenim

ovim Planom, mjesni odbori unutar Nacionalnog parka svoje djelovanje usmjerit će naročito na uređivanje naselja, sprječavanje nenamjenskog korištenja prostora i bespravne izgradnje te na zaštitu i unapređenje ukupnih vrijednosti Nacionalnog parka, u suradnji sa Javnom ustanovom Nacionalni park "Mljet".

8. SMJERNICE ZA GRAĐENJE PO NASELJIMA

POLAČE

115. Izgradnja na području naselja Polače vrši se u skladu sa smjernicama tekstualnog i grafičkog dijela ovog Plana - Kartografski prikaz 4.1a: Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače i Kartografski prikaz 4.1.b: Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače - parcelacija M1:1000)

116. Uređenje naselja predviđa slijedeće aktivnosti:

- zaštititi, označiti i prikladno prezentirati arheološke i kulturno-povijesne zone i lokalitete,
- arheološka zona je pod najstrožim režimom zaštite (režim 1).
- izdvojene arheološke lokalitete istočne i zapadne ranokršćanske bazilike okružiti zelenim površinama, označiti putokazima i osnovnim podacima o objektu.
- provesti osmišljavanje 2. zone izgradnje u smislu rekonstrukcije objekata i prenamjene u javne sadržaje (muzej, galerija, turistički ured, informativni punkt) u skladu sa predloženim konzervatorskim smjernicama;
- dislocirati državnu prometnicu obodno oko današnjeg naselja, a postojeću povremeno koristiti kao pješačku (zonu);
- u uvali Tatinica predviđa se lociranje benzinske crpke pod posebnim režimom reguliranim

- putem Pravilnika o unutarnjem redu Nacionalnog parka "Mljet",
- do ulaza u naselje osigurati izgradnju privezišta za jahte;
 - zadržati lokaciju dosadašnjeg trajektnog priveza kao rezervnog te za potrebe priveza izletničkih brodova te redovne brodske linije, i urediti obalu za vez barki lokalnog stanovništva, kao i jahti posjetilaca
 - osigurati lokaciju za zavjetnu crkvu pomoraca na istočnom ulazu u naselje

117. U okviru građevinskog područja naselja Polače izgradnja objekata za mješovito stanovanje (stanovanje, turizam, javni sadržaji) se predviđa prema slijedećim kriterijima:

- površina građevne parcele slobodnostojećeg objekta od 400m² i više;
- površina građevne parcele dvojnog objekta od 150 - 400 m²
- površina građevne parcele objekta u nizu od 100 - 150 m²
- postotak izgrađenosti iznosi za:
 - slobodostojeći objekt 25-50%
 - za dvojne objekte 30-50%
 - objekti u nizu 50%
- širina parcele iznosi za:
 - slobodostojeći objekt 15-25 m

- za dvojni objekat 10-15 m
- objekat u nizu 5-10 m
- koeficijent iskoristljivosti iznosi maksimalno 0,7 (odnos brutto razvijene površine svih nadzemnih etaža svih objekata na parceli i ukupne površine parcele);
- maksimalna visina krovnog vijenca iznosi 9 m od od najniže kote uređenog terena;
- ne dozvoljava se izgradnja stambenog potkrovlja.

118. Postojeći objekti, odnosno objekti koji posjeduju lokacijsku dozvolu i Rješenje o zadržavanju objekata u prostoru izgrađenih protivno prostorno-planskoj dokumentaciji i bez odobrenja za građenje mogu odstupati od navedenih kriterija.

119. Omogućena je izgradnja pomoćnih i gospodarskih sadržaja (magazin, ostave, ljetna kuhinja i dr.), uz ili u sastavu stambenog objekta ili kao zasebnih objekata, a u sklopu pripadajuće stambeno-gospodarske cjeline. Ograde i potporne zidove ograditi u grubo obrađenom kamenu, kao i izgradnju pomoćnih objekata, a obrada pročelja stambenog objekata je u kamenu, ili u kombinaciji sa žbukom bijele boje.

120. U svrhu točnog utvrđivanja veličine i oblika parcela u naselju Polače, potrebno je da svaka stranka putem geodetske snimke utvrdi točno stanje, položaj i veličinu svoje građevinske parcele i svih postojećih objekata na njoj. U ovisnosti od složenosti situacije preporučuje se da mjerilo geodetsko-katastarske snimke situacije bude od 1:200 do 1:1000. Navedena snimka trebala bi poslužiti kao sastavni dio stručne podloge - projekta u postupku ishodađenja lokacijske/ građevinske dozvole.

121. Kulturna baština naselja Polače
Arheološki spomenici

- ostaci rimske villae rusticae i ostaci termi:
- antički rezidencijalni kompleks (palača) nastala krajem 5. st.; registriran **RST-0057**
- starokršćanska crkva iz 5 - 6 st.; registriran **RST-0064**
- Nodilove košare - sakralna građevina iz 6. st.; registriran **RST-0065**
- zapadno od kasnoantičke palače dvije pravokutne zgrade s ostacima lezena; registriran **RST-0066**
- kasnoantički kaštel na uzvisini iznad luke Polače;

Hidroarheološki lokaliteti:

- područje otoka Ovrata - antički brodolom, nalazište amfora, registriran **RST-0783**
- područje otoka Glavat - antički lokalitet 1.st.pr.Kr. i 1.st.posl.Kr. - nalazište amfora, registriran **RST-0785**
- područje luke Polače - antički brodolom, nalazište amfora, keramike, oplata broda
- područje otoka Maslinovac - kasnoantički lokalitet, nalazište amfora
- područje otoka Glavat - antički lokalitet, pojedinačni nalazi
- područje rt Glavat - antički brodolom, 2.st., nalazište amfora
- područje rt Glavat - antički brodolom

Na navedenim spomenicima kulture najviše vrijednosti koji moraju ostati nepromjenjeni provodi se najstroži režim zaštite. Na njima se mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi. Za svaku intervenciju na tim objektima potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

POMENA

122. Izgradnja na području naselja Pomena vrši se u skladu sa smjernicama tekstualnog i grafičkog dijela ovog Plana - Kartografski prikaz 4.2a: Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Pomena i Kartografski prikaz 4.2b.; Uvjeti uređenja i korištenja prostora naselja Polače - parcelacija, M1:1000)

123. Uređenje naselja zahtjeva slijedeće aktivnosti:

- arheološke i kulturno-povijesne zone i lokalitete označiti, zaštititi i prezentirati unutar tkiva naselja,
- definirati šetnicu uz obalu (rivu) cijelom dužinom uvale;
- kvalitet življenja i turističku ponudu poboljšati sadržajima javne namjene (samoposluga-tržnica, kiosk, crkva);
- kolni promet dislocirati iza prvog reda kuća, sukladno grafičkim priložima;
- riješiti pitanje prometa u mirovanju
- uz uređenu obalu dozvoliti pristajanje i kraće zadržavanje plovila za prijevoz posjetitelja i gostiju hotela, izletničkih brodova, te za privez jahti za jednodnevni boravak, bez noćenja;
- u sklopu rekreativnih sadržaja hotela Odisej dozvoljava se izgradnja otvorenog / zatvorenog bazena, tenis terena i ostalih primjerenih manjih zabavno rekreativnih sadržaja koji će se definirati izradom stručne podloge u postupku izdavanja lokacijske dozvole;
- na lokalitetu Sikirica zadržava se zatečeno stanje uz rekonstrukciju i prenamjenu objekata u funkciji Nacionalnog parka "Mljet", a prema stručnoj podlozi za svaki pojedini zahvat u postupku izdavanja lokacijske dozvole;
- površina za postavljanje štandova za prodaju poljoprivrednih proizvoda i suvenira predviđa se u naselju Pomena, sa lijeve strane puta ispred građevinskih parcela (br. 4, 5, 6, 7 i 39), a tek nakon dobivanja mišljenja

nadležnih institucija za zaštitu spomenika kulture.

124. S obzirom na veliku zainteresiranost lokalnog i ostalog otočkog stanovništva za izgradnjom na ovom području, predlaže se sukladno grafičkim prikazima ovog Plana izgradnja prema slijedećim kriterijima:

- površina građevne parcele slobodnostojećeg objekta od 400m² i više;
- površina građevne parcele dvojnog objekta od 150 - 400 m²
- površina građevne parcele objekta u nizu od 100 - 150 m²
- postotak izgrađenosti iznosi za:
 - slobodnostojeći objekt 25-50%
 - za dvojne objekte 30-50%
 - objekti u nizu 50%
- širina parcele iznosi za:
 - slobodnostojeći objekt 15-25 m
 - za dvojni objekat 10-15 m
 - objekat u nizu 5-10 m
- koeficijent iskoristljivosti iznosi maksimalno 0,7 (odnos brutto razvijene površine svih objekata iznad površine parcele i ukupne površine parcele);
- maksimalna visina krovnog vijenca iznosi 9 m od najniže kote uređenog terena,
- ne dozvoljava se izgradnja stambenog potkrovlja.

125. Postojeći objekti, odnosno objekti koji posjeduju lokacijsku dozvolu i Rješenje o zadržavanju objekata u prostoru izgrađenih protivno prostorno-planskoj dokumentaciji i bez odobrenja za građenje mogu odstupati od navedenih kriterija.

126. Omogućena je izgradnja pomoćnih i gospodarskih sadržaja (magazin, ostave, ljetna kuhinja i dr.), uz ili u sastavu stambenog objekta ili kao zasebnih objekata, a u sklopu

pripadajuće stambeno-gospodarske cjeline.

Ograde i potporne zidove ograditi u grubo obrađenom kamenu, kao i izgradnju pomoćnih objekata, a obrada pročelja stambenog objekata je u kamenu, ili u kombinaciji sa žbukom bijele boje.

127. U svrhu točnog utvrđivanja veličine i oblika parcela u naselju Pomena, potrebna je izrada detaljne topografsko-katastarske podloge u mjerilu 1:1000, te za pojedine sklopove objekata u mjerilu 1:200 ili 1:100.

128. Kulturna baština naselja Pomena

Arheološki lokaliteti:

- antička villae rusticae (evidentirao C.Fisković 1950.) - nalazi antičkih grobova.

Hydroarheološki lokaliteti:

- otok Crna Seka - antički lokalitet, nalaz sidra;
- otok Šilj - antički lokalitet, nalaz amfora;
- otok Pomeštak - antički lokalitet, nalaz amfora;
- otok Lastovska - antički lokalitet, nalaz amfora

Na navedenim spomenicima kulture koji moraju ostati nepromjenjeni provodi se najstroži režim zaštite. Na njima se mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi. Za svaku intervenciju na tim objektima potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

GOVEDARI

129. Obzirom na ambijentalnu vrijednost naselja i činjenicu da se radi o etnološkoj zoni potrebno je zadržati izvorni oblik naselja sa manjim intervencijama u prostoru i na objektima na način:

- predlaže se zadržavanje zatečenog stanja izgrađenosti (stanje 19. svibnja 1999.)
- potrebno je da svaka stranka putem geodetske snimke utvrdi točno stanje, položaj i veličinu svoje građevinske parcele i svih objekata na njoj. U ovisnosti od složenosti situacije preporučuje se da mjerilo geodetsko-katastarske snimke situacije bude 1:200 do 1:1000. Navedena snimka trebala bi poslužiti kao sastavni dio stručne podloge - projekta u postupku ishođenja lokacijske/ građevinske dozvole
- sanirati objekte u smislu poboljšanja kvalitete života, odnosno intenziviranja turističkog privatnog smještaja
- u tu svrhu dozvoljena je revitalizacija i obnova starih kuća u izvornom obliku, te prenamjena dijelova ili

cijelih objekata za obavljanje djelatnosti ugostiteljstva i trgovine;

- mogući su i nešto veći zahvati u građevinski fond ne samo u smislu sanacije nego u smislu rekonstrukcije, dogradnje ili nadogradnje unutar građevinskog područja naselja i to samo za stalno stanovništvo, ali te gradnje moraju biti pod nadzorom nadležnih službi za zaštitu spomenika kulture i prirode
- rekonstrukcijom se smatra dogradnja odnosno nadogradnja zatečene čestice zgrade
- nadogradnja u vertikalnom smislu postojeće čestice zgrade je moguća do visine P+1 ili P+2 (max. visina vijenca 9 m od najniže kote uređenog terena)
- ne dozvoljava se izgradnja stambenih potkrovlja
- dogradnja u horizontalnom smislu postojeće čest. zgrade je moguća do max. uvećanja horizontalnih gabarita do ruba postojeće čest. zemlje koja služi za redovitu upotrebu dotične čest.zgrade, a pod uvjetom da ne zadire u drugi objekt javne namjene,

javnih komunikacija, infrastrukturnih objekata kao i da ne ugrožava odvijanje namjena susjednih objekata.

- dogradnja do ruba postojeće čest. zemlje je moguća uz suglasnost vlasnika susjedne čest. zemlje.
- novonastale građevinske detalje objekata koji narušavaju tradicionalni izgled treba ukloniti ili zamjeniti tradicionalnim elementom (pokrov krova, detalji krovnih ukrasa, boja pročelja i sl.);
- lokalnu prometnicu L38869 treba sanirati i u jugoistočnom dijelu dislocirati zbog sigurnijeg prometa;
- priključak prema crkvi Sv. Nikole i Babinim kućama sanirati;
- dozvoljava se i predlaže rekonstrukcija objekta (u smislu dovršetka objekta) zadružnog doma uz prenamjenu u osnovnu školu i predškolsku ustanovu;
- treba posvetiti pažnju pejzažnom uređenju oko samog naselja (izmjestiti sadržaj štale na drugu lokaciju).

130. Osnovni zadatak je sačuvati ovo tradicionalno naselje od propadanja i zadržati postojeće stanovništvo. To je moguće samo u slučaju kada bi naselje dobilo ulogu unutar turističke ponude na način:

- rekonstrukcijom napuštenih stambeno-gospodarskih blokova ili objekata sa svim svojim sadržajima za potrebe seoskog turizma ili za

potrebe kulturno-umjetničke ponude, istraživačkih centara ili organizacije ljetnih škola, simpozija i sl.;

- mogućom rekonstrukcijom ili prenamjenom gospodarskih napuštenih objekata u svrhu turističke ponude;
- razvoj poljoprivrede proizvodnjom zdrave hrane za potrebe turizma.

131. Kulturna baština naselja Goveđari

Arheološki spomenici:

antički:

- na vrhu Malog Gradca uz ruševine prapovijesne utvrde nađeni su rimski grobovi

prapovijesni:

- između vrha Glavice i Malog Polja otkrivena je prapovijesna nekropola, evidentirana 1917.g.
- na položaju Mali Gradac, istočno od sela otkriveni su ostaci prapovijesne utvrde i naselja, evidentirano 1917.g

Na navedenim spomenicima kulture kao i na tradicijskoj arhitekturi naselja, provodi se najstroži režim zaštite. Na njima se mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi. Za svaku intervenciju na tim objektima potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

BABINE KUĆE

132. Građenje u građevinskom području naselja Babine Kuće se predviđa na slijedeći način:

- predlaže se zadržavanje zatečenog stanja izgrađenosti (stanje 19. svibnja 1999.)
- potrebno je da svaka stranka putem geodetske snimke utvrdi točno stanje, položaj i veličinu svoje građevinske parcele i svih objekata na njoj. U ovisnosti od složenosti situacije preporučuje se da mjerilo geodetsko-ketastarske snimke

situacije bude 1:200 do 1:1000. Navedena snimka trebala bi poslužiti kao sastavni dio stručne podloge - projekta u postupku ishođenja lokacijske/ građevinske dozvole

- uvjetuje se preoblikovanje pojedinih elemenata objekata (ograde, balkoni),
- građevinski radovi dozvoljeni su u cilju dostizanja potrebnog sanitarnog standarda kao i radovi na tekućem održavanju objekta

- prilikom radova popravaka moguće su preinake u smislu poboljšanja arhitektonskog izgleda, ali samo uz prethodno odobrenje nadležne službe za zaštitu spomenika kulture i prirode
 - uređenje obalnog dijela za privez čamaca lokalnog stanovništva

133. Zahtjevi za izgradnju na ovom području su veći od definiranog građevnog područja pa se predlaže rekonstrukcija postojećih objekata u naselju i prenamjena gospodarskih cjelina u gornjem dijelu naselja.

134. U naseljima unutar temeljnog fenomena nije dozvoljena daljnja izgradnja novih objekata.

Unutar građevinskog područja naselja Babine Kuće dozvoljena je rekonstrukcija stambenih i drugih objekata radi osiguranja neophodnih uvjeta života i rada te radovi na tekućem održavanju objekta na slijedeći način:

- rekonstrukcijom se smatra dogradnja odnosno nadogradnja zatečene čestice zgrade
- nadogradnja u vertikalnom smislu postojeće čestice zgrade je moguća do visine P+1 (max. visina vijenca 6m od najniže kote uređenog terena)
- ne dozvoljava se izgradnja stambenih potkrovlja
- dogradnja u horizontalnom smislu postojeće čest. zgrade je moguća do max. uvećanja horizontalnih gabarita

do ruba postojeće čest. zemlje koja služi za redovitu upotrebu dotične čest. zgrade, a pod uvjetom da ne zadire u objekt javne namjene, javnih komunikacija, infrastrukturnih objekata kao i da ne ugrožava odvijanje namjena susjednih objekata.

- dogradnja do ruba postojeće čest. zemlje je moguća uz suglasnost vlasnika susjedne čest. zemlje.
- u slučaju kada u postojećem objektu ne postoji sanitarni čvor, isti se treba izvesti unutar gabarita objekta.
- iznimno od alineje 6, stava 1. ove točke sanitarni čvor se može izvesti kao dogradnja i nadogradnja postojećeg objekta maksimalno brutto izgrađene površine 10 m².

135. Kulturna baština naselja Babine Kuće

Arheološki spomenici:

- brdo Veli Gradac - ostaci prapovijesnog gradinskog naselja (koji je čuvao izvor vode u Fontani), antičke i srednjovjekovne utvrde

136. Naselje Babine Kuće spada pod režim zaštite 2 koji se provodi na objektima kod kojih dolazi do zaštite vanjskog plašta, s poštivanjem glavnih sastavnih elemenata (čl. 87).

NJIVICE

137. U naseljima unutar temeljnog fenomena nije dozvoljena daljnja izgradnja novih objekata.

S obzirom na prirodne kvalitete i atraktivnost prostora u Njivicama predlaže se izrada projekta pejzažnog uređenja ukomponiranog uz sadržaje rekreativnog i kulturno-umjetničkog oblika.

138. Predlaže se slijedeće:

- potrebno je zadržati postojeću izgradnju uz sanaciju objekata (u smislu rekonstrukcije i dooblikovanja postojećih dogradnji) u cilju poboljšanja kvalitete života i bolje turističke ponude.
- dogradnja i nadogradnja nije dozvoljena.

SOLINE

139. U naseljima unutar temeljnog fenomena nije dozvoljena daljnja izgradnja novih objekata.

Unutar građevinskog područja naselja Soline dozvoljena je rekonstrukcija stambenih i drugih objekata radi osiguranja neophodnih uvjeta života i rada te radovi na tekućem održavanju objekta na slijedeći način:

- rekonstrukcijom se smatra dogradnja odnosno nadogradnja zatečene čestice zgrade
- dogradnja u horizontalnom smislu postojeće čest. zgrade je moguća za pomoćne ili gospodarske objekte kod kojih su horizontalni gabariti manji od horizontalnih gabarita pripadajućeg objekta stambene namjene
- dopušta se dogradnja horizontalnih gabarita čest.zgrade pomoćnih objekata do veličine pripadajućeg objekta stambene namjene, uz potrebu formiranja nove parcele koja služi za njihovu redovitu upotrebu
- u slučaju kada u postojećem objektu ne postoji sanitarni čvor, isti se treba izvesti unutar gabarita objekta.
- iznimno od alineje 3, stava 1. ove točke sanitarni čvor se može izvesti kao dogradnja i nadogradnja postojećeg objekta maksimalno brutto izgrađene površine 10 m².
- nadogradnja u vertikalnom smislu postojeće čest. zgrade je moguća do visine P+1 ili S+P+1 (max. visina vijenca 9 m od najniže kote uređenog terena)
- ne dozvoljava se izgradnja stambenih potkrovlja

140. Predlaže se vanjskim oblikovanjem objekata smanjiti dojam monumentalnosti kod višestambenih objekata na način:

- terase nad suterenskom etažom natkriti pergolom;
- pročelja objekata obložiti u grubo obrađenom kamenu,

- parcele ozeleniti autohtonim raslinjem

141. Za postojeće stambene objekte izgrađene u maniri tradicionalne arhitekture se predlaže slijedeće:

- dopušta se nadogradnja kata nad objektima kod kojih nije učinjena
- potrebno je maksimalno koristiti rekonstrukciju postojećih objekata.
- predlaže se zadržavanje zatečenog stanja izgrađenosti (stanje 19. svibnja 1999.)
- potrebno je da svaka stranka putem geodetske snimke utvrdi točno stanje, položaj i veličinu svoje građevinske parcele i svih objekata na njoj. U ovisnosti od složenosti situacije preporučuje se da mjerilo geodetsko-ketastarske snimke situacije bude 1:200 do 1:1000. Navedena snimka trebala bi poslužiti kao sastavni dio stručne podloge - projekta u postupku ishođenja lokacijske/ građevinske dozvole

142. Kulturna baština naselja Soline

Arheološki spomenici

prapovijesni

- brdo Montokuc - prapovijesna gradina

antički

- brdo Montokuc - ostaci antičke utvrde registrirano 1953. g.

srednjevjekovni

- kameni križ s glagoljičnim natpisom iz razdoblja samog srednjeg vijeka (14. st.)
- most na spoju Solinskog kanala i Velikog jezera (17. st.) - srušen 1958. zbog prolaza većih brodova u jezero, na istom mjestu bila je i mlinica koju su sagradili Benediktinci;

Na navedenim spomenicima kulture, provodi se najstroži režim zaštite. Na njima se mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i

korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi. Za svaku intervenciju na tim objektima potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

143. Režimom zaštite 2 zaštićeni su pojedinačni objekti uz kanal Soline, a zaštita se provodi na objektima kod kojih dolazi do zaštite vanjskog plašta, s poštivanjem glavnih sastavnih elemenata. Zahvati ne smiju biti u suprotnosti s potrebama opravdane zaštite i suvremena funkcija mora uključiti zaštićenu dimenziju cjeline Nacionalnog parka (čl.87).

PRISTANIŠTE - VELIKA LOZA

144. S obzirom da ovo područje ima turističko- informativan i administrativan karakter, a i prema potrebama Uprave Nacionalnog parka, potrebno je profilirati ovo područje, te sanacijom postojećih objekata i eventualnom interpolacijom novih sadržaja (u skladu sa prirodnim okruženjem) zadovoljiti turističko- informativne, administrativne i znanstvene potrebe Nacionalnog parka. Obalni dio zahtjeva uređenje u smislu mogućnosti priveza i iznajmljivanje plovila.

Potrebno je zadržati postojeću brodsku vezu Pristanište - Otok Sv. Marije. Za svaki pojedini zahvat potrebno je izraditi stručnu podlogu u svrhu dobivanja lokacijske dozvole.

145. Ovo područje je pod režimom zaštite 2. Zahvati ne smiju biti u suprotnosti s potrebama opravdane zaštite i suvremena funkcija mora uključiti zaštićenu dimenziju cjeline Nacionalnog parka (čl. 87).

OTOK SV. MARIJE

146. U skladu sa nadležnim službama zaštite spomenika kulture te sa detaljnim konzervatorskim smjernicama restaurirati objekte i prihvatljivom namjenom (kulturno - znanstvenom) omogućiti im daljnje održavanje.

147. Infrastrukturu (posebno odvodnju otpadnih voda) treba riješiti prema najvišim ekološkim standardima da bi se sačuvala čistoća vode u jezerima (Kartografski prikaz 2c: Infrastrukturni sustavi, Sustav za odvodnju otpadnih voda).

148. Kulturna baština otoka Sv.Marija

Arheološki spomenici
antički

- ispod današnjeg samostana Sv. Marije postojala je antička

građevina - evidentirano
1917.g.

srednjovjekovni

- crkva Sv. Marije - preventivno zaštićen- **PZ ZDU UP/I-612-08793-07/202**
- samostan Sv. Marije - preventivno zaštićen- **PZ ZDU UP/I-612-08793-07/202**
- ostaci ranosrednjovjekovne obrambene arhitekture s obje strane otoka
- ostaci građevinskog sklopa s vidljivim dijelovima fortifikacijske građevine i objekt u obliku crkve ili cisterne, na vrhu otoka
- dvije gotičke crkvice iz 15. st.

Na navedenim spomenicima kulture koji moraju ostati nepromjenjeni provodi se najstroži režim zaštite. Na njima se

mogu izvoditi radovi održavanja i zaštite u cilju prezentacije i korištenja objekata, radovi za poboljšanje ka izvornom stanju, i potrebni sanacioni radovi. Za svaku intervenciju na tim objektima potrebno je ishoditi posebne uvjete uređenja prostora i prethodnu dozvolu od nadležnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

149. Crkva Sv. Marije je još u povremenoj sakralnoj funkciji što treba poštivati i zadržati. Budući da je kompleks velikih dimenzija i za njegovo održavanje

potrebna su znatna sredstva, treba vrlo pažljivo odrediti buduću namjenu (evt. kulturno-znanstvena), jer će o njoj ovisiti uređenje objekta i pripadajućeg kompleksa na otočiću. Potrebno je formirati lapidarij i muzejsku postavu u samostanu (možda u kuli). Predvidjeti kontinuirano stručno znanstveno istraživanje.

150. Potrebna je izrada detaljne konzervatorske dokumentacije za cijeli kompleks na otočiću Sv. Marije.

LITERATURA:

1. Osnovna studija prometnog sustava Općine Dubrovnik za potrebe Prostornog plana Općine Dubrovnik do 2000 g., Građevinski institut OOUR Fakultet građevinskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za prometnice Zagreb, Zagreb 1985.
2. Prostorni plan Nacionalnog parka "Mljet", Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za urbanizam, Zagreb 1986.
3. Prostorni plan Općine Dubrovnik 2000., Zavod za prostorno planiranje i urbanizam zajednice Općina Osijek, Osijek 1986.
4. Prostorni plan Republike Hrvatske, Urbanistički institut Hrvatske Zagreb, Zagreb 1989.
5. Vodoopskrba središnjeg dijela poluotoka Pelješca i otoka Mljeta – verifikacija idejnih rješenja, Vodoprivredna radna organizacija za vodno područje dalmatinskih slivova Split OOUR "Projekt" – Split
6. Vodoopskrbni sustav otoka Mljeta – izvedbeni projekt, Građevinski institut – Zagreb, Zavod za hidrotehniku, Zagreb 1987.
7. Analiza i ocjena rješenja mogućnosti vodoopskrbe otoka Mljeta, Građevinski institut – Zagreb, Zavod za hidrotehniku, Zagreb 1989.
8. Odvodnja otpadnih voda Nacionalnog parka Mljet – idejno rješenje, Inženjersko projektni zavod – Zagreb, Zagreb 1991.
9. Provedbeni urbanistički plan "Polače" – otok Mljet, Zavod za izgrađivanje Dubrovnika Sektor za urbanizam, Dubrovnik 1982.
10. Prostorni plan područja posebne namjene otoka Mljet, Urbanistički institut Hrvatske Zagreb – Ispostava Dubrovnik, Dubrovnik 1973.
11. Strategija razvoja Republike Hrvatske
12. Nacionalni program razvoja otoka
13. Prirodne značajke i društvena valorizacija otoka Mljeta, priopćenja sa Simpozija održanog na Mljetu 1995.
14. Dugoročni program razvoja otoka Mljeta
15. Otok Mljet, naš novi nacionalni park, Branimir Gušić i Cvito Fisković, Uprava NP 1980.
16. Agrarno – proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike od XIII do XV stoljeća, Dragan Roller, JAZU, Zagreb 1955.
17. Naselja u Nacionalnom parku "Mljet", I. Dabelić
18. O agrarnim odnosima na otoku Mljetu u vrijeme pada Dubrovačke Republike, Zdravko Šundrica, Dubrovnik
19. Agrarni spisi Pomjenta, arhiva Općine Dubrovnik
20. Studija o izradi generalne uređajne osnove za zaštićeno područje mljetskih jezera, Konzervatorski zavod i Ekonomski institut NR Hrvatske, Zagreb, 1958.
21. Uređajna osnova Nacionalnog parka "Mljet", Zavod za urbanizam Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 1963.
22. Plan uređenja manjeg naselja – Pomena – otok Mljet, Urbanistički institut SR Hrvatske – ispostava Dubrovnik, Dubrovnik 1975.
23. Urbanističko – arhitektonski projekt za naselje Soline, RO "Coning" Varaždin" OOUR 1 "Projektiranje", Varaždin 1988.
24. Mljet zeleni otok, ratko Kevo
25. Benediktinci u Hrvatskoj i Dalmaciji I i II svezak, Ivan Ostojić, Split 1963. i 1964.
26. Statistički ljetopis Republike Hrvatske, knjiga 1 i 2, Zagreb 1993.
27. Dugoročni razvoj srednjenaponske mreže područja "Elektrojug" Dubrovnik do 2010. – Institut za elektroprivredu, Zagreb 1990
28. Dugoročni razvoj distributivne djelatnosti Hrvatske elektroprivrede (studija) – Institut za elektroprivredu, Zagreb 1991.

SURADNIČKE TVRTKE I USTANOVE

- Institut građevinarstva Hrvatske – Zagreb, Zavod za hidrotehniku
- Ministarstvo kulture, Uprava za kulturnu i prirodnu baštinu
- Institut za oceanografiju i ribarstvo – Laboratorij Dubrovnik
- Geološko-paleontološki zavod prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- Javna ustanova Nacionalni park "Mljet"
- Geodetski zavod d.d. Split
- Hrvatske pošte i telekomunikacije – Centar pošta Dubrovnik
- Hrvatske pošte i telekomunikacije – Telekomunikacijski centar Dubrovnik
- Hrvatske ceste – Tehnička ispostava Dubrovnik
- Hrvatska radio televizija – Odašiljači i veze
- Zavod za platni promet – Podružnica Dubrovnik
- Općina Mljet
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza – Lučka kapetanija Dubrovnik
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza – Odsjek za zračni promet
- Županijski ured za katastarsko geodetske poslove, Dubrovnik
- Županijski ured za prostorno uređenje, graditeljstvo, stambeno-komunalne poslove i zaštitu okoliša
- Županijski ured za statistiku
- Atlas d.d – Putnička agencija
- Mjesni odbor Goveđari
- Mjesni odbor Polače
- Ministarstvo pravosuđa
- Državno pravobraniteljstvo Republike Hrvatske
- Ministarstvo obnove i razvitka
- Ministarstvo obrane
- Biskupija dubrovačka, Biskupski ordinarijat